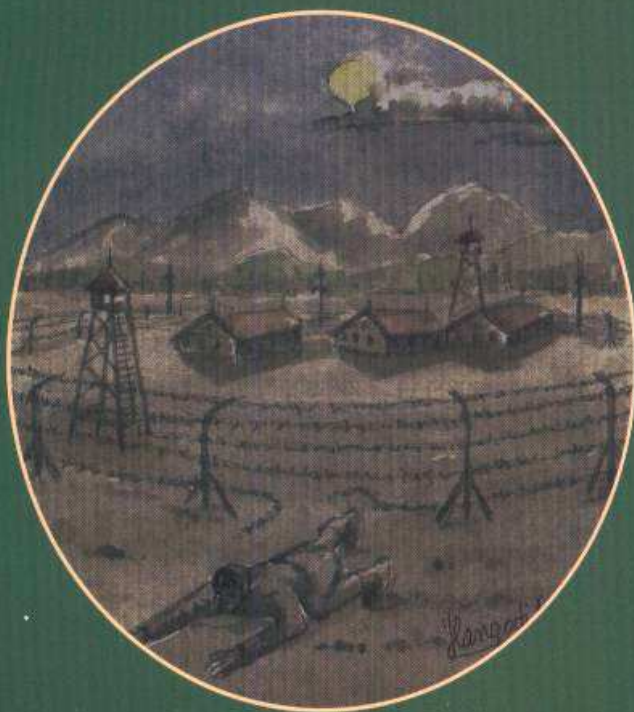

Ilyés János

SZÖKÉS BECSÜLETSZÓRA

DIVIUS LUX MM. KIADÓ
Törökszentmiklós
2008.

Ilyés János

Szökés becsületszóra

DIVIUS LUX MM. KIADÓ
Törökszentmiklós
2008

Ilyés János
Szökés becsületszóra

© Ilyés János

ISBN 978–963–87492–7–7

Szerkesztés és Előszó:
Hajdrik-Pató József

Utószó: Barcs János

Lektorálta, tipográfus:
Hajdrik-Pató Selam

Fedélterv: Hangodi Lajos János

Felelős kiadó: Divius Lux MM. Kiadó
Törökszentmiklós 5200. Pf. 75.
Tel.: 06/70 941–30–51

Nyomdai Munkák: Repro Nyomda
Vincze Kálmán 5000. Szolnok
Ostor u. 2. Tel.: 06/56 420–324

Ilyés János

Szökés becsületszóra

Mottó:

*Ha tiszta elmével léped át
az öregkor küszöbét és vissza tudsz
emlékezni a régmúltra, a jövőbe is
messzebb látsz.*

(A Szerző.)

*A kötetet családomnak
ajánlom hálából, a felém
sugárzó szeretetükért.*

Előszó

Ilyés János: „Háború után” és a „Történetek” című novellás köteteinek bemutatásakor egy újabb izgalmas könyvet ígért olvasóinak: – „Becsületszóra!”

Ma eljött a nap, midőn a történelem és az élet nagy tanító mestere, ígéretéhez híven, lélekmelengető szeretetével átadja Tisztelt Olvasóinak harmadik kötetét: „Szökés becsületszóra” címmel.

Az írásainak megjelenítésére használt formátum, a reményt szimbolizáló zöld szín, a könyv-borító illusztrátorához való hűsége, nem monotóniát, mint inkább pedantériát, katonás fegyelmezettséget, és lelki–gondolati tisztaságot tükröznek vissza. Mai kifejezéssel élve, ez a könyve is: olyan –, ízig-vérig: „ilyésjánosos”!

„Szökés becsületszóra”: Milyen fantasztikusan bravúros címválasztás!? Míg előző írásaiban rövid lélegzetű, anekdotikus, hétköznapi hősök csattanós katonai élményeivel azonosulhattunk, most, íme, egy nagyobb lélegzetű regényben teljesedik ki profin, írói személyisége.

Legendák születnek, élnek, és ha nem gondolnak rá, elfelejtődnek! Ennyi az emberekkel való analógiája magának a történelemnek is!

Történelem?! Milyen kifejezően a valóságot tartalmazza ez a magyar szó! Tört éned elemeire bontva a saját életedet tükrözi! Míg összerakva a töredékes emberi Én-t, életeket, válik minden egységes történelemmé!

Ilyés János kristálytisztán tudja: „A történelmet a győztesek írják!” Ennek a könyvnek nem feladata, hogy megváltoztassa ezt az örökérvényű szentenciát. Bár ismerve – a már történelemmé lett élményeit megíró literátor nemesen lázadó lelkületét, humánumát, itt–ott renitens gondolkodásmódját, már írásának legelején tudatosítja bennünk: „Nekünk ez volt az első vesztt háborúnk”....!

Kollektív vesztesként nagyon fontos az Ő személyes győzelme, és azon bajtársaié, akik emberek tudtak maradni az értelmetlen öldöklések közepette! Így állít könyvével örök mementót a humánus dicsőítésére!

Tájéleíró képessége, emberismerete, lírája, hozzásegíti képzeletünk szárnyalását, hogy mi is aktív részesei lehessünk múltba való időutazásának. Jelenlevők lehessünk regényében! Érzékeljük a linzi fenyvesek susogását! Látjuk a madarak cikázó röptét. Pompázatos tollazataiknak változatos játékát! Halljuk a szöszmötölő apróvadak mocorgását, dúvadak csörtetését. A bokrok hótakaróval, jégpáncéllal terhelt gallyainak reccsenését. Felsüvít bennünk az erdő sejtelmes, misztikus hangja, midőn a feltámadó szél összekócolja a fák ágait. A kristálycsillogású hólepel az üvegkoccanásához hasonlatosan füleinkben csörömpöl, mikor a szabaddá vált, szétszéledő bakák lépteikkel megtörik a szent harmóniát.

Írónknak, az akkori hadfinak, apja intelme – útközben hazafelé, – jut eszébe: „Csak a gyáva katona esik fogságba!” Eme gondolatiságtól függetlenül mégis fogságba menekül az éhség elől; szabad akaratából!

Ezzel a könyvével a főhős, úgy is mondhatnánk, egy vérnélküli háborús történetet idéz meg, ami nem a pusztulásnak, emberi gonoszságnak adja vissza az erejét, hanem a megújulásnak a reményét!

Egyéni, gyermeki bájjal jeleníti meg az amerikai katonák személyre szóló szeretet–megnyilvánulásait. A lucullusi lakomával felérő „vendéglátásukat”! Bemutatja a hétköznapi osztrák emberek magatartását, jellemét, morálját. A regény legszebb gondolatisága mégis a főhős: a „Magyar Ember” adott szavához való hűsége, megbízhatósága! Minden ember másképpen egyforma, legyen az amerikai, osztrák, vagy magyar. Minden náció magában hordozza a jó és a rossz emberi tulajdonságokat is. Már csak az nem mindegy, hogy minket személyesen Kivel, Kikkel hoz össze Jó Sorsunk! Ettől válik életünk mozgalmassá, tartalmassá, hogy majd elmondhassuk egyszer: Ezekért a pillanatokért érdemes volt élni!

A könyv olvasásához jó szórakozást és kitűnő időutazást kívánok!

Hajdrik–Pató József

I.

Úgy maradtunk ott Linz környékén, fenn a hegyekben, mint az árvagyerekek. Se parancsnok, se parancs, se vételezés.

Körös-körül a fehér, csipkézett sziklák égbenyúló tornyai, tetejükön, mint süvegcsukor, csillogott a hó, és az ormok között kiterjesztett szárnyaikon sasok vitorláztak, vijjogásuk betöltötte és uralta a magasságot. A Nap süttött, fényében tisztán rajzolódtak ki a hegyek körvonalai, az égbolt kéklő háttérében és a lankákon, a megújuló fűben elszórtan néhány muflon legelészett, félkörívű szarvukon fény csillant, ha néha fejüket emelve széttekintettek birodalmukon.

Mögöttünk fenyőrengeteg, és valahol az elérhetetlen messzeségben az otthonunk.

A háború véget ért, de a hirtelen ránk szakadt szabadság inkább félelmet, bizonytalanságot, mint örömet okozott. Igaz, az utolsó napokban már érezhető volt a bomlás, és csalhatatlan jelei abban nyilvánultak meg, hogy egyre többen maradtak le, tűntek el századunkból. A sort a németül jól beszélők kezdték, de amikor gh-ás őrmesterünk is lemaradt, már tudtuk, itt a vég. Ugyanis a mi szeretett Sanyi bácsink egy kukkot sem tudott németül, ám férfias megjelenése azt sejtette, hogy őt valamelyik osztrák menyecske ejtette rabul, és ebben az esetben a nyelvtudás már mit sem számított.

Nekünk ez volt az első veszített háborúnk, és tudtuk: fogság vár ránk, amit igyekeztünk elkerülni. Nekem apám szavai jutottak eszembe: „csak a gyáva katona esik fogságba”. Mivel nem soroltam magam a gyávák közé, úgy éreztem – az apai intelmek nyomán – egy megoldás van, hogy elkerüljem ezt a megaláztatást: haza kell szökni. Haza – haza, de hol is vagyunk most? A térképet próbáltam magam elé varázsolni, és egyre erősödött bennem az érzés, hogy siker koronázhatja elhatározásomat, mert emlékezetem szerint ezek a hegyek

kitartanak majdnem a határunkig. A feladat tehát adott: a hegyeken át hazáig.

Ahogy így tépelődöm egy fenyőfa tövében, látom: itt is, ott is két-háromtagú csoportok pusmognak összedugott fejjel, gondolom szintén megoldást, kiutat keresve ebből az útvesztőből.

Már arra gondoltam, szervezek egy nagyobb csoportot, és úgy vágunk neki a hegyeknek, aztán elvettem a gondolatot, mert rájöttem: szökésnél minél kisebb a létszám, annál biztosabb a siker.

Jobb is lesz egyedül, mert akkor csak magamra hagyatkozhatom, meg a szerencsémre; és remélem, mint eddig, most sem hagy el.

Így hát mindent elrendeztem magammal – ellenvetés sem volt, – a tettek mezejére akartam lépni, amikor két alak közeledett felém. A „Lónyay-gimisek”: ismertem fel őket, ahogy közelebb értek, miközben a fűre hullott tobozokat rugdosták maguk előtt. Rác Lajos és Rác János, akik együtt végeztek, sőt egy padban is ültek, de csak névrokonok voltak. Mire odaérkeztek, az is bevillant, hogy ha önként jelentkezőket kértek felderítésre és én voltam a „főnök”, azonnal csatlakoztak.

– Mi van srácok – fogadtam őket, ahogy mellém értek – talán tudjátok a menetrendet, amikor hazaindulunk?

– Éppen azért jöttünk – vette a lapot János – mert elveszett a menetrendünk és úgy gondoljuk, te tudod az indulás pontos idejét, hisz te vagy a „főnök”.

A szó mellbevágott és arra az időkre emlékeztetett, amikor kúszva–mászva közelítettük meg a felderítés célját, és ezek a fickók ott hasaltak, lihegtek mellettem, és vállalták a kockázatot.

– Már tudtam, hogy hárman indulunk el.

– Mennyi élelmetek van? – kérdeztem.

Nagyot sóhajtottak, arcukra vigyor ült.

– Szóval megyünk – szólalt meg vastag hangján Lajos, ami inkább kijelentés, mint kérdés volt.

– Hát persze, vagy van jobb ötleted!? Szóval mennyi a kaja? – folytattam.

– A vastartalék, ami egy kiló fűszerezett darált hús –, kezdte a felsorolást, csaknem hivatalos hangon János. – két db. dán, vagy norvég halkonzerv, egy vajtartó tele vajjal és kb. egy kg. kenyér – szusszant nagyot a végén.

– És Lajosnak?

– Luinak semmi, ez a kettőnk készlete. Én viszem a puskámat és lövök szarvast, őzet vagy nyulat, amit ez az erdő ad.

– Vagy egy elefántot – vettem át a felsorolást, – az legalább kitartana hazáig. Nekem is van egy vastartalékom –, adtam elő a leltárt – három halkonzervem meg egy kilós kenyérem, ennyi a készletünk.

– Lehetetlen, hogy útközben ne akadjunk valami tanyára, lakott területre, ahol kaját tudunk szerezni – így János. – Legfeljebb ledolgozzuk az árát.

– Ezt én is bekalkuláltam – vettem közbe, – hisz nem az afrikai szavannákon vagyunk.

– Akkor meg mire várunk? – dördült közbe Lui – Szerelvényt fel, irány a haza; nincs igazam!?

– Rendben fiúk, minden kincstári holmit, fegyvert itt hagyunk, kaja, pokrócok, sátorlap és kész! – vettem át az irányítást.

– Te vagy a főnök, de azért két gránátot vigyünk, hátha tudunk halat robbantani, mint a Narew folyónál – okoskodott Lui.

– Mit bánom én, ha egy egész arzenált cipelsz is magaddal, de úgy gondolom, ezek közt a hegyek között legfeljebb tengerszemek lehetnek, és azokban nem nagyon úszkálhatnak halak – vitatkoztam. – Legfeljebb pisztrángos patakra

lelhetünk, az meg sekély, nem kell robbantani. – Ebben maradtunk.

Miután sorban ölelgettük bajtársainkat, akikkel fél Európát átgyalogoltuk, és akik még nem döntöttek sorsukról, beléptünk az erdőbe. Egy darabig ritkás ligetben mendegéltünk, széles, jól kitaposott ösvényen, és a májusi Nap kellemes meleget sugárzott hátunkra. Később a fák sűrűsödni kezdtek, majd magas koronájuk eltakarta a Napot és félhomályba burkolta a csendes erdőt. János lihegett mögöttem, amikor egy-egy emelkedő próbára tette tüdők kapacitását. Hátról Lui szuszogott, mert legalább tíz kiló felesleget cipelt tömzsi alakján. János szikár, izmos fickó volt, súlyfelesleg nélkül, és szeplős arcából barna szempárral tekintetett a világra. Luinak amolyan vizenyős kék szeme volt, és orra egy kissé túlméretezve ugrott ki pufók arcából.

Időnként pihenőt tartottunk, aztán indultunk tovább. Már jól benne jártunk a délutánban, amikor az ösvény, amely eddig keletnek vitt, északnak fordult. Ahogy ott tanácskoztunk, hogyan tovább, jobb felől csörtetés zaja verte fel az erdő csendjét.

– Szarvas... Ez csak nagytestű állat lehet – sziszegte Lui, és tűzkész állapotban helyezte puskáját. Fák fedezékében vártuk a fejleményeket. Sült szarvas-comb illata csapta meg orrom, ahogy az indián regényekben olvastam.

A zaj közeledett, végül is egy köpcösen kövér, piros képű, német katonatiszt bukkant elő, és mögötte még négyen szuszakodtak. Mi voltunk magasabban, és amikor a pufók észrevette jelenlétünket, meglepetésében csak ennyit kérdezett:

– Wohin?

– Nach Budapest.

– Und du? – kérdeztem vissza.

– Nach Hamburg – és még valamit motyogott hozzá, amit nem értettem, aztán intett és tovább kapaszkodtak.

Megvártuk, míg elhaladnak, és úgy döntöttünk – a Nap állását figyelembe véve –, hogy elhagyjuk az ösvényt, és keletnek tartunk tovább. Egy hegy szelídebb, lankás oldalában követtük a helyesnek vélt irányt. Nehéz vállalkozás volt, mert bakancsainkat jó mélyre kellett bevágni minden lépésünknel, hogy a megcsúszás veszélyét elkerüljük. Amikor szusszanásnyi pihenőt tartottunk, fura állást kellett felvennünk. Egyik lábunk fentebb támaszkodott, a másikon teljes testsúlyunk. Hát nem valami nagy gyönyör volt, aztán araszoltunk tovább. Végre a hegy megkönyörült rajtunk és egy lapos részre jutottunk, őrt álló fák közé, ahol már természetes módon lehetett járni. Fáradtan rogytunk le, és szóltanul pihegtünk.

Már ingünk is megszáradt testünk melegétől, és azon tanakodtunk, menjünk tovább, vagy éjszakázzunk itt, amikor olyan ordítózás, lövöldözés zaja tört ránk, hogy ijedten rándultunk össze. Lui a puskáját ráncigálta elő a hátáról, és bevallom, én is a nadrágzsebemhez kaptam, ahol 7/65-ös Frommer pisztolyom lapult, amit „biztos, ami biztos” jelszóval magamnál tartottam. A mozdulat ösztönös és természetes volt, így háború után, amit a hadi események és a túlélés fejlesztett ki és rögzített belénk. A váratlan hangok egyvelege elvágta a méltóságosan komor hegyek és erdők csendjét, a hátunk mögül hallatszott, és úgy tetszett, mintha valahonnan a mélyből eredne. A teknőszerű mélyedés – ahol tanyáztunk – a hangok irányába lejtett, és mi osonva közelítettünk a ricsaj forrása felé. Ahogy kiértünk a fák takarásából, egy peremvonal tűnt fel előttünk, és mögötte, távol, csupasz sziklafal barnállott.

– Szakadék! Óvatosan! – fogtam vissza a mellettem lihegőket. – Itt várjatok – intettem társaimat, azzal hasra vágódtam, és kúszni kezdtem a szakadék pereme felé.

A lárma, visítozás és a kivehető énekszó erősödött, majd egy kőbányához hasonlító látvány tárult elém. Közvetlen alattam, a sziklafal tövében, hatalmas fabarakk, ahonnan a számunkra érthetetlen hangzavar hallatszott, és távolabb,

szétszórtan, még néhány épület árválkodott. Sehol egy lélek, és hogy jobban szemlélődhessenek, néhány centivel előrébb mozdultam, amikor elindult alattam a talaj, és lassan csúszni kezdtem az űr, a semmi felé. Kezeimmel és bakancsom orrával próbáltam megállítani mozgásomat, ám csak annyit értem el, hogy haladásom lelassult, de nem állt meg.

– A lábam, kapjátok el a lábam, húzzatok vissza – ordítottam – és verejték lepte el testemet.

Izmos kezek ragadtak meg, húztak vissza és mentettek meg az életnek. A megindult csuszamlás még földet, apróbb köveket vitt magával, és tisztán hallottuk, ahogy a lavina dobolni kezdett a szikla tövében épült barakk tetején. A hangorkán megszűnt, csak az én lihegése hallatszott a beállt csendben. Aztán lövöldözés kezdődött, golyók fütyögtek, nyomjelző lövedékek villantak fel a mélyből, amik persze nekünk nem árhattak.

– Gyerünk srácok... – ugrottam fel a nagy ijedség után – Tűnjünk el innen, mert ha ezek elkapnak, soha nem érünk haza!

Aztán nem törődve az iránnyal, nekivágtunk lefelé a lejtőn, a távolban sötétlő erdő felé. Combizmaink már görcsben tiltakoztak a lejtmenet ellen, mire elértük a rejtőzést kínáló rengeteget. Még egy darabig befelé csörtettünk, aztán ledobtuk magunkat a száraz avarra és vártunk, míg lihegésünk szabályos–ritmusú lélegzéssé szelídül, és csak akkor kezdtünk fülelni, hallunk-e olyan zajt, ami üldözésünkre utal. Csend volt, az erdőben homály derengett, a Nap már elbújt a hegyvonulat mögött, esteledett.

– Hát ez meg mi volt? – szólalt meg Lui.

– A jóisten tudja – feleltem – és az jutott eszembe, mi lett volna, ha egyedül indulok el, és nincs, aki visszahúzzon. Brr... borzongtam meg, amikor arra a mélységre, meg azokra a sziklákra gondoltam.

– Mindenesetre köszönöm fiúk, hogy megmentettetek! – jelentettem ki.

– Ugyan már, semmiség az egész – vetette oda János. – Inkább azt mondd, mit láttál odalent!

– Olyan volt, mint egy kőbánya, de lehetett akár egy büntetőtábor is, a barakkok legalábbis arra utaltak.

– De akkor kik lövöldöztek? – kérdezett közbe Lui.

– Na, látod, ez foglalkoztat engem is. Lehet, hogy azok ott lent csak most szabadultak fel, a fegyvereket meg őrzőiktől szerezték. Bár az is valószínűen hangzik, hogy most fedezte fel őket valamilyen megszálló alakulat. Az biztos, hogy örömeikben lövöldöztek, amíg a tető meg a rázúduló kőáradat nem jelezte, hogy idegenek is vannak közelükben, akik talán irigyeik is lehetnek szabadulásuknak. De azt mondjátok meg inkább, mitől csúszott meg alattam a föld?

– Szerintem – válaszolta Lui, – abban a kb. 20 cm-es rétegben, ami elindult alattad, kevés volt a föld, inkább lerakódott és elkorhadt avar.

– Várjál csak, hisz ott nem is voltak fák – vágtam közbe.

– Hát éppen ez az – vette vissza a szót Lui. – A szél hordta őket abba a mélyedésbe, és lazán rakódtak le, az eső, a hó, meg a fagy, nyáron meg a Nap, elvégezte a maga dolgát. A szikla meg nem tartotta meg, és amikor te mocorogni kezdted, elindult alattad.

– Igen, ez logikusnak hangzik, mindenesetre jó, hogy ott voltatok – fejeztem be a kiértékelést. Mire Lui rádörmögte:

– Voltunk mi már nagyobb sz...-ba is, mégis itt vagyunk.

– Úgy igaz! – hagyta helyben János.

– Na, fiúk – vettem véget az emlékezésnek, – javaslom, aludjunk itt, vackoljunk meg, mielőtt besötétedik. Vacsora halkonzerv, fejenként egy doboz, hozzá szelet kenyér, és ha kotyog még a kulacsokba víz, az meg jó lesz rá nyomtatónak. Rendben?

– Rendben – jött az igenlő válasz.

Az avar, amit derékaljnak összekotortunk, a fenyőfa tűleveleiből állott, és bizony csupasz kezünk erősen megsínylette, mire megfelelő méretű águnk elkészült. Sátorlapokkal terítettük le, és komolyan mondom, majdnem úgy rugózott alattunk, mint egy gumimatrac.

Vacsora után elhelyezkedtünk, bakancsainkat párnának a sátorlap alá tettük, és amikor a beszélgetést motyogás, dűnnyögés váltotta fel, és már válasz sem érkezett, aludtunk.

Nem tudom, mennyi idő telt el, amikor olyan ordításra ébredtem, hogy két társam is ijedten ült fel.

– Mi volt ez? – kérdezte János.

– Hogy-hogy mi volt? – motyogtam.

– Hát ez a halálsikoly!

– Ja, azt álmodtam, zuhanok bele az ürbe, a szakadékba, biztos azért.

– Az embert már aludni sem hagyják – zsörtölődik Lui – én elköltözöm, másik lakosztályt kérek, vagy alszunk, vagy álmodunk – méltatlankodott tovább.

– Kussolj már – förmedt rá János, és aludtunk tovább.

Reggel elsőnek ébredtem, és ahogy kinyílt a szemem, olyan látvány tárult elém, azt hittem álmodom. A kelő Nap sugarait csak egy keskeny völgy engedte át, a többi a vonulatok takarták. Ez a fénypászta beragyogta az erdő egy részét, megvilágította a felszálló pára milliárdnyi vízcseppecskéit, ezüstsínbe öltöztette a harmattól csillogó bokrokat, és ahová nem jutott a fényből, szürkés-kék derengésbe burkolta az erdőt. És ebben a lélegzet-elállító képbe bele-bele szólt egy madárhang, ami csak fokozta ezt a varázslatot.

János ült fel mellettem.

– Mit szólna hozzá? – mutattam körbe.

– Fantasztikus – ámult el.

Aztán csendben bámultuk ezt a csodát, amit csak a természet tud nyújtani mindaddig, amíg az ember bele nem avatkozik rendjébe.

És mintha csak igazolni akarná gondolataimat, Lui törte meg ezt a varázst. Úgy ugrott ki takarói alól, azt hittük: kígyó csípte meg.

– Nem bírom tovább, megőrülök – kiáltozta – és mint az eszement dörzsölte, cibálta ruházatát.

– Mi a fene ütött beléd? – ordított rá János.

– Tele vagyok bogarakkal vagy mi a fenékkal, lerágják a húsom.

– Vetközz! – Adta ki az utasítást barátja, aztán jól kirázta pokrócát, és a pőrén didergőre dobta.

Mi pedig nekiláttunk a kifordított göncök átvizsgálásához. Tele volt riadtan mászkáló, szaladgáló hangyákkal. Az történt, hogy beleavatkoztunk a természet rendjébe. Megbolygattuk természetes élőhelyüket az avarban, ahol átvészelték a tél hidegét. Luinak, szerencsétlenségére, egy hangyabolyra jutott a fekvőhelye. Ezek a kis bogarak meg ösztönösen keresték a meleget, így barátunk ruházatának minden kis részét szorgalmasan felkutatták, és elárasztották egész testét. Mondhatom, reggeli tornának is beillett, mire végeztünk, és tisztába tettük közös haverunkat.

Reggelizés közben meg azon mulattunk, hogy Lui minduntalan ide-oda kapkodott, teste minden részét összemarkolt ruhájával dörzsölgette, miközben riadtan nézett ránk.

– Ha így haladsz, estére bedilizel! – korholta János. – Hát nincs egy kis önuralmad? Ne képzelődj folyton, ha meg viszket a bőröd, ahol a hangyák összemászkálták, azon meg segítünk.

Reggeli után még egyszer átvizsgáltuk társunk ruházatát, János meg vajjal kente le Lui valóban pirosuló bőrét. Amikor férfiasságához ért, felnézett páciensére és vigyorogva kérdezte:

– Bekenjem azt is?

– Be ám, amit én gondolok – válaszolt Lui, és hahotázni kezdtünk.

Aztán elindultunk, nagyjából keletnek tartottunk. Torony iránt, a Nap állását figyelembe véve. Már kellemes meleget árasztott az erdő, és ahogy lefelé haladtunk, lombhullató fák közé értünk. Cser, tölgy és bükkfák magasodtak körülöttünk, és az ősszel lehullott leveleik meglehetősen zajt okoztak, ahogy lábaltunk előre. Éppen azon voltam, hogy megállunk és szusszanunk, amikor Lui, aki kissé lemaradva baktatott utánunk, szentségelni kezdett. Ahogy hátra fordulunk, látjuk ám, hogy térdelve matat a földön, és úgy gereblyézi szét maga előtt az avar.

– Mi van? – kiáltottam feléje.

– Víz! – felelt vissza.

– Ideje már, mert megdöglök szomjan. – Nyugtázta János a jó hírt. Oda ballagtunk. Az erecske olyan keskeny volt, hogy a ráhulló falevelek teljesen befedték, és ha Lui nem lép pont bele és nem botlik meg, felőlünk tovább csordogálhatott volna a levelek takarásában. Jó pár méteren kiszabadítottuk fogságából és megvártuk, míg vize kitisztul tevékenységünk nyomán. Aztán elő a kulacsokat, de azokat is csak lapjára fektetve tudtuk megtölteni.

– Vigyázzatok srácok – szóltam, amikor belekortyoltam – ez olyan hideg, mint a hólé.

– Hólé – nem hólé, – kapta ki a kezemből a kulacsomat János és a szájához emelte. Kettőt vagy hármat gurgulázott, amikor Lui letépte a szájáról. – És még te hantázol önuralomról! – kiáltott rá – Itt akarsz megdögleni a hegyek között te f... fej. – János is begurult, és egymásnak estek, úgy lökdöstem szét őket.

– Nyugi srácok nyugi, várjuk meg, amíg langyosodik.

A kedélyek csillapultával megpihentünk, és ahogy vizünk ihatóvá vált, alaposan teleszívtuk magunkat, majd tartalékot töltöttünk kulacsainkba. Aztán tovább indultunk kitűzött célunk felé.

A Nap már delelőn járt, amikor egy gerendákból épített útra bukkantunk. Az emberi kéz nyomát még az is jelezte, hogy ritkán ugyan, de a fák törzsére embermagasságba kék–piros vonalakat festettek. Néhol meg csak nyilak jelezték a haladás irányát.

– Na, csak élnek itt emberek is – fejezte ki elégedettségét János.

– Emberek igen, de még egy fia nyulat vagy őzet se láttunk, hogy frissen sült hússal kedveskedhessek nektek – legyintett Lui lemondón.

– Madár is kevés van – csatlakoztam – kivéve azt a néhányat, amit még a fenyvesek között láttunk.

– Azok fenyőrigók voltak – jelentette ki ellentmondást nem tűző hangon János.

– Azok hát – helyeselt Lui.

– Biztosan – erősítettem meg, bár soha életemben nem láttam egy fenyőrigót sem.

Az út mellé heveredve, jóízűen fogyasztottuk elővigyázatosságból szűkre mért ebédünket, majd nekivágtunk és folytattuk vándorlásunkat a vasalt bakancsaink alatt koppanó gerendákon.

Már szürkült, amikor elfogyott előlünk az erdő, és egy hatalmas tisztás tárult elénk. Itt-ott bokorcsoportok szakították meg egyhangúságát, és frissen sarjadt fű borította be enyhén lejtős felületét.

– Na, végre nem kell almot kotorni – sóhajtott fel Lui, és önkéntelenül vakarózni kezdett.

– Az a bokros rész alkalmasnak mutatkozik az éjszakázásra – mutatott János a legnagyobb bokoregyüttes felé.

– Gyerünk – egyeztem bele, és megindultunk a már sötétlő bokrok tömege felé.

Már közel jártunk leendő alvóhelyünkhöz, amikor ágak reccsenése közben egy nagytestű állat vált ki a bokorból, és tűnt el a másik oldalon. Csak egy pillanatig láttuk felvillanó

árnyékát, és mire Lui lecibálta puskáját, már visszaállt a csend, a peccsenyének való pedig már messze járt.

– A szentségít neki – káromkodta el magát Lui, – ez majdnem megvolt! – lihegte.

– Majdnem – cukkolta János – csak sôt kellett volna a farkára hinteni.

– Hogy-hogy sôt? – csattant fel Lui.

– Úgy, te nagyokos, hogy ha már annyira bevár, akkor el is tudod kapni.

– Hű, de nagy vadász lettél, „okos tojás”! – gerjedt be Lui.

Mielőtt a szópárbaj tettelességé fajult, közbe léptem.

– Ha így ordítoztok, elriasszátok az összes őzet a környékről.

– Szarvas volt – kezdte megint Lui.

– Őz vagy szarvas, most már mindegy, mert egyik sincs. Inkább lássunk a hálólhelyekhez.

Azon a reggelen, amelyre ébredtünk, a természet egy másik arcát mutatta. A tisztás fölött vékony párafátyol lebegett, melyen a kelő Nap sugarai áthatoltak, és erősödő melege lassan felszívta, eltüntette a világoskék kárpitot. A fűszálak büszkén mutogatták gyémántragyogású harmatcseppjeiket az emelkedő égitestnek. Távolabb erdőszegély sötétlett, és előtte a Nap két legelésző őzre szórta fénynyilait. Az egész olyannak tűnt, mint a mesében, és a képből csak a táncoló tündérek és a hancúrozó pajkos manócskák hiányoztak.

Hát persze, hogy Lui törte meg ezt az idilli varázslatot, amikor felfedezte a távolban legelésző őzikéket.

– Hurrá, meg van a sült hús, amit ígértem, igaz még a bőrben – lelkenedett.

– A bőrben is marad, mit akarsz ilyen távolságból?! – rivallt rá János.

– Hagyd a fenébe, – tiltakoztam én is –, a puskaszó felveri a tájat, és ki tudja, milyen szándékú emberek lehetnek még a környékünkön.

– A kaja csak fogy, az út hosszú – érvelt Lui. – Hagy próbáljam meg! – Az igazság, a tények megfontolásra készítették mindkettőnket.

– Rendben van, – egyeztünk bele szinte egyszerre –, de van egy kikötésem – folytattam tovább. – Pakoljunk össze menetkészre, és ha nem sikerül a vadászat, húzzunk el innen, mint a vadlibák. Rendben?

– Világos – jött a válasz.

Lui már lövéshez készülődött. Méregette a távolságot, ami bizony nem volt biztató, puskája hordképességét illetően. Először térdelő helyzetet vett fel, majd hasra feküdt, puskacsövét a hátizsákjára fektette. Mivel a céltárgy az oldalát mutatta a messzeségben, János még megadta utasítását.

– Az első lába fölé, a lapockájába lőj.

– Engem tanítasz te kocavadász? – szólt vissza Lui és hosszasan célzott.

A Mannlicher eldőrdült, hangját a hegyek megsokszorozták, és úgy verték vissza, mintha legalábbis egy fél tucat puska lépett volna működésbe. A madarak elhallgattak, a két őzike meg riadtan megugrott, majd vad vágásban az erdő felé iramodtak, és csak fehérülő hátsójuk le-felmozgása mutatta kétségbeesett igyekezetüket.

– Na, ezek elmentek megdögleni – summázta János a kísérletet.

– Befognád? – tápászkodott fel Lui.

– Na, nyomás menjünk el innen, míg jó dolgunk van! – előztem meg a kirobbanó veszekedést.

Már jól benne jártunk a délelőttben, és túl voltunk a vadászélményünk elemzésén is, amikor korgó gyomrunk eszünkbe juttatta, hogy a reggeli elmaradt. Úgy döntöttünk, ha már így történt: megspóroljuk az adagot, és délben majd kielégítjük testünk jogos követelését. Addig viszont egy olyan vadász stratégiát dolgoztunk ki –, menetelés közben, – ami teljes sikerrel kecsegtetett, ha legelésző őzikére bukkanunk. A

lényege amolyan Kolumbusz tojása volt. Legközelebb becserkæsszük a legelésző állatot, és olyan közel lopózunk, hogy biztos lövéssel marasztaljuk helyben a kijelölt prédát. Jól eső érzés töltött el bennünket, és már láttuk a nyárson sercegő, sülő húst, éreztük terjengő illatát, ami úgy elillant, mint a vágyaink, mert soha többé nem találkoztunk sem legelésző, sem futó őzzel vagy szarvassal. Maradt vigasztalásul az, amit magunkkal cipeltünk, és ami már igen fogytán volt.

Negyedik nap estéjén, az újhold gyenge fényében fogyasztottuk el élelmiszerkészletünket, az utolsó morzsáig. Olyan mélabú és reménytelenség ereszkedett közénk, hogy beszélgetni sem volt kedvünk. Ki-ki a saját gondolatával volt elfoglalva, befelé fordulva próbálta feldolgozni az előállt helyzetet. Ennivaló, élet; nincs sehol egy település. Meddig bírjuk még, mi lesz a vég? Bizony ez már életbevágó és lehangoló gondolatsor volt, ami úgy dörömbölt agyunkban, hogy semmi másra nem tudtunk gondolni.

Reggel, az ötödik nap reggelén, már nem ejtett rabul a táj szépsége, a május pompája, a madarak éneke, már csak korgó gyomrunkkal, az életbe maradással törődtünk. Reggeli gyanánt szárazra ittuk kulacsainkat, hátizsákunkba gyömöszöltük pokrócainkat, hogy tartása legyen, és elindultunk bizonytalan sorsunk, jövőnk felé. Gépiesen, szótlanul bandukoltunk, aztán amikor a gerendaút éles szögben délnek kanyarodott, letértünk róla, és egy sziklás ösvényen folytattuk vándorlásunkat. A fák ritkulni kezdtek, a Nap melege átforrósította posztózubonyunkat, éhség és szomjúság egyaránt gyötörte elcsigázott testünket. Képzelet-szülte vajaskenyér szeletek halmaza jelent meg gondolatainkban, rajtuk kolbászkarikákkal, mellette illatos kakaó pompázott –, és ezt a képet törte szét Lui fáradt, rekedtes hangja:

– Odanézzetek!

Az ösvénytől, amin haladtunk, balra gerendaház lapult meg, egy sziklafal oltalmában. Kicsi volt, a gerendák színe meg azt

mutatta, hogy már jó néhány telet és esőzést vészelt át. Az egyetlen ablakát védő zöld fatábla hívogatóan integetett. Egyedül árválkodott ott, körülötte se pajta, se ól, semmi melléképület. Előtte hatalmas szikla emelkedett, lapos tetejével olyan volt, mint egy oltárkő. Tövénél pedig egy patak csörgedezett és széles medencét alkotott, amiből a víz a szikladaraboknak ütközve, csacsogva zúdult lefolyót vájva magának a kemény kőágyban.

Tenyerünkkel meregetve habzsoltuk a kristálytisza vizet, és csak akkor hagytuk abba, mikor a hidege megdermesztette testünket. Ezután Lui, lövésre kész puskájával, elindult a ház felé. Megnyitotta az ajtót, a kilincs engedett. Benyitott, majd hallottuk vastag hangját:

– Jó napot, halló, van itt valaki?

Gyengeségünk ellenére hangosan felröhögtünk: mit csinált volna Lui, ha válasz érkezik: „igen-igen kerüljön beljebb” – és mindez magyarul, itt az osztrák Alpokban?! Aztán a zöld fatáblák szétszapódtak és barátunk tűnt fel a nyitott ablakban. Bamba vigyorral az arcán felénk intett.

– Gyertek már, mire vártok?

Keskeny folyosón nyomultunk be, padlóját zöld linóleum fedte, és balra egy ajtó, mely tágas szobába nyílt. Asztal, ágyak, székek tették lakályossá, s berendezését egy alacsony szekrényke egészítette ki. Az asztal fölött lámpa lógott; hófehér burája élesen ütött el a barnára pácolt bútorok színétől. Az egy szem ablak alatt meg lábakon egy dobkályha árválkodott, melynek simára képzett tetejét, főzés céljára, vastag, öntött vaslap fedte. A berendezés egyszerűsége és maga az épület is azonban teljes védelmet és komfortot nyújtott azoknak a vadászoknak, akik igénybe vették, akár vadászat közben, vagy vadászat után.

Mi meg lázas kutatásba kezdtünk. János egymás után rakta ki az egyetlen szekrényke tartalmát az asztalra. Agancsnyelű étkészlet, terítő, szalvéták és néhány edény sorakozott már az

asztalon, amikor nagy diadalordítással egy kenyérnek látszó tárgy került elő. Vekni formája volt, de felületét centis vastagságban penész borította. A hangja meg, ahogy kopogtattuk, már nem kongott, mert keménysége a szikláéval vetekedett, amelynek tövében a kis vadászlak épült.

– Keress tovább! – dörmögte Lui, mire János a másik fiókból két egyforma, szögletes fából készült tartófélet húzott elő és az egyiket Luinak nyújtotta.

Ennek a két valaminek fedele is volt, aminek fogója elállt az edény tetejétől; egy húzás, a fedél engedett, és az edényke alján megkövült fehérség csillogott. Lui tanácstalanul nézett rá.

– Nyald már meg! – szólt rá János, mire a felszólított nyálas mutatoujját elhúzta a fehérségen, majd megint rá nézett. Most én szóltam rá:

– Na, mi lesz, nyald már le. Erre Lui, mint a kivégzés előtt állók, mielőtt a szemüket bekötik, végigtekintett rajtunk, mintha csak búcsúzna a világtól, óvatosan nyalintotta meg ujjbegyét. Egy pillanatig olyan képet vágott, mint aki mindenre, még a legrosszabbra is felkészült, aztán bekapta az ujját, és olyan mohón kezdte cumizni, mint az éhes csecsemők.

– Cukor, cukor! – szólt csámcsogás közben.

János is elhúzta a fedélkét, hasonló módon vette ki a mintát, mint barátja, és ahogy sejtettük, abban meg só volt. Valamikor por alakú lehetett, ám az idő nem múlt el felette sem nyomtalanul, így most eredeti alakjában kősként csillogott. Aztán János, ahogy tovább matatott a fiókban, egy zörgő papírzacskót emelt ki. Óvatosan belenyúlt és tenyerén összeszáradt csipkebogyók sorakoztak, mint töppedt aszúszemek.

– Remek, már teánk is lesz – jegyeztem meg, és felcsillant a remény.

Munkához láttunk, felváltva kapargattuk a penészt kenyerünkről mindaddig, még előtűnt eredeti színe, majd egy

szalvétával addig dörzsölgettük, hogy fényes lett, mintha csak most került volna ki a kemencéből.

– Eddig megvagyunk – szuszogta Lui – de hogy esszük meg?

– Össze kéne törni, úgy talán könnyebben bírunk vele – így János.

– Semmit se! – határoztam – Lui, te keress fát, mosd meg a csipkebogyókat, és főzz belőlük teát.

– Te meg – fordultam Jánoshoz, – fogd a fatálcát, és gyere velem! – A forráshoz vonultunk és a kenyeret a tálcával együtt a vízbe merítettem.

– Minek az a tálca, dobd bele, had úszkáljon?! – jegyezte meg János.

– Azért – oktattam ki – mert ha teleszívja magát, úgy széthull, hogy leshetjük. Tudod, otthon disznót hizlaltunk, és én áztattam be a száraz kenyeret; ha megszívta magát, szempillantás alatt szétmállott. Így meg a tálcán megtartja alakját, és csak arra kell vigyázni, nehogy sok vizet szívjon magába.

– Te tudod. Te vagy a főnök – mormogta János. Közben Lui térdelt mellénk és egy bögrében dörzsölgette, mosogatta a csipkebogyó szemeket.

– Mind megfőzzem? – fordult felém.

– Hány darab van?

– Éppen húsz!

– Remek, akkor felét főzd meg, a másik feléből reggel teázunk.

Közben a kenyერünk olyan állapotba került, hogy már csak a valamikori ropogósra sült héja tartotta össze. Vigyázva emeltem ki, s a tálcán egyensúlyozva a szobába vittem és az asztalra helyeztem.

Amikor sikeresen kettévágtam, víz szivárgott ki, és a vágás felülete azt mutatta, hogy penész uralja a belsejét is. Fanyalogva néztük, de azt éreztük, hogy ez nem akadályozza

meg szándékunkat abban, hogy felfaljuk ritka és talált kincsünket. Végül is Lui szólalt meg, sokat sejtető hangon.

– Azt hallottam, hogy a penész, különböző vitaminokat tartalmaz; gondolatok csak a tokaji borpincék érlelő nemes penészére! – fejezte be bátortalanul.

– Marha – sűrítette véleményét ebben az egyetlen rövid, de félreérthetetlen szóban János.

– Tudjátok mit, srácok? – csatlakoztam én is – Jól megsózzuk, hátha az elveszi a penész ízét. – Ebben maradtunk.

A neheze ezután következett: a cipót testvériesen háromfelé osztani. A művelethez már kanál is kellett, de végül is a tálalás megtörtént. Egy hegyes kés segítségével még kinyertünk annyi sót, cukrot, amennyi a lakománkhoz kellett. A teának nem volt se színe, se illata, az egész csak meleg víz volt, és éreztük fogzománcunk tiltakozását, amint hol a jéghideg kenyérmasszát, hol a meleg cukros vizet volt kénytelen befogadni és eltűrni.

Így miután elköltöttük tartalmasnak egyáltalán nem mondható mai első, egyben utolsó étkezésünket, feltöltöttünk annyi energiával, hogy beszélgetni legalább már volt kedvünk. Lui vadászni akart, alig tudtuk lebeszélni hóbortjáról. Ültünk az „oltárkő” lapos tetején és jövőnket tervezgettük. Végül úgy döntöttünk, hogy reggel folytatjuk vándorlásunkat. Közben sűrűn kortyolgattunk a patak friss vizéből, hogy a szájpadlásunkra tapadt penész-íz valahogy lemoszuk. Szomjunkat fokozta az a só-mennyiség is, amivel megpróbáltuk a penész ízét elviselhetővé tenni, abban a vizes masszában, amit kenyérként fogyasztottunk.

A szemközti hegy gerince mögött már lecsúszott a nap korongja, ám mielőtt végleg eltűnt, utolsó sugarai megvilágították a sziklafalat, amelynek oltalmában a kis gerendaház lapult. Az előttünk elterülő ritkás erdő fáit már összefüggő egységbe vonta az est leszálló homálya, amikor harangszó hallatszott. Először azt hittük, az éhség ment az

agyunkra, és most harangszó formájában vizionál, aztán amikor tudatosult a valóság, úgy ugráltunk le a lapos szikláról, mintha legalábbis kígyók sokasága tört volna elő a kő repedései közül. Mint az örültek, kerestük a hang forrását, ami meglehetősen nehéz volt, mivel a hegyek úgy verték vissza, hogy csak kapkodtuk a fejünket. Végre sikerült megállapítanunk, hogy az életmentő jel, ami nekünk ennivalót és szabadulást is jelentett, letről, a sziklafal mögül hallatszik. Igen ám, de a sziklát megmászni lehetetlenség, ezért követtük irányát, ami fokozatosan lejtett, s végül menedékünkötől nem messze egy kis ösvényt találtunk, ami felvitt a peremig. Megmáasztuk azt a 10-15 méter, ami elválasztott a mindent jelentő hang forrásától, s alattunk széles síkság tárulkozott ki, és egy falu szétszórt házai, s melyből, mint sziklazátony a tengerből, emelkedett ki egy templom pirosló tornya, amiből a jeladás szólt. Fülünknek csak annyiból volt szokatlan, hogy egy szál magában hirdette a híveknek a meglétét, és nem kondult bele egy társának mélyebb kísérete. Alattunk országút kígyózott, melyből – szemközt velünk – a faluba vezető út ágazott el. Tágra nyílt szemekkel, hitetlenkedve bámultuk a látványt, mígnem szemünk könnybe lábadt, amit mi az erős nézésnek tulajdonítottunk. Ám ezek a könnyek, amik nézésünket homályba burkolták, sokkal mélyebbről fakadtak, mert a hála, a megkönnyebbülés jelei voltak és önkéntelenül tolultak fel, amit mi gondosan igyekeztünk palástolni. Végül is Lui törte meg a csendet:

– Gyerünk le, itt már mese nincs.

– Az esti hívatlan vendégjárás nem mindig szerencsés, főleg így háború után néhány nappal – gondolkozott hangosan János, majd mindketten rám néztek.

Csend szakadt közénk, nekem kellett döntenem és én Jánosnak adtam igazat.

– Menjünk vissza a házikóba és tegyük el magunkat holnapra! Reggel, napvilágnál, még egyszer szétnézzünk, aztán

majd meglátjuk – mondtam ki a véleményem, amit beleegyező csend fogadott. Aztán néztük a homályba burkolózó falut, ahol már fények gyulladtak, és mint szentjános bogárcák hunyorogtak a szürkületen át.

Felszabadult örömkömben vidáman, egymás szavába vágva ballagtunk szállásunk felé, amikor egy ötlettől vezérelve megszólaltam.

– Mit szólnátok hozzá, ha egy kis desszerttel ünnepelnénk meg csodálatos megmenekülésünket? – A két fej felém fordult és szótlanul várták a folytatást. – Arra gondoltam, – folytattam – hogy a teljes cukorkészletünk felét megehetnénk erre a nagy örömrre.

– Hű, az jó lesz – jött a harsány válasz, és Lui még hozzá dörmögte: – legalább nem penész-ízzel a szánkban alszunk el.

Azzal a tudattal aludtunk el, hogy sínen vagyunk, és ez olyan mély álomtalan álmot biztosított, amiben csak azok részesülhetnek, akikre felhőtlen, gondtalan jövő vár. Már jól fent járt a Nap, amikor ébredtünk. Lui akkorát ásított, amilyet a medve ásíthat, ha téli álmából ébred – ha a medve egyáltalán szokott olyankor ásítani. Villámgyorsan rendbe tettük magunkat és irány a figyelőhely. Örömkömb, reményeink egy csapásra szerte foszlottak, amint letekintettünk.

A faluból kivezető úton nagy sebességgel és visító gumikkal egy dzsip kanyarodott ki, benne két amerikai katonával, mögöttük gépfegyverállvány magasodott, fegyver nélkül. Távolabb sisakos őrszem állt, géppisztollyal a vállán. Bambán, elfehéredő arccal bámultuk egymást. A látvány odaszegezett leshelyünkhöz, moccanni sem tudtunk.

– Talán ha kikerülnénk az őrszemet – szólalt meg nagy sokára János, és hangjában a remény csirái érződtek.

– Nem tudjuk, mit őrizhetnek a faluban – vetettem fel az első gondolatomat.

– Hát ez az – csatlakozott Lui – és ha csellengés közben kapnak el, az Isten se mossa le rólunk, hogy rosszban sántikálunk.

Így aztán, hogy zsákutcába jutottunk, reményt veszítve csoszogtunk vissza a gerendaházhoz. Egy darabig az asztalnál ültünk szótlantul, majd felcihelődtünk és a fák között ödöngtünk, terv és gondolatok nélkül. Tulajdonképpen a nap hátra levő részéből nem sok emlékem maradt, mert a kilátástalanság teljesen megbénította tudatunkat, és a fenyegető éhhalál félelme ránk telepedett. Már csak a patakvíz tartotta fenn szervezetünk működését, ám tudtuk, éreztük, lassú gyengülésünk előbb-utóbb mozgásképtelenné teszi testünket.

Már délutánba hajlott az idő, és egyedül ültem egy hatalmas fenyőfa felszínén futó, vastag gyökerei között, amikor belém bújt a kisördög és olyan gondolatokat sugallt, melyeket először magam előtt is titkoltam. Ám a feltámadt ötletek nőttek, terebélyesedtek, elárasztották agytekervényeim titkos rekeszeit, a zsigereimet, és térhódítással egyre jobban követelték felszínre kerülésüket. Nem tudom: kíváncsiság, kalandvágy volt-e a mozgatórugójuk, de a csirából gondolat nőtt ki, ami még nem elhatározás volt ugyan, de arra ösztökélt, hogy le kell mennem, le oda a volt ellenséghez, át kell élnem a fogságba esés a hadifogság nem éppen kellemes élményeit. Még a fejem is megráztam, úgy tiltakoztam a rám törő és megoldást kínáló felvetések ellen, amik az egész eddig kialakított álláspontommal homlokegyenest ellenkeztek, de már elkéstem. A suhángból fa nőtt ki, terebélyesedett, végül gyümölcsöt hozott. Már csak az volt a kérdéses, mi lesz bajtársaimmal. Arra nem kérhetem őket, hogy kövessenek, már nem felelhetek értük, bár ez az elhatározás is „élesben” ment, azért mégis más volt, mint valamikor egy felderítés kockázata. Az, hogy árulás, vagy cserbenhagyás velük szemben: ez izgatott a legjobban, de erre majd reggel kapok választ, ha döntöttünk a „hogyan tovább”-ról.

Korán ágyba bújtunk, hogy ezzel is kíméljük megmaradt energiataartalékainkat. Elalvás előtt még kurta mondatokat váltottunk, aztán begubóztunk saját gondolatvilágunkba, befelé fordultunk és már csak magunkkal, sorsunkkal foglalkoztunk. Nekem az éjszaka álmokképeket vetített. Apámnak bizonygattam, hogy nem gyávaságból teszem, amire készülök, hisz már vége a háborúnak, hanem az éhenhalás elől menekülök, abban a reményben, hogy egyszer majd csak hazaengednek. Apám árnya nem válaszolt, nem adott útmutatást, köddé vált, amiből én azt a következtetést vontam le, hogy rám bízta a döntést, hisz már nagyfiú, sőt katona vagyok. Persze, ebben az értékelésben az „álmofejtésben” jócskán benne volt az a gondolat, amit már tudatosan érleltem magamban: az, hogy lemegyek.

Kába fejjel ébredtünk, szótlánul szöszmötöltünk és érezhető feszültség támadt közöttünk. Lehörpintettük a langyos cukros vizet és eljött az a perc, amikor János rám nézett, nagy levegőt vett és kibökte:

– Na, főnök most, hogy tovább? Lenyeltem a gombócot, megköszörültem a torkom.

– Srácok! – tört ki belőlem – Jóban, rosszban együtt voltunk. Úgy döntöttem, nem döglöm éhen itt a hegyek között, ha már egy akna szét nem vágott, egy kósza golyó át nem segített a másvilágra. Lemegyek és megadom magam. Nincs tovább, lassan úgy legyengülünk, hogy járni sem tudunk. Nem tudom, mi vár rám odalent, de abban biztosak lehetek, ha úgy alakul, kajával jövök vissza értetek. Mindenesetre, ha holnap délig nem jelentkezem, tűnjetek el innen! – fejeztem be.

Bejelentésemet, elhatározásomat döbbent csend fogadta. Zavartan tekintetek egymásra, majd János Luira nézett és határozott hangon felszólította:

– Beszélj! – Ő meg rákezdte:

– Van egy titkunk, amit meglepetésnek szántunk, és bízunk az ösztönödben, hogy segítségeddel célba jutunk.

Most meg rajtam volt a megdöbbenés sora.

– Titkotok? – kérdeztem. – Mi a fenét hablatyolsz itt össze?
Lui zavartalanul folytatta:

– Nagynéném egy osztrák pasashoz ment férjhez, még a háború előtt. Fűrésztelepe és asztalos üzeme van Graz-tól nem messze. Odáig kell eljutnunk, és nyertünk! Ezért nem szabad fogságba esnünk.

– Ebben igazatok van – tértem magamhoz. – De hogy akartok étlen-szomjan Graz-ig eljutni?

– Erre is gondoltunk – szólt közbe János. – Megfigyeltük, hogy a falut körülvevő dombokon négy tanya is van. Tehát, ha megkerüljük a falut, az erdő fedez minket, eljuthatunk a tanyákhoz. A többi szerencse dolga. – Az egész kivitelezhetően hangzott, és talán kevesebb kockázattal járt, de az én ösztönöm azt súgta, hogy le kell mennem. Így, miután megismertem tervüket, kérdőn néztek rám.

– Fiúk, én lemegyek, így határoztam – jelentettem ki.

Lehorgasztott fejjel fogadták bejelentésemet, de nem próbáltak befolyásolni. Lui vetett közbe annyit, hogy „már ismerjük kifinomult ösztöneidet, ami sokszor kihúzott mindnyájunkat a bajból, tedd azt, amit jónak látsz, mi kitartunk a terveink mellett”.

Aztán csend ült közénk, az elválás szomorú, lélekbe markoló érzése, a hét hónapos együttlét, a néhány meleg helyzet emléke, amit átéltünk. Én meg, hogy feloldjam ezt a torokszorító érzést, egy hirtelen ötlettől vezérelve kinyújtottam a karom tenyérrel felfelé és rájuk szóltam:

– Tegyétek rá és fogadjuk meg, hogy két év múlva: 1947-ben, mondjuk május 15-én, akármilyen napra esik, akár esik, akár fúj, a Margit-híd pesti hídfőjénél, amikor a déli harangszó megkondul, találkozunk. Rendben? – És összeöleleztünk.

Ezután bepakoltam hátizsákomat – már azt a kevés holmimat, ami volt – és megakadt a szemem azon a két pokrócon, ami a ház felszereléséhez tartozott. Az egyik hófehér

gyapjából készült, és a közepét egy gyönyörűen kimunkált, barna színű szarvasbika díszítette. A másik barna volt, közepén a fehér agancssal.

– Mit szólnátok hozzá – fordultam a srácokhoz, – ha ezt a barnát elvinném emlékebe?

– Vigyed csak nyugodtan, én a fehéret szúrtam ki – vigyorgott János.

– Nekem meg az agancsnyelű étkészlet könnyörög, hogy ha elmegyek, vigyem őket is magammal – kontrázott Lui.

– Nahát – förmedtem rájuk – Már nem piszkos bakák, hanem civil bagázs vagytok, és ez békében lopásnak számít.

– Bocsánat – vágott vissza Lui –, még egyenruhát viselünk, civilként még a lábunkat se tettük volna be ebbe a bungalóba – és kitört belőlünk a nevetés.

Aztán elkísértek az ösvényig, ami felvitt a meredeken a leshelyünkig. A Nap sütött a felhőtlen ég kékjében, ék-alakban rendeződve vadlibák szárnyaltak, és gágogásuk lehallatszott, mintha csak beszélgetnének utazásuk közben. Ahogy lenéztünk, még a lélegzetünk is elállt. A falut jelző táblától beljebb, az út szélén, egy fotel vált láthatóvá, mellette a földön rohamsisak, egy puszka társaságában. A karosszék előtt, támla nélküli széken, két lábszár pihent keresztbe rakott bakancsokkal. A többi lepedőnyi fehérség takarta.

– Hát ez meg mi? – néztünk össze hitetlenkedve.

– Őr lenne? – próbálkozott János suttozva.

– Lehetetlen – dörmögte Lui – így teljesíteni őrszolgálatot!

– Úgy látszik így is lehet – szólaltam meg rekedtes hangon.

Azután mindketten rám néztek. Szemükben halvány reménysugár csillant, hátha feladom tervemet, és az utolsó pillanatban elálllok szándékomtól. Bevallom, ha egy kicsit is kérlelnek, maradásra bíztatnak, szívesen hajlottam volna rá, de így szóltan tekintetük azt is sugározta: „na, most mutasd meg ki vagy, lássuk van-e merszed itt, a döntő pillanatban”. Rajtam meg eluralkodott az az érzés, ami már annyiszor átsegített

nehéz helyzetekben, és feloldotta a tétova félelmet. Így csak kezemet nyújtottam az utolsó kézfogásra, aztán önkénytelenül kitört belőlem az utolsó tanács:

– Vigyázzatok, hogy cserkészitek be a tanyákat, látjátok: itt minden lehetséges. Szevasztok

Azzal átlendültem a peremen, csúszásomat a gallyak segítségével fékeztem, és a lejtő aljára értem. Mikor utoljára felnéztem, már csak tenyerek mozgását láttam, ott fent a bokrok takarásában, az utolsó búcsú óvatos intéseit.

II.

Álltam a lejtő alján, az országút szélén, egyedül a félelmemmel, kiszolgáltatottan. Ez volt az első veszített háborúm, és mindaz, amit eddig a hadifogságról hallottam, a filmvásznon láttam, vagy olvastam, egyszerre felszínre bukkant és úgy kavargott gondolataimban, mint a forgósél által felkapott száraz falevelek örvénylése a szél zúgó tölcsérében. Még az is eszembe jutott, hogy valamikor az ókorban egyes törzseknél az a szokás dívott, hogy a rabul ejtett ellenséget két lándzsa közé alacsonyra kötözött lándzsa alatt meghajolva vonultattak át, így ismertette el velük, hogy legyőzettek.

A zsákmányolt hadilobogók nyeleinek csattanásai, ahogy földet érnek a megalázás pillanatában, az ágyúk csöveinek beszögezése, a gúlákba rakott puskák sátor-alakjai, a markolattal előrenyújtott kardok éles pattanásai, ahogy a győző térdén pengéik kettétörnek. Mindez pillanatok alatt zajlott le, hisz összesen ennyi tapasztalatom volt a fogságba-esés, a fegyverletétel mikéntjéről.

Az után a kép tisztulni kezdett és eldöntöttem, hogy egyetlen fegyveremet csövénél fogva nyújtom át a megadás jeléül, és németül nem szólalok meg, nehogy azzal is ingereljem a győzőket. Így, miután rendeztem gondolataimat, és lábaimba enyhe reszketést éreztem, elszégyelltem magam és

feltámadt bennem az a jó székely vér. Megfeszítettem lábizmaimat, legyőzve testem hitványságát és a félelmet, elindultam a győzteseket megtestesítő katona felé.

A Nap sütött, sugárzását felhő sem akadályozta, és vasalt bakancsaim alatt ropogott a zúzalékkő, ami az országutat borította. Gépiesen, mindenre elszántan meneteltem. Elhaladtam a falu nevét jelző tábla előtt és csak úgy mellékesen olvastam el: Windischgarsten. Na, itt sem jártam még – jegyeztem meg kínomban. Már közeledtem az őrszemhez, amikor a harang megkondult. Most itt a síkon egész másként, magasabban szólt, és engem a hazai lélekharang hangjára emlékeztetett. Megborzongtam: ugyan kiért szól a harang? – és abban a reményben, hogy nem értem, lépkedtem tovább.

Aztán elérkezett a döntő pillanat, és ott álltam a szék, a katona vastag gumitalpú cipője előtt, és inaim ismét reszketni kezdtek. Dühösen feszítettem meg izmaimat, és akkor a fehér lepedőnyi újság zizegve a katona ölébe hullott. Egy szürke szempár szegeződött rám. Csövénél fogva szótlantul nyújtottam felé a fegyverem.

Végignézett rajtam, majd lassú mozdulattal a pisztolyom felé nyúlt. Na végre –, gondoltam, vége az egésznek, jöjjön, aminek jönnie kell. Nézegette, egyik tenyeréből a másikba dobta, végül csövénél fogva felém nyújtotta. Önkéntelenül vettem vissza, ő meg fejével a falu felé intett és rekedt hangon ennyit mondott: Go. Azzal maga elé rántotta újságját, és a továbbiakban megszűntem számára létezni. A feszültségemet csalódottság váltotta fel, aztán azzal vigasztaltam magam, hogy náluk biztos nem feladata az őrszemnek a foglyok ejtése. Tétován, zavarodottan indultam tovább.

Már beértem a házak közé, melyek inkább tanyáknak tüntek, mert foghíjasan, távol sorakoztak egymástól, és mögöttük tágas mező terült el a távoli dombok lábáig. Talán már a negyedik épületnél jártam, aminek az udvarán egy feketeruhás nőt pillantottam meg, aki valamiféle szőnyeget porolt. A többi

házban semmi mozgást nem észleltem. Tulajdonképpen a civilek nem is érdekeltek, hisz katona voltam és győztes katonákat kerestem, hogy végre megadjam magam, és ezzel hivatalosan is befejezzem a háborút.

Végre három katona tűnt fel az úton, akik cseverészve haladtak felém. Most láttam először amerikai katonákat teljes életnagyságban. Mintha skatulyából húzták volna ki őket – mondaná anyám. A zöld inget, amit viseltek, mellüknél függőleges vasalás díszítette, és felsőruházatukat világos kakaó színű nyakkendő egészítette ki. Nadrágjukat meg betűrték fűzős gumitalpú cipőjükbe. Sapkájuk formája hasonlított a mi Bocskai sapkáinkhoz, de ahogy viselték, fejük jobb vagy baloldalára lezseren félrecsapva, az nálunk már a szolgálati szabályzat megszegését jelentette. Szép szál legények voltak, és ahogy közeledtek, egy pillanatra – a sok ponyvaregény hatására – vadnyugati pisztolyhősökre emlékeztettek; de hogy fegyvert nem viseltek, így én is visszazökkentem az éppen nem irigylésre méltó helyzetembe. Tudomást sem vettem rólam, én viszont elszántan feléjük tartottam. A beszélgetés abbamaradt, és amikor eléjük léptem, megtorpantak. Nyújtottam fegyveremet, ők meg összenéztek, majd a középső – talán a legmagasabb hármójuk közül – tétován elvette. Nézegette, majd átnyújtotta baloldali szomszédjának. Rövid szóváltás után – ez a katona adhatta meg a szakvéleményt nem egészen korszerű fegyveremről –, ajakbiggyeszten visszaadta. A harmadik társuk még arra sem méltatta, hogy a kezébe vegye. Aztán sajnálkozó tekintettel, fejük visszautasító ingatása közben elléptek mellőlem és tovább indultak. Kővé dermedtem ott az út közepén, a ragyogó napsütésben, kezemben egyetlen fegyveremmel és azzal a tudattal, hogy nekem a háború még nem ért véget, hisz nem sikerült az elképzelt fegyverletételt kieszközölnöm. Tépelődéseimből egy kiáltás riasztott, és ahogy a hang forrását kerestem, látom ám a három katonát, amint felém fordulva állnak, és a középső hívogatóan felém int. Na

vége, könnyebbültem meg, és szaporán irányukba indultam. A pisztolyt – persze a csövénél fogva – térdem mellett lógattam, és ahogy odaértem, a hosszúra nőtt katonának nyújtottam, aki kilépett társai közül. Tiltakozó fej és kézmozdulatokkal jelezte, hogy a pisztolyom az nem kell, és egy kis csomagot nyújtott felém. Hát ez meg mi? – fagyott meg bennem a gondolat és mozdulatlanná merevedtem. A nyakigláb amerikai meg látva sutaságomat, felemelte bal kezemet, belehelyezte a tenyerembe a téglalap alakú tárgyat, majd ujjaimat egyenként köréje igazítva összezártá markomat és mosolyogva mondott valamit. Aztán sarkon fordult és csatlakozott társaihoz. Bénultan álltam és hülyén nézhettem ki egyik kezemben a fegyver, a másikon egy dobozzal, mert amikor egyikőjük hátrafordult és meglátott, a többiek is visszafordultak és harsány hahotába törtek ki. Aztán az evést imitálva integettek, majd nevetgélve folytatták útjukat.

Teljesen összezavarodtam, és olyan szégyenérzet fogott el, hogy legszívesebben a föld alá süllyedtem volna. Aztán ez az érzés méregbe csapott át, majd utálatba. Utáltam a világot, a háborút, ami ilyen megalázó helyzetbe hozott, utáltam magamat viselkedésemért, szóval utáltam és megvetettem mindent, ami velem és körülöttem történik. Na de ki vagyok én ezen a világon: egy porszem, vagy még annyi sem, akit olyan események mozgatnak, olyan erők kormányoznak és szabják meg mozgásteremet, ami ellen még lázadni sem lehet, vagy ha igen, azt titkolni kell, mert élni meg muszáj.

Ez után az érzelmi vihar után, ami átsöpört rajtam, ráébredtem a valóságra. Pisztolyomat zsebre vágtam, és nekiestem az ajándéknak. Celofánszerű burkolatát nehezen bontottam fel, és türelmetlenségemet még fokozta éhségérzetem, hogy ennivalóhoz jutok, hisz a katonák kétséget kizáróan mutatták, nemzetközi jelzéssel az evés félreérthetetlen mozdulatait. Vége hozzájutottam kincsemhez, ugyanis a dobozka két darab kekszet, két rózsaszínű pasztillát, egy rúd

csokoládét, két szál cigarettát, és olyan gyufát tartalmazott, amit most láttam először. Vékony farostlemez kettéhajtva, két oldalán hat-hat gyufafej, alattuk meg dörzspapír.

Leültem az árok szélére, és habzsolni kezdtem. A korong alakú pasztillákból haraptam, mellé a kekszből, kiegészítésül meg a csokoládé-rudacskából. Mondhatom, mennyei ízt alkottak így együtt az ínyemen, de sajnos nem érezhettem sokáig ezt a fenséges aromaegyveleget, mert készletemnek hamar a végére értem. Csak később tudtam meg és pironkodva vallottam be, hogy azokat a pasztillákat tulajdonképpen vízben oldódó pezsgótablettaként gyártották. Sebaj, én felfedeztem egy újabb felhasználási módot, bár a későbbiekben nem igen hencegtem vele. Ahogy így elvertem éhemet – mert jóllakásról szó sem lehetett, rágyújtottam. A cigaretta füstje kellemes illatot árasztott, valódi dohányt tartalmazott és kéjesen fújtam az ég felé. Nem sokáig. Olyan szédülés fogott el, hogy kénytelen voltam lefeküdni, mert az égbéke a fűzöldjével úgy forgott velem, mintha műrepülnék. Nem lettem rosszul, nem volt hányingerem sem, az egészet az okozhatta, hogy hónapok óta olyan cigarettákat vételeztünk, ami a „szakács–locsogás” szerint dohánylével pácolt tengeri fűből készült. Ennyi köze volt a dohányhoz. Néhány percig tarthatott mire a körforgás elmúlt és visszaállt a természet rendje. Az ég fent, a fű zöldje lent, és egyik sem mozdult.

Felkászálódtam az országútra, mélyeket lélegeztem s folytattam utamat az egyre kiismerhetetlenebb és különleges helyzeteket teremtő jövőm felé. Ez a két találkozás a győztes katonákkal valami furcsa, ismeretlen világ felfogását, rendjét, életszemléletét bontakoztatta ki előttem. Az érzés még idegen, de egyáltalán nem volt ellenszenves, bár még nem fogadtam be, ám nyitott voltam rá, mint minden fiatalember az újra, az ismeretlenre. Elméletem a megadásról, a fogságba esésről, fegyverletételről, jelen helyzetemben teljesen másként alakult. De honnan is merítettem ezeket az elképzeléseket? A török

elleni küzdelmekből, Rákóczi szabadságharcából, az 1848-as eseményekből, apám I. Világháborús elbeszéléseiből, vagy talán a II. Világháború mende-mondáiból, aminek utolsó hónapjaiban én is részt vettem. Nem tudom, de kezdett valami kikristályosodni bennem, ami úgy nyert fogalmat, hogy talán az se mindegy, melyik győztes nemzet előtt tesszük le a fegyvert és esünk fogságba. A Világosi fegyverletétel jutott eszembe, ahol az orosz cár tisztjei meghagyták a honvédtisztek kardjait, szabadon járhattak, sőt közös ebédeken és vacsorákon, hajnalig tartó tivornyákon látták vendégül a legyőzötteket. Ezt a fogságot váltotta fel a másik győzőé, ami tudjuk hová vezetett.

Elmélkedésemből egy kiáltás riasztott és hozott vissza a valóságba. Egy tíz év körüli lányka szájából hangzott el csengő hangon, aki kerékpáron viharzott el mellettem; és a „szkoot” szócskát süvítette felém. Hát ez meg mi volt? Valami csúfolódás? – tértem magamhoz. Meglehetősen bírtam a német nyelvet, de ilyen szóra nem emlékeztem. Ennek a furcsa szónak a jelentésén rágódtam, miközben elértem a szélső házakat. Tépelődésemet egy kerékpáros asszony szakította meg, aki egyúttal meg is oldotta a rejtélyt, ugyanis jól érthetően rám köszönt. „Grűsz Gott” –, ami Isten hozottat jelent. Feledve minden bajomat összehasonlító nyelvészkedésbe fogtam. Igazán büszke voltam magamra, amikor megállapítottam, hogy a kisleány „szkoot”-ja, a Grűsz Gott rövidítése lehetett úgy, mint a mi nyelvünkön az „Adj Isten”, ami az „Adjon Isten jó napot” mindennapi változata. Önelégülten tértem napirendre teljesítményem fölött, annál is inkább, mert figyelmemet vízcsobogás kötötte le. A hang jobbról, az országúton túlról hallatszott. Egy ritkás fasor takarásában meg is pillantottam eredőjét, egy betonfalak közé szorított széles patakot, ami amolyan vízgyűjtő lehetett és a hegyekből lezúduló hó levét, az esőzések áradatát volt hivatott elvezetni. Alját hatalmas terméskövek védték az erős áramlásoktól, és alacsony vízállás

mellett, vaskosan meredeztek ki medréből, a sebesen rohanó víz meg nekik ütközött és álmosítóan, kellemesen csacsogva, habot verve bukdácsolt tova két partja között. Az út most már a patak mellett vezetett, aztán élesen jobbra fordult. Átléptem a víz felett ítévelő hidacskán, mely után jobbról három hatalmas gesztenyefa nyújtózkodott az ég felé, és oltalmukban kicsike épület húzta meg magát, melynek homlokzatán pékség felirat ékeskedett.

Már a járdán bandukoltam, nézegettem a csinos, tiszta házakat, amelyek közül még kétemeletes is emelkedett ki, nagyablakos, földszintes rokonai közül. Aztán egy szekeret bámultam meg, melyet két hatalmas termetű ló húzott, oszlopos elefántlábaikat méltóságteljesen emelgetve. A lovak a pesti fuvaros lovakra emlékeztettek, akik hatvan–nyolcvan mázsa terhet is elvontattak, patájukat meg vastag gumi védte a megcsúszás ellen. Figyelmemet azonban mégis a bakon ülő alak kötötte le. Vékony, aszott öregember, álla alatt hatalmas golyva nőtt, mely daganatként uralta nyakát. Szájában rövidszárú porcellán pipa, melyből vidám füst kígyózott elő. Ahogy később megtudtam, az ivóvíz okozta ezt a csúf betegséget, de szerencsére történhetett valami, mert a fiatalokon már nem jelentkezett. Az utat most két háztömb fogta közre szorosan, aztán egy tér nyílt meg előttem, közepén kőből rakott kút árválkodott, és a térséget földszintes és emeletes házak fogták gyűrűbe. Néztem az elébem táruló látványt, mely nekem a középkor ódonságát árasztotta, és még arról is elfelejtkeztem, hogy tulajdonképpen hogy kerültem ide, és mit keresek én itt, amikor oldalt pillantottam. Annak a kékre festett háznak a tér felőli bejáratánál, mely oldalával összeszűkítette az utat –, egy amerikai katona állt. Mindjárt visszazökkentem a valóságba, nyomorúságos hazátlanságom állapotába, és azzal az elszántsággal indultam feléje, hogy most már véget vetek ennek a bizonytalan helyzetnek. Magas, széles vállú alakja, keskeny csípője, melyről pisztolytáska lógott le a

combjára, tipikus amerikai formázott, és ahogy közelebb értem felfedeztem, hogy tiszt lehet, amire a két vállán elhelyezkedő páros, aranszínű fém csíkokból következtem. Katonás tartásba helyezkedtem előtte és nyújtottam át fegyveremet.

Kicsit meghökkent, majd kényszeredetten átvette, és szótlánul nézegette. Fürkésző pillantásokat vetett rám, majd határozott mozdulattal visszaadta és jelezte, hogy tegyem el. Megdöbönt arcomról olvashatta teljes tanácsalanságomat, mert kérdést intézett hozzám. Az egészből egy nációra emlékeztető szót fogtam fel, és arra következtem, bizonyára azt kérdezi, milyen nemzetiségű vagyok. Akkor összeszedtem minden angol tudásomat, ami a Hungária szóból állott – és tudvalevően Magyarországot jelenti –, ám azt beszámítva, hogy az angol nem úgy ejti ki az írott szót, mint ahogy papírra veti, kiböktem: „hungri” vagy „hungaring”, már pontosan nem emlékszem, hisz hatvan éve történt, és a mondás szerint az ember feje nem káptalan. A szó célba talált, tetőtől–talpig végigvizsgált, szája sarkára mosoly futott, intett, hogy kövessem és elindult az ajtó felé. Na végre –, sóhajtottam fel, elértem célomat, fogságba estem, bár egy tény: a pisztolyom, nyomasztóan hatott gondolataimra, aztán elhessegettem azzal, hogy náluk biztos így szokás. A józan eszem meg azt sugallta: „Te barom, fogoly rabságban fegyverrel?” Mit tudom én, – zavarodtam össze, de már beléptünk az ajtón, elől a tiszt, én meg utána, és egy ebédlőszerű teremben találtam magam. Vezetőm intett, egy asztalra mutatott, melynek fedőlapját vastag fehér–fekete rajzolatú márványtábla takarta és súlyos öntöttvas lábai tették szinte mozdíthatatlanná. A falakat barnára pácolt fa lambériák óvták, sokágú csillárok uralták mennyezetét, körös-körül muflon meg szarvas fejek üvegszemei bámultak le és váltakozva keretbe foglalt tükrök adták komor, de mégis meghitt hangulatát.

Ültem hát feszesen, a kerek ülőpárnán, a szék támláját sem érintve, és vártam a folytatást. A tiszt meg mosolyogva ijedségesen egy ajtó felé fordult és elkiáltotta magát:

– Jimmy!

Pár pillanat múlva egy emberhegy jelent meg az ajtóban –, betöltve annak szélességét. Néhány szót váltottak, majd az óriás eltűnt és nemsokára egy palacsintasütőre emlékeztető edénnyel tért vissza, melynek nyelén evőeszközök csillogtak felfűzve. Közepét kerek mélyített rész foglalta el, és benne soha nem látott szélességű zöldbab darabok incselkedtek, világos színű levükben. Elém helyezte, és közelsége sugározta az életerőt. Mondott valamit, én meg köszönömöt bólintva felnéztem rá, felmértem alakját, fekete haját, arcából kiugró orrát, izmos karjait, és jóindulatot, sugárzó mosolyát. Aztán már csak magammal és az evéssel foglalkoztam.

Közben csellengő katonák tévedtek be és néztek, mint egy csodabogarat. Amikor megkaphatták a felvilágosítást a főhadnagyuktól, hogyan kerültem közéjük, már érdeklődve nézték ténykedésemet, ami az edényben rejtőző étel eltüntetésére irányult. Nem tartott sokáig, és ahogy dolgom végeztével felnéztem, jött is a kérdés. Válaszom sem váratott magára, ami élénk zsvajt váltott ki egyre szaporodó nézőimből. Jimmy meg elvette a tisztára takarított edényt, eltűnt a konyhaajtó keretéből. Most pergő, izgatott párbeszéd alakult ki és csodálkozva láttam, hogy pénzdarabok cserélnek gazdát közönségem tagjai között. Csak nem a fejemre alkudoznak? Ijedt fel bennem a gondolat, ahogy ott ültem közöttük bambán várakozva. Aztán megjelent a gyermekmesék fanyűvő óriására emlékeztető alak és belépését hangos üdvörlég kísérté. Hát ez meg mit jelent? – sajdultam fel, és csak akkor nyugodtam meg, amikor az előbbivel azonos edényt tett elém, amelyben piros, sűrű zafiban egyforma kockára vágott húsdarabkák díszlettek. Pörkölt – jött a felismerés –, és már tudtam a kötelességemet. Ínyemre felfutott a hazai, régóta

hiányolt zamat, ám az első falat kiábrándított. Az erős paprikás zsíros íz helyett, szokatlan paradicsomaroma lepte el a számát, de a hús olyan puha volt, mintha vajkockákat rágsálnék. A körülöttem állók riadtan észlelték megtorpanásomat és lelkesítő beszélésökkel buzdítottak falatozásom folytatására. A sokat nélkülözött test azonban nem ismert irgalmat, legyőzte idegenkedésem, és amikor kikanalaztam a megmaradt paradicsomszószt is, a katonák olyan ovációban részesítettek, hogy kezdtem zavarba jönni. Némelyek nevetve a vállamat veregették, mások meg csalódott arccal néztek rám, a zizegő bankók meg ismét vándorútjukra keltek. Bennem meg pislogni kezdett a felismerés, hogy valami fogadást kötöttek egymás között és annak vannak nyertesei és vesztesei. Vajon mire fogadhattak? Mivel már megindult az emésztésem és kezdtem erőre kapni, rájöttem, csak az lehet, hogy az egyik fél arra tette fel a pénzét a másik ellenébe, hogy megeszem-e a következő adagot vagy nem. Innen az ujjongás, és a vesztesek szemrehányó tekintete. Miután tisztáztam a körülöttem zajló eseményeket, egy belső hang – talán az ösztönöm – megszólalt, és azt súgta, valami sántít az angoltudásom, illetve kiejtésem körül. Így hát felkészülten vártam a kérdést, amire mélyebb torokhangon válaszoltam. Egy pillanatig úgy tűnt, hogy végre megtaláltam a megfelelő hangszínt, mert feleletemet kitörő lelkesedés fogadta. Az egész akkor vált gyanússá, amikor Jimmy –, elkapta előlem a lapos „csajkám”, utat tört magának a zajongók között és a konyhába indult. Hatalmas vállai rázkódtak a nevetéstől. A főhadnagy meg szemben velem elnézően mosolygott. A hátam mögött ismét csattogni kezdtek a tenyerek, ahogy a fogadó felek izgatottan licitálva megtették tétjeiket. A láрма akkor csillapodott, amikor kiszolgálóm hatalmas alakja megjelent és magát mókásan mórlikálva átkígyózott a fogadás lázában felhevült vitázókon. Tenyerében lapos tányéron három fánkot egyensúlyozott; olyanokat, mint amilyeneket anyám szokott farsang táján sütni.

Az oldalukon körbefutó világosabb sáv is úgy ütött el a tészta sült színétől, mint otthon. Tetejét azonban nem porcukor fedte, hanem csokoládéöntet csorgott le pufók gömbölyűségükön, és ez a folyam sötét masszává sűrűsödött a tányér alján. Szökdécselő tánclépésekkel közeledett, majd színpadias mozdulattal tálalta elém az ingerlő finomságokat, aztán megkerülte az asztalt és a főhadnagya mögött helyezkedett el. Alakja, mint egy szobor emelkedett ki a körülötte állók gyűrűjéből.

Néma csend töltötte be az ebédlőt, mintha még a falakon függő trófeák szemei is kíváncsian csillantak volna fel a folytatásra várva. Néztem a tányérokból elém táruló és oly régóta nélkülözött látványt. Hogy őszinte legyek, az előző két adag felhabzsolása kissé megülte a gyomromat, de aztán feltámadt bennem az a jó magyar virtus, hogy legalább ezzel a tettemmel kápráztassam el a győzőket –, s neki fogtam. Biztató beszélások közepette szakítottam a puha, könnyű tésztából, belemártottam a jó illatú csokoládéba és falatozni kezdtem. Már a harmadik fánk elfogyasztásánál tartottam, amikor a gyomrom tiltakozni kezdett. Éreztem körülöttem azt a feszültséget is, amit megtorpanásom keltett.

Ivást mutatva Jimmyre néztem, aki a többiek biztatása közben sietve távozott, hogy kérésemet teljesítse. Moraj támadt, újabb fogadások köttettek, majd patrónusom egy pohár sárga színű folyadékkal tért vissza. Belekóstoltam, és émelység szökött fel az édes narancslé első kortyaitól. Sűrű fejrázás közben szinte ijedten tettem le a poharamat. Erre aztán „szurkolóim” kezdtek jótevőm felé kiabálni – gondolom csak azok, akik rám fogadtak – és a törzsőrmester termetét meghazudtoló fürgeséggel tűnt el, s pillanatokon belül érkezett a második pohárral. Már messziről látszottak a buborékok, amik a folyadék aljáról törtek fel és a felszínre érve láthatatlanná pattantak. Szóda! – könnyebbültem meg, és első mosolyomra, mely megelégedésemet tükrözte, nyíltszíni tapsot

vívtam ki a jelenlévők köréből. A szóda, vagy ásványvíz, üdítően hideg és torokfeszítően erős volt, így rövidesen helyreállította gyomrom egyensúlyát. Most, hogy már elmúlt minden szorongásom és megéreztem, hogy a jelenetnek én vagyok a főszereplője és döntőnöke is, és mint jó „színész” kezemben tartom az „előadást”, mert rajtam áll a fogadások kimenetele, szétnéztem.

Az eddig érzékelt tömeg egyszerre alakokra, arcokra és egyedekre különült, és többségük a végső rohamra buzdítva biztatóan integetett, kiabált felém. Most már fontosságom és nélkülözhetetlenségem teljes tudatában nyúltam az utolsó, – a nálunk pampuskának is becézett – tészta felé. Lassan, megfontoltan téptem a foszlásra szakadó tésztából, és olyan képet vágtam, – hogy a hatást fokozzam –, mintha csak óriási erőfeszítéssel tudnám akaratomat testemre kényszeríteni, hogy a falatot befogadja. Kísérletemet és teljesítményemet elismerő tetszésnyilvánítás követte. Az utolsó falattal a kezemben kibújt belőlem a kisördög. Evésre emeltem, majd megborzongtam és a tányérra ejtettem. Erre a mozdulatomra először csend támadt, aztán olyan pokoli ricsaj, biztatás tört ki, ami engem a labdarúgó mérkőzésekre emlékeztetett, amikor a kedvenc csatár a tizenhatosnál cselez, már lövő helyzetbe kerül, a szurkolók meg önkívületben ordítják, lőj, lőj már, ő meg csak huzigálja a labdát még jobb helyzetet keresve. Már teljesen uraltam a „terepet” és csak egy igazi csattanós befejezés hiányzott a teljes sikerhez. Ösztönösen, határozott mozdulattal kaptam fel az utolsó falatot, és villámgyorsan tüntettem el a színről.

Képtelen vagyok leírni, visszaadni, ami ezután történt. Talán még a csillárok is megremegtek a diadalordítástól, ami betöltötte a helyiséget. A nyertesek meg, mert ők voltak többségben, hozzám rohantak, megveregették a vállam, összekócolták a hajamat és lelkesen kiabáltak, örültek, mint a gyerekek. Tehették is, mert gondolom, jó sok pénzt kerestek

teljesítményemen. Aztán lassan elült, csendesedett a „harci zaj”, a kedélyek megnyugodtak és a várakozás csendjében ismét elhangzott az a bizonyos kérdés.

Azt már tudtam, hogy úgy, mint eddig nem szabad válaszolnom, mert az, pukkadásos halálomhoz vezet. Papírom, ceruzám nem volt, hogy írjak, így aztán intettem a mellettem állóknak: ráleheltem a márványlapra és leírtam, hogy Hungária. Igen ám, de a betűk hamar láthatatlanná váltak ezért két részben tagolva igyekeztem értésükre adni nemzetiségemet. Próbálkozásomat siker koronázta, mert az egyik katona, aki figyelemmel kísérte ténykedésemet, egyszer csak beleordított a fülembe: „hangöri-hangöri” – valahogy így –, a többiek meg úgy ismételték, mint Kolumbusz matróza, amikor megpillantotta Amerika partjait, hogy „föld-föld”. Aztán egy ismerős, hamisítatlan mondat süvített felém, és az utolsó jól megnyomott szó bizonyossá tette, hogy kiejtője hazámfia.

– Hát magyar vagy b... meg.

A kérdő, de inkább kijelentő mondat elhangzása után csend támadt, én meg bénultan néztem a hang gazdájára, a velem szemben helyet foglaló főhadnagyra, de azért utána már otthon éreztem magam.

– Szóval magyar vagy – folytatta –, amolyan éhes magyar, mert folyton azt emlegetted, hogy éhes, remélem most már jóllakott magyar vagy?

– Aha – válaszoltam értelmesen, de gyorsan felocsúdtam és visszakérdeztem. – És... és a főhadnagy úr honnan tud ilyen jól magyarul?

– Onnan fiacskám, hogy Szatmárnémetiben láttam meg a napvilágát, az elemi iskolát is ott végeztem, és hogy otthon Idahóban a család is magyarul beszél. Elámultam, és ahogy jobban megnéztem, már tudtam, hogy magyar; már nem is nézett ki olyan nagyon amerikainak. Ahogy így társalogtunk, amiből a katonák egy kukkot sem értettek, de látták, hogy a cirkusznak vége, csalódottan elődalogtak.

Aztán Jimmy tért vissza egy üveggel, meg három pohárral, és közénk telepedett. Az ismerkedés folytatódott:

– Miféle gönc ez rajtad, milyen alakulatnál szolgáltál?

Mondom.

– Húha, – kapta fel a fejét –, azok igen kemény fickók voltak.

– Voltunk – hagytam helybe óvatos büszkeséggel.

– Ellenünk is harcoltatok? –jött a következő kérdés.

– Egyszer arcvonalat foglaltunk, de még félig se ástuk ki a lövészteknőket, jött a parancs és visszavonultunk. Legtöbbet az Önök légierijétől szenvedtünk már otthon is, főleg a bombázásoktól – folytattam.

– Hát igen, az volt a fő csapásmérő fegyverünk, és mi meg is nyertük vele a háborút, nem úgy, mint Göring, aki Angliát akarta elfoglalni a Luftwafféjával.

Úgy éreztem: ezzel a „hivatalos” részt befejeztük, mert a következő kérdéssel már békésebb vizekre eveztünk.

– Magyarországon hol laksz?

– Szolnokon, ott is születtem, de az egész családom, rokonságom gyergyóremetei Csík megyei.

– Hisz akkor helyiel–közzel földiek vagyunk – élénkült meg a nekem már egyáltalán nem amerikai.

– Hányas vagy?

Mondom.

– Testvéred van?

– Egy bátyám, ő húsas.

– Én meg 18–as, akár az öcsém is lehetnél. Tudod mit? – emelte fel először poharát, amiben Jimmy jóvoltából áttetsző nedű csillogott. – Nyugodtan tegezz és szólíts Misinek, legalább itt is hallom, ahogy a családom becéz. Téged hogy hívnak?

Mondom.

– Tényleg székely név. Szüleid hogy szólítanak?

– Anyám Jancsinak, apám hét éve halott.

– Sajnálom, nem akartam fájdalmat okozni.
– Túl vagyok rajta, – mondtam, de észrevette, hogy szemem bepárasodik.

– Korán, fiatalon mehetett el; mi vitte a sírba?

– Az első világháborúban szerzett betegségei, amit hivatásos katonaként 42 hónap igazolt első arcvonalbeli szolgálatban végigharcolt, négy sebesüléssel.

– Ne mondd! – élénkült meg. – Tudod milyen frontokon harcolt?

– Szerbia, Dolna-Tuzla, Orosz front Bruszilov offenzíva, Gorlicei áttörés, Olasz front, Dolomitok, Piavei átkelés, Tagliamentó, az Isonzói csatákban, Verdunnál – soroltam egy szuszra.

– Hát ez nem lehet igaz – ugrott fel – apám is ezeket a frontokat szenvedte végig, ő még él, csak az időjárás változásaira érzékenyek a csontjai.

Jimmy is állt, hol parancsnokára, hol rám fordította tekintetét és a felettese által odavetett szavakból végigkövette és értette beszélgetésünket. Így, hogy már mindhárman álltunk, kezünkben a tele poharakkal, újdonsült barátom, most már Misi, megemelte a sajtóját és jó magyar szokás szerint megszólalt: „apáinkra fenéig!”. Lehúztuk a pohár tartalmát, nagyot szusszantunk utána, és csak akkor láttuk, hogy a törzsőrmester, aki csak belekortyolt italába – hisz nem tudhatta mi az, hogy fenéig –, villámgyorsan pótolta a lemaradását.

Már úgy ültünk vissza az asztalhoz, mint jó ismerősök, akik rég nem találkoztak, és fel kell eleveníteni az azóta eltelt eseményeket.

– Mesélj magadról! – fordult hozzám Misi.

– Mit mondjak?

– Iskoláidat, tanultál-e más nyelveket; egyáltalán mindent, hogy jobban megismerjelek?!

– Tavalý érettségiztem – fogtam bele –, gimnáziumban kezdtem, tanultam latint, németet, franciát. Négy év után

átmentem kereskedelmi iskolába, így elkerültem a görög nyelvet, meg a magasabb matematikát.

– Szóval megfutamodtál a nehézségek elől?

– Nem vagyok ijedős, nem is egy észlénny, de 1940-ben törvényt hoztak, hogy már nem csak gimnáziumi érettségivel lehet pályázni a Légierőbe repülőgép vezetőnek. Így aztán a könnyebb megoldást választottam és érettségi után fel is vettek a Légierőhöz, amit akkor Repülő Akadémiának neveztek.

– Hát akkor, hogy kerültél ezzel az alakulattal ide?

– Nagyon egyszerű, ugyanis a front előre haladtával már nem volt idő a kiképzésünkre, így aztán amikor az általános mozgósítást elrendelték, és statáriumot vezettek be, nem volt pardon: oda kellett mennem ahová soroztak.

– Nem is repültél?

– Dehogynem. Négy évig haderőn kívüli kiképzést kaptam, vitorlázó gépekkel. Háromszázon felüli önálló felszállásom van és közel negyven órát töltöttem a levegőben. Aztán '44 őszén besoroztak, félig-meddig kiképeztek páncélvadásznak, majd a front elől felvittek valahová Lengyelországba egy nagy kiképző bázisra, onnan gyalogoltunk Linzig; ott ért véget a háború. Megpróbáltunk hazaszökni két bajtársammal, két pesti fiúval. Ők más megoldást választottak, én meg éhen halás előtt öt perccel ezt az utat láttam célszerűnek, és most itt ülök jóllakottan, és bort iszom. Hát ez az én rövid életem, még rövidebb története.

– És a két honfitárs?

– Tudom a tervüket, reggel megpróbálom elcsípni őket.

– Na, az jó lesz, legalább felerősödnek a mi ellátmányunkon. Te miért nem mondtad németül, amikor kérdeztem a nemzetiségedet?

– Azért nem, mert féltem németül megszólalni, mivel az nektek ellenségnek számít.

– Számított, csak számított, amíg a háború tartott. Ma már béke van, és jól néznénk ki, ha mindenkit még ellenségnek tekintenénk, aki ezen a nyelven megszólal.

– Na de most már én is kíváncsi vagyok, hogy kerültél ki Amerikába? – tettem fel a kérdésemet én is.

– Ez is egyszerű történet – válaszolta, majd néhány szót váltottak Jimmyel, aki ezután eltűnt „birodalmába”: a konyhába, aminek a vezetője volt. Misi meg folytatta:

– Apai nagybátyám közvetlen az I. Világháború kitörése előtt feleségestől Amerikába vándorolt. Szatmárnémetiben eladta két házát, földjeit, és azok árából birtokot vásárolt Idahó államban. Olyan sikeresen gazdálkodott, hogy szép nagy taggal növelte a birtoktestet, aztán betegeskedni kezdett. Családjuk ott nem volt, így írt apáméknak és mi is pénzzé tettük mindenünket és 1931-ben nagy nehezen kijutottunk hozzájuk. Öcsém már ott járt iskolába, én meg tovább tanultam, majd képzett mezőgazdász lettem. Aztán meghalt Mariska néném, nagybátyám felesége, majd rövidesen a férje is követte. Így most már miénk a birtok, jelenleg az öcsém vezeti. Amikor beléptünk a háborúba katona lettem, elvégeztem a tisztképző tanfolyamot, és most itt vagyok egy amerikai megszálló rendfenntartó század parancsnokaként. Semmi dolgom sincs, mert ezek az osztrákok – kevés kivételtől eltekintve – utálták a nácizmust és olyan békések és törvénytisztelők, hogy valójában csak nyaralunk adófizetőink pénzén. – fejezte be Misi. Az ismertető tájékoztató alatt Jimmy is megérkezett, hóna alatt egy papírtekercssel – megvárta, amíg feljebbvalója a mondandója végéhez ér, majd az asztalra terített egy térképet és rám nézett. Én meg kérdően Misire, aki felvilágosított, hogy törzsőrmestere arra kíváncsi mennyit gyalogoltunk – mert neki, bár ismeretlen a gyalogmenet – de mint sportember tiszteli a teljesítményeket.

A térkép fölé hajolva, mely Lengyelországot és Németországot, hazánkat és Ausztriát ábrázolta, nagy nehezen

megtaláltam a Narev folyót. Innen tájékozódva megmutattam útvonalunkat, ami meglehetősen bonyolult volt, mert az angolul jelölt helyiségnevekkel nehezen boldogultam, végre bejutottam Németországba és a nagyváros Halle neve már ismerősnek tűnt és olyan eseményeket idézett fel, amit nehezen felejt el az, aki átélte.

Az éjszakai menet után kora reggel érkeztünk a város határába. Mire beértünk az előváros házai közé, légiriadót fújtak. Minket ez az egész nem nagyon zavart, mert ha lehet ilyet mondani – bár nem hangzik hihetően – de utunk során megszoktuk ezeket a „légből kapott” veszélyeket. Igen ám, de az útvonalunk a vasút területén vezetett, ami igen veszélyes közelség volt, mivel a pályaudvar még épségben állt. Parancsnokunk átértékelve a helyzetet, futást vezényelt, hogy a nem kívánt közelségtől minél hamarabb eltávolodjunk. Közben a támadó kötelék, az amerikai „járat”, ami az angolokat felváltotta ott fent a magasban, olyan közelségbe ért, ami megsokszorozta erőnket és lökést adott életmentő futásunkhoz. Emlékszem, riadalmunkban és félelmünkben vad csordaként robogtunk át a sín párokon, én meg rémületemben gépiesen számoltam az átugrott síneket. Már jó kétszáz méterre elhagytuk a vasút területét, amikor a bombák hullani kezdtek. A földön feküdtünk, félig önkívületben, érzékeltük a felettünk átszivító légnyomás erejét. A robbanások szünetében meg, előttünk nem messze, egy légvédelmi ágyú lépett működésbe és száraz dörrenései egyáltalán nem hoztak megnyugvást amúgy is zaklatott közérzetünkre. Mögöttünk füst, poroszlopok emelkedtek, előttünk fák meg ágyúdörgés, és mi félig süketen persze az utóbbit választottuk. Az ágyú utolsót dörrent és lövedéke félelmetes hangot hallatva tolta szét maga előtt a levegőt, s fehér pamacsot lövellve robbantak szét az ezüstösen csillogó apró pontocskáik, a támadó gépek között.

Rendetlen alakzatban közelítettünk a magányos ágyú felé, mely egy óriási őspark közepén állt és körülötte rohamsisakos,

törékeny alakú kiszolgáló személyzet serénykedett. Távolabb egy háromemeletes ódon épület emelkedett, keskeny barokk ablakai hiánytalanul tükrözték vissza a Nap sugarait. Előtte széles utca nyílt, két oldalát hatalmas platánfák övezték. Kisült: az épület egy iskola, melynek második emeleti osztályaiban mi nyertünk elhelyezést. Az is hamar kiderült, hogy a „légfúrók” – ahogy a „baka-nyelv” a légvédelmiseket nevezte –, 17-18 éves lányok, és a földszinten van a körletük. Négy napot töltöttünk ebben az épületben és mondanom sem kell, hamar összebarátkoztunk bajtársnőinkkel, főleg azok, akik értették a német szót. Kedves, és felejthetetlen emlékeim közé tartozik az az esemény, amikor egyik este már fulladásig csókolóztunk egy szőke, kékszemű, irányozó hölgygel az üteg tagjai közül, és nehezen vártam ki, hogy egyenruhája alsó részeitől megszabaduljon, és így hozzájussak ahhoz, ami közös vágyaink kielégítését jelentette. Ezek után az emlékképek után, melyek villanásszerűen jelentek meg és tűntek el, mutatóujjam tovább haladt a térképen. Némi tévovázás, fogódzó keresés után Ausztriába értem, ahol a Duna vonalát követve már nem volt nehéz Linz városát megtalálni, ahol véget ért a háború, és a mi „gyalogtúránk” is. A törzsőrmester méricskelt a térképen, felhasználta a feltüntetett léptéket, majd elismerően bólintott. Aztán Misi segítségével azt kérdezte, hogy mennyi idő alatt tettük meg ezt a távolságot. Ez valóban egy sportember jogos kíváncsisága volt, mert valójában így tudta felmérni és értékelni teljesítményünket. Miután újév reggelén indultunk, pontos képet kapott és még hozzátettem, hogy 3-4 napot is töltöttünk pihenőben, sőt, még húsvétkor, egy teljes hetet időztünk Bajorországban. Hümmögött, bólogatott aztán úgy fejezte ki elismerését, hogy barátságosan hátba veregetett.

A délután estébe hajlott, Jimmyit elszólította a kötelessége, ketten maradtunk az asztalnál, egy éppen hogy megkezdett borospalack társaságában. Misi kioktatott: csak akkor jöjjenek étkezni, ha a század tagjai már elhagyták az ebédlőt. Hálásan

vettem tudomásul rendelkezését, aztán egy olyan kérdést tett fel, amire válaszolt is. Ha jól tudom, még nem foglaltál lakosztályt egyik szállodában sem, így felajánlom a szobámat – ami nekem hivatalból jár, és amit én soha nem vettem igénybe. Jót nevettünk ezen a lakosztály ügyön, mely az én nyomorúságos helyzetemben nagyizolációnak és elérhetetlennek tűnt. Aztán elnézést kért, mert néhány dolgot el kell intéznie, én meg ültem az asztalnál és arra gondoltam, a szerencsém most sem hagyott el és a fogságba esésről alkotott elképzeléseim már hagymázás álomnak tündek. Aztán a két Rácz jutott az eszembe és erősen megfogadtam, reggel megkeresem és lehozom őket ebbe a földi paradicsomba. Gondolataimnak Misi megjelenése vetett véget, mögötte Jimmy alakja magasodott, kezében jókora papírzacskóval. „A konyhafőnök úr hozza a vacsorádat, nehogy éhen halj” – intett nevetve a hátam mögé, és a nevezett máris nyújtotta felém a csomagot. Keményen lekezeltünk és köszönetet mondtam – magamban meg hálát adtam Istennek –, hogy a törzs visszafogta kézfogáskor az erejét, mert ha nem, satuszorítású marka bizonyára összeroppantotta volna kezemet, mely öklei között gyermek-kacsónak tűnt.

Óriási félkörívet rajzolt az út, amin haladtunk a nekem még ismeretlen célunk felé. Közben kísérom beszélgetett otthoni életéről, meg a jövőmet illető elképzeléseimről. Jókora távolságot tettünk már meg, amikor Misi megtorpant és egy emeletes házra mutatott: „megérkeztünk” –, mondta. Az épület egyedül állt, körülötte üres telkek, majd még egy ház, utána egy szelíd dombon túl legelő zöldellő, távolabb hegyek vonulatai sötétlettek.

Beléptünk, és egy keskeny folyosóra jutottunk, melyből lépcső vezetett fel az emeletre. A bejárat után balra Misi egy ajtóra mutatott: „Ez lesz a szobád, de először rendezni kell a dolgot a tulajjal”. Feldobogtunk az emeletre és nyitott teraszra értünk, ahol vezetőm egy ajtón kopogtatott. Betegesen sápadt

arcú férfi jelent meg, sovány nyakán az ádámcsutkája le-fel járt, ahogy tisztázták a jogutódlás kérdését, és én, mint az új lakó, bemutatkoztam házigazdámnak. Néhány szót váltottunk, és ezalatt egy vörös hajú lány jelent meg a gazda mögött, nagy, zöldben játszó szemeit ránk meresztette. Egy pillanat alatt felmért mindkettőnket, majd tekintete Misire tapadt. Mielőtt üdvözölhettük volna, a tulaj megfordult, rámordult, és befelé tolt a váratlanul felbukkanó hölgyet. Zavar támadt és házigazdám mentegetőzött, hogy a lánya mindenre kíváncsi, s elnézést kért viselkedéséért. Ezután mi szabadkoztunk, hogy „igazán nem történt semmi”, majd szobám kulcsát átvettem s elköszöntünk a zord apától. A földszintre érve megszemléltük a szobámat, ami ki tudja meddig, átmeneti otthonul szolgál. Mindennel felszerelték, ami egy szállóvendég kényelmét szolgálhatta. A csomagot az asztalra helyeztem, ledobtam hátizsákomat, kipróbáltam az ágy rúgózását és máris otthon voltam. Aztán Misi felszólított, hogy nézzük meg, mit rejteget a vacsoracsomagom. A zörgős, vastag papír szétnyílt és tartalma elénk tárult. A legsúlyosabb darab egy nagyméretű, ovális alakú konzerv volt, amit tanácstalanul nézegettem. Pártfogóm világosított fel, hogy abban két szelet kenyér között egy rántott hús lapul, ami tartalmaz vacsorának ígérkezik. A másik egy nagyméretű kartondoboz, száz darab cigarettát tartalmazott. Két banán és két narancs egészítette ki a leltárt, egy csokoládé társaságában. Kézbe vettem az egyik narancsot, simogattam, szagolgattam. Misi meg azt kérdezte, mikor láttam utoljára ilyen déligyümölcsöt. Rövid habozás után feleltem, hogy 43 karácsonyán, otthon a fa alatt, 44 szentestéjét Bécsújhelyen egy vagonban töltöttem, a mostani 45-ös karácsonykor meg valahol Lengyelországban, egy hideg fabarakkban vacogtam. Mivel nálunk ritka vendég volt a gyümölcs és csak a karácsonyfa díszéül szolgált, ami egy évben egyszer emelte az ünnepély fényét, így igazán érthető, hogy milyen érzéseket keltett bennem, ahogy a kezemben

„babusgattam”. „Úgy látom neked is kijutott az életből, de ne búsulj, most már csak jobb következhet” –, jegyezte meg. Ebben maradtunk.

Aztán visszakísértem egy darabon és megköszöntem, amit értem tett. Jól eső érzés töltött el, amikor azt válaszolta, hogy szívesen teszi; legalább mi, magyarok tartunk össze, távol a hazánktól. Már messze jártunk szállásomtól, amikor eszébe jutott a kijárási tilalom. „Tudod, semmi sem indokolja itt ennek az elrendelését, de így háború után ez a törvény” –, világosított fel, azzal visszakísért, nehogy egy őrző karjaiban kössek ki. Azzal az érzéssel aludtam el, hogy szerencsémnek köszönhetően sorsom jó irányba fordult, és megfogadtam, hogy reggel felkutatom bajtársaimat, a két Ráczot, és akkor lesz igazán kerek a világ.

Ám az erős lélek fölött – mint legtöbbször – a gyenge test diadalmaskodott, ugyanis jól benne jártunk a délelőttben, amikor felébredtem. Amíg magamra kapkodtam a ruhadarabjaimat a srácokra gondoltam, és a kárhozatig szidtam lustaságomat. Csak abban reménykedtem, hogy a fiúk délig várnak rám –ahogy megbeszéltük –, addigra meg elérem rejtekhelyüket. „Erőltetett” menetben robogtam át a falun, fel az emelkedőn és lihegve nyitottam be a gyanúsan csendes menedékünkbe. Sehol senki, se üzenet az asztalon, és egyáltalán semmi jele annak, hogy mi történt velük. Nem sokat tétováztam, irány a tanyasor, hátha elcsípem őket. Már jócskán elhúzták a „levesnótát”, amit a déli harangszó jelzett, amikor az első tanyához értem. Szerencsétlenségemre egyetlen élő személyt találtam, egy öregasszony személyében, aki ráadásul, finoman szólva, nagyot hallott. Fokozta a nehézséget, hogy olyan osztrákot beszélt, amiből nem sokat értettem. Nagyon ijedtnek tűnt, a fejét rázta, és azt ismételte: "nincs katona, nincs katona"” –, többet nem tudtam kihúzni belőle. Irány a másik tanya. Itt már szerencsém volt, mert egy középkorú hölgy, majd a hozzá csatlakozó féllábú férfi felvilágosítottak,

hogy „igen, volt itt két fiatal, enni kértek, elláttuk őket és tüstént tovább mentek”. Látták az arcomon a csalódást és a férfi rákérdezett, hogy bajtársaim, akiket keresek? –, mert ilyen egyenruhájuk volt, mint az enyém. Felvilágosítottam, mire tegezésre váltott és azt kérdezte, milyen alakulatban szolgáltunk. Kielégítettem kíváncsiságát, és arra gondoltam, hogy ő sem fejés közben vesztette el az egyik lábát; beszélgetni kezdtünk. Kiderült, az orosz fronton hagyta a bal lábát, és azóta, megbékélve, sorsával boldogan éli életét. Beljebb invitáltak, de én szabadkozva elhárítottam, és nagyképpen arra hivatkoztam, hogy vár az amerikai parancsnok a faluban, akivel földiek vagyunk. Hitetlenkedve néztek össze, én meg bizonygattam, hogy azok vagyunk, mert ő is meg én is magyarok vagyunk. Végképp nem értették, meg kellett magyaráznom honnan és hogyan derült ki ez a „rokonság”. Most már megértően bólogtak és Franz, – mert így hívták a hadirokkantat, kért, hogy máskor is látogassam meg őket. Elbúcsúztam, de már nem azon az útvonalon haladtam vissza a falu felé, amerről jöttem. Le a dombon átvágtam a legelőn, ahol elszórtan tehenek harapdálták a megújuló füvet, és némelyikük, ha elhaladtam mellette, bambán, lustán rám nézett, majd farkával a hátára csapott és folytatta a legelést. A távolban integető fasor volt a célom, mely a falun átsobogó patakot szegélyezte.

Igazán jól esett az a megkönnyebbülés, amit Misi arcáról leolvastam találkozásunkkor. Mire elmondtam hol voltam, és mit végeztem, Jimmy is előkerült, és miután értesült távollétem okáról, nyakon ragadott, a konyhán át egy raktárféle helységbe vezetett, és egy mérlegre állított. Nagy pontossággal, dekára lemért, én meg mint a hülye gyerek, álltam a mázsán és nem tudtam mire vélni az egész műveletet, míg a főhadnagy – aki követett bennünket –, nevetve felvilágosított, hogy „a törzssőrmester elhatározta, feljavítja a kondíciómat, és tudni akarja, mennyiről indul az akció”. Fejcsóválva vette tudomásul,

hogy bizony elég silány a kiindulópont, mert a súlyok számlálása után – bár kétszer is ellenőrizte – bakancsostul cakli-pakli ötvenhárom kilós eredmény jött ki, a 183 cm-es magasságomhoz. Mivel a tények makacs dolgok, biztatóan hátba veregetett és visszatértünk a konyhába, ahol a kondérokból úgy válogattam össze az ebédemet – mely egyúttal a reggelim is volt –, mint egy gróf a fogásokat, egy elegáns étterem kínálatából. Az ebédlőbe vonultunk és nekiláttam. A katonák meg szállingózni kezdtek, bízva abban, hogy a tegnapi esemény, a fogadási láz megismétlődik. Jimmy érces hangja és félreérthetetlen mozdulatai azonban kiábrándították a reménykedőket, akik csalódottan vették tudomásul, hogy az „előadás” elmarad. Mikor már éreztem, hogy egy falat se megy le a torkomon és a maradék marhasült látványa már-már rosszulleszt okozhat, abbahagytam, két barátom meg elismerően bólogatott teljesítményemen. Mialatt Jimmy lehordta az edényeket, „földim” egy német-angol nyelvkönyvet tett elém és szétnyitotta. Nem csak szótár volt, hanem úgy szerkesztették, hogy a hétköznapi nyelvben előforduló kérdéseket, feleleteket is tartalmazta, sőt, a helyes angol kiejtést is feltüntette.

– Két hetet kapsz, azután már csak angolul beszélgetünk – jelentette ki szigorúan.

– Rólam a némettanárom az állította, hogy jó nyelvérzékem van, szemben a matektanárommal, akinek egész más véleménye volt a tantárgyát illető képességeimről, így örömmel belelapoztam. Azonnal felfedeztem a némettel rokon értelmű szavakat, mint „az anya, a víz, a vörös, a nővér” stb. Csak az írásmódja és kiejtése jelentett tanulnivalót.

– Oké – jelentettem ki stílszerűen –, de három hetet kérek és azt az engedményt, hogy ha valahol elakadok, németül egészíthessem ki a mondandómat.

– Megegyeztünk – zárta le a témát jövőendő nyelvtanárom.

III.

Fogságom második éjszakája már nem hozott olyan nyugodt alvást, mint az első, mert olyan álmokképek peregtek le egymás után, amelyek kizárta az üdítő, frissítő pihenést. Hol a két Ráczzal kúsztunk párát lihegve a fagyos hóban felderítésre, hol meg utóvédben bokáztunk, dideregtünk át egy éjszakát a maró köd jótékony leple alatt. Aztán a hegyek között töltött napok eseményei, végül csúszásom az úr, a szakadék felé. Csuumvizesen ébredtem és néhány másodperc eltelt, mire magamhoz tértem, a valóságra eszméltem. Örömmel állapítottam meg, hogy az egész egy rossz álom volt és szerencsémnek köszönhetően nem csak élek, de ráadásul jól megy sorom. Mivel ablakomra a kora reggeli Nap sugarai fénylettek, elhatároztam, nem alszom vissza, mert akkor ki tudja, mikor ébredek.

Rendbe hoztam hát magam és elindultam az amerikai körlet felé. Legnagyobb meglepetésemre a század menetgyakorlatot tartott. Szokatlan látvány tárult elém, melynek okát a szinte nesztelenül menetelő egység adta. Hiányzott a vasalt bakancsok koppanó üteme, mely az egységet és az erőt volt hivatott kifejezni. Na és a fordulatok lezser végrehajtása, melynek láttán kiképző őrmesterünk arcát a gutaütés előtti lila szín öntötte volna el. Mégis ők nyerték meg a háborút, ami ezek szerint semmi összefüggésben nincs azzal, hogy a katona gumitalpú, vagy szögekkel kivert bakancsot visel. Ahogy ott szemlélődöm, Misi is megjelent, és most már együtt néztük a gyakorlatok végrehajtóit. Feltűnt, hogy bőrük és hajzatuk színe mennyire elüt egymástól. Mintha csak azt a mondást igazolná, hogy Amerika egy nagy kohó, ahol a különböző nemzetiségű bevándorlók egységbe forrva amerikaiakká lesznek. Így aztán a főhadnagy segítségével próbáltam a század tagjainak eredeti nemzetiségét, származását megállapítani. Az olaszokkal nem sok bajom volt, természetük, hollófekete hajuk, kerek

tányérszemük árulkodott. A szőke fehérbőrűeknél már segítségre szorultam. A lengyeleket és az északabbra valókat teljesen összekevertem. Aztán a kudarc következett, mert a színesebb árnyalatok megítélésében csúfosan megbuktam. Azt tudtam, hogy a mesztic, a félvér: a fehér – indián házasságból származik. Azt is, hogy a fehér-fekete egyesülés mulatott eredményez, és a fekete-indián vérkeveredés a zambó; igen, ám de más az elmélet és más a gyakorlat! Így aztán magyar barátom világosított fel és igazított el, miről lehet felismerni az uralkodó vért: fej- és orrforma, szemszín, stb. alapján, ezeket az egyedeket.

– Persze ne tévesszen meg – tette hozzá –, hogy ezek a fiúk már harmadik, negyedik generáció, és az alatt ki tudja, hogyan keveredtek.

– A spanyol uralom alatt, de még az Észak-Dél háború után is sokkal élesebb, jellegzetesebb volt ezeknek a vegyes házasságból származóknak a vérvonala. Aztán a felszabadult feketék északra szivárgása, majd a szigetvilági színes bőrűek megjelenése, nem beszélve a mexikóiak, kubaikak – hagy ne soroljam –, mind nagyobb számú térhódítása elmosta, nehezen felismerhetővé tette a vérkereszteződésből származó utódokat.

– Tovább megyek! – jött tűzbe Misi. – Ki meri ma azt állítani magáról, hogy a hét „Magyari” törzs egyenes ági leszármazottja? Amikor őseink bejöttek hazánkba, itt is éltek más nemzetiségű néptörzsek. Avarok, gepidák, hun ivadékok stb., akiket lassan magába olvasztott a honfoglaló. Azután jöttek a besenyők, kabarok, majd a kunok és a jászok. A másfél évszázados török uralom alatt meg ki tudja, hány féle vér került őseinkbe, hisz a törökök balkán felőli előnyomulása elől sokan menekültek hazánk területére. A királyaink és a földbirtokosok a hódoltság után elnéptelenedett területekre svábokat, oláhokat telepítettek, mert kellett a munkáskéz. A tótok meg, aratóbandákba verődve, ezrével özönlöttek az Alföldre nyáron, és vitték a kenyérnek valót haza hegyeik

közé, ahol a fagyos szelek uralkodtak. Később rájöttek: minek vándoroljanak, és egy tömbbe letelepedtek. Békéscsaba környékére. Mást mondok: itt vagyunk, mi ketten. Magamról tudom, hogy egyik ősom jóvoltából szász vér is kering ereimbe. Te meg magyarnak vallod magad, de székely a családfád. Na, akkor mi itt az igazság? Mindenki olyan nemzetiségű, amilyennek vallja magát. Amerikában, főleg a nagyobb városokban vannak külön városrészek, ahol például csak kínaiak, feketék, lengyelek élnek zárt közösségben. Ezek őrzik az óhazából hozott szokásaikat, hagyományaikat, mégis amerikaiak. Úgyhogy – mutatott a menetelők felé – ez, amit itt látsz, ez Amerika – fejezte be néprajzi fejtegetését barátom. Szótlanul és bámulattal hallgattam végig eszme-futtatását. Semmi újat nem tudtam hozzátenni, mert ahogy levezette, az teljes egész volt.

Közben Jimmy és „legényei” hosszú asztalokat cipeltek ki az ebédlő elé, majd tálaló edényeket varázsoltak a tetejükre. Kérdőn néztem Misire, aki csak annyit mondott.

– Úgy látszik, a főtörzs ezen a gyönyörű reggelen verőfényes ételosztással lepi meg a századot.

Ezalatt a „parádénak” is vége szakadt, és a katonák egymást lökdösve igyekeztek körletükbe, hogy a reggeli-osztásnál minél előbb megjelenhessenek. Mivel barátom is otthagyt, leültem a padra, ami egy kétablakos ház bejáratánál kínálta magát, szemben a reggelizéshez készülődők sürgölődő zsibongásával.

Ahogy jobbra tekintek, többször is lehunytam a szemem, hogy látásom tisztuljon, mert azt hittem, a káprázat játszik velem. Egy osztrák csendőrt láttam párban egy magyar csendőrrel, amint kimért, tekintélyt parancsoló léptekkel haladtak. Mindkettőjük vállát puska húzta le, de csak a magyar fegyver csövén csillant szurony a Nap fényében. „Hát ez meg mi?” – cikázott végig bennem a gondolat. Furdalt a kíváncsiság, amire a választ csak Misitől várhattam, aki most ott állt a

hosszú „tálalóasztal” előtt és a rendet felügyelte. Hogy mi volt a kínálat, azt csak később tapasztaltam meg. Pillanatnyilag csak annyit láttam, hogy az „éhesek” sorban vonultak el az edények előtt, és volt, amiből kértek, és volt, amiből nem. Kívánságukat a fehérkötényes, fejükön magas, hófehér sapkát viselő segédszemélyzet elégítette ki. Aki végzett, edényeit a sor végén elhelyezett forró vízzel teli edényben elmosta, majd a mellette lévő hideg-vizes kondérban leöblítette.

Amikor már a „repetások” is elfogytak, Jimmy intett, és elindultam a „terülj asztalkám” felé. Ám először Misihez léptem és elmondtam az előbbi osztrák – magyar járőr páros „látomásomat”. Unottan vállat vont, és szinte megkönnyebbülten kijelentette:

– Szerencsére a dolog nem ránk tartozik. Tudod, néhány kilométerre innen, több ezer magyar menekült táborozik: katonák, civilek vegyesen. Ők az osztrák közigazgatás felügyelete alatt állnak, az tartja a rendet is. Azért járőröznek vegyes párban. Én már megszoktam, lehet, neked még feltűnő, de hát most ez a dolgok menete. Na, válassz magadnak valami harapni valót, és térj napirendre a látottak fölé.

Megköszöntem a felvilágosítást és figyelmemet az asztalsor felé fordítottam. Ahogy végignéztem a kínálaton, csak ámultam–bámultam. Összeszorult a szívem, amikor a mi reggeli fekete kávénkra gondoltam, melyhez néha tízdekányi sózott fehér szalonna járult, esetenként vegyes gyümölcsíz vagy semmi. A gondolat csak átfutott rajtam, mert a test követelése erősebb volt, minthogy az elmúltakon töprengjek, és a bőség zavarában azt sem tudtam, mit válasszak. Végül is főtörzs barátom segített át a nehézségeken, és evőalkalmatosságom közepső mélyedésébe rántottát pakolt és az egésztest körberakta sült hús– és főtt kolbászdarabokkal. A fehér kenyérszeletek halmazából az egésztest megtetejezte, odalépett a kakaót tartalmazó edényhez, majd rámutatott a mellette lévő tejes kondérra. Azután még egy kínálattal

szolgált. Abban az edényben narancslé incselkedett velem, és a gyümölcs belsejének rostjai lebegtek a felszínén. Ott tétováztam a három edény felett, mire Jimmy kivillantotta fehér fogsorát, mondta és mutatta is, hogy ha tetszik, kóstoljam végig az italsort. Megfogadtam a tanácsát, és kakaóval kezdtem.

Akkora hasat raktam, hogy már szuszogni is alig bírtam, mire a lakomát befejeztem. Evés közben meg – ma sem tudom miért –, szomszédunk, Bíró bácsi sokszor elhangzott szavai jutottak eszembe. Az öreg egy vezérkari százados tisztiszolgájaként vészelte át az I. Világháborút. „Pucoltam a csizmáját, mostam a gatyáját, ettem a tisztí étkezde főztjét, ittam a konyakját, szívtam a szivarját, az anyám hasában sem volt jobb dolgom. Az ágyúdörgést is, mint távoli égzengést hallottam.”

Valahogy így éreztem én is magam, azzal a különbséggel, hogy itt már hallgattak a fegyverek.

Alighogy befejeztem a reggelimet, éppen rágyújtottunk, amikor géppisztolyropogást vertek vissza a távoli hegyek. Először egy fegyver szólt, majd több társuk is csatlakozott hozzájuk, sőt kézigránátok dörejét is visszhangozták a csipkézett sziklák. Jómagam, mint huszárló a trombita hangjára, izgatottan kaptam fel a fejem, és a füstöt fújó Misire néztem.

– Hát ez meg mi?

– Bujkáló németek – nyugtatott meg egy kézlegyintés kíséretében. – A végsőn túl is kitartók, akik csodára várnak. Ők a megszállottak, akik nem nyugszanak bele a vereségbe.

— És miért nem mentek föl és füstölíték ki őket? – Úgy nézett rám, mint aki nem jól hallotta a kérdést. Aztán erőt vett magán és megszólalt:

– Minek kockáztatnám az embereim épségét? Az éhség előbb-utóbb lekényszeríti, bármilyen hősök is, akkor

leszivárognak, és békés állampolgárokká válnak kitisztult fejjel.

– De akkor mi ez a szabályos tűzharc?

– Csak tippelni tudok. Vagy a meglévő készletért harcolnak, vagy egyes csoportok ellen a fanatikuskok. Tudod, Németországban sem volt mindenki náci. Sokan azért álltak be a sorba, hogy magukat és családjukat megvédjék. Azután volt egy kisebbség, akik a göbbelsi propagandát betűről-betűre elhitték. Hittek a Führer csálhatatlanságában, akinek a vezetése alatt dicsőséget-dicsőségre halmoztak. Elhitték, hogy legyőzhetetlenek. Most, hogy megkóstolták a vereség keserű ízét, a beléjük sulykolt mítosz tovább munkálkodik és reménykednek. Úgy gondolom, a „józanul gondolkodók” és a „gőzös agyúak” csaphattak össze. Persze mindez csak feltételezés, mindenesetre intézzék el egymás között a vitájukat, mi nem avatkozunk bele, bízunk abban, hogy győz a józanész, az idő, meg a gyomor. Na de mennem kell, vár a kötelesség –, fejezte be okfejtését, és még megkérdezte: – És te, hogy töltöd el a napot?

– Meglátogatom azt az osztrák családot, akik élelemmel látták el a bajtársaimat. Tudod, azt a féllábú katonát, akiről már meséltem.

– Jól teszed – helyeselte szándékomat.

Már a réten vágtam keresztül – ahol a legelésző tehének némelyike rövid bögéssel köszöntött –, amikor sorsom felett érzett örömömbé öröm vegyült. Anyám és bátyám jutott eszembe, akikről közel egy éve semmi hírt sem hallottam. Ugyan élnek-e, van-e mit enniük: tolultak fel a fájó gondolatok. Ezek foglalkoztattak, amíg lefelé kaptattam a tanyához vezető domb oldalán. A borúra-derű akkor következett be, amikor a konyhába lépve a ház asszonya olyan kitörő lelkesedéssel fogadott – a nagy edénycsörgés közepette, mert éppen mosogatott –, mintha egy régen nem látott és sóvárogva várt ismerőst pillantotta volna meg. Magam is

meglepődtem a nem várt, meleg üdvözlésen. Jóformán csak most néztem meg igazán karcsú alakját, a kötény takarta melleinek domborulatát, a fejkendő alól incselkedő, kitüremlő barna tincseit, és barna szemeit, melyekből leplezetlen tűz felajánlkozása sütött felém. Éreztem, zavaromban láng futott az arcomra, amit csábos mosollyal fogadott. Rekedt kérdésemre előre hajolt, kivillantotta apró egérfogait és úgy közölte, hogy a férje, ha őt keresem – és ezt tagoltan kihangsúlyozta –, az istállóban van. Kábultan szédelegtem ki az ajtón, mint akit megerőszakoltak, megaláztak. Ez az egyértelmű kihívás, ez a váratlan jelenet még engem is megbénított. Hosszú menetelésünk alatt megszoktam a férfiakra vágyó asszonyok éhes tekintetét, de azokban volt valami visszafogott szégyen, talán még valami kiszolgáltatottság is párosult nézésükben. Ezt a nyílt, éppen csak ki nem mondott felhívást most tapasztaltam először.

A férjet valóban az istállóban találtam, a padlásról lecsúsztatott szénát villázta szét a jászlakba. Arca felderült és meglepetést tükrözött, amikor meglátogatott. „Ein mann ein Wort” –, ezzel a rám nézve hízelgő mondással fogadott, amit jóleső érzéssel vettem tudomásul.

Örömmel újságolta, hogy múltábat kap, ami ha megszokja, sokkal jobb mozgást biztosít munkájához. Ahogy verejtékét törölgette, nagyokat fűjt, látszott, mennyire megerőltető számára a széna szétadagolása. Kivettem kezéből a szerszámot, melynek nyelén érezhető volt tenyerének nedvessége és nekifogtam, mit sem törődve szabadkozásával. Természetes volt, hogy kétszer akkora adagot szúrtam fel a villára, és így hamar végeztem a művelettel.

- Te ehhez is értesz – szólalt meg, amikor befejeztem.
- Minden iskolai szünetben falun nyaraltam – adtam meg a választ –, nem először van villa a kezemben.
- Na igen, az látszik a mozdulataidon. Talán még kaszálni is tudsz?

– Hát ezt nem merném állítani, de az sem lehet ördögös mesterség. Próbálgattam már, igaz a kasza hegye sokszor találkozott a földdel.

– Gyakorlat kérdése az egész – vette át a szót, majd folytatta: – hirtelen arra gondoltam, néhány hét múlva szénát kaszálunk, bizony elkelve az erős kéz.

– Rám számíthatsz – hangzott el ígéretem –, mert hiányzik a testmozgás, meg szeretem a paraszti munkát, amit valószínűleg őseimtől örököltem.

Ezután témát váltottunk és mindennapi dolgokra tereltük beszélgetésünket. Közben elvégeztem az utolsó simításokat is, ugyanis kis kupacokba gyűjtöttem a széthullott szénát, és a téglával kirakott járókáról azokat is a jászlakba hordtam. Már a villát támasztottam be a sarokba, amikor megjelent a ház asszonya, és abbéli reményét jött kifejezni és megerősíteni, hogy ott ebédelek. Köszöntem a meghívást és kifejtettem, hogy azután a reggeli után, amit én bekebeleztem, még gondolni sem tudok ennivalóra. Incselkedve nézett rám, „ugyan mi lehetett az a lakoma, ami így megülte a gyomrom?”. Elsoroltam, mire kerekre nyílt a szeme és hitetlenkedve csóválta a fejét.

– Ez reggeli volt?

– Az bizony –, válaszoltam.

– Hát ezek után az én ebédem szegényesnek tűnik, és nem versenyezhet az amerikai konyhával.

Éreztem, ingoványos talajon járok; a világért sem akartam sértődést okozni, és magyarázkodni kezdtem. Arra hivatkoztam, hogy befogadóim valóságos sportot csinálnak abból, hogy felhizlaljanak. Valóságos „házi malacuknak” tekintenek, sőt, néhány nap múlva mérlegre kell állnom, hogy ebbéli törekvésük bizonyosságáról meggyőződhessenek. Így hálátlanság lenne részemről, ha nem tartanám be a szabályokat. Az asszony arca csalódást tükrözött, ahogy megindokoltam és befejeztem védőbeszédemet, és eltűnt az ajtókeretéből. Csend ereszkedett közénk. Zavartan néztem az üresen tátongó nyílást,

melyen keresztül most már akadálytalanul ömlött be a délelőtti Nap fénye. Azután a férjre pillantottam, akinek sóvár tekintetében mintha fájdalom is vegyülne, ahogy meredten bámulta az előbbi jelenet színterét. Végül magához tért, mint akit rajtakaptak, és erőltetett élénkséggel azt kérdezte, nem tudnék-e közbenjárni az amerikaiaknál, hogy a tojásszükségletüket nála szerezzék be?! Magyarázatképpen elsorolta, hogy rengeteg a tyúk és sok a feleslegük. Készségesen megígértem, hogy segítek és megteszem a tőlem telhetőt. A konyhában folytattuk a beszélgetést és főleg én tartottam szóval házigazdám, aki a magyar paraszti viszonyokról érdeklődött. Felesége is ott sürgölődött, tett-vett körülöttünk, de durcásan elhatárolódott, mintha csak idegenek lennénk. Nem sokáig bírtam ezt a számomra különös és feszélyeztető hangulatot, és szedelőzködni kezdtem. Az asszony kurtán–furcsán köszönt, Franz meg elkísért és még egyszer a lelkemre kötötte: ne felejtsem ígéretemet, a tojásokat illetően.

Ballagtam a falu felé, és gondolataim minduntalan a lezajlott eseményeken kalandoztak. Mi lehet e két ember között? Mit takar az asszony viselkedése és férje tekintete, az arcára futó fájdalom felhője. Koromhoz képest nem voltam zöldfülű, már sok diadalmas „lepedőcsatát” vívtam. A dolognak nem az érzelmi vonatkozása izgatott, mert az nyitott volt, és csak rajtam múlt beteljesedése. A férfit, az embert: annak viszonyát a feleségéhez próbáltam megfejteni. Azt a lehetőséget azonnal elvettem, hogy teljesítsem az asszony felkínálkozását. Így háború után nem vitt rá a lelkiismeretem, hogy egy féllábú frontharcos feleségét elszeressem. Még igen frissek voltak bennem azok az élmények, amiket átéltem, és Franzot annak ellenére, hogy osztrák volt, bajtársamnak tekintettem és tiszta lelkiismerettel akartam a szemébe nézni. Addig–addig tépelődtem, míg végül is a falumba értem. A körlet és környéke kihalt, csak a konyhából hallatszottak

hangok és az ebédfőzés zajai. Leültem hát a padra, kedvenc várakozó helyemre, és elmerültem a tér gyér forgalmának szemlélésében. A Nap odatűzött, a kerítés meg visszaverte a sugarait, és már azon gondolkoztam, hogy hűvösebb menedéket keresek, amikor nyílt a kiskapu. Alacsony, ösztövé emberke lépett ki, fején napszíta fekete kalapban, és óvatos mozdulattal húzta be maga után az ajtót. Olyan „45kg vasággal együtt” jelenség volt, én meg önkéntelenül felálltam. Kissé meghökkent, ahogy meglátott, aztán intett, hogy üljek vissza és nyögve mellém helyezkedett. A hirtelen támadt fura helyzetet úgy oldotta fel, hogy felém fordulva valami olyasmit kérdezett, hogy miféle szerzet vagyok, harcoltam-e háborúban. Kielégítettem kíváncsiságát, ám a következő kérdése egy kissé meghökkentett.

– Huszár voltál? – hangzott el a második kérdés.

Végképp megzavarodtam, ugyanis német nyelvterületen már azonosították nemzetiségünket pusztával, csikóssal, gulyással, paprikával, de huszárral még nem. Belenéztem apró, savósínű szemébe, és próbáltam megmagyarázni, hogy az elmúlt háborúban a huszárságnak, mint fegyvernemnek már nem volt szerepe, létjogosultsága. Türelmetlenül szakított félbe és látható büszkeséggel jelentette ki, hogy ő bizony huszárként szolgált végig a nagy háborút. Elfogytak az érveim és végigfutott bennem a gondolat: soha nem hallottam osztrák huszárokról. Legjobb tudomásom szerint magyar huszárezredek harcoltak az I. Világháborúban, akik hősiességükkel a „vörös ördögök” jelzőt vívták ki maguknak. Az öregek iránti tiszteletből, közvetlenül nem cáfoltam meg kijelentését, hanem csalafinta módon azt kérdeztem, hogy melyik huszárezredben szolgált. A váratlan, bizonyításra szolgáló alkalom szinte kétségbeesésbe ejtette az öreg hadfit. A leleplezés pírja futott arcára, majd magyarázkodni kezdett. „Én is lovas voltam, amolyan hírvívó lovas futár” –, vallotta be zavartan. Megsajnáltam, egyben büszkeség öntött el, hogy

lovas őseim olyan hírnevet szereztek, amit büszkén viselnének más nemzet fiai is, és egyben megnyugtattam: „aki lóval teljesített szolgálatot, valóban megérdemli a huszár nevet”. „Úgy, úgy” –, bizonygatta megkönnyebbült beszélgetőtársam. Csend ereszkedett közénk, gondoltam, ő is az elhangzottakon elmélkedett, azután váratlanul a távoli szikla felé mutatott.

– Nézd; pipál a hegy, eső lesz!

– Már megint mit talált ki ez a fura vénember – volt az első gondolatom, ahogy a mutatott irányba néztem. Valóban a hegy csúcsát, mint valami glória, felhőfoslányok koszorúzták.

– Ez azt jelenti, hogy eső lesz? – fordultam felé hitetlenkedve.

– Miért, nálatok nem így van?

– Ahol én lakom, ott nincsenek hegyek – feleltem.

– Akkor honnan tudjátok meg, hogy eső lesz? – jött a makacs kérdés.

– Onnan, hogy a rádió bemondja. – válaszoltam.

– Rádió, rádió – csapott ingerülten a levegőbe – az tévedhet, de a természet soha.

– Jó-jó – csillapítottam –, nálunk az Alföldön is jelez a természet, csak oda kell rá figyelni.

– És hogyan?

– Hát például – kezdtem sorolni –, ha a kakasok nappal is megszólalnak, a trágyarakás bűzölni kezd, ha a hangyák kihordanak, vagy a fecskék földközeli repülnek.

– A fecskék? – kérdezett közbe.

– Igen, a fecskék mert – legalábbis én úgy tudom –, a bogarak a megváltozott légnyomás hatására lejjebb szorulnak, így a fecske, ha enni akar, kénytelen utánuk ereszkedni.

– Ne mondd, ezt nem tudtam! – vélekedett partnerem, én örültem, hogy valami újat tudtam mondani.

Amíg így cseverésztünk, a század is előkerült valahonnan, és „oszolj!” után a környéket a szokásos zsibongás töltötte be.

Misi, ahogy meglátott, üdvözlést intett felém, én meg visszaintettem.

– Mi az, ismered az amerikaiakat?

– Csak a parancsnokot – feleltem némi büszkeséggel –, mert az is magyar.

– Magyar? – hitetlenkedett.

– Persze kivándorolt család fia, de ő még Magyarországon született.

– Innen is elment néhány család a háború után, és jól megtollasodva jöttek vissza, vesztükre.

– Vesztükre?

– Tudod, Hitler bekebelezett bennünket, itt is megváltozott a világ. – magyarázta újdonsült ismerősöm. – Új rend, új törvények léptek életbe, és ez sokunknak nem tetszett. Az ügyesebbje meglovagolta a rendszert és felkapaszkodott az uborkafára. Most meg „egyszer hopp, máskor kopp”, szánják-bánják, hogy együttműködtek. A hazatelepülteket meg állandóan zargatták, hogy beépített kémeik, és sokat elhurcoltak közülük. Bizony ilyen volt az élet, miután az anyaország a keblére ölelt bennünket. – fejezte be eszmefuttatását, a szinte már magából kikelt öregember.

Az idő meg haladt, és egyszerre csak Jimmy alakja tűnt fel, s felém bólintott. Elnézést kérve álltam fel és jelentettem be, hogy megyek ebédelni.

– Ebédelni? Hová? – értetlenkedett a volt „huszár”

– Az amerikaiakhoz, ott étkezem – válaszoltam.

Ekkor búcsúzásképpen egy olyan szót mondott, amit csak jóval később fejtettem meg; ami magyarul valahogy azt jelenti: „ördögadta fattya”. Ez persze lehet elismerés, de jelenthet elítélést is. Én persze az előbbinek vettem.

Az ebédemet mindig két barátom társaságában fogyasztottam el. Ők csak szemlélői voltak annak a pusztításnak, amit véghezvittem a jobbnál-jobb fogások között, és elnézően mosolyogtak, ahogy kiéhezett testem követelőzését

kielégítettem. Miután az utolsó falatot is eltüntettem, Misihez fordultam és előadtam Franz kérését a tojásokkal kapcsolatban. Rám nézett, majd Jimmynek tolmácsolt. Aztán összenéztek, majd óriás barátom felállt, intett, hogy kövessem, és a raktárba vezetett. A főhadnagy zárta a sort. A konyhavezető leemelte egy hatalmas, henger alakú doboz tetejét, amiben sárga színű por csillogott.

– Ez a tojás – szólalt meg Misi.

Ezalatt Jimmy levette a hasonló nagyságú tartály fedelét, és ismét elhangzott magyarul:

– És íme, ez a tej.

Ámultan néztem a két mosolygó arcot és nehezen tértem magamhoz. Soha nem láttam, és legalább is én még nem is hallottam porított tejről és tojásról.

– Na, gyere –, fogott karon Misi –, majd elmagyarázom, hogy működik a mi hadtápunk.

Az asztal köré telepedtünk és feltárult előttem egy gazdag ország mindenre kiterjedő gondoskodása, amivel katonáit ellátta az utolsó gombig, varrókészletig.

– Nálunk ez úgy működik – fogott bele az ismertetésbe –, hogy a fejesek és a tudósok kidolgozták, mi kell egy katonának egy napra, egy hétre, egy hónapra stb. a teljes ellátáshoz. Itt is különbséget tettek a harcoló és a megszálló alakulatok katonái között. Arról nem is beszélek, hogy a légierő, a tengerészet külön elbírálás alá esett. Ezek után szerződést kötöttek a megfelelő cégekkel, vállalatokkal, akik ezeket a megállapított normákat pontosan szállítják. A katona megkapja a fejadagját; vagy elhasználja, vagy nem, de az neki jár. Mutatok majd neked fényképeket, amik Flandriában készültek, amikor még ez a század is harcoló alakulat volt. Amikor az esőzések miatt a front megmerevedett és kénytelenek voltunk vízben, latyakban dekkolni a lövészárkokban, meglátod, hogy védtük katonáink egészségét. Továbbmegyek; nekünk, amit kapunk ellátmányt, fel kell használni, mert jön a következő szállítmány, na már

most, ha mi elkezdzenénk helyben vásárolgatni, a szállítók pert akasztanának a nyakunkba. Majd meglátod: minden csütörtökön kapjuk hűtőkocsikban a húst, és a félsértéseken chicagói bélyegző van. Így aztán Franz barátod tojásait mi nem tudjuk felhasználni. – okított ki a századparancsnok.

– Hát persze – esett le a tantusz, és apám jutott eszembe, aki szidta ezeket a hadiszállítókat a zsizsikes bab, meg a papírtalpú bakancs miatt, és ahogy ő mondta, szívesen megforgatta volna a szuronyát némelyikben. De hát ilyen a világ, a katona fázik, éhezik, a háború vámszedői meg vagyonokat halmoznak fel nélkülözésén.

El is mondtam Misinek a gondolataimat, melyek elbeszélése nyomán csak legyintett és csak annyit jegyzett meg, hogy ebben az ellátórendszerben ilyen nem fordulhat elő, mert a szállítók nem kockáztatnak, mivel sokan várják a „zsíros falatot”, hogy helyükbe léphessenek. Ahogy ezen is túljutottunk, Franz jutott eszembe meg az asszonya. Elhatároztam, úgy megyek el a hírt közölni, hogy még az istállóban találjam. Minden úgy történt, ahogy terveztem. Másnap délelőtt valóban ott volt és széles mozdulatokkal, a villájával bajlódott. Az arca felderült, ritka mosoly öntötte el, ahogy meglátott és üdvözölt. Rossz érzés fogott el, hogy ezt az örömet közlendőmmel elrontsam, de belevágtam. A hír nem okozott olyan hatást, mint amit vártam, hanem a válasza mellbe ütött.

– Tudod pajtás, ért engem ennél nagyobb csapás is.

– A lábad – vettem át a gondolatát.

– A lábam, a lábam – komorult el –, az már csak sajog, de van, ami fáj, és néha úgy gyötör, hogy ordítani tudnék kínomban.

Lehet, várta, hogy rákérdézzek, de csak álltam bénultan és néztem ezt az embert, akinek egész lényén előmlött a szenvedés, arcát kőbe faragta a lélek fájdalma. Kínos helyzetemben ösztönösen a villa felé nyúltam. Szóltanul

nyújtotta át, majd elfordult, én meg, hogy tegyek valamit, oldjam ezt a feszültséget, villázni kezdtem a felgyülemlett szénakupacot. Csend ereszkedett közénk, de nem a nyugalom, a megbékélés, hanem a feszültség, a várakozás csendje, amit csak a kövezen végigszántó villa vasának súrlódása tört meg. Azt éreztem, hogy ő nem fog megszólalni, nekem kell kezdeményezni. De mit mondjak, mit kérdezzek ezután a váratlan, keserű kirohanás után. Gondolataim csapongtak, verejték ütött ki a homlokomon, nem is a mozgástól, hanem az erőfeszítéstől, hogy megtaláljam azt a kérdést, azt a mondatot, amivel normális mederbe terelhetem beszélgetésünket. Végre jött a mentő ötlet. Egy csonkolt hadirokkantnak nem illik egyenesen feltenni a kérdést, hogyan jutott állapotában, mivel említette, hogy még mindig érzi sebesülését, ezért így indítottam:

– Te Franz, szinte hihetetlen, hogy ennyi idő után még mindig fáj a sebed.

A mondat elhangzott és bizonytalanul lebegett a kongón üres istállólevegőjében. Lassan felém fordult, szemében még hála is csillogott az elhangzottakért, és megszólalt.

– Persze, mondták a dokik, hogy az idegvégződések tovább működnek és ugyanúgy érzek, mintha épp lenne a lábam.

Egy pillanatra megállt, aztán ömleni kezdett belőle a szó.

– Tudod, többszörös szerencsém volt, amikor a gépszíj elkapott. Még nem állt be az orosz tél, nem fagyott meg a sebem. Hamar orvosok kezébe kerültem. A szerencsétlenségben az volt a legnagyobb szerencsém, hogy nem kellett átvészelnem nyári ruhában az igazi hidegeket. Azok a bajtársaim, akik megélték a tavaszt, hiába viselték a kitüntetésnek számító szalagot a „Dicsőségesen áttelelt” felirattal, azok közül már egy sem él. Valójában még így is szerencsésnek érezhetem magam, mert az akna szét is téphetett volna, még sincs az életemnek sok értelme. – fejezte be, és már megint ott voltunk, ahonnan elindultunk.

A számon volt a kérdés, amikor elérzékenyült hangon hozzátette:

– Lehet, majd egyszer elmondom.

– Előre is köszönöm a bizalmadat – makogtam –, és ha lehet, és tudok, megpróbálok segíteni.

– Segíteni? – tört ki belőle, és lemondóan a levegőbe legyintett.

Ismét zsákutcába kerültünk; mit lehet ezek után mondani? Így azután búcsúzni kezdtem, mire valamennyire felélénkült és ezt látva megkérdeztem:

– Voltál bekerítésben a fronton?

Elképedt a váratlan, furcsa kérdésem, és vállát felhúзва válaszolt:

– Nem is egyszer –, és kérdően nézett rám.

– Én is voltam, és látod, mind a ketten itt vagyunk. Hát ebből az útvesztőből is, amiben tévelyegsz, van kiút, csak ne add fel!

– Ugye te soha nem adod fel? – kérdezte.

– Nem, amíg mozogni és lélegezni tudok és süt a Nap, és tél után megújul a természet, nem én! – hadartam.

– Igazi barát vagy – lépett közelebb és összeöleleztünk.

Már kiléptem az istállóból, amikor utánam kiáltott:

– Két hét múlva kaszálunk!

– Jó, jó, itt leszek –, nyugtattam meg.

Felhőtlen napok köszöntöttek rám, és múltak el felettem gyorsan egymás után. Letelt az egy hét és eljött a nagy „megmérgettetés” ideje. A mérleg négy kiló, tíz deka súlygyarapodást mutatott, és ezzel az eredménnyel Jimmy láthatóan nem volt elégedett. Rövid szóváltás után a 10 deka került be a naplóba, mert a főtörzs 11-et akart feljegyezni, mivel a mérleg nyelve átbillent, bár nem érte el teljesen a 11-et. Misi azonban ragaszkodott a 10-es számhoz, így győzött akarata, no meg magasabb rendfokozata. Testem táplálója lapos pillantásokat vetett rám, mintha csak azt mérlegelné, jó

vagy rossz „takarmányértékesítő” vagyok-e, és mivel lehetne ezen segíteni. Én meg, mint „szenvető alany”, némán hallgattam vitájukat. Végül is a főtörzs belenyugodott az előállt helyzetbe, hatalmas tenyerével átfogta a tarkómat, maga felé fordított és mutató ujját rám emelve elmondta a „varázsigét”: „enni, enni, enni!”. Aztán kitört belőlünk a nevetés. Ettől kezdve vacsora után kezembe nyomott egy kis csomagot, és szigorúan rám parancsolt, hogy ezt még reggelig fogyasszam el. Így aztán a szekrényem alja lassan megtelt különböző gyümölcskonzervekkel, tábla csokoládékkal, és ki tudja mit tartalmazó dobozokkal. Lassan „belaktam” a falut, ismerősökre tettem szert, mondtam és fogadtam a „Grüsz Gottokat”, ahogy a szokásjog megkívánta. Egyszer még a polgármester is megszólított – csellengésem közben –, és megkért: Járjam ki az amerikaiaknál, hogy ne öntsék szemétre a zsírt, amiben a húst sütik, mert azt szétosztaná a rászorulók között.

Örömmel és büszkén tettem eleget kérésének, hogy segítek, ám a neheze azután következett. Amikor tolmácsoltam kérését főhadnagy barátomnak, döbbenten nézett rám.

– Mit akarnak vele, hisz azt már felhasználtuk?!

– Hát persze, te gazdag nemzet tagja, úgy látszik elfelejtetted gyerekkorodat, amikor egy szegény nép fiaként majszoltad a pecsenyezsíros kenyeret –, vágtam vissza!

– Jó, jó – adta meg magát –, ha nekik kell, nem bánom vigyék, majd intézkedem.

Rohantam a jó hírrel. A polgármester kedvesen, szinte tiszteletteljesen fogadott. Alacsony, éltes korú ember volt, kopasz fejét ritkás haj övezte kétoldalt. Olyan kenetteljesen beszélt, mint egy pap, hanghordozása, finom mozdulatai engem Krisztus egyik szolgájára emlékeztettek. Sokáig beszélgettünk. Mindenre kíváncsi volt és én őszintén „gyóntam” meg minden feltett kérdésére. Nagy barátságban váltunk el és kérte, látogassam meg máskor is. Ahogy kiléptem a hivatal ajtaján, megeredt az eső. Olyan zápor zúdult le, hogy a cseppek szinte

visszapattantak, ahogy földet értek. A kapu alatt vártam az áradat erejének csökkenését, és az öreg „huszár” jutott eszembe, aki megjósolta néhány nappal ezelőtt ezt a vízözönt, amikor felhívta figyelmemet; „hogypipál a hegy”. Még egyszer találkoztunk. Akkor ő ült háza előtt a padon, és én kértem engedelmet, hogy leülhessek. Készségesen megadta, de látszott, nem ismer meg. Szótlanul nézett maga elé a semmibe, aztán hirtelen hozzám fordult. Jöttek a már ismert kérdések, milyen szerzet vagyok, hol szolgáltam. Aztán elkezdte, hogy ő bizony huszár volt a nagy háborúban, az volt az igazi, amikor karddal sturmolták (rohamozták) az ellenséget, és masingewehr géppuska ontotta rájuk az ólmot, de ők elsöpörték az ellenséget. És csak mondta, mondta, én meg bólogattam, hümmögtem és közben fájdalom sajgott a szívembe. Megsajnáltam ezt az öregembert, aki a maga által teremtettséggel megteremtett világban él. Nem vesz tudomást a körülötte zajló eseményekről, az elmúlt háború borzalmairól, neki csak az az egy számítt, amit fiatalon átélt, s a ködös múltból légvárat épített magának, és hitte a meg nem történtekeket, ezzel teljessé tette gondolatvilágát. Ezek a megállapítások futottak át rajtam, amíg az agg veterán elbeszélését hallgattam, aki egy mondat közepén hirtelen elhallgatott, tekintete elkalandozott a távoli sziklák felé, majd felállt és a déli Nap fényében „jó éjszakát!” kívánva lassan behúzta maga után a zöldre festett kiskaput. Soha nem láttam többé.

Már júniusban jártunk, amikor egy reggel Misi csak úgy mellékesen megkérdezte, nincs-e kedvem Linzbe elkísérni. A felszólítás váratlanul ért, meg is némultam egy pillanatra, mire vigyorogva rám szólt:

– Na, mire várunk, megyünk vagy maradunk?

– Megyünk hát – tértem magamhoz – naná, hogy megyünk –, erősítettem rá.

Ahogy kiértünk a faluból és rákanyarodtunk a Linz felé vezető országútra, rámutattam a sziklafalra, ami azt a faházat rejtette, ahol már majd' éhen haltunk.

– Látod, ilyen a sors – jegyezte meg –, ha a szél nem felétek sodorja a harangszót, ki tudja, hogy végzitek. Sokszor ilyen apró véletleneken múlik az élet.

Sokáig hallgattunk. Néztem a szélvédőre csapódott szörnyethalt bogarakat és érzékeltem fürge járművünk erős motorjának egyenletes duruzsolását. Misi az utat figyelte, amit a háborús csapatmozgások eléggé megviseltek.

– Azt tudod, hogy holnaptól megnémulunk – fordult hirtelen hozzám.

Nem kapcsoltam és hülyén nézhettem rá, erre elnevette magát:

– Letelt a három hét, és már csak angol lesz a társalgási nyelv közöttünk úgy, ahogy megegyeztünk – emlékeztetett.

– Igen, igen – tértem magamhoz –, de annyi engedményt kaptam, hogy németül is kiegészíthettem mondandómat, ha az angolban elakadok – mentem át ellentámadásba.

– Rendben, rendben – nevette el magát –, én nem vagyok szőrös szívű, de a főtörzs nagyon szigorú lesz, mert tervei vannak veled.

– Velem, a főtörzsnek? – álmélkodtam el –, ugyan miféle terve lehet?

– Majd elmondja, ha itt az ideje, te csak tanulj, ez a feladatod!

A közlés váratlanul ért, zavarba hozott, gondolatsort indított el, fantáziám működni kezdett, majd kíváncsiságba torkolt. Ahogy így tépelődtem, hallgatásba burkolózva, Misi az utat figyelve megszólalt:

– Ne törd a fejed, majd megtudod, én többet nem mondhatok, vedd úgy, hogy katonai titok. – Na, még csak ez kellett! Katonai titok?

– Mit eszelt ki ez a velem szemben jóságos óriás?

„Még hogy katonai titok, mi folyik itt a hátam mögött?“, cikáztak gondolataim. Dzsipünk meg falta a kilométereket. Visszakapcsolás nélkül mászta meg a dombokat, derekasan győzte le a meredélyeket.

– Jó kis kocsi – ütött a kormányra a főhadnagy. – Mit szólsz hozzá?

Visszatértem a valóságba és dicsérni kezdtem járművünk teljesítményét.

– Hátha még terepen látnád, négy kerékmeghajtású, nincs akadály előtte – csendült ki a megbecsülés hangja Misiből, aztán hirtelen témát váltott. – Kapsz tőlünk egy angol nyelvű személyigazolványt és beutazhatod az egész amerikai zónát, persze, csak ha akarod. – Nagyot nyeltem a megcsillantott lehetőség hallatán és örömmel fogadtam el ajánlatát. – Egyre figyelmeztetek: a zónahatárt ne lépd át, mert az már más felségterület, más törvényekkel, oda már a mi kezünk nem ér el!

Buzgón bólogattam, így fogadtam intő tanácsát. Miután felkapaszkodtunk egy meglehetősen meredek úton, melynek oldalát frissen zöldült, óriási fenyők szegélyezték, a tetőn átérve, a fák közé szorított keskeny út végén, a lejtőn túl víz csillant meg a júniusi Nap fényében. „A Duna!“ –, mutattam előre. Misi csak bólogatott, mert nagyon lekötötte a vezetés, mivel a kátyúk, gödrök kerülgetése igen nagy figyelmet igényelt. Végül beértünk a széles völgybe, a folyó kitarulkozott, már láttuk partjait és a kósza kis hullámokat, amint pajkosan, fehér fodrokat verve lovagolták meg felszínét. Nekem meg hirtelen az jutott eszembe, és szomorúság fogott el, hogy ez a víztömeg egyszer eléri hazámat, szabadon keresztül folyik rajta, felveszi a Tisza vizét, és továbbsiet szélesen szétterülve végső célja, a tenger felé. A fájdalmas, sóvárgó gondolat azonban hamar elrepült, mert házak közé értünk és ez elűzte a borongó emlékképeket. A város még magán viselte a háború, a bombázások nyomait. Én meg

tájékozódni próbáltam és kerestem azt a hegyoldalt, melynek fákkal borított védelmében átvészeltük az éjszakai bombázást, majd a rákövetkező délelőtt a vadászgépek alacsony támadásait. Elértük a köhidat, mely átívelte a folyót, és rögtön felismertem, amit kerestem.

– Nézd – mutattam a távoli hegyoldal felé – ott dekkoltunk, amíg a várost bombázták.

– Nem mondom, nem lehetett valami leányálom –, felelte Misi –, de hát ilyen a háború.

Ebben maradtunk. A széles főút egy épen maradt kétemeletes háza elé kanyarodtunk. A bejáratát egy katonai rendőr őrizte. Fehér sisakja a nagy M.P. betűkkel, hasonló színű öve és kesztyűje élesen ütött el egyenruhája zöldjétől. A főhadnagy egy barna bőr irattartót emelt ki az előttem levő, kesztyűtartónak nevezett beépített részből, és csak annyit mondott:

– Várj nyugodtan, majd igyekszem minél előbb végezni – azzal az épület felé tartott.

Az őr feszesen tisztelgett, aztán néhány szót váltottak, minek eredményeként a katona barátságosan felém intett, amit én hangos „hello!”-val viszonzottam. Kikászálódtam a kocsiból, hogy megmozgassam elgémberedett tagjaimat, és hogy megszabaduljak a kemény ülés kényelmetlenségétől. Igazi katonai jármű volt, nem sok kényelemmel felszerelve. A vitorlavászon-huzatba burkolt üléspárna semmi rugalmasságot nem adott, valami kemény anyaggal tömték ki, így az út egyenetlenségeit továbbította a rajta helyet foglalónak. Jól esett a mozgás, és ahogy nézelődöm, nem messze tőlem kisebb csoportosulást fedeztem fel. Arra felé sétáltam, hogy meggyőződjek okáról és a következő látvány tárult látószögembe. Két amerikai katona állt egymással szemközt az utca két oldalán. Egyik kezükön vastag párnázott bőrkesztyűt viseltek és egy teniszlabda nagyságú bőrgolyót dobáltak át egymásnak az úttesten keresztül. Nagy csattanással kapták el és

meztelen kezükkel indították vissza útjára. Egyhangú játéknak tűnt, nem is értettem a célját. Ráérő bámészkodók figyelték a jelenetet egy darabig, aztán vállat vontak és tovább mentek. Már egyedül képviseltem a nézőközönséget, amikor egy autókonvoj tűnt fel. Elöl egy dzsip vezette a felvonulást, mögötte 10-12 katonai teherautó tele rohamsisakos, fegyveres katonával. A felvezető járművet egy főhadnagy kormányozta, mellette és mögötte igen magas rangú tisztek foglaltak helyet. Magyar ésszel felmérve azt vártam, hogy a két katona felfüggeszti a játszmát, amíg a karaván elhalad. Nem így történt.

Amikor a dzsip majdnem egy vonalba ért a dobálókka, megállt. Mögötte feltorlódtak a szállítójárművek is. A főhadnagy előrehajtotta a szélvédőt, hogy a hátul ülők is jól lássák a vetélkedőt. Az első teherkocsiról is katonák ugráltak le és előre jöttek, nehogy elmulassák az élményt. Minden fej követte a labda útját, a két dobó meg ügyet sem vetve a kialakult helyzetre tovább folytatta a játékot. Így ment ez percekken keresztül és a nézők szinte visszafojtott lélegzettel megbabonázva figyelték a párharcot. Végül az egyik katona elvétette az elfogást, a labda a földre esett, mely csalódott morajt váltott ki a szurkolókból. A főhadnagy visszaállította a szélvédő keretet, a katonák felkapaszkodtak a helyükre és az oszlop, mint araszoló hernyó folytatta útját. Ámultam a lezajlott eseménysoron és azon a jellemző amerikai felfogáson, ami csak a tengeren túliknak a sajátja. Ahogy visszafelé sétáltam elhagyott járművünkhöz, szemben egy öttagú csoportba ütköztem. A megkopott egyenruhából, de nem utolsó sorban az egymás közötti szóváltásokból egyértelműen kitűnt, hogy honfitársaim. Így hát közelükbe érve rákérdeztem:

– Hová, hová srácok?

A menet megtorpan, körbevettek majd egy magas fiú – láthatóan a szószólójuk –, kurtán-tömören közölte:

– Az Idegen Légióba.

Most rajtam volt az álmélkodás sora és még egyszer visszakérdeztem:

– Hová?

A válasz már kielégítőbb volt.

– A francia Idegen Légióba, valahol itt van a toborzó irodájuk, elégünk van a paraszti munkából – közölte.

– Fiúk, ha jól tudom, ez öt év szolgálatot jelent.

– Tudjuk – szólalt meg egy alacsony széles vállú tag –, de inkább, mint a villázás.

– Villázás?

– Ja, egész nap trágyarakás meg szétterítés, a kaja meg vékony, tejleves meg főzelék, pörkölt vagy valami fogósabb, még a pirospaprikát sem ismerik, kenyér helyett meg főtt krumpli – áradt a panasz a válaszolóból.

– Hol szolgáltatok?

– A 25. páncélgránátos hadosztályban.

– Én is – húztam ki magam.

– Mit csinálsz itt?

– Várom a főhadnagyot, aki magyar származású és egy amerikai század parancsnoka, s akivel jól összebarátkoztunk.

– Na, akkor te kifogtad Amerikát, nem is hívunk, hogy tarts velünk.

– Haza akarok menni – közöltem.

– Haza? Nincs már nekünk olyan, elfoglalták, megszállták.

– Igaz, a háborút elvesztettük, de a haza földje megmaradt és eltart mindenkit, aki hű fiaként megtér oda, ahol született. – próbáltam észhez téríteni őket.

– Ez mind nagyon szépen hangzik, de mi egészen mást hallottunk az otthoni viszonyokról, és ha a hírek igazak, jusson eszedbe a találkozásunk és akkor eldől, ki választott jobban. Mi már döntöttünk, járjuk a magunk útját, járd te is a tiédet, sok szerencsét hozzá, gyerünk fiúk!

Sokáig néztem utánuk. Öt magyar fiú, és ki tudja, még hány szóródik szét a világban, a háború mintegy vértelen

áldozataként. Gubbasztok a kocsi ülésén lelombozódva, amikor Misi dolga végeztével megjelenik.

– Veled meg mi van? – nézett rám.

Elmondtam.

– Hányan voltak? – kérdezett vissza.

Mondom.

– Na, figyelj rám. Ha ez téged megnyugtat, elárulom, hogy a francia fogságba esett bajtársaid százával jelentkeznek a légióba, hogy elkerüljék a megaláztatást, mert tudd meg, ahány nép, annyiféle képen bánik a hadifoglyokkal, és a franciák, ahogy hallottam, ebben kemények.

Ezek a mondatok, a franciák Vietnámból történő kivonulása után jutottak ismét eszembe, amikor felröppent a hír, hogy soraik között több ezer magyar fiatal is harcolt. És láttam azt az öt magyar fiút, ott Linz főutcáján, ahogy távolodnak ismeretlen sorsuk felé.

Az út visszafelé eseménytelenül telt el és késő délután érkezünk vissza szálláshelyünkre. Jimmy nagy ebédrel fogadott, mely korai vacsorának is beillett, én megvártam, hogy nyilatkozzon a velem kapcsolatos terve felől. Nem történt semmi. Másnap aztán elkezdődött a „nyelvvizsga”. Szokásom szerint magyarul szóltam a főhadnagyhoz, az meg mint a nagyot hallók, tölcserít formált a tenyeréből, a füléhez illesztette és „nem értem, nem értem” szavakat ismételve vigyorgott rám. Azonnal kapcsoltam és átváltottam angolra, ami azt eredményezte, hogy ragozott német és ragozatlan angol szavakat hablatyoltam össze, hogy mondandómat előadjam. Misi meg javított és arra bízott, próbáljak összefüggő mondatokat formálni. Akkorra már a főtörzs is megjelent és szótlanként figyelte erőlködésemet. Én meg, hogy bizonyítsam tudásomat, majdnem hibátlanul elmondtam azt az egyetlen mondatot, ami a leckeönyvben a legjobban tetszett: „Ju ár bjutifull görl”. A hatás nem maradt el. Jimmy hatalmas teste rángatózni kezdett a nevetéstől, Misi megpróbált komoly

maradni, aztán kirobbant belőle is a kacagás. Néhány csellengő katona meg értetlenül nézte a jelenetet.

– Jó, jó – törölgette a szemét Misi –, ez majdnem jó volt, de ne nekem udvarolj, azt tartogasd későbbre, különben nem érzem magam egy csodálatos nőnek.

A jókedv csillapultával kemény angolórán vettem részt s tanárain egybehangzóan állították, hogy a szókincsem kevés, és arra ösztökeltek, tanulja szavakat. Végezetül elsütötték azt a szakállas mondást is, hogy szavak nélkül nem lehet nyelvet tanulni. Fogékony tanítványnak bizonyultam és buzgón bólogatva ismertem el felsőbbrendűségüket, igazukat. Így miután helyreállt közöttünk a rend, kialakult a nyelvtanulás egy sajátos módszere. Én alkottam a mondatokat, és ott, ahol nem tudtam az angol megfelelőjét, némettel helyettesítettem. Ők a németet angolra fordították – többször elismételték –, így a végtermék tökéletes angol társalgás lett.

IV.

Napokig tartó esőzések hátráltatták a mezőgazdasági munkálatokat. Ólomszínű felhőzet borult ránk, eltakarta a Napot, lehűtötte a levegőt, eltüntette, beburkolta a környező hegyeket, ormokat. A vigasztalan szürkeség álmoságot, nyirkos didergést okozott. A falun átvezető, betonmedencéjébe szorított patakok medre megtelt, és eleinte még az alját borító termésköveket a víz nem lepte el, harsány zúgással szállította a lezúduló áradatot, aztán már csak rakoncátlan, pajkos hullámokat verve rohant útjának, számomra ismeretlen célja felé.

Végre, ki tudja hányadik napon, a természet megkönyörült rajtunk. Ragyogó, szinte már szokatlanul fényes napsütésre ébredtünk. A sugárzás hatására ködbe burkolózott a táj, ám az erősödő fény melege felszívta, eltüntette a szürke gomolygást, és az újjászületett táj teljes pompájában köszöntött ránk. Kora

délután már hápogtunk a hőségtől, mert a júniusi Nap kegyetlen sugarai nem kíméltek sem embert, sem állatot.

A természeti viszonyok ilyen ingadozása közben virradt rám a kaszálás napja. Tudtam, hogy e művelethez gyakorlatom a nullával egyenlő. De bíztam fizikai erőmben, abban a tizenöt kilóban, amit Jimmy közreműködésével magamra szedtem.

Négyen voltunk kaszások és én fiatalságom teljes gögijével méregettem három társamat, akik sovány, ösztövé emberek voltak és ránézésre lehettek 60, de 70 évesek is. A domb aljában álltunk „csatasorba”, mert a lapályos részt legelőnek hagytuk. Az első pillantásra megállapítottam, hogy az osztrák kasza lényegesen rövidebb, mint a magyar. Fogantyúja, amit mi „kacsnak” nevezünk, és jobb kézzel markolva mozgattuk vele a készséget, azt is más formára képezték ki. Az „arcvonalban” felülre, a domb enyhén emelkedő részére kerültem. A harmattól fél lábszárig csatakos bal lábammal támasztottam ki magam, jobbam valójában csak az egyensúly tartásában segédkezett. A kezdő suhintásban – úgy ahogy otthon láttam – testem teljes súlyát a lendületbe adtam, ami azt eredményezte, hogy az erő tovább vitt, a lábam is megcsúszott, és ha a kasza nyele nem támaszt meg, a földre kerülök.

– Na, ez így nem megy –, ismertem el, és lopva társaimra néztem, akik előttem jártak, csak vállból adtak erőt a vágáshoz és keskeny rendeket hagyva maguk után, megállás nélkül haladtak.

Átvettem ezt a „harcmódot” és igyekeztem a nyomukba eredni. Félóra múlva már verejtékbe fürödtem. Egy óra múlva a jobb karom zsibbadni kezdett, vállamba görcs állt az erőlködéstől, meztelen felsőtestemet a Nap sugarai bombázták, a lábam reszketett a szokatlan igénybevételtől, a torkom kiszáradt, szóval volt nekem már minden bajom. Már a gögöm is elszállt kínomban, elillant a verejtékemmel együtt, ahogy ott birkóztam a becsületemért a kaszával és a magas, vastagszárú alpesi fűvel. Gondolatban már bocsánatot kértem a lenézett

kaszásoktól, akik a távolba szép egyenes rendeket terítettek és elszorult a szívem, amikor visszanéztem, mert bizony az én teljesítményem olyan volt, népiesen szólva, mint az „ökörhugyozás”. Végül elérkeztem arra a pontra, ahol már nem volt gondolat, csak gépies mozgásösszpontosítás a következő vágásra, és már nem éreztem fájdalmat, szomjúságot, csak az akarat vitt előre. Ebben a magam teremtette szűk, már-már önkívületi világban, csak egy gondolat vezérelt: „emeld – vágd – lépj – emeld – vágj – lépj”, és akkor Franz kiáltását hallottam. Révülten néztem fel és látom barátomat egy nyújtott szekér tetején, cölöphalmazon ücsörögve. A két ló megbékésen harapdálta a legelő fűvét. „Hát ez meg mit akar?” –, tértem magamhoz, kerítést építeni? Hívására lementem, felmásztam mellé, ő pedig megzavarta a békésen legelésző állatokat, két rend közé kormányozta a dugig megrakott szekeret.

– Most mi lesz? – kérdeztem.

– Mi lenne? Te maradsz fenn és leadsz egy cölöpöt, és ezzel –, kotorászott ki egy hatalmas fafejú kalapácsot –, bevered a földbe!

– Hát ez meg mire jó? – álmélkodtam.

– Arra, te nagyokos –, adta meg a választ –, hogy felrakjuk rá a szénának valót, a víz nem viszi el, a karón meg szépen kiszárad és megnyertük a csatát. Nálatok ezt nem így csinálják?

– Nem, mi a földön szárítjuk, és többször átforgatjuk.

– És ha ismételt eső veri, nem kap penészt?

– Hát előfordul – vallottam be.

A karót olyan két és fél méteresre szabták, egyik végét hegyesre faragták, a másikat meg vaspánt övezte, hogy az ütésektől ne repedjen be alatta, meg bizonyos távolságokra négy vagy öt lyukat fúrtak. Ebbe illeszkedett bele az a kb. egy méteres, szépen esztergált farúd, ami két irányba állt ki, és amire a szárítanivaló került. Franz kilépte a távolságot, szólította a lovakat, azok meg engedelmesen oda vontatták a

szállítmányt. Leadtam a következő cölöpöt, hat-nyolc ütéssel belevertem a földbe, áttoltam a rudakat és haladtunk tovább. Amikor az utolsó cölöp is a helyére került, és hosszú sort alkotva felkiáltójelként csúfította el a domb enyhe lankáját, következett a befejező munka szakasza. A renden fekvő súlyos, nyers fűvet felvilláztuk az ágasok közé, meg a tetejére. Ennek is megvolt a fortély, mert először a közöket kellett kitölteni, aztán következett a tetejezés. Osztrák bajtársam és segítői „bravó, bravó!” – dicsérő, elismerő szavain felbuzdulva úgy telepakoltam a rám eső ágasfát, hogy arra már egy fűszál sem fért rá. Így aztán a kaszálásban megtépázott, foszlányosra szakadt önérzetem is helyreállt. Felszabadultam és visszatért a régi énem a sikerélménytől. Ma is határozottan emlékszem, hogy 11 villával pakoltam fel a zöld tömegből, a többiek 6-7 villájával szemben, és ez a mennyiség a Nap és a szél közreműködésével egy villányi szénává zsugorodott. Kora délután Franz felesége is feltűnt kerékpárján. Csomagtartóján fából készült vödörre emlékeztető tárgyat hozott, és a közelünkben érve észrevettem, hogy ennek a valaminek lezárható teteje is van. Nem tudtam mire vélni megjelenését, ám a többiek viselkedése hamar meggyőzőtt, hogy itt valami szokásos esemény készül. Mindenki letette a villáját, kört formáltunk, így fogadtuk az érkezőt, aki mosolyogva köszöntött mindnyájunkat. Lepattant nyergéből, kosarából természetes fapoharakat varázsolt elő, felnyitotta az alkalmatosság tetejét, belemerített, majd a tele poharat az egyik öreg felé nyújtotta, aki – ahogy megtudtam –, a keresztapja volt. Az megátvette, köszönetfélét mondott, aztán lassú kortyokkal nyelni kezdte az italt, miközben sovány nyakából kitüremlő ádámcsutkája ütemesen le-felmozgott.

– Mi ez? –, fordultam Franzhoz.

– Mooszt, nem ismered?

– A mustot ismerem, nálunk szőlőből préselik.

– És ezt? Ez is gyümölcsből készül, vadkörteből – vigyorgott rám.

– Komolyan?

– Hát persze –, és elnevette magát.

Így ma sem tudom, mit ittam, amikor rám került a sor, de egy biztos: a kellemes ízű pincehideg ital itatta is magát, főleg hőmérsékletével, ami ellensúlyozta valamennyire a domboldalra irányuló Nap sugárzását. Leheveredtünk, rágyújtottunk. Trudi, a feleség meg addig szorgoskodott közöttünk, míg szárazra nem ittuk az edényét. Akkor elköszönt, felült a kétkerekűre és távozott. Ennek a moosztanak, amit így két o-val ejtett ki Franz, ereje is volt. A fejem zúgott, és ahogy szétnéztem, észrevettem, hogy „ivótársaim” is megfényesedett szemekkel, szótlánul tekintgetnek a világba. Akkor vettem észre, hogy barátom megkövült arccal tekint a távolodó asszonya felé. Vonásain az a keserű, fájdalmas grimasz ült ki, amit már többször is tapasztaltam. Megint zsákutcába kerültem, kerestem a kiutat, hogy feloldjam ezt a feszültséget, amikor váratlanul megszólalt:

– Hálátlan cafka, pokol tüzére való – sziszegte és le nem vette a szemét az egyre kisebb alakot mutató felől.

Aztán hirtelen hozzám fordult, megragadta az ingem, amit védekezésül a Nap ellen magamra vettem, és szinte eszelősen szorítva a karomat, kitört belőle felgyülemlett, visszafojtott keserűsége.

– Tudd meg –, nézett a szemembe – ez az asszonynak nevezett lény, mióta így jártam – mutatott felgyűrt, üres nadrágja szárára – nem enged magához. Én meg majd megőrülök érte, hisz férfi vagyok. Minden próbálkozásom kudarcba fulladt, és amikor szemembe vágja, hogy undorodik tőlem, az maga a pokol. Hát így élünk már évek óta. Közbe meg minden nadrág után eszi a fene, tudom, rád is kivetette a hálóját. Azt is tudom, hogy már nálánál fiatalabban, meg sokkal

öregebbel is összeállt, hogy szuka természetét, ösztöneit kielégítse.

A szóáradat megszakadt, ült magába roskadva, de mintha megkönnyebbült volna, hogy kínzó titkát felfedte előttem. Éreztem, valamit mondanom kell és szinte gondolkodás nélkül tört ki belőlem a válaszom:

– Barátom, mindketten megjártuk a háború poklát, amit egyikünk sem akart. Te a mélyebb bugyrába jártál, ráadásul a fél lábadat is áldoztad a semmiért. Én nem tudok rajtad másként segíteni csak úgy, hogy megígérem, a feleségedet nem tekintem nőnek és bármilyen praktikát is vet be, nem éri el a célját. Nem is tudnám megtenni, én már ilyen vagyok, tiszta lelkiismerettel szeretek élni. ő

– Igaz bajtársam vagy – ragadta meg ismét a karom –, de mit tegyek?

– Nem tehetsz mást, mint várni, az idő hátha majd mindent megold.

– Várni, várni, hisz ezt teszem már mióta?

– Tarts ki, ne add fel, ennél okosabbat én sem tudok kitalálni.

– Könnyű azt mondani,– sóhajtott fel –, azért köszönöm, aztán visszasüppedt saját gondolatvilágába, vonásai megkeményedtek és ismét ott voltunk, ahonnan elindultunk.

Távolabb az öregek brigádja mozgolódni kezdett, egyenként tápászkodtak fel, aztán szégyenlősen a domb felé fordulva egyszerre üríteni kezdtünk. Jóval naplemente előtt végeztünk. Osztrák barátaim felkapaszkodtak a szekérre, oldalára telepedtek és fekete kalapjukban gubbasztó varjaknak tüntek fel, ahogy távolodtak. Átvágtam a lejtőn, szemben a lenyugvó Nap sugaraival, amit még nem takart el a távolodó hegyek karéja és csak akkor éreztem meg igazán a szokatlan mozgás utóhatását. A bőröm, főleg a hátamon minden lépésemnél mintha repedezne az egésznapos hő-fürdőtől, karomat, vállamat izomláz gyötörte, szóval minden porcikám fáj és csak az a

tudat enyhítette, hogy megmutattam vendéglátóimnak mi a magyar virtus. Aztán, túl a magam baján az foglalkoztatott, amit Franz mondott, ami az ő esetében testi és lelki kín volt egyszerre. Erről még az jutott eszembe, hogy a háború nem csak látható testi sebeket okoz, hanem ki tudja hány ember vergődik lelki sérülésekkel, a láthatatlan, gyógyíthatatlan, emésztő kórral, ami belülről rág és befolyásolja egész életünket. Ilyen gondolatok közepette érkeztem meg barátaimhoz, akik úgy néztek rám, mintha csodát látnának. Misi tért először magához, és feledve az angolt, rám förmedt:

– Megőrültél.

„Hát ezt meg mi lelte?” –, hőköltem vissza és végignéztem magamon. Semmi rendetlenséget nem tapasztaltam és kérdően néztem rá. Mielőtt megszólalt volna, Jimmy természet meghazudtoló gyorsasággal eltűnt, a főhadnagy meg káromkodni kezdett és olyan hitelt érdemlően cifrázta ki magyarul, hogy teljesen otthon éreztem magam. Amikor befejezte és láthatóan megkönnyebbült, akkor tagoltan úgy foglalta össze mondandóját:

– Neked szabályos égési sebeid vannak. Vesd le az ingedet! – parancsolta.

Sziszegve teljesítettem utasítását és ekkorra a főtörzs is előkerült, hatalmas markában szinte teljesen elveszett az a fehér tubus, ami engem a fogkrémre emlékeztetett. Mögém került és kolbászujjaitól telhető gyengédséggel kenni kezdte a hátamat. Ez volt aztán az igazi! Az érintése olyan fájdalmat okozott, hogy legszívesebben elordítottam volna magam és bögve nekiiramodtam volna a messzeségnek. Ám erőt vettem magamon és néhány bámészkodó katonát elkápráztatva, megmegránduló testtel türtem a kezelést. Szemeimet is csak azért zártam le, hogy megakadályozzam a fájdalom könnycseppjeinek árulkodó megjelenését. Amint Jimmy végzett a hátammal, az igazi csoda akkor jelentkezett. A tüzelő érzés a bőrömon megszűnt, mintha eloltották volna, és helyette

borzongás fogott el. Akkor az óriás kezembe nyomta a csodaszert tartalmazó rudacskát, amiből fehér, kocsonyás anyagot nyomtam ki, és kentem a mellemre és karjaimra. Mire végeztem, rázni kezdett a hideg, és ez már nem frissített, inkább kellemetlen érzést okozott. Vigasztalásul Misi megjegyezte:

– Szép éjszakád lesz fiú, összekoccannak a fogaid, hol fázol, hol meleged lesz, takarót nem tűr el a bőröd, vacogsz majd a láztól és ezt mind magadnak köszönheted.

– És lőni ugye nem fognak, mert már csak az hiányzik a felsorolásból. – vettem közbe bágyadtan.

– Lőni azt nem, te birkafej – nevette el magát –, de éppen elég lesz az az élmény, amit átélsz a következő éjszakán.

Minden úgy történt; a kínok-kínját szenvedtem meg, amit nem is próbálok felidézni, mert soha ne legyen többé ilyen éjszakám. Nem tudom, hány óra lehetett, amikor eszembe jutott az a lapos, alján kerekített flaska, amit Jim nyomott a kezembe búcsúzásakor, mint lázcsillapítót. Lecsavartam a tetejét, beleszagoltam, és azonnal rájöttem, hogy valami szeszt tartalmazó ital birtokosa lettem. Annyira persze nem voltam naiv, hogy lázellenes gyógyszernek tekintsem, de mindenesetre alaposan meghúztam a csodaszert. Hatása tökéletes volt. Elkábított, megszűntette a fájdalom érzését, és mire kiürítettem tartalmát, sikerült katonásan be is rúgnom. Most már megszűnt körülöttem a világ, kiszökött testemből a fájdalom, és mint a lélektelen tuskó, mély álomba zuhantam. Ébredésem annál keservesebb volt. Visszatért a testemet uraló kín, ráadásul a gyógyszer mellékhatásaként a nyelvem is megdagadt, és kínzó szomjúság gyötörte bensőmet. Nyomorultul éreztem magam, de azért felöltöztem, magamra óvakodtam az ingemet, és kerülve a felfelé kapaszkodó Nap sugárzását, mely az ingemen áthatolva erős fájdalmat okozott, elvándoroltam reggelizni.

– Hogy vagy? – fogadott Misi.

– Szarul – fejeztem ki tömören lelki és testi állapotomat.

- Elhiszem. – ismerte el. – Lázad nincs?
- Nem érzem, hogy lenne.
- Úgy látszik, a lázcsillapító megtette hatását.
- Miféle lázcsillapító?
- Hát amit Jimmy adott abban a flaskában.
- Milyen volt a flaska? – tágultak kerekre a szemei.
- Barna és csak fektetve lehetett letenni, mert az alja kerek volt. – adtam a tájékoztatlant.
- És mennyit vettél be abból a szerből?
- Hát kiittam mind, hogy megelőzzem a bajt.
- Mind?
- Persze.
- Tudod mi volt az a lázcsillapító?
- Honnan tudtam volna, de komolyan mondom: használt, megszűnt minden fájdalmam. – játszottam meg a hülyét.
- Azt elhiszem, két deci wiskey még egy egészséges embert is lefektet.

- Hát wiskey volt? – adtam az ártatlant.

Rám nézett és akkor kapcsolt, hogy ugratom.

- Elmész ám – lépett felém fenyegetően.
- Bántanál egy beteg embert, te lelketlen.
- Egy frászt vagy te beteg, aki leszopja magát, az ne játssza meg nekem a haláltusáját! – és kitört belőlünk a nevetés.

Jimmy alakja tornyosult fel mellettünk. A főhadnagy – megjátszva a szigorút – pattogó hangon magyarázta el a történeteket, többször kihangsúlyozva a wiskey szót; a főtörzs arcára az elismerés vigyora ült, szemében a megbecsülés fénye villant teljesítményem hallatán, amit Misi azzal zárt le, hogy:

- Tudja főtörzs, ez egy kutya magyar, az én fajtám – és megfeledkezve állapotomról kedveskedve a vállamra csapott, amire én egy szívből fakadó ordítással válaszoltam.

Három napig bujkáltam a Nap sugarai elől, mire rendbe jöttem. Aztán – megfogadtam Misi tanácsát, és utazgatni kezdtem. Akár egy lord, persze inas nélkül. Eleinte rövidebb

kirándulásokat tettem, és ahol megfogott a táj szépsége, leszálltam, nézelődtem, élveztem a környezet adta látnivalókat. Ma is tisztán áll előttem a kép, ami megragadott és nem győztem betelni a látásával. Egy kb. 20 hektáros, teljesen sík területen állt meg a szerelvény. Körülötte minden átmenet nélkül hatalmas hegykoszorú csupasz sziklái fénylettek a zavartalan napsütésben. Az ormain hó csillogott és „pipált a hegy”. Mint a mesében. Később már nagyobb utakat tettem és egyszerre csak eszembe jutott a két Rác, és Graz város meglátogatását tűztem ki úti célomul. Abban reménykedtem, hogy vannak véletlenek, és hátha összefutok a két hűséges bajtársammal. Tettre váltottam elhatározásomat és egy napon, a déli órában, már a város utcáit jártam. Sétáltam, nézelődtem, ödögtem ráérősen, akár egy turista. Végül is megszomjaztam és betértem egy vendéglőbe. Jóval ebédidő után, a csaknem üres helyiség kellemes hűvőssel, fehér abroszokkal letakart asztalokkal fogadott. Javakorabeli pincér vette fel a rendelést és rövidesen meg is jelent egy korsó sörrel, melyet egy kerek tálcán egyensúlyozott. Akkoriban – nem sokkal a háború után – húsételt csak jegy ellenében szolgáltak fel, amivel én nem rendelkezem, de nem is hiányzott, mert a főtörzs gondoskodása folytán degeszre tömött hátizsákom tartalma még az ínycsemetéket is kielégítette volna. Azért, hogy a betérő ne maradjon mégsem éhen, minden asztalon, fehér tálban, ecetes hagymával ízesített főtt burgonya szeleteket lehetett kapni, korlátlan mennyiségben. Így az éhenhalást is kiküszöbölték. Űcsörgök, az asztal mellett csipegetem a jóízű hagymát, kortyolgatom a söromet, mint általában az időmilliomosok, amikor nyílik az ajtó és egy fiatal pár indul el a székeket kikerülgetve, és tőlem a harmadik asztalnál telepszének le. Ránézésre még málam is fiatalabbak voltak. A lánynak – a kor divatja szerint – a haja a vállát verdeste, kerek arcocskáját pisze orr, kissé ferde vágású szemek, vastag, kibuggyanó cseresznyeajkak díszlettek és tették vonzóvá megjelenését. A

fiú sovány volt, elálló húsos füleit még jobban kiemelte kopaszra vágott hajának rövidsége. A fiatalember rákönyökölt az asztalra, áthajolt és úgy kérdezte: „mit kérsz enni?” –, és választ sem várva kijelentette: „én először legurítok egy korsóval, mert nagyon szomjas vagyok”. Persze mindezt magyarul, mire úgy kaptam fel a fejem, mint huszárló a trombita hangjára, és mielőtt meggondoltam volna, átszóltam.

– Magyarok vagytok?

Felém fordultak és a srác válaszolt:

– Azok hát, pestiek.

Aztán pillanatnyi szünet után ismét megszólalt:

– Gyere, ülj át hozzánk.

„Miért is ne?” – gondoltam, és a bemutatkozás után már kedélyesen csevegtünk. Én azokban az időkben, óvatosságból, szegedinek vallottam magam. Ezután a lány és Dezső nyíltan hangoztatták fővárosi illetőségüket. „Tarts velünk, meghívunk egy bécsi szeletre. Van jegyünk, meg pénzünk is” –, húzott elő farzsebéből egy köteg papírpénzt. Dezső gyorsbeszédű, izgága alak volt, és ez a megnyilvánulása, mondhatnám hencegése, így az első pillanatokban bennem viszolygást keltett. A későbbiekben pedig kedveskedő, hirtelen támadt ragaszkodásuk, mely szinte erőszakosságba torkolt, gyanút ébresztett. Ám mindezt a józan gondolkodást elnyomták a számolatlanul elfogyasztott korsók és a közibük beiktatott jóféle szilvapálinka mennyisége. Ennek tudható be, hogy mielőtt mérlegeltem volna, mit teszek, máris egy hosszú folyosón találtam magamat, ahol szálkás hajópadló erősítette fel lépteink zaját. Jobbra-balra egyenlő távolságra ajtók nyíltak. Végül is Dezső – ha egyáltalán erre a névre keresztelték –, az egyik ajtónál megállt, zsebéből kulcsot húzott elő, és máris egy téglalap alakú szobába léptem. A hosszabbik falat egymással szemben egy-egy keskeny ágy foglalta el, közöttünk az egyetlen széles ablak szolgáltatva a fényt. A fekvőhelyek végéhez állószekevény, kisméretű asztal és egyetlen szék

csatlakozott. Az egész helyiség azt sugározta, hogy átutazó vendégek vehették igénybe hosszabb-rövidebb ideig, míg dolgozni-, intéznivalójuk a városhoz kötötték őket. Az ágyakra telepedtünk egymással szemben és folytattuk a beszélgetést. A mai napig is jó tulajdonságom, hogy az ital okozta kábulat hamar levonul, és visszatér józan ítélőképességem. Ebben a folyamatban ért Dezső kérdése:

– Te mit szándékozol tenni? – nyelve akadozott, szemei fénylettek az elfogyasztott ital hatásától.

– Hogy–hogy mit akarok –, kérdeztem vissza. – Hát hazamenni. Mit is tehetnék mást?

– Te haza akarsz menni? – jött a következő kérdés.

– Miért, nincs nekem semmi bűnöm, félnivalóm.

– Mi úgy határoztunk Mimivel – folytatta –, hogy kijutunk Amerikába és könyvkötészetet nyitunk, mert az a szakmánk.

A lány, aki eddig egy szót sem szólt, most is csak bólogatott, megerősítve elhatározásukat.

– Jó-jó – mondtam –, de ahhoz is pénz, tőke kell, ott sincs kolbászból a kerítés.

– A tőke is megvan – ugrott fel beszélgetőtársam – és az ágy alól egy nagyméretű vulkánfíber koffert húzott elő.

Mozdulatára egy géppisztoly is előkerült, jobban mondva csak felhajtható válltámaszának egy része. Ismertem ezt a fegyvert, nem sokra tartottam, ugyanis akkora szórással működött, hogy 50 m-en túl egy ökröt sem lehetett vele eltalálni. Visszalökte az árulkodó tárgyat, én meg úgy tettem, mintha semmit sem vettem volna észre, és a bőröndöt arra az ágyra helyezte, amin én foglaltam helyet. Felnyitotta a fedelet és feltárta tartalmát. A látványra már teljesen kijózanodva bámultam meg a gumiszalagokkal gondosan átkötött papírpénzkestegeket, melyeknek színe és mintázata azt is elárulta, hogy nem az anyaország bankóprése alól kerültek ki. Dezső, hogy fokozza a hatást, egy fehér vászonzacskót emelt fel, megoldotta a száját elzáró zsinórt, és tartalmát a szépen

sorakozó kötegek mellé üritette. Megszólalni sem tudtam, mert ennyi arany ékszert életembe sem láttam

– Na, velünk tartasz? – kérdezte diadalittasan.

Emlékszem, csak suttogva tudtam megszólalni.

– Honnan szereztétek ezeket?

Összenéztek; Emília bólintott, a fiú meg kibökte:

– Hát a zsidóktól.

Megborzadtam az undortól.

– Nyilasok voltak? – bukott ki számon a kérdés.

– Olyasmi – válaszolt kurtán Dezső és érezhető volt, hogy megbánta ezt a hirtelen kitárulkozást. – Na, jössz velünk – törte meg a közénk ereszkedő csendet.

Bennem meg kavargtak a gondolatok. Azt tudtam, hogy e tárgyak tulajdonosai védtelen emberek lehetnek, akik nem önként adták oda talán utolsó, féltve őrzött vagyonkájukat, amit a jobb jövő reményében kuporgattak, dugdostak. „Úr Isten!” –, hasított belém a felismerés, „hová kerültem?” – és lopva a két gyerekarcú, feltételezhetően gyilkosra tekintettem. A háború okozta káosz vámszedőire, akik talán vérrel szerzett vagyonukkal akarják jövőjüket felépíteni. Micsoda elvetemültség!

– Nos, döntöttél? – csendült fel Dezső sürgető hangja, ami a valóságra ébresztett.

– Tudjátok – szólaltam meg – ez a váratlan lehetőség, mondhatnám szerencse, hirtelen szakadt a nyakamba, és bevallom, megingatta hazatérési szándékomat is. Hagy gondolkozzam, rajta és ha döntöttem, attól nem állok el, abban biztosak lehettek.

– Remek! – élénkült fel Dezső –, erre iszunk. Te meg itt alszol és reggel vagy velünk jössz jelentkezni, vagy örökre búcsút veszünk.

Kijelentése után az egyik szekrényhez lépett, és diadalmasan mutatott fel egy hosszú nyakú borosüveget. „Balatoni kéknyelű” hirdette tartalmát a körbefutó sárga színű címke.

– Várjál, először kimegyek – jelentkezett ösztönöm, és a zsákom után nyúltam.

– Hát az meg minek?

– Van benne valami, ami szükséges lesz, mert igen felkavarodott a gyomrom. – adtam meg a választ.

– Tudod, hol van, a folyosó végén –, igazított el.

A folyosón a csupasz villanykörte félhomályában hamar megtaláltam a kijáratot és sietős léptekkel az állomás felé vettem utamat. Szerencsére nem sokat kellett várakoznom, mert a szerelvény rövidesen indult utam végcélja felé. Késő éjszaka szálltam le a majdnem sötétbe burkolózó állomáson, és utazásom alatt ez a fiatal pár esete foglalkoztatott, akikkel a sors összehozott, és ez a találkozás rádöbentett arra is, hogy melyikünk került ki tisztábban ebből a háborúból. Ők talán, akik kihasználva a lehetőségeket, vagyont harácsoltak össze nem tiszta eszközökkel, vagy talán én, aki dagályosan kifejezve: „engedtem a haza hívó szavának”. Ki tudja, talán döntse el a kedves olvasó. Nem mentségemül hozom föl, sőt nem is akartam befolyásolni ítéletét, de szállásomra érve, ágyamba zuhantan, álomba merültem.

Reggel hazámfia szigorú ábrázattal förmedt rám.

– Ugyan hol csavarogtál? Talán felcsíptél egy pipit és kéjek közt fetrengted át az éjszakát, nem törődve barátaiddal, akiket a frász kerülgetett holléted miatt.

Mindent elmondtam. Szigora engedett és oktató hangon folytatta:

– Be kéne fejezni ezt az utazgatást, mielőtt még komolyabb helyzetbe nem kerülsz.

– Tudok én magamra vigyázni, – vágtam vissza önérzetesen –, különben is, az egész a te ötleted volt.

– Ez igaz, csak arra nem gondoltam, hogy azzal az ártatlan gyerekpofáddal ezek szerint valósággal vonzod a bajt.

– Olyan vagy te is, mint a bátyám, aggályoskodó, ő sem veszi tudomásul, hogy felnőttem!

– Jól van, te nagyfiú, menj csak a magad feje után, aztán ha szarba jutsz, élvezd is a szagát. Ha nem vennéd észre, a te szavaiddal élve azért „aggályoskodunk” mert szeretünk, tehát féltünk is.

Ekkor tértem észre, és torkom elszorult a meghatottságtól, hogy távol szeretteimtől, túl minden megpróbáltatáson, először hallom ezeket a szavakat elhangzani és mindezt az anyanyelvemen.

– Bocsánat a heveskedésemért, ne haragudj – tört ki belőlem.

– Oké minden. te f...fej, makacs vagy, mint egy öszvér. – azzal gyengéden mellbe vágott.

Ha akkor a jövőbe látok, látnoki szavaknak is felfogom ezt a dörgedelmet, de mivel ilyen képességekkel nem rendelkezem, néhány nap múlva ismét útra keltem.

Zavartalan napsütésben, kora délelőtt ültem vonatra. Úti célomul egy zónahatár előtti helységet tűztem ki. Fülemben csengett Misi figyelmeztetése is, hogy azon túl ne menjek. A fülkében, ahová felkapaszkodtam, még volt ülőhely, így aztán letelepedtem. Az erősödő meleg, s az útitársak halk, zsongító beszélgetésének hatására elszundítottam. Fejemet a háttámlának támasztva kapcsolódtam ki a világból és úgy jöttem vissza, hogy egy kéz valamelyik ujjperce pöcögtette ádámcsutkámat. Egy horkantással felébredtem és egy vigyorgó amerikai katona fölém hajló ábrázatával találkozott tekintetem. Eszmélésemet követően pedig a kupé teljes közönsége harsány hahotába tört ki. Zavartan én is elmosolyodtam, mire a katona elnézést és az igazolványomat kérte. Átnyújtottam, belenézett, és úgy méltányolta az angol szöveget, hogy még egyszer bocsánatot kért, tovább lépett és folytatta az utasok ellenőrzését. Ha akkor egy kicsit észnél vagyok, leszűrhettem volna azt, amit már tapasztaltam máskor is, hogy a zónahatár felé közeledünk. Nem így történt, újból elaludtam. Útközök fémes csattanására riadtam és a fékező vonat olyan döccenéssel

állt meg, hogy engem a tehetetlenségi erő tovább vitt, és ha kezeimet nem tartom magam elé védekezésül, bizony az orromon landolok a szemközti ülésen. „A kupé üres” –, rögzült belém gépiesen. Ugrok az ablakhoz, kinézek, és elfogyott a levegőm. A szerelvény mellett kettesével, hármásával olyan katonák sétáltak, olyan egyenruhában és olyan fegyverrel a mellükön, akikkel nem volt szándékomban találkozni, és akiktől Misi is óvott. Pattanok a másik oldalra, ugyanaz a kép, valószínűleg ezt hívják „kutyaszorítónak”. Ha fent maradok, és úgy kapnak el, az már nem gyanú, inkább bizonyíték. Az állomás felőli oldalon szálltam le. Ingemet a meleg ellenére a félelem hideg verítéke áztatta. Gondolataimat is ez az érzés fogta béklyóba, ami minden egészséges embernek tulajdonsága, ám le lehet győzni, de ez már egyénenként másként következik be. Ahogy visszagondolok, szerencsétlenségemre én voltam az egyetlen leszálló, így a vizslató szemek keresztútjében kezdtem meg vesszőfutásomat, ill. menetelésemet. A katonák fiatalok voltak, simára borotvált arcukon még a légy is elcsúszott volna, és ábrázatuk, szemük formája, arról árulkodott, hogy egy soknemzetiségű állam fiai. Az első pár némi mustrálgatás után elengedett. A következő háromtagú járőrrel már nem volt ilyen szerencsém. Az izgalom enyhe hányingert okozott, ahogy körbevettek. Alacsony, kiugró pofacsontú legény állt elém és kérdezett valamit. Attól függetlenül, hogy nem értettem, nem volt a világon olyan nyelv, amin meg mertem volna szólalni. Tehetetlenségemben a vállamat vonogattam, és arrafelé mutogattam amerre a vonat, fekete füstkarikákat lövellve a levegőbe, elhúzott. A katona még egyszer próbálkozott, hogy felvegye velem a kapcsolatot, és mivel próbálkozása ismételten kudarcot vallott, most ő húzta fel a vállát jelezve ezzel, hogy feladja a meddő kísérletezést. Élre állt, a másik kettő közre kapott, enyhe lökéssel a hátamba ösztökélt, és a menet elindult az állomás felé. Az épület földszintes és igen hosszú volt, a téglák közé beépített

gerendák színe azt mutatta, hogy igen régen ágyazhatták be őket. Keskeny folyosóra értünk, melyből jobbra, barnára festett ajtók mögött, várótermek, egyéb helyiségek nyíltak. A két oldalkísérőm hátramaradt, így be-bepillantottam a néhol kitárt ajtóban. A pánik akkor fogott el, és úgy éreztem, ez a vég, amikor az egyik helyiségben két fegyveres őr felügyelete alatt kilenc fiatal csendőrlegényt láttam, hármásával oszlopot alkotva, törökülésben a padlón. A látvány vizelési ingert okozott, és gondolatom Szibériát, az ólombányákat idézte, egyúttal egy mentőötletet is adott. Inkább ösztön volt ez, mert ilyen helyzetben a gondolkodás teljesen kizárt, és talán csak időt akartam nyerni, elodázní a végkifejletet, amikor megtorpantam. Összetorlódtunk a felvezetőn, még lépett kettőt, aztán a zajra villámgyorsan visszafordult. Én meg kétségbeesett arccal, szinte könyörgő tekintettel mutattam le, jelezve, hogy bizony halaszthatatlan dolgom van. Megvető vigyor jelent meg az arcukon, néhány szót váltottak, ami azt jelentette, hogy „bizony a pasi – mármint én – rendesen begazolt, még maga alá tesz” és úgy nem vihetik a parancsnok elé. Döntöttek: a „vezér” lépett néhányat, kinyitott egy ajtót és intett, de előtte alaposan szétnézett a helyiségben. A berendezés semmi kétséget nem hagyott rendeltetése felől. Szemben az ajtóval, embermagasságban, keskeny, szerencsémre nem bukó, hanem kétszárnyú ablakot pillantottam meg. Az utolsó esélyemet, hogy szorult helyzetemből kiszabaduljak. Az alatta lévő fehér csészéhez álltam és ruházatomon kezdtem babrálni. Igen ám, de valahogy óvatosan hátranézve látom, hogy a járőr parancsnoka tekintetét rám szegezve szétvetett lábakkal áll a nyitott ajtóban. „Végem van!” –, hasított belém a felismerés, és a gyomrom a torkomig szökött. Aztán hangokat hallottam, és ahogy óvatosan visszanézek, az ajtókeret üres; a „parancsnok” háttal nekem, valószínűleg egy feljebbvalójának jelenti a történeteket. Nem tudom, hogy éltem át az ilyen fordulatokat, egyáltalán hogy

kerültem ilyen helyzetbe, de bennem filmszerűen rögzültek a következő másodpercek. Egy rántással tártam szét az ablakszárnyakat, lendületből felhúztam magam és már a fal másik oldalán lógtam, a szabadságot jelentő világba. Előre nyújtott tenyeremmel próbáltam érintkezést találni a földdel, de nem sikerült. Erre lábaimat kiszabadítva az ablakkeret tartásából, kezemet előrenyújtva csúszni kezdtem, és néhány cm után kar és vállizmaimmal felfogva súlyomat, talpra ugrottam. Ezalatt éreztem az ablakkeret egyik sarkában egy pókhálót, a párkány ujjnyi vastag porát, a fakeret élességét, ahogy végigszántotta a sípcsontomon a bőrt, földre éréskor a tenyércsontomba nyilalló fájdalmat, de mindez mit sem számított, mert szabad voltam. Már futottam, amikor rekedt torokhangú kiáltozást hallottam, később célzott, vagy riasztó lövések dörrentek, de mit bántam én. Jobbra fordultam, amerről érkeztem, és erdőbe jutottam, mely tökéletesen álcázta menekülésemet. Agyam tisztulni kezdett, és már felfogtam azt is: ha elkapnak, az ítélet sem kétséges, és ez a tudat teljes erőfeszítésre készítetett. A bemelegítés nélküli iramnak azonban rövidesen jelentkezett a hatása. Oldalam nyilallni kezdett, a tüdőmet már égő fájdalom marta, mivel a kapkodva szedett levegő oxigénhiányt okozott. Már csak a félelem hajtott gépiesen előre. Aztán ez a hajtóerő is elfogyott. Megálltam. Lábaim reszkettek, zihálásomtól nem hallottam az üldözők lármáját, akik talán még kutyákat is bevetettek elfogásom érdekében. Éreztem, ez így nem megy tovább, és akkor a cserkészmenet jutott eszembe. Igen ám, de azt országúton alkalmazzuk, ahol egyenlő közül villanyoszlopok szolgáltatták a mércét. Egy távfutás, egy távkocogás, majd gyorsított menet, végül séta, és akkor kezdtük előlről. Itt azonban nem voltak villanykarók, nem volt mihez viszonyítani, csak az egyre sűrűsödő fák, a jótekonny erdő. Mialatt ez a gondolat, mint megoldás végigfutott agyamon, a hirtelen nagy erőfeszítésnek kitett szervezetem is visszaállt normális működésre. Egy

darabig még hallgatóztam, és mivel nem észleltem semmi gyanúsat, ami esetleges üldöztetésemre utalna, a gyorsított menettel indítottam. Futásnál vigyáztam az egyenletes levegővételre, és amikor úgy éreztem elég, a következő menettempóra váltottam. Az erdő csendes volt, a hatalmas fák lombkoronái felfogták a Nap tűző sugarait, néhol csak a tisztások foltjai fürödtek a Nap fényében. Jól haladtam a biztonság felé. Egy irtás után széles erdei út bukkant elém. Itt már alkalmaztam felderítői tapasztalataimat. Kikúsztam a letarolt erdő tuskóinak védelmében az útig, sokáig figyeltem mindkét irányba: nem állítottak-e csapdát, mert megtanultam: az ellenfelet nem szabad lebecsülni, mert az vereséghez vezethet, aztán görnyedt testtartással átváltottam a rám váró erdő biztonságába. A fizikai igénybevétel helyreállította bensőm harmóniáját, és kezdtem reménykedni, hogy megúszom, és az ilyenkor szokásos fogadkozások sem maradtak el. Késő délután elfogyott az erdő, és balra, a ritkás fák védelmében, egy tanya épületei bontakoztak ki. Az emeletes lakóépület mellett megbújva hosszú istálló terjeszkedett, vele egyvonalban, kissé távolabb, magas tetejű szénapajta nyújtózott a lemenő Nap fényében. Az erdőszélen, magas fűben hasalva figyeltem az épületegyüttest. Eleinte semmi mozgást nem észleltem, aztán egyszerre csak az istállóban fény gyulladt. Már szürkülni kezdett és foltokban pára ereszkedett, amikor nyílt az istálló ajtaja. Alacsony termetű nő tűnt föl. Kezében két kannát cipelt, melynek súlya lehúzta vállait, nehézkessé tette mozgását. Egy férfi követte hasonló teherrel, ám egyenes tartásán látszott, hogy neki nem okoz gondot az egész művelet. A ház kivilágosodott, az ember visszatért az istállóba, ami nem sokkal később homályba borult, majd a gazda árnya jelent meg egy edénnyel, ami kissé rontott testtartásán, hiszen a súly fél oldalra húzta felsőtestét. Az épületben edénycsörömpölés hallatszott, nekem meg még a sötétség beállta előtt döntenem kellett további lépésemről. Kis

tétovázás után elindultam. Félve kopogtattam a behúzott ajtón, ám a belülről hallatszó zajok elnyomták gyengére sikerült próbálkozásomat. Megembereltem magam és most már energikusabban ismételtam meg bebocsájtási kérelmemet. Csend támadt, majd néhány másodpercnyi szünet után óvatosan megnyílt az ajtó, és a kiáradó fényben egy sovány, magas férfi alakja vált láthatóvá. Én tudtam, mit akarok, így a meglepetés az ajtóban állót érte, ami érződött a hangján is, amikor megszólalt.

– Mit kíván, ki maga?

Mást nem kérdezett és tüstént kész voltam a válaszzal.

– Eltévedtem és vissza szeretnék jutni Windischgarstenbe.

– Egyáltalán, hogy került ide?

– Elaludtam a zónahatárt – válaszoltam tömören.

– Na és?

– Meglógtam az igazoltatás elől és most itt vagyok.

– Hát még mindig abban a zónában van, mert ahová el akar jutni – bökött az ujjával a válla fölé – az még jó 30 km-re van innen. Na de jöjjön be, pihenje ki a fáradalmakat, majd reggel folytathatja útját.

Beléptem a fényárban úszó konyhába. A nagyméretű asztalt tejeskannák uralták, és lefelé fordított szájuk körül szivárványló vízcseppek terjengtek. Köszönésemet a kendővel bekötött fejű asszony elég barátságtalanul viszonzta.

– Foglaljon helyet – húzott a közelembé egy széket a házigazda – mindjárt végzünk – mutatott az edénysorra –, és vacsorázunk.

– Igazán köszönöm –, rebegettem, megilletődve a magyaros fordításon, ám amíg leültem, a szemem sarkából észrevettem, hogy titkos jeleket váltanak. Valószínű, hogy ennek hatására az asszony is felengedett, viselkedése megváltozott, sőt mosolyt erőltetve megkérdezte:

– Ugye maga nem német anyanyelvű, bár szépen beszéli a nyelvet?!

– Magyar vagyok és iskolában tanultam németül.

– És hogy került ide? – folytatta érdeklődését.

Éreztem, ingoványos talajra tévedtünk.

– A front elől menekítettek bennünket. – hazudtam.

– Azok elől, akik ezt a zónát is megszállva tartják? – jött a következő kérdés.

– Igen – válaszoltam – hisz a propaganda annyi rosszat állított a megszállókról, különben is én még fiatal vagyok, és engedelmeskednem kellett a törvénynek.

– És most mi a véleménye – folytatta –, hogy ennyire igyekszik visszakerülni az amerikai zónába?

– Tulajdonképpen semmi rossz, csak hát az amerikai zónába kerültem, ott szoktam meg, és a barátaim oda várnak; ennyi az egész.

Ugyanakkor az agyam hátsó tekervényében elindult valami, ami még csak azt a gondolatot vetette fel, hogy osztrák asszonyt mi motiválhat arra, hogy ilyen kérdéseket tegyen fel. Ez a kis szikra azonban hamar kialudt, mert gondoskodásuk a vacsora alatt és utána is elűzte a gyanúnak még az árnyékát is. A ház úrnője vezetett fel az emeleti hálószobába. Kedveskedve paskolta ágyam kék-fehér csíkos huzatba bújtatott párnáit, és frissítette fel az amúgy is degeszre tömött dunna tartalmát. Meghatott ez az anyai, sőt talán hitvesi gyengédség, elolvasztott bennem minden kétséget, és hálás szívvel köszöntem meg fáradozását. Magamra maradtam az idegen illatot árasztó helyiségben, és úgy éreztem, a szoba levegője frissítésre szorul. Az ablakhoz léptem. Széthúztam a kétszárnyú függönyt, kitártam az ablakszárnyakat, és élveztem a csendet, az erdőből áramló langyos, tiszta levegőt. Úgy döntöttem, az ablakot nyitva hagyom, csak a függönyt vonom össze, és a fáradságtól bizsergő testem követelését teljesítem a minden igényt kielégítő párnákon, a pufók dunna védelmében. Éppen készültem visszafordulni hívogató ágyam felé, amikor a kelő Hold fényében házigazdám pillantottam meg

kerékpárján, ahogy álló helyzetben többször is hátratekintget, és azt az ablakot fürkészi, amely mögött láthatatlanul én bámultam őt és teljesítményét. „Ugyan hová rohan ilyen lélekszakadva?” – méláztam. A következő pillanatban, mint a villám hasított belém a felismerés: a faggatások, a cinkosi összenézések, a megváltozott viselkedés, a szinte már atyafiságos kedvesség. „Úr Isten, csak nem?” – futott át rajtam a félelem. A bizonyosságot nem várhatom meg, mert az a véget jelentheti. Óvatosan lopóztam le a lépcsőkön. A nyitott konyhaajtón belesve a háziasszony hátát pillantottam meg, aki görnyedten hajolt a mosogató fölé, és edényeivel babrált a lúgos szagot árasztó, párologó vízben. A bejárat nyitott ajtaján túl balra fordultam, végigösontam az istálló és a szénapajta előtt, így kiszabadulva az épületek árnyainak rám nehezedő, nyomasztó hatása alól, a csillagos ég, a szabadság, a hideg fényű Hold vastag sarlója fogadott. Elöttem hatalmas, fátlan síkság terült el és csak a távolban derengett sötétség, ami talán menekülésem mentsvárát, az erdőt sejtette. Csak egy pillanatra játszottam el a gondolattal, hogy távolabb, az erdő rejtekében kivárom a bizonyosságot, de ösztönöm arra sarkallt, hogy tűnjek el a környékről. Izomlázás lábaim nehezen engedelmeskedtek az újabb megpróbáltatásnak, de a félelem, az agy parancsa, diadalmaskodott és futottam. Bemelegítő kocogás volt inkább – tanulva a délelőtti iramból – és mivel meglehetősen jól haladtam, meg is maradtam emellett a tempó mellett. Időnként megálltam hallgatózni és már csak inkább sejtettem, mint láttam az elhagyott épületek ködbe burkolózó árnyékát, aztán haladtam tovább. Vigyáztam az egyenletes lélegzetvételtre, a mozgás feloldotta félelmemet, önbizalmat adott, hogy csak magamra hagyatkozhatom, már a győzők mámora kezdett eluralkodni rajtam, amikor hirtelen olyan hányinger fogott el, hogy amikor hatására megtorpantam, már ömlött is belőlem a mértéktelenül behabzsolt, és meg nem emésztett vacsora maradéka. A kényszerű körülmények

hatására a tele hassal végzett futás természetes következménye legyengített, kiszívta maradék erőmet, és már csak az akarat vitt, hogy botladozó lábakkal, gyomrom háborgásával küszködve, elérjem az előttem sötétlő erdőt. Az első fa tövébe rogytam, rosszulléttel viaskodva, lélektelenül néztem az emelkedő Holdat, a csillagok sokasodó fényének hunyorgását. A pihenés jót tett. A gyomrom lázadását követően, lassan már csak nyelőcsővem maró, égető érzése kiáltott víz után, végül kinyújtott lábaim szünni nem akaró reszketése tartott ébren. A meggyötört testet azonban nem lehet becsapni, és minden fájdalmam ellenére, talán az erdő csendjének hatására, elszundítottam. Egy perc, egy óra, vagy ki tudja mennyi ideig tartott ez a szinte önkívületi állapot, mire a zaklatott idegrendszer a valóságba visszahozott. Amikor eszméltem, az ösztönöm hajtott tovább, be a fák közé, a sötéten tátongó erdőbe. Az igazi ősvadont még nappal is félhomály borítja, és a sűrű lombkoronák ritkán engedik át a Napot kisebb-nagyobb fénynyalak alakjában. Az út, ami előttem állt, még ezeket a keskeny nyiladékokon átszűrődő támpontokat is nélkülözte. Vakon csörtettem hát, megzavarva az erdő éjszakai életét, és időérzékemet elvesztve bukdácsoltam, viaskodtam a ritkán nőtt bokrok marasztaló ágaival. Végre egy tisztásra értem, ahol egy gerendákból összerótt házikó törte meg az egymás mellett sorjázó fák egyhangúságát. Rendeltetését tekintve lehetett csőszkunyhó, vadásznak menedéket, enyhet adó, esetleg favágókat ideiglenesen befogadó szállás is. Sokáig tépelődtem: pihenjek–e én is meg az oltalmában, de győzött életösztönöm és folytattam vándorlásomat. Szerencsémre az erdő továbbra is jótékonyan elrejtett vélt üldözőim elől. Nem tudom, mennyi idő telt el, amikor bekövetkezett, ami törvényszerű, csak én nem számoltam vele. Erőm utolsó tartalékait is felemésztette menekülésem. Az egész azzal kezdődött, hogy álmokképek jelentek meg a szemeim előtt az ébrenlét határán, lépteim bukdácsolásra váltottak, gondolataimban már nem volt egy

biztos pont, ítélőképességem semmivé vált, és ekkor megtorpantam. Az ösztönöm még dolgozott, hogy tovább vigye a fáradt porhüvelyt, de már az sem segített, agyam kiürült, lerogytam és megszűnt körülöttem a világ.

Kínok közt ébredtem. A nedves fű, a lehült levegő átjárta testemet, amin a bogarak is másztak, és a hideg hatására úgy reszkettem, mint a maláriás lázban szenvedők. Torkom kiszáradt, bedagadt a nyelvem, idegen testként szorult szájpadrólomhoz. Testem minden porcikája tiltakozott mozdulataimra. A visszatérő életösztön hatására hallgatózni kezdtem, de semmi gyanúsat nem észleltem, csak egy madár füttyögése törte meg a csendet. A mellettem burjánzó bokor vesszőinek segítségével, nyögések, sziszegések közepette talpra álltam; és akkor egy olyan kép tárult elém, aminek szépségét, fennköltségét nincs ecset, ami vissza tudná varázsolni. A kelő Nap fénye ferdén világított be a fák közé, sejtelmes színbe burkolta a felszálló, gomolygó párarongyokat, és mintegy háttérrel szolgáltatott az előtte álló szarvasbikának. A királyi vad fejét magasra emelve szimatolta az ózondús levegőt, homlokát természetéhez méltó agancs ékesítette. Tartása méltóságot, nyugalmat sugárzott, mintha tudatosítaná az új napra virradó erdőnek: „nézzétek, én vagyok ennek a birodalomnak fejedelme, korlátlan ura”. Szinte látomásnak tűnt az egész, és úgy bámultam, hogy még a fájdalomaimról is megfeledkeztem. Aztán a koronás vad kettőt böffentett, valósággal üdvözölve alattvalóit, majd elindult az erdő belsejébe, fejékét védve a bokrok, a lecsüngő ágak csapdáitól. A varázs megszűnt, ám látványát a mai napig őrzöm. Nyomorúságos helyzetem azonban hamar tudatra ébresztett, a gyomrom is követelőzni kezdett, de a szomjúság gyötört a legjobban. Tantaluszi kínok közepette próbáltam uralkodni a minden mozdulatra heves fájdalommal tiltakozó testem fölött, végül is győzött az akarat, és elindultam. Az első lépések a jární tanuló baba próbálkozásaihoz hasonlítottak, ám

szerencsére nem estem el. Ahol lehetett, támaszt kerestem, aztán megkönnyebbülésemre egy vastag, letört ágat pillantottam meg az avarban. Lehajolni nem mertem – egyensúlyomat féltve –, így aztán odakotortam a legközelebbi fához, mesterkedésemre a háncsréteg darabokra törve mállott le, és rejtőzött el a zizegő, száraz levelek között, de célomhoz értem. A többi már csak egy összetett mozgásból álló tornászmutatvány volt. Bal kezemmel kitámasztottam és egyensúlyoztam testemet, jobb bakancsom orrát a levelek közé fúrva magam felé emeltem kiszemelt támaszomat. Az egész annyiban igényelt összetett mozgást, mert mire hozzávetőlegesen eltaláltam a suháng középpontját, többször is lecsúszott a lábfejemről és kezdhettem előlről. Kitartásomat siker koronázta és a botot magam felé emelve, jobb kézzel elkaptam és birtokba vettem. Amikor először segítségül vettem, vékonyuló vége egy reccsenéssel letört, a rajta maradt kéregmaradvánnyal együtt. Ezután már lépteim biztos társául szegődött utamon. Egy végelgyengülésben kidőlt hatalmas tölgyfa maradványa mellett haladtam el, amikor megpillantottam a csodát, ami nekem a vizet jelentette. Az óriási fa földben maradt tönkje egy üreget képzett, melyben az áhított víz csillogott. Igaz, az alján 2-3 milliméteres barna élőlények cikáztak, igaz, hogy íztelen, de folyadék volt, és gondolkodás nélkül nekiestem. Amikor már a tetejét lehörpöltem és arcomat a szilánkokra tört lándzsák annyira szúrták, hogy mohóságomat fájdalomérzés gátolta, taktikát változtattam, és nem törődve a tenyeremet borító piszokkal, meregetni kezdtem az éltető nedűt. Észrevettem, hogy ebbéli tevékenységre azok az izgő-mozgó valamik eltűnnek – valószínű a fa repedései között találtak menedéket behatolásom elől, így aztán az utolsó cseppig kimeregettem a természet–adta edény tartalmát. Kissé felfrissülve folytattam bukdácsolásomat. A fák ritkulni kezdtek, lecsapott rám a Nap sugárzása, aztán ott álltam egy hullámos talajú mezőn, amit magas fű borított,

melyből vadvirágok színes labdáit erőlködtek ki, hogy megszabaduljanak a burjánzó fű mindent uraló fogságából. Pihenőhelyet keresve nézelődtem, amikor távolból vonatfütyöt hozott felém a fürengeteget is borzoló szellő. A jel, figyelmeztetésül, még egyszer és hosszabban felhangzott, ami bennem reményt keltett, hogy jó irányba haladok, és egyben erőt adott vándorlásom folytatására. Belegázoltam a térdig érő szénának valóba, ami sűrűségével akadályozta haladásomat, és keskeny csapást hagyva magam után baktattam a remény útján. A Nap már delelőn járt, az erőm meg fogytán, mire egy domb enyhe, íves oldalához értem. Tudtam, ha leülök és megpihenek, elsavasodott lábizmaim felmondják a szolgálatot, és nem tudom leküzdeni az előttem tornyosuló akadályt. Így néhány percnyi várakozás után harcba indultam, hogy csatát nyerjek és felérjek a magaslat tetejére. A kísérlet botom segítségével sikerült, győztem, és rövid félóra múltán már a tetőn lihegtem, – erőm utolsó tartalékait elhasználva – a hűsítő szélben. Az akarat a józanésszel együtt elszállt, a földre rogytam, és hason fekve, gondolat nélkül bámultam a hangyákat, amint a fűszálak között szorgoskodva, erejük megfeszítésével cipelték egy elhullott bogár kiszáradt tetemét. Később a hátamra gördültem, néztem a báránfelhőket, ahogy a magassági szél űzi, hajszolja az égbolt kéksége alatt, hogy valahol frontba tömörülve áldásos terhükkel öntözzék meg a szomjas földet. Aztán némi erőt nyerve felültem, és a távolban egy templom tornyát pillantottam meg, körülötte házak cseréptetői vibráltak a Nap sugárzásában. „Talán” –, tért belém a remény, „talán véget ér szenvedésem” –, és ez a tudat felvillanyozott, erőt adott a folytatáshoz. „Kisfiam” –, becéztem magam, „talpra; a finis következik, és ha átszakítod a célszalagot és ez valóban Windischgarsten, akkor nyertél!” Talpra kecmeregtem és a kezdeti lelkesedés alább hagyott, mert tapasztalatból tudtam, hogy az ereszkedés, a lejtmenet sokkal jobban igénybe veszi a lábizmokat, mint a mászás. Ott töprengtem fent a lejtőn, a

frissítő szél simogatásában és a lejutás mikéntjén agyaltam. Sok dobásom nem volt, vagy legurulok, ami azért nem volt veszélytelen, mert a magas fű köveket, kiálló sziklacsonkokat rejtegethet, és az azokkal történő ütközéseknél csak én húzhatom a rövidebbet –, vagy a mászás. Igen, a mászás, de rák módjára, négykézláb hátrálva. „Ez az” –, döntöttem, de ujjongani már nem volt sem kedvem, sem erőm. Füvet téptem, bepólyáltam két tenyeremet, a hosszúságából futotta még arra is, hogy kézfejemem csomóra kössem. Hú társamat, a botomat hátul a nadrágszíjamba dugtam, ami úgy billegett a fenekemnél, amíg leértem, hogy hol az egyik, hol a másik vége csapódott a Földhöz, mozgásomat követve. Az utolsó métereknél már kar- és lábizmaim sem bírták a gyűrődést, de azért szerencsésen „lehátráltam”. A cél, a templomtorony előttem volt, és mindjobban nőtt, magasodott, ahogy közeledtem felé. Bár ismerősnek tűnt, mégis kétségek gyötörtek, hisz egyik torony olyan, mint a másik, ám mindegyiknek van valami jellegzetessége, ami megkülönbözteti a másiktól. Hittem, hogy a torony az én falum fölé magasodik, de amikor a házak közé értem, hitem megingott. Persze ebből az irányból sose közelítettem meg, és olyan érzés fogott el, ami csak a hajótörötteket öntheti el, amikor néhány napi hanyóadás után, víz és élelem nélkül a tengeren, szárazföldet pillantanak meg.

Késő délután értem a körlet elé. A főhadnagy a dzsip kormányára mögött ült és a motort indította. Ahogy felpillantott és meglátott, elcsavarta az indítókulcsot és a beállt csendbe kiszállt. Néhány lépéssel előttem megállt, rekedt hangon elrebegett „helló”-mat figyelmen kívül hagyva, néhányszor végigmért, majd közelebb lépett, kezét felém nyújtotta, és ennyit mondott: „Kérem az igazolványodat!” Szóltalanul kotortam elő farzsebemből a kért iratot. Átvette, ingzsebébe rejtette, megfordult és a válla felett visszaszólt: „ha akarsz, letusolhatsz, majd reggel beszélgetünk!” Visszaült a

kormányhoz, indított, hatalmas gázt adva kilőtt, és nyüsztő kerekekkel elviharzott. A fogadtatás szinte letaglózott, kábultan néztem a porfelhőbe, amit a kerekek felvertek, és ahogy a levegő tisztulni kezdett, Jim jelent meg. Ő legalább fogadta köszönésemet, és bágyadt mosoly kíséretében visszahellózott. Intett, hogy várjak, és néhány perc múlva jókora csomaggal tért vissza. Felém nyújtotta, „minden oké?” –, kérdezte, „minden oké!” –, válaszoltam, mire barátságosan mellbe ütött. Ettől a fogadtatástól aztán már teljesen lelombozódtam. Semmi esélyt nem kaptam arra, hogy beszámoljak kalandjaimról, ahogy a nagy utazók tették, akik szakértő közönség előtt ismertették felfedezéseiket, tapasztalataikat, és aratták le babérjaikat. Megfosztottak a győzelem ízétől, az önbecsülésemtől, hisz kivágtam magam ebből a nem egészen veszélytelen csávából, nem szenvedtem vereséget, mint kalandozó őseink, akik a Lech mezei csatavesztés után hagytak fel zsákmányszerző portyáikkal. Aztán árnyék vetült gondolataimra és félelem hasított belém, amely aggodalomba csapott át és nem hagyott nyugodni, hogy ezáltal a cselekedetem által netán elveszíthetem barátaim önzetlen gondoskodását. A fogódzót, a reményt csak az villantotta fel, ahogy a főtörzs búcsúzáskor barátságosan mellbe taszított, hiszen tudvalevő, a szólás-mondás szerint is, hogy „a remény hal meg utoljára”.

V.

Eszméletlen mély alvásomból nehezen ébredkeztem. Amikor végül kinyitottam szemeimet és bambán körülnéztem, szobám ismert és megszokott látványa fogadott. A megkönnyebbülés sóhajával üdvözöltem az új nap reggelét, az ablak üvegén átcsillanó nap vidám fényét, és azt a tudatot, hogy biztonságban vagyok, túl minden megpróbáltatáson. Aztán a fény elvesztette ragyogását, amikor eszembe jutottak a történetek, és fogadtatásom. Kétségek között cihelődtem, és

félve gondoltam a jótevőimmal történő elodázhatatlan találkozásra. Borotválkozás közben jutott eszembe a varró nénike, aki mára ígérte, hogy elkészül ruhatáram „felfrissítésével”. Egy darabig még azon töprengtem: illik-e a kora reggeli órákban zavarni egy matrónát, aztán eszembe jutott, hogy az öregek rossz alvók, korán kelők, és ezzel a gondolattal felvértezve kopogtattam be ajtaján. Frau Szeibert frissen rakott kontyával, makulátlan öltözkében, ropogósra vasalt kötényben, mosolyogva tárta ki ajtaját. Fürgén tipegve előttem, vezetett be a patika-tisztaságú konyhájába, ahol a fényesre tisztított és csodált sárgaréz edények, mozsarak csillogása ismét elismerésre készítetett. Büszkén mutatta be remekművét: a zubbonyomból átalakított és tiroli népviseletre formált felsőkabátomat. Bámultam leleményességét, ahogy a „hadi öltözkemből” a béke, Tirol hegyvidékének jellegzetes ruhadarabját varázsolta. Az már csak hab volt a tortán, amikor szekrényéből egy jó állapotú bőrnadrágot és fehér térdzoknit húzott elő, melynek megkötője vastag zöldszínű pamutból készült, és hasonló színű szálak sokaságából összeállított, csinos rojtokba végződött. Felpróbáltam újdonsült szerzeményemet, melynek keskeny állónyakától kiindulva mindkét hajtókájától elütő, de hozzáillő zöld szövet díszített, és őz vagy szarvasagancs csontokból nyert gombok adták meg jellegzetességét. Elégedetten simítottam végig zakóm elejét, amikor halk szipogásra figyeltem fel.

– Mi történt? – fordultam meglepődve a nénike felé.

– Semmi, semmi – szabadkozott, miközben zsebkendőjével itatta fel szivárgó könnyeit.

– Megbántottam talán?

– Ó, nem, nem – tiltakozott hevesen –, csak az unokám jutott eszembe, aki ilyen derék fiatalember volt, mint Ön.

– No és mi történt vele?

– Besorozták, hegyivadásznak vitték a frontra, és azóta nincs hír felőle. A fiam és a menyem vonatbaleset áldozatai

lettek, én neveltem egyedül szegény fiacskámat, és most már Ő sincs. Már csak a három sírhant maradt meg, de azokhoz hiába beszélek, a választ is nekem kell megadni.

Elhallgatott, és a tragédia csendje ereszkedett közénk. Néztam ezt a törekeny testet, melyben olyan erős lélek lakott, mely képessé tette ennyi fájdalom elviselésére. Éreztem: szólnom kell, mondani valamit vigasztalásul. Hétköznapi szavakkal: „nagyon sajnálom”, vagy „bele kell nyugodni a megmásihatatlanba”, nem hozakodhatom elő. Itt valami mást kell adni, talán felcsillantani a reményt, fogódzót nyújtani a jövőt illetően, és akkor beugrott a gondolat.

– Tessék mondani – szólaltam meg rekedten –, és értesítést nem tetszett kapni unokája állapotáról, hollétéről?

– Nem – válaszolta kissé megnyugodva –, az utolsó levelet Ő írta, a frontra indulása előtt. Azóta semmi.

– Asszonyom! – szólaltam meg felélénkülve – Nem akarom hiú reményekkel táplálni, de ha valami visszavonhatatlan tragédia történt a kedves unokájával, arról a hadsereg értesítette volna. Fennáll a lehetősége annak, hogy fogságba esett, amit nem szoktak közölni a hozzátartozókkal. Akármilyen hadviselő fél tartja is fogva, tessék megnyugodni, előbb-utóbb hazakerül.

– Maga csak vigasztalni akar egy szegény öregasszonyt – suttopta.

– Nem szokásom félrevezetni senkit, főleg egy ilyen komoly esetben, de magam is katona voltam és tisztában vagyok az eljárásokkal.

– Komolyan gondolja? – kérdezte, és remény csillant ki szavaiból.

– Annál is inkább, mert számtalan példát hallottam a szüleimtől, hogy az első világháború után még évek múlva is tértek haza elvesztettnek hitt, elsiratott katonák.

– Adja a jóisten, hogy bekövetkezzék, és velem is megtörténjen a csoda, s épen-egészségesen ölelhessem szívemre az én egyetlen drága unokámat!

– Amit én is tiszta szívemből kívánok, minél előbb – tettem hozzá jókívánságomat.

Az elszámolás vitába fulladt; ugyanis Frau Szeibert egy olyan nevetséges összeget nevezett meg tartozásom fejében, amit nem fogadhattam el. Mire Ő keményen sarkára állt és olyasmiket mondott, hogy egyedül neki van joga árat szabni, és a megrendelőnek kötelessége azt elfogadni

– És a nadrág, a zokni, a varrás, a gombok? – vitatkoztam.

– Minden benne foglaltatik az összegben – jelentette ki határozott hangon –, és ha nem tetszik, vigye el fizetés nélkül. Maga is egy hadifogoly, bár kellemes körülmények között él, és hátha az én unokámat is ilyen szerencse kíséri valahol az ismeretlenben.

Megadtam magam és hálásan csókoltam meg apró, kidolgozott kezét.

Szobámba térve villámgyorsan vedlettem át újsütetű népviseletembe, egy Jimmytől vételezett, belül gumírozott kenyérzsákot megtöltöttem a szekrényemben halmozódó konzervekkel, és néhány perc múlva már újra ott voltam, ahonnan az imént eltávoztam. A matróna kérdésére hogy:

– Csak nincs valami baj? – Azt válaszoltam:

– Csak annyi hogy az anyyalka eltévesztette a címet, én meg most kézbesítem jogos tulajdonosának. – Azzal a kenyérzsákot a meglepetésében szólni sem tudó néni kezébe nyomtam, és elviharzottam.

Izomlással küszködve, kétes gondolatokkal fejemben ballagok a körlet felé. Egyszer csak eszembe jut, hogy ma van a heti mérlegelés napja, amit Jimmy szigorúan betartott. Én meg nadrágszíjam jelzése alapján azt vettem észre, hogy bizony utolsó kirándulásom jó néhány kilométerre került, így súlyvesztésem még csak fokozza a felettem tornyosuló felhőket és a rám váró dörgedelmeket. Ülök a padon, fogadom és viszonzom a század tagjainak üdvözlését és némelyikük elismerő vigyorát, ami természetesen öltözőkemeneknek szólt, de

minden idegszálammal a közelgő percekre összpontosítottam. Aztán minden olyan egyszerűen zajlott le, mint máskor. Jimmy intett, elfoglaltam helyemet, élém találta reggelimet, állát két tenyerébe fogva figyelte ténykedésemet. A Főhadnagy sehol, én meg nem mertem tudakozódni holléte felől, így a feszültségem nem engedett fel, amit még fokozott a főtörzs hallgatásba burkolózása. Amíg az étel eltüntetésével foglalatoskodtam, időnként lopva rápillantottam, de arcáról semmi jót nem tudtam leolvasni és ez olyan érzést támasztott bennem, mintha az utolsó reggelimet fogyasztanám társaságában. Miután befejeztem kétemberes adagom eltüntetését, a főtörzs összeszedte a tisztára törölt edényeket, arca engedett előbbi zártságából, elismerően bólintott teljesítményemre és szó nélkül eltűnt. Magamra maradtam. Már majdnem távozni készültem, amikor a főhadnagy bukkant fel a konyhaajtájában, mögötte a főtörzs hatalmas alakja tornyosult. „Kezdődik” –, szökött fel bennem az izgalom. Szó nélkül ültek az asztalhoz, komoly, ünnepélyes arccal, mint az ítéletet hirdető bírák. Úgy is kezdődött.

– Döntöttünk – kezdte Misi, és hüvelykujjával a mellette ülő felé bökött –, hogy „falufogságra” ítélünk. Amíg a századot el nem vezénylik innen, igazolvány nélkül lődöröghetsz a faluban. Ha elmegyünk, visszakapod a személyidet, és azt teszel, amit akarsz, te tiroli ruhás székely.

Kicsit megkönnyebbültem az „ítélet” hallatán, de a java csak ezután jött. Most meg „katonai titok” következik, a főtörzs előadásában, az én tolmácsolásommal. Egy másodperc alatt esett le a „tantusz”: „aha, a linzi út” –, de már Jimmy hangjára figyeltem. A fordítás a főhadnagy szájából rövid és célra törő volt, a tartalma elképesztett: beláthatatlan távlatokat nyitott meg előttem, egyben olyan választás elé állított, ami ellent mondott mindannak, amit én jövőendő életemről elképzeltem. Ugyanis arról szólt, hogy:

– A főtörzs már négyszer vált el, és minden tönkrement házassága teljes anyagi csődbe juttatta. Elhatározta, hogy többé nem házasodik, és miután sem családja, sem fellelhető rokonsága nincs, úgy gondolta, ha Te is benne vagy: magához vesz, kivisz New Yorkba. Van egy kis üzeme, ahol akkumulátorokat javítanak; dinamókat, önindítókat tekercselnek, stb. Nála laknál, kitanulhatod a szakmát, bért fizetne, amiből természetesen levonná eltartási költségeidet, és ha a nagy „Manitu” az örök vadászmezőre szólítja, az egészet rád hagyományozná. Csodálatos, egy életre szóló ajánlat, ezt persze csak én teszem, hozzá – fejezte be tolmácsolását Misi.

Minden szem rám szegeződött. Én meg, mint akit agyvérzés ért, szó nélkül bámultam kettőjüket. Misi szeméből biztatás sugárzott felém. Jimmy rám szegeződő tekintete inkább érdeklődőnek tűnt, mintha csak azt kérdezné: „Na, mit szólsz hozzá, sínen vagy, nagygyá tettelek, tied a felhőtlen jövő!”. Ahogy egy kicsit magamhoz tértem, először az villant át agyamon: „Istenem, soha vissza nem térő alkalom, megvan a kolbászból font kerítés, a biztos alap, a korlátlan lehetőségek hazájában”. Aztán eszembe jutott anyám és testvérbátyám, akiket egy éve nem láttam. Az otthon hagyott bimbózó szerelmek, szülővárosom, a szőke folyó, ahogy csintalan hullámokat hordoz a hátán, füzesekkel díszlő partjai között kérészek rajzása, amint táncukkal bizonyítják, hogy a szerelemért érdemes a halálba menni, a sétány gesztenyefáin ülő fehér rombuszvirágok, és az ismerős hangú harangok ünnepélyes kongása. Mindez úgy futott át rajtam, mintha filmet látnék és a vetítést a főhadnagy hangja szakította meg.

– Látom, váratlanul ért az ajánlat; bevallom, én is szívesen vinnék ki a farmunkra, de a paraszti élet egy zárt kör, amiből nem lehet kitörni. Ezért döntöttünk az ipar mellett, mert ott a lehetőségek plafonja a csillagos ég, és rátermettségeden múlik, meddig jutsz el. Ne mondj most semmit, tudjuk: ez egy életre való döntés; nem egyszerű hazát hazára cserélni, közel húsz

évesen. Jól rágj meg mindent, ne ragadjon el a kalandvágy, mérlegelj, dönts és tarts ki amellet.

Zúgó fejjel léptem át az ebédlő küszöbét, és a nyár melege, a nap tűző sugarai, ahogy hirtelen rám zúdultak, egyáltalán nem könnyítettek lelkiállapotom; ma sem tudom, hogy kerültem a falut átszelő patak partjára. Egy lombos fa árnyékába húzódva ültem a felforrósodott betongát szélén, ami a szeszélyes vízállású patakot kordában tartotta. Néztem a medréből meredező, termésköveknek ütköző hullámok játékát, azokat a szomjas madarakat, ahogy ügyesen kihasználva a kiálló köveket, úgy csillapították szomjukat, hogy tollazatuk száraz maradt. A fejemben zúgó-cikázó gondolatok teljesen lefoglaltak. Nem éreztem az egyre erősödő meleget, mely ott a gát védelmében lassan hőségbe csapott át; a darazsak megújuló támadásait, ahogy a víz felszínéről irányomba csapnak; csak az érvek és ellenérvek bennem dúló csatája foglalta le gondolataimat. Így telt el az egész napom, döntés nélkül; és ez a felfokozott állapot csaknem kétségbeesésbe kergetett. Este nyitott szemmel bámulom a plafont, és játszom a gondolattal, hogy választott hazámban vagyok. Az idegen életforma, barátok nélküli közeg, más táj, más levegő, szinte leküzdhetetlen távolság szülőhazámtól. A reménybeli jövőt, a gondtalan élet csillogását anyám elébem vetülő arca, bátyám régóta nem hallott hangja homályosítja. A Tisza part füzéseiből hajnalonta felhangzó fülemülék csattogása, a háztetőnk szélén sürgő-forgó galambok turbékolása űzi messzebbre. Az ismerősök felbukkanó alakjai, és mosolyuk burkolja sötétségbe.

És akkor ott a baráti befogadó ország, de valójában mégis idegen házának átmeneti otthont adó szobája, kellemes pihenést nyújtó ágyában, az olvasólámpa fényében és a sarkokból áradó homályában, nagyot ordítottam:

– Nem! – És ezzel a nemmel szűnt meg feszültségem, nyertem vissza önmagam, és borítottam pilláimat égő

szemeimre. Ezt a döntésemet sokszor felidéztem, de soha nem bántam meg. Akkor sem, amikor egy februári éjszakán, csontig hatoló hideg szélben, termésköveket talicskáztunk a Tisza ideiglenes hídjára, hogy a jeges ár szét ne roppantsa a gyenge faalkotmányt, miközben robbanó töltetek tucatjai dörrentek, hogy a torlódó jégtáblák a híd pillérének feszülő nyomását valamennyire enyhítsék. Még akkor sem, amikor hónapokon keresztül minden éjszaka tologattam egy olajütőprés vasrúdját, és hajnalonta hideg vizet fröcsköltem arcomra, hogy kitartsak munkaidő végéig.

Sorolhatnám a megpróbáltatások mindennapjait, de mindent feledésbe halványít, merít a boldogság, amit a Sors szőtt bele életembe: egy megértő, hű feleség személyében, akivel ötvenhárom évet éltünk le, két leánygyermekünk családi közösségében.

Persze a fent leírt események akkor és ott, amikor döntésemet meghoztam, még a távoli jövő kódében burkolóztak, és mindezeket nem mentségül, hanem igazolásul hozom fel, igazolásul magammal szemben is, hogy a göröngyösebb, de a hazai utat választottam.

Másnap reggel közöltem végleges és megmászíthatatlan elhatározásomat. Mindkettőjük megdöbbent döntésem hallatán. Misi az asztal lapjára szegezte tekintetét, aztán halkan megszólalt.

– A honvágy, ugye?

– Nem tudom, annak nevezhető-e – válaszoltam –, de az otthonról hozott képek, tájak, emberek emlékeitől nem tudok szabadulni.

– Az, a honvágy – erősítette meg a főhadnagy –, és ez egy nagyon kínzó érzés, amit semmivel sem lehet pótolni, a kötődést a gyökerekhez, a hazához, az otthon melegéhez. Nekem is eszembe jutnak néha az otthagyt házak, a piac, templomunk tornya, az iskolatársaim, de én családotól települtem ki, és ez a megszokott közösség csökkenti az

elhagyottak utáni vágyakozást. Én valahol megértelek; nézzük, hogy fogadja mindezt az ajánlattevő.

A főtörzs feszesen ült, izmos karjait az asztal lapján nyugtatta; arcán feszültség vibrált, úgy hallgatta beszélgetésünket. Amíg Misi felsorakoztatta döntésem indoklásait, tekintetemet kereste, és amikor befejezte tolmácsolását, izgatott hangon közölte:

– A Vöröskereszt útján hírt kaphatunk családotról, és ha megvan az összeköttetés, pénzt küldünk segítségükre.

Ragaszkodásának újabb áldozatvállalása zavarba hozott. Sajnáltam szétrombolni a velem kapcsolatban felépített, igazán önzetlen terveit. És Misit hívtam segítségül, próbálja megmagyarázni, mi az a honvágy.

– Hű, ez nehéz lesz egy született amerikainak, de megpróbálom.

Ezután hosszú, és a főtörzs részéről néha indulatos szópárbaj kezdődött, aminek a végén Jimmy széttárta karjait és csak annyik mondott:

– Oké, boy.

Misi meg szemrehányó hangon tette hozzá magyarul:

– Tudtam, hogy nem foghatja fel, mi az a honvágy: egy érzés a pénzzel szemben. Nálunk. Mindenek felett az üzlet áll, az mozgat mindent. A főtörzs egy jó üzleti ajánlattal fordult hozzád, amiben neked semmi kockázatod nincs, és nem érti, holmi vágyódás hogy kerekedhet felül egy ilyen kitűnő lehetőségen. Mindenesetre fenntartja ajánlatát abban a reményben, hátha megjön az eszed.

A kérdés Jimmy részéről tehát nyitott maradt, bennem viszont, ahogy a napok-hetek teltek, és vágyódásom az otthon után mindjobban erősödött, úgy kristályosodott ki döntésem helyessége.

Mivel kalandozásaimnak vége szakadt, tágas „börtönöm” Misi jóvoltából a település határáig terjedt, így e képzeletbeli falak között próbáltam tengetni életemet. Időnként Franz

birtokán segédkeztem, akinek feleségéhez való viszonya továbbra is a megközelíthetetlen állapotában leledzett. Vigasztaló érveim elfogytak; éreztem, sok mindent itt már nem lehet tenni, sőt azt is észrevettem, hogy osztrák barátom is belefáradt a remény kergetésébe. Már ott tartott, azt sem bánná, ha asszonya bejelentené, hogy gyermekáldás elé néz, elfogadná, sajátjának tekintené, és birtokának örökösévé tenné.

Elámultam kijelentésén. Nem értettem meg határtalan önzetlenségét. Az asszonyát akarja talán családi kötelékben tartani, vagy abban reménykedik, ha ilyen elnéző lesz vele szemben az anyai ösztönök a jósága, megtöri azt a páncélt, amit az asszony állított közéjük, és házasságuk visszazökkenhet rendes kerékvágásába. Micsoda vívódás, önmarcangolás, micsoda lángolás juttathat idáig egy szerelmes férfit, aki ha ilyen áron is, de maga mellé szeretné láncolni feleségét?! Fiatalságom, de főleg a tapasztalatlanságom hiánya miatt nem is foghattam fel, mi vezethette Franzot erre az elhatározásra. Csak annyit értem el gyakori látogatásaimmal, hogy feltámadt a férfiúi vágy az asszony iránt. Néha összeakadt tekintetünk, ilyenkor átfutott rajtam a birtoklás mindent elsöprő, semmivel sem törődő, a cél elérését előtérbe helyező vihara. Aztán amikor a szédület megszűnt, igen elszégyelltem magam, és ilyenkor, józan pillanatomba megfogadtam, hogy ritkítom, és kurtára fogom látogatásaimat. A legnagyobb kísértés, ami igen nagy próbára tette állhatatosságomat, a falu főutcáján következett be, amikor egy késő délelőtti órában Trudival találtam szembe magam. Éreztem, vér fut agyamra, lélegzetem meggyorsul, és zavaromba csak annyit tudtam kinyögni:

– Bevásárlás?

– Nem – válaszolta, és nyugodtan a szemem közé nézve, a világ legtermészetesebb hangján ennyit mondott: – Téged kerestelek.

– Engem? – kérdeztem a felszökő vágytól elszorult torokkal.

– Figyelj ide –, és szemei szemembe fúródtak. – Éjszakánként ég a testem, nem tudok aludni, úgy vágyódom utánad, Te meg, mint a sült hal, csak nézel, semmi jel, semmi közeledés. Vagy cölibátust fogadtál, vagy nem vagy férfi, vagy nem tetszem neked, vagy... – és itt elakadt a hangja.

Ezzel a kitörésével úgy fejbe kólintott, hogy néhány másodpercig nem tudtam megszólalni. Amíg magamhoz tértem, a rám zúduló szózuhatag hatásától átfutott agyamon a sértés, ami önérzetembe vágott, és férfivoltomat tette kétségessé. A Következő gondolatom az volt, hogy elkapom a karját, szó nélkül szállásomra kísérem, hogy meggyőzzem állítása valótlanságáról. Az utolsó gondolat térített észhez, amikor eszembe jutott az aknatűz, amiben Franz a lábát veszítette. Zárkózott arca, vágyódó tekintete, ahogy asszonyát nézi, és megszólaltam.

– Tudod Franz és én bajtársak, vagyunk. A háború fűz össze bennünket és ez a kötelék mindennél erősebb. Ráadásul én szerencsésebb voltam, épen megúsztam és ez még jobban, erősíti együvé tartozásunkat. Így hát meg kell értened becsstelenség, lenne férjeddal szemben, ha megszegnénk ezt az iratlan törvényt.

Amit ezután kaptam, az teljesen kiábrándított.

– Bajtársak? – kacagott gúnyosan. – Inkább kiadom magam, félretéve asszonyi büszkeségemet kitárulkozom, erre Te becsületről papolsz, megalázol, szégyenbe kergetsz visszautasításoddal. Minek háborúztok, ha ilyen kenetteljes gondolatokkal tértek vissza – fújt nagyot.

– Neked ott a férjed, miért nem nála keresed a boldogságot?
– vágtam közbe.

– Na, még csak az kell, hogy a Tízparancsolatot is a fejemhez vágd, Te szentfazék. Vedd tudomásul, hogy amióta Franz így járt, köztünk megszakadt minden testi kapcsolat.

– És ki dönt így? – kérdeztem közbe –, és miért?

– Én, mert nem bírom elviselni a roncsolt végtagjait.

– Pedig ahogy látom, Ő vágyódik és szeret téged.

– Tudom, de nem tehetek róla; én is sajnálom, de borzongok még a gondolatától is.

– Nem félsz, hogy Isten megbüntet? Hisz ez valahol kegyetlenség a saját hibáján kívül megrokkant emberrel szemben.

– Már megint kezded a szent beszédet! Ebből már elegendem van, felejtsd el, amit mondtam. – azzal köszönés nélkül átviharzott a túloldalra, ahol a kerékpárját hagyta.

Néztem, ahogy felül és láttam, ahogy minden dühét, szégyenét belefojtva tapossa a pedálokat és tűnik el az út kanyarulatában.

Állok bénán, felkorbácsolt idegrendszerrel, érzem szívem vad zakatolását, asszony után vágyódó testem követelőzését, ami azt a gondolatot sugallja bántóan: „minek engedted el? Szenvedni fogsz te is álmatlanul, forgolódsz ágyadban, és kínodban a párnádat ölelgeted, és ez sem hozza meg az enyhülést.” Aztán ahogy a testemen átzúduló vihar csillapul, már józanabb gondolatok is felszínre kerülnek. „Megtartottad a szavad, becsületesen kerültél ki az érzelmek csatájából, emelt fővel nézhetsz Franz szemébe. Na és mit értél el vele? A vágy elszunnyadt, de megmaradt, és ha ismét rád tör? Majd lesz valahogy. Te tényleg bolond, vagy, ahogy az asszony is nevezett.” Bolond vagy nem bolond, ilyen áron nem kell a szerelem.

Langy meleg estében sétálok szállásom felé. A lenyugvó napot már a messzi hegylánc sziklái bujtatták. Szürke derengés ülte meg a tájat, amit majd fekete fátyolként a leszálló est követ. Gondolataim a délelőtti történt események körül örvénylettek. Éreztem: nehéz éjszaka elé nézek, mert a vágy csirái bennem maradtak és csak idő kérdése, hogy felszínre törve kínokat okoznak. Tépelődésemet és a békés derengést egy kerékpárcsengő riasztóan éles hangja törte meg. „Úristen, ha ez Trudi, akkor elvesztem” –, villant belém a gondolat. Ám

mire oldalt néztem, házigazdám lánya toppant le mellém, és mielőtt meglepetéséből ocsúdtam volna, megszólalt:

– Fantomot fogtam és kisült, hogy hús vér ember.

– Hogy-hogy fantom? – tértem magamhoz.

– Csak úgy, hogy amióta az amerikai tiszt elhozott, nem láttalak

– Bizony, az nem most volt és azóta valóban nem találkoztunk – vettem át a beszélgetés fonalát.

– Hát ez csak úgy történhetett, hogy nem voltam itthon.

– És még Te illetsz szemrehányással.– kerekedtem felül.

– Jól van, jól; bevallom vétkemet, de mentségemül felhozom, hogy a háború miatt most fejeztük be az iskolát. – Hangja kellemesen csengett, arcvonásait, szemét, és vállig érő haját a leszálló sötétség egyforma színbe vonta, és egy pillanatig úgy tűnt, mintha egy szellemmel beszélnek.

– És mióta vagy itthon?

– Négy napja.

– Aha – csaptam le – ezért büntetést érdemelsz.

– Milyen büntetésre gondolsz? – és ezt olyan lágy, sokat sejtető hangon kérdezte, hogy a kérdésben a válasz is felsejlett, s forróság öntötte el. Közelebb léptem, átfogtam kormányát tartó keze fejét, éreztem a felforrósodott vér áramlását, és elcsukló hangon kinyögtem:

– Gyönyörre ítélek életfogytiglan.

Álltunk egymással szemben és felgyorsult lélegzetünk a rajtunk eluralkodó vágyat jelezte.

– Menjünk – szólalt meg suttogva. Szótlatlanul ballagtunk egymás mellett, ki-ki a saját gondolataival, de ez a csend vágyakkal teli feszültséget rejtett. Amikor kerékpárját elhelyezte, már bent a folyosón magamhoz húztam, de Ő két kezét mellemnek feszítette, és szinte könnyörgőn suttogta:

– Ne, itt nem.

– Hát hol? – Lihegtem rá, mint egy esze-ment.

– Majd megtudod – felelte, azzal kitépte magát ölelésemből, felfutott a lépcsőn, és eltűnt a fordulóban.

Bénultan lihegve néztem elvillanó alakját és reménykedve vártam egy darabig, aztán a szobámba szédelegtem. Kis ideig a lámpa ernyője alatt álltam, aztán elöntött a düh és öles léptekkel átszeltem a szobát oda-vissza, mind gyorsabban, mialatt elátkoztam a világ összes nőnemű lényét, akik közül kettő ilyen gyötrelmet okozott. Vagy talán csak azt éltem át, amit Trudi érezhetett lealázó visszaütéssel. Azt kaptam vissza ettől a vörös hajú lidércről, és maradtam magamnak az el nem csókolt csókok keserű ízével. Mit is mondott? – eszméltem. „Itt nem” –, hisz ez beleegyezés, te ökör, „itt nem”, de hol igen?... és a bizonytalanság. Én biztosat akarok, nem bírok bizonytalanságba élni, ha igen, akkor hol és mikor, és mielőbb!... elegendem van már a vágy perzseléséből. Hát nem értitek? Egészséges fiatalember vagyok, szeretni akarok, gyönyörűt kínálok, vegyétek el, mielőtt az érzelmek útvesztőjében elégek. „Tényleg bolond vagy” –, jött a tiszta gondolat. Mi is történt? Az egyiknél a becsületed akadályozta a beteljesedést. A másikinál még megvan a remény, várni kell, várni, várni, de meddig. Az ágyamra telepedtem, és hogy elűzzem kínzó gondolataimat, jobb híján a német–angol tankönyvemet kezdtem lapozgatni. Mondanom sem kell, hogy egyáltalán nem fogtam fel azt, amit olvasok, mert minden szó, minden mondat mögött olyan ábrándképek jelentek meg, amik kizárták agyam fogékonyságát. Már éppen azon voltam, hogy abbahagyom ezt a meddő kísérletezést, amikor halk, szinte bocsánatkérő kopogtatást hallottam ajtómon. Először azt hittem, felfokozott idegrendszerem játszik velem, ám a kopogtatás egy kissé erőteljesebben megismétlődött. Az ajtóhoz léptem és a meglepetéstől rekedt hangon kérdeztem.

– Ki az?

– Én vagyok – jött a suttogó válasz.

Kitártam az ajtót és a kiszűrődő villany fénye először egy szépen rendezett vörös hajzuhatagon csillant meg, majd egy lesütött szempár pilláira és egy fehér hálóingbe bújtatott lányalak idomaira vetődött. Meglepetésemben szólni sem tudtam, mire a jelenség még mindig lehunytt szemekkel, félszeg tartásban, megkérdezte:

– Bemehetek?

– És apád? – kérdeztem vissza.

– Vásárba ment, csak holnap estére jön meg – kaptam meg a felvilágosítást.

Félreléptem, megszokott mozdulattal kattintottam be a zárat, és ott álltunk egymással szemben kicsit sután, kamaszos bizonytalanságban. Néztük egymást könnyezésig, és akkor mélykék szemében, melyek máskor hidegséget sugároztak, apró sárga pontocskák kezdtek vibrálni és a vágy üzenetét közvetítették leplezetlenül. Átöleltem. Teste forrón remegve szorult hozzám, átvettem vágy-korbácsolta ütemét és ebben a félig önkívületi állapotban elcsukló hangon arra kért: vigyázzak rá. Aztán megszűnt körülöttünk minden. Ketten voltunk a világon, lázban égő testünk követelőzésével, mely beteljesülésre vágyott. Éreztem szíve vad zakatolását, éreztem kéjes sikolyát, majd mély sóhaját, amit feszülő testének ellazulása követett. Aztán ott pihegtünk egymás mellett zúgó aggyal, de szabadulva a feszültségtől és egy darabig nem tudtunk egymással mit kezdeni. Végül is Ő törte meg a csendet.

– Ugye, most azt gondolod, hogy én egy romlott lány vagyok, olyan, mint akik pénzért árulják a szerelmet.

– Azt gondolom, hogy egy buta kislány vagy, aki ilyet feltételez. Vedd tudomásul, hogy Te nekem a Sors csodálatos adománya vagy, csak nem tudom, hogy szólítsalak.

– Nahát – élénkült meg az egészben –, ez a csodálatos, hogy itt fekszünk egymás mellett, mint a házások, de mégis idegenek, mivel én sem tudom a nevedet.

Ezen aztán jót neveltünk, a feszültség is elszállt, és mókásra fogva a dolgot, kijelentette.

– Én Hermina vagyok, 17 éves osztrák állampolgár, és szeretlek.

Követtem példáját, megerősítve frigyünket, mondtam az esküszöveget.

– Hans vagyok, 19 éves magyar állampolgár, és szeretlek.

– Ne németül mondd a keresztnévedet, nekem izgalmasabb, ha magyarul szólíthatlak. Tehát?

– János, ha így akarsz.

– János, János – ízlelgette elkomorult arccal, és láttam, túl ünnepélyesnek, ridegnek tartja.

– Tudod, mit szólíts Jancsinak, ha ez jobban tetszik.

– Aha – vidult fel – Jáncsi, Jáncsi – ismételte.

– Ne ával, ával próbáld: Jan-csi – tagoltam.

Nehezen állt rá a szája, és amíg gyakorolta, néztem haját, ahogy szétterül, és élesen üt el a párna fehérségétől; szép ívű ajakát, amint bukdácsolva formálja nevem, és feltámadt bennem a vágó.

– A nyelvvórának vége – bökte ki – most pedig eskünk és férfiúi jogomnál fogva, meg kell ismernem tested minden zugát, minden porcikáját.

– Azt nem – húzta fel ijedten nyakáig a takarót.

– Már pedig ezt a törvény előírja – erősítettem rá.

Szemünk egymásba mélyedt, és amikor a sárga örvénylés megjelent, megadóan suttopta:

– Nem bánom, de akkor oltsuk el a lámpát.

– Vesd le a hálóingedet – leheltem vissza vágytól elcsukó hangon.

– Hát azt meg minek – kérdezett vissza.

– Így írja elő a törvény.

– Nahát, ez a törvény mi mindent kitalál – mondta. dévajul, de láttam, testén borzongás fut át.

Az olvasólámpára terített hálóing szűrt fénye világította meg a csodát, ahogy feltárta előttem titkait. A tejfehér, hibátlan bőrön a fény-árnyék játéka kiemelte a domborulatokat, a homorulatokat pedig gyönyört sejtő homályba bujtatta. Apró csókkal haladtam lefelé a mámort kínáló alabástrom testen. Egyre erősödő remegés kísérte felfedező utamat, ami nem ért céljáig, mert vad csókolózásba fulladt és egyesülésünkben végződött. Amíg a szerelem verejtékcseppjei felszáradtak, beszélgettünk. Így tudtam meg, hogy Hermina olyan iskolába jár, ahol irodai munkára képezik a kisasszonyokat. Éjfél körül egymást átölelve néztük a telehold tányérját egész addig, míg a megújuló vágy ágyba nem kényszerített. Gyönyörű, de rövid éjszaka volt és a sors többé nem adta meg azt a kegyet, hogy ilyen zavartalan kényelemben szeressük egymást. Ám lángolásunk elé semmi nem gördíthetett akadályt. Szerettük egymást az Isten szabad ege alatt, homályba boruló erdő tisztásán, mozi előtt és mozi után, és ahogy múlt az idő, mind merészebben, mit sem törődve környezetünkkel. Ennek aztán az lett a következménye, hogy kapcsolatunkat valaki a szigorú apa fülébe juttatta, és a zord atya úgy eltüntette egy reggelre szerelmem tárgyát, hogy soha többé nem láttuk egymást. Úgy gondolom, hogy nekem örökre megmaradt emlékeimben a kegyetlenül fájón megszakított románcunk, s talán Hermina is visszaidézi néha a velem eltöltött napokat, heteket. Ott és akkor nekem Misi és a főtörzs kajánkodásai maradtak és vidítottak fel a megszökött menyasszony meséjével, aki nem bírta elviselni erőszakosan követelőző szerelmemet, inkább örökre elbujdosott vagy megcsömörlötten a zárdába vonult.

Később meg azon vihorásztak, hogy kezdek emberi formát ölteni, eltűntek a szemeim alól a mély karikák, amiről eleinte azt hitték, szemüveget viselek. Együtt nevettünk ezeken a barátságot erősítő ugratásokon, amit természetesen egyikünk sem vett komolyan.

Az idő meg szaladt; a július végi nyár teljes erejével és szépségével tombolt, amikor egy délelőtt arra lettem figyelmes, hogy egy szekér, hivatalos nevén „országos jármű” poroszkál előttem. A bakon két magyar honvéd előírásos, könyékig felhajtott zöld kartoningben, a hozzátartozó sapkával a fejükön. A kocsi előtt jól táplált pejek, szőrükön megcsillant a nap sugara. Soha nem láttam őket és az első gondolatom az volt, hogy megállítom járművüket azt tudakolva, mit keresnek itt, honnan kerültek ide. Aztán elvettem ezt a megközelítési módot, inkább utánuk eredtem, hátha elárulják úti céljukat. Nem tévedtem, mert meglepetésemre a három gesztenyefánál letértek a főútról, és a patak mellett folytatták útjukat. „Hová tartanak ezek?” – támadt fel bennem a kétkedés. Hisz ez egy zsákutca, amit két ház zár le. Végül a szekér az egyetlen emeletes ház előtt állt, meg aminek homlokzatán felirat ékeskedett.

Hotel Gemse Nro 88.

Tehát ez a Zergeszálló, de mi titkot rejtegethet, amit én hónapok óta nem fedeztem fel? Rövidesen lehullt a lepel és kiderült az igazság. A fiatalabb katona leugrott a bakról és kezében egy nagy alakú borítékkal eltűnt az épületben. Én meg az ülésen maradt hajtóhoz léptem, aki csodálkozva nézett rám, amikor magyarul azt kérdeztem.

– Mi van ebben az épületben?

– Hát a menekült táborok parancsnoksága. Itt intézik a hazatelepülést.

Jó volt hallani az ízes tájszólásban előadott felvilágosítást. Nem is hagytam ki a lehetőséget, és rákérdeztem:

– Ugye maga túrkevei?

– Az én. – felelte büszkén –, Keviben születtem, onnan kerültem erre a hegyes-völgyes tájra, de már nagyon hiányzik a róna, a tücskök zenéje, meg a kolompszó, mert hogy juhász ember vónék – fejezte be „életrajzát”, aminek minden szavából

vágyódás csendült ki. Ekkor már a fiatalabb „futár” is hozzánk ért és készségesen igazított el.

– Tessék csak bemenni, jobbra az első ajtó; az őrnagy úr egyedül van, biztosan szívesen fogadja. – Azzal felpattant a bakra, a kevi magyar meg indított és „minden jót kívánunk!” köszönéssel, a zúzalékkövek csikorgó tiltakozása ellenére, ahogy a vasalt kerekek átgördültek tömegükön, elhajtottak.

Nem sokat tétováztam, megigazítottam ruházatomat, és máris a megadott, zöldre festett ajtón kopogtattam.

– Igen – hangzott belülről az engedélyezés. Beléptem. Szemközt az asztalnál repülő-őrnagyí egyenruhában egy jól megtermett, ősz hajú férfi ült, aki valószínű a most kapott iratokat tanulmányozta. Megjelenésemet csodálkozó tekintettel, felhúzott, redős homlokkal fogadta. Vigyázállásba helyezkedtem és az előírt formula szerint a bemutatkozás szöveget kezdtem harsogni. Ezt hallva hátra tolta a székét és feszes tartásban fogadta jelentkezésemet. A ceremónia befejezése után rákérdezett:

– Hát téged mi szél fűjt ide, ebben a gúnyában?

– Jelentem, a zubbonyomból készült némi átalakítással, különben már három hónapja élek itt, egy magyar származású amerikai tiszt jóindulatú oltalmában.

– Ugyan ne mondd, és hogy eddig nem találkoztunk? Mivel ütöd agyon az idődet?

– Jelentem, osztrák és magyar nők szerelmi életének különbözőségét tanulmányozom, gyakorlati alapon.

– Bravó – nevette el magát. – És hol tartasz a kísérletezésben?

– Jelentem...

– Hagyd már abba ezt a hivatali nyelvet – vágott közbe – vége a háborúnak, civilek, azaz hadifoglyok vagyunk, gyere, ülj le és szólíts Tóni bácsinak.

– Köszönöm Tóni bácsi – mondtam, és készséggel foglaltam el a felajánlott széket.

– Tehát halljam: milyen megállapításra jutottál?

– Az a feltételezés, hogy a magyar nők tüzesek és odaadóak a szerelemben. – kezdtem vigyorogva – A legutóbbi osztrák páciensem vizsgálatánál ennek ellenkezőjéről győződtem meg. Persze ez lehet egyéni eset is, tehát megnyugtató eredmény elérése érdekében kemény munkával, de folytatnom kell a kísérletezést, hogy megdönthetetlen bizonyítékkal lepjem meg a tudomány világát.

Úgy nevetett, hogy fel kellett állnia, nehogy görcsöt kapjon, és amikor kölcsönösen kiélveztük a tárgyban tett fejtegetésem, a jó kedvtől még mindig könnyező szemmel, kijelentette:

– Nahát, Te aztán igazán megéred a pénzedet ezzel az igazi pilóta mentalitással. Különben hova valósi vagy?

Bennem, amióta így szemben ültünk egymással, munkálkodott a gondolat, hogy valahol, és nem is egyszer, láttam és találkoztam is ezzel az ősz katonával. A feltételezéseim akkor nyert bizonyosságot, amikor kérdésére válaszolva kijelentettem, hogy szolnoki vagyok. A széklábak recsegték, ahogy meglepetésében eltolta magát az asztaltól.

– Szolnoki vagy? – kérdezte hihetetlenkedve.

– Igen, ott is születtem.

– Én meg ott szolgáltam, onnan települtünk idáig.

– Számtalanszor találkoztam Tóni bácsival reggelente, nyolc óra körül az iskola előtt.

– Ugyan ne mondd, és hova jártál?

– A Verseghybe.

– Valóban lehetséges, mert azon az útvonalon közlekedtem a hivatalom felé, miután nyugállományból szolgálatba helyeztek.

– Nahát, milyen kicsi a világ, és abban hogy játszik velünk a Sors!

– Ide figyelj, valójában itt hárman lennénk. A nyíregyházi huszárok egy századosa és egy hadnagya. Egymás közt szólva,

Ők ketten „ló-bolondok”, minden idejüket, főleg a délelőtti órákban, hátasaik ápolása, etetése, tréningeztetése köti le. Így rám hárul a munka dandárja, no nem azért, mintha nem bírnék el vele, de hát unalmas itt üldögélni magányosan. Mit szólnál hozzá, ha kineveznélek segédtisztemül, és együtt vernénk el a nap jórészét?! Vállalod?

Gondolkodás nélkül ugrottam talpra.

– Vállalom.

– Jól van, jó, de most már szokjál le erről a katonás pattogásról, még a szívbajt hozod rám – korholt meg mosolyogva. – Elmondom a feladatodat. – folytatta. – Van nekünk három menekült táborunk, kb. 12 000 fő. Többek között a Honvédelmi Minisztérium teljes állománya, továbbá civilek, katonák vegyesen. Minden tábor élén egy parancsnok áll, akinek nevével különböztetjük meg az egyes részlegeket. Mi vagyunk a csúcsszerv, az állomásparancsnokság. Nekünk jelentik a hazatérni kívánók névsorát, amit mi továbbítunk az illetékes amerikai szerveknek. Ők gondoskodnak elszállításukról, biztosítják a szerelvényt és a 4-6 fős kíséretet Budapestig. Ennyi az egész. Apropos, tudsz gépelni?

– Tavaly érettségiztem belőle – vágtam ki büszkén.

– Hogyhogy? – hökkent meg.

– Úgy Tóni bácsi, hogy én négy gimnázium után átiratkoztam a Kereskedelmi Középiskolába, ahol négy évig kötelező volt többek között a tízujjas gépírás elsajátítása is.

– Tudtam, hogy van Isten – emelte két karját az ég felé –, aki ide vezérelt, hogy megszabadíts a kínoktól, mert már idegeimre ment az én háládatlan egyujjas kalimpálásom.

Idáig jutottunk, amikor vasalt paták dobbanása közben egy ló árnyékolta be az alacsony ablakot. A kengyelbe bújtatott fekete csizma átlendült a nyereg fölött, és huppanva csatlakozott társához, ahogy a lovas földet ért.

– Na megjöttek az urak –, jelentette ki Tóni bácsi.

A kopogtatás után a „bújj be!” kedélyes invitálására először egy sovány, középtermetű férfi lépett be, magas kérgű lovaglósizmába bújtatott nadrágjában rangjelzés nélküli zsávolyszabás zubbonyban, kesztyűs kezében lovaglópálccával. Őt egy ijesztően magas, egyáltalán nem huszáros termetű férfi követte, hasonló öltözképzésben.

– Gyertek, csak gyertek –, fogadta lelkesedve az érkezőket parancsnokunk. – Csoda történt: egy első évfolyamos repülőakadémikus személyében, akit jogkörömnél fogva segédtisztté neveztem ki.

– Bravó és gratulálok! – nyújtotta kezét az alacsonyabb jövevény –, nemes Feleky Iván huszárszázados vagyok, szervusz. – A hórihorgas is az előírás szerinti formulával mutatkozott be:

– Bánfalvi Tamás, huszár hadnagy – csattintotta össze csizmája sarkát.

Ez a távoltartás, az alá- és fölérendeltség viszony, meg is maradt köztünk, egész szolgálatom alatt. Ám mindezt ellensúlyozta Tóni bácsi meleg, apáskodó viselkedése, amit irányomba tanúsított. Mialatt mindez lezajlott, az egyik ló mellső patájával kaparni kezdte maga előtt a zúzalékköveket és türelmetlenül felnyihogott. A százados Tóni bácsihoz fordult:

– Van valami, amiben segíthetek, Örnagy úr?

– Bagatell az egész; menjetek csak urak, majd mi tartjuk a frontot.

A két huszár sarokcsattanással, főhajrával búcsúzott, szögletesen megfordult, és kirobogtak a helyiségből. Parancsnokunk a székébe ereszkedett, révedező tekintettel az asztallapját szemlélte, majd mintha csak magának mondaná, halkán megszólalt:

– Az urak ízig-vérig katonák, nem nyugszanak bele a vereségbe. Azt remélik, hogy a Nyugat Kelet ellen fordul, és jó fegyverekkel részt vehetnek hazánk felszabadításában. Én meg

azt gondolom, hogy ez csak egy dőre álom, hisz mindkét félnek elege volt a vérontásból.

– Na de a „hogyan tovább”-ot mindenki másként képzei el, abba a vesztesnek nem sok beleszólása van.

– Ehe –, legyintett.

– Tóni bácsi, valahogy majd kiigazodik a sorsunk, bizakodjunk! Ha a fejünk felett is, de jó döntést hoznak a győztesek.

Ekkor, erélyes kopogtatás után, egy rövid hajú női fej jelent meg a résnyire nyitott ajtóban és „kész az ebéd, Tóni bácsi” bejelentéssel köszönt be. Már éppen eltűnőben volt, amikor az öreg rászólt.

– Gyere csak, Olgica, van itt egy szolnoki fiú, és képzeld: többször látott engem az iskolájuk előtt.

– Igazán? – vitte fel kellemes alt hangját a hölgy, és már ott álltunk egymással szemben az íróasztal előtt. A középtermetű, húszas éveinek vége felé járó hölgy csodálkozó fekete szemeit rám villantotta.

– Mikor jött el otthonról? – Kérdezte.

– Tavalý október végén, miután a közúti Tisza hidat felrobbantották – válaszoltam.

– Nahát – húzta el a szót – és azóta semmi hírt nem hallott?

– Nem, nem tudok semmit otthonról.

– Merrefelé laknak? – kíváncsiskodott tovább.

– A „Kígyó Patika” utcájában.

– Ez nem lehet igaz. – lelkenhezett –, a nagynéném is ott lakik. Lédererné.

– Igen, Heincelék mellett, majdnem velünk szemben – adtam meg a tökéletes választ.

– Hát ez igazán csodálatos, hogy itt és most összefutottunk. A következő kérdés már nem hangzott el, mert Tóni bácsi megelőzte.

– Na, gyerünk, mert elhúl a leves; lesz még időtök beszélgetni, mert a fiú mellettem fog dolgozni mától kezdve.

- Igazán? – hitetlenkedett a hölgy.
- Szoktam én valótlant állítani? – dörmögte az öreg.
- Jaj, azt nem – visszakozott
- Hát azért.

Alig vártam, hogy Misivel közöljem a jó hírt. Meglepően jól fogadta és megjegyezte:

– Legalább lekötöd magad, és nem bocsátkozol kétes kalandokba.

Nagyot nyeltem a jogos szemrehányásra, de azért én is önérzeteskedtem:

- Kaland ide vagy oda, még mindig kivágtam magam.
- Persze, mert te vagy a szerencse fia – azzal szokása szerint mellbe taszított. Aztán Olgára tereltem a szót.
- Ki az az Olga? – húzta fel szemöldökét – Már megint egy újabb zárdajelölt?
- Nem, nem – tiltakoztam nevetve –, az őrnagynak a valakije, de biztos nem lánya, mert bácsinak szólította. Hát akkor kije is lehet? – morfondíroztam hangosan.
- Már megint kezded – mordult rám.
- Csak szeretném kideríteni a köztük fenn álló kapcsolatot.
- De kíváncsi lettél egyszerre!
- Hát, ha ezek szerint nem a lánya, lehet valami rokona, ismerőse, akit a szárnya alá vett ebben a nagy világégésben.
- Hány éves lehet a hölgy?
- Legfeljebb harminc.
- És a Te Tomi bácsid?
- Csak annyit tudok, hogy nyugdíjból hívták vissza.
- Mennyi katonáknál a korhatár? Ha egészséges az illető 55, esetleg 60 év.
- Az őrnagy jó kondiban van?
- Remekül néz ki.
- Akkor még van egy dobásom – jelentette ki a főhadnagy. Lehet a kedvese is, akit magával hozott, vagy menekülés közben szedett fel.

– Örült feltételezés – tiltakoztam hevesen –, hiszen legalább 30 év korkülönbség lehet közöttük.

– Ó, Te naiv lélek! Te szűziesnek egyáltalán nem nevezhető lény, nem ismered a mondást. „Az öreg kecske is megnyalja a sót.”

Ezt a feltételezést egyenesen függelemsértésnek vettem parancsnokommal szemben, de nem tudtam sem megerősíteni, sem megcáfolni, csak álltam bénultan és azt hebegtem:

– Ez nem lehet igaz!

– Szerinted elképzelhetetlen, mert túl fiatal vagy és tapasztalatokban sem bővelkedsz. Hidd el nekem, a szerelem korhatár nélküli, ha a kölcsönös vonzalom fennáll.

– Én nem állítom, hogy ebben az esetben így van, de az élet sokszor előáll furcsa, hihetetlennek tűnő dolgokkal, különösen háborúban vagy utána, amikor lazul az erkölcs, bizonytalanná válik a lét, és előítélet alá kerül az „egy nap a világ” elmélet – fejezte be Misi a tárgyban tett fejtegetését.

Bár hihetetlenkedve fogadtam eszmefuttatását, valahol el kellett ismernem igazát, hiszen egy felnőtt, érett férfi szájából hangzottak el. Azután megjelent Jimmy, nyakon ragadott és a konyhán keresztül az élelmiszerraktárba kormányozott, s ott a mérlegre állított. Vigyorogva állapította meg, hogy erőfeszítése nem hiábavaló, mert 80 kg-on állt meg a mázsa mutatója. Szembefordult velem és angolul tagolta, amit én meg is értettem: azt mondta, amióta nem vagyok „hobo”, azaz csavargó és kerülöm a szerelmi csatározásokat, szépen haladok, de tornázzak, fussak, mert kezdek hájasodni. A konyhába érve búcsúzásul még szájamba dugott egy túlméretezett fasírtot, aminek ízét az üvegesre pirított hagyma tette felejthetlenné, majd egy hátbavágással utamra indított. Ültem a patak partján, az árnyékot adó hatalmas fa menedékében, és ejtőztem. Néztam a csacsogó-bukdácsoló hullámokat és a víz tükrén megjelenő s egyre sűrűsödő felhőket. Játsszoztam a gondolattal, hogy meglátogatom Franzot, de valójában Trudi

alakja jelent meg és kellemesen bizsergő érzést támasztott bennem. A rosszabbik énem, szövetségben a férfivággyal, arra buzdított: „menj, mire vársz? Az az asszony gyönyörre vágyik, és valakinél előbb-utóbb megtalálja. Miért éppen másnál?... ne hazudj, ne áltasd magad, valld be: Te is, vágyódsz utána!” A jobbik is megszólalt és tiltótáblát állított, rajta a „becsület” és az „adott szó” felirattal. Már-már a vágy látszott felül kerekedni kettőjük párharcában, amikor egy óriás villám cikázott végig a sötétké felhőkön, amit olyan dörgés követett, hogy a környező hegyek felerősítve verték vissza, és a robaj még el sem halt, sűrű esőfüggöny takarta be a tájat. A hirtelen támadt természeti jelenség hatására megszűnt bensőmben a jó és a rossz tusakodása, a hirtelen jött nyári zivatar megmentette a becsületesemet. A fa alá húzódtam a lezúduló hűsítőzár elöl, mely felfrissítette a levegőt, de a felhőket szabdaló kisülések állandó fényei a villámcsapás veszélyére figyelmeztettek. A félelem ugrasztott ki a lombkoronája alól, s az sarkallt futásra, hogy „pacallá” ázva bukjak be a körletbe, egyenesen Misi karjai közé.

–Hát téged meg ki kerget? Már egy kis esőtől is félsz? Ugyan hol csavarogtál, hát nem vagy szolgálatban? – zúdultak rám kérdései.

– Holnap állok szolgálatba –, adtam meg a rövid választ, miközben a testemre tapadt ingemet próbáltam lefejtetni magamról.

A nyitott ajtóban csavargattam víztelenítettem felső ruházatomat, amikor Jimmy is előkerült és látva elő állt helyzetemet visszafordult majd egy zöldszínű bolyhos törülközővel tért vissza, amivel jó erősen ledörzsölte a hátam majd nyakamba dobta és átázott ingemmel ismét eltűnt a konyhában. Nyár ide nyár oda bizony jól esett bőrömnek a száraz sűrűn szövött anyag melege majd az arizonai homokon termett és a nyár tüzeit palackban őrzött bor zamata, ami pillanatok alatt átmelegített szívemet meg az a féltő

gondoskodás melengette, amit az önzetlenség szül és csak igaz barátoktól várható el.

Szolgálatom első napja gépirással kezdődött és ebédidőig tartott. A haza térők névjegyzékét készítettem három példányban. Ujjaim hamar megszokták a négy év alatt tanult és gyakorolt mozdulatokat. Időnként, amikor sort váltottam Tóni bácsira pillantottam, aki valamilyen iratot tanulmányozott. Azután a billentyűkre összpontosítottam melynek kattogása olyan arányban gyorsult, ahogy visszanyertem uralmam a gép felett. Újoldalt cseréltem és a beállott csendet parancsnokom hangja törte meg.

– Ahogy hallgatom a működésedet, olyan, mint a sorozatlövő géppuskáé. Hol van ez az én pötyögtetésemhez, ami még a félautomata puskadurranáséhoz sem hasonlítható?!

– Gyakorlat kérdése az egész, a beidegződött mozdulatok összehatása – feleltem, de azért jól esett a dicséret.

Harangszóra még azokkal a névsorokkal is végeztem, amiket Tóni bácsi adott át szégyenkező dörmögéssel, melyek hemzsegték az átütésektől és szóközhibáktól, bizonyítva alkotójuk járatlanságát. Ebédelés közben Misi meg azzal „húzott”, hogy irodai kukac lettem, ám Jimmy védelmemre kelt bizonygatva, hogy a pontos nyilvántartás nélkülözhetetlen még a hazatelepülők esetében is. Így aztán meghátrálásra kényszerítették a főhadnagyot, aki karját magasra tartva, nevetve ismerte el vereségét.

A délután ismerkedéssel telt, főleg Tóni bácsi mesélt kalandos ifjúságáról. Megtudtam, hogy Pólában volt tengerészkadét mesélt, élményeiről a kikötők zajos, sokszínű világáról. Szót ejtett egy indiai úrról is, akitől megtanulta az akarátávitel, a szuggerálás művészetét. Vitába szálltam vele, mert sehogy sem fért a fejembe, hogy valaki engem arra tudjon kényszeríteni, hogy azt cselekedjem, amit Ő akar.

– Hát tudod mit? Nézz a szemem közé és úgy meg fogsz ijedni, hogy arra vigyázz, nehogy bepisilj!

– Hogy én egy ránézéstől, azt szeretném én látni – hitetlenkedtem.

Másodpercekre akadt össze tekintetünk és akkorát rándultam, hogy majd leestem a székről. Még azt a vizelési ingert is éreztem, amit az öreg előre megjósolt. Hápogni tudtam csak ettől a hirtelen támadt kellemetlen érzéstől, aztán amikor magamhoz tértem, csak annyit tudtam kinyögni:

– Hát, fantasztikus fegyvere van annak, aki ezt a tudást birtokolja.

– A bizony, de nem szabad vele visszaélni – helyeselt. – Tudod, Hitler is felfedezte ennek a tudásnak a veszélyeit, és összeszedette mindazokat, akikről kiderült, hogy rendelkeznek ezzel a képességgel.

– És hogy lehet ezt a művészetet megszerezni? – Támadt fel bennem a „tudásszomj”.

– Nagyon egyszerű – mosolyodott el. – Itt van ez a ceruza, ha ennek csak a hegyére tudsz egy percig összpontosítani, tied a hatalom.

– Csak ennyi?

– Igen, csak ennyi. Próbáld meg!

Kézbe vettem a ceruzát, néztem a hegyét, és néhány másodperc múlva már elkalandoztak a gondolataim. Nem hagytam magam, kezdtem előlről. A tizedik próbálkozás után már izzadtam, majd fejförcsöt kaptam, végül olyan idegesség jött rám, hogy majdnem földhöz vágtam a ceruzát. Tanítóm egész idő alatt szótlanul nézte erőlködésemet, majd amikor látta, meddig jutottam megszólalt.

– Csak ennyi, tapasztalhatod magad is. Bizony hosszú hónapok gyakorlása, az önfegyelem az, a gondolatok egy központba történő rendezése, ami kialakíthatja az akaratátvitel első lépéseit.

Már éppen záráshoz készülödtünk, amikor egy tűzér főhadnagy kopogtatott be és biztos forrásból hallott értesülését adta elő:

– Hazánkban visszaállítják a királyság államformáját, az elcsatolt területekkel együtt, sőt Horvátországgal kiegészülve egy korona fennhatósága alá kerülünk.

Bejelentését csend fogadta. Tóni bácsi mereven nézte az íróasztal lapját, majd halkan, mintha csak önmagának mondaná, megszólalt:

– Nagy Magyarország? Túl szép lenne – ingatta hitetlenkedve a fejét.

– Miért, őrnagy úr, a nyugat mindig is szimpatizált velünk.

– Az igaz, – ismerte el az öreg –, csak hogy most van még egy szövetségesünk: Sztálin, akinek a hadai rajtunk keresztül Bécsig jutottak, sőt ők foglalták el Berlint is. És ez az úr nem arról híresült el, hogy szép szóra kiengedné karmai közül az általa elfoglalt területeket. Aztán van itt még valami – folytatta okfejtését az őrnagy. – Anglia ezer sebből vérzik. Churchill hiába esküdt ellensége a kommunista rendszernek, most szövetséges, és ez kötelez. Az amerikai adófizetőket meg nem nagyon érdekli, mi is történik Európában. Úgy érzik, eleget áldoztak már erre a távoli háborúra, sőt azzal is tisztában vannak, hogy a támogatásuk nélkül bizony már horogkeresztes lobogót lengetne a szél a Temse fölött. Így maradt Sztálin, meg az Ő kimeríthetetlen emberanyaga, és félek, döntő szava lesz az Európa-térkép újrarajzolásában. Bizony, főhadnagy úr, sajnos én így látom a jövőnket, de kérve kérem a Teremtőt, hogy Önnek legyen igaza! – fejezte be eszmefuttatását Tóni bácsi.

– Úgy gondolja, őrnagy úr? – kérdezte hite-vesztetten a főhadnagy.

– Ezek csak az én elképzeléseim – válaszolt Tóni bácsi –, de felteszek Önnek, mint katonaembernek, egy kérdést: Háborúban álltunk a Szovjetekkel? Hadat üzentünk a nyugati szövetségeseknek? Benyomultunk orosz területekre? Mit gondol Ön, ezek után, jutalmul visszaállítanák a Trianon előtti állapotokat? Hát nem, főhadnagy úr, a győztes diktálja a béke feltételeit, és én még az ógörög mondákban sem olvastam

arról, hogy a győző megjutalmazta a legyőzötteket. Persze mi szeretnénk minél enyhébb megtorlásokkal megúszni a számonkérést, de csodák nincsenek, amit igazol az írott és íratlan történelem is ebben a kérdésben.

– Bocsásson meg, őrnagy úr, én is csak hallottam erről a lehetőségről, de nem gondoltam végig a valószínűséget. Ám most, hogy Ön kifejtette véleményét a kérdésben, én is csak egy megalapozatlan kósza hírnek tekintem az egészet.

– Na, ne értsen félre nem, vagyok én sem jó, sem látnok, de emlékezzék az I. világháborúra! Külföldön harcoltunk és győztünk, mégis ránk szabták Trianont, félek a mostani békefeltételek a jóvá tételek mértéke, felér majd egy trianoni csapással – zárta le Tóni bácsi a tárgyból kifejtett meglátásait.

Fiatal és meglehetősen tapasztalatlan voltam egy ilyen kérdés elemzésére, de feltámadt bennem is a „hogyan tovább”, hisz én is érintett voltam, ezért vacsora után Misihez fordultam.

– Nem vagyok jó – kezdte hosszas gondolkodás után –, hiszen még tart a japánok elleni háború. Egyet azonban ki merek jelenteni: sem az angol szövetségeseink, sem a franciák, de főleg mi nem akarjuk uralni az általunk elfoglalt területeket. Amint helyreállítjuk a közigazgatást, megszervezzük a demokratikus választásokat, és létrejönnek az új kormányok, úgy elpucolunk az adott területekről, mintha itt sem lettünk volna. Más a helyzet keleti szövetségeseinkkel, aki a legtöbb áldozatot hozta ebben a háborúban, és akinek Ti is a fennhatósága alá kerültek. Ők valószínűleg keményebb feltételeket szabnak majd, mivel a magyarok az utolsóig kitartottak a németek mellett, és ez teljesen más megvilágításban vetődik fel az eljövendő béketárgyalásokon. Persze, a jövőbe én sem látok, és nem is vagyok politikus, sőt bevallom Neked, nem is nagyon érdekel az egész; haza akarok menni, és különben is egye meg mindenki, amit főzött!

Egyenes beszéd volt ez egy győző szájából, de mit mondjak én, akit a Sors a másik oldalra állított, és aki most a bizonytalanságban várja eljövendő közeli és távoli jövőjét!?

Eh, majd lesz valahogy – rántottam egyet gondolatban a vállamon, miközben megköszöntem a Misi által kifejtett gondolatokat.

– Nem kellene Neked ilyen dolgokon törni a fejed, ha elfogadnád Jimmy ajánlatát, ami biztos jövőt ígér – nézett rám ez a bátyám helyett is bátyám, amerikai magyar.

– Misikém, ezt a kérdést egyszer már letárgyaltuk. Annyira már ismerj el nagyfiúnak, hogy teljes egészében felfogom ezt a lehetőséget, ami olyan távlatokat nyit meg előttem, ami nem mindenkinek adatik meg. Csak egy agymosás kellene, ami kitörölné az emlékeket, a tárgyi és személyi kötődéseket, amit Te honvágynak neveztlél, és egyet is értettél azzal, hogy ez elemésztí az embert. Sajnos, engem ezzel a honvággyal áldott vagy vert meg a Teremtő, és azért határoztam úgy, hogy hazamegyek, vállalva ennek a tettemnek minden következményét.

– Jól van, ne szívd már mellre, hogy említettem; tisztelem és megértem indokolásodat, csak aggódom, ami az irántad érzett szimpátiából fakad. Na, spongyát rá, felejtsd el, ígérem: többé nem hozom fel ezt a kérdést, inkább szívjuk el a békepipát –, nyújtotta felém cigarettatárcáját.

VI.

Ájult hőség ereszkedett ránk és uralta a tájat. Az égbolton mind sűrűbben pattantak ki a fehér felhőgombák; majd terebélyesedni kezdtek, végül összeálltak. Színük sötétkéken vált el a szabadon maradt ég kékjétől, aztán tömegük eltakarta a napot. A beállott, szűrt fényben feszültség vibrált.

– Vihar lesz – jegyezte meg Tóni – miközben azt mesélte éppen, miként vizsgázott az akaratátvitelből az indiai

tanítómestere jelenlétében. – Tudod fiú – rajzolta fel a vízsga színterét –, akkoriban Polában a rendőrök rövid kőgallért viseltek és sötétedés után párosával adták a szolgálatot. Nekem az volt a feladatom, hogy a hátuk mögé kerüljek, és úgy ijesszek rájuk, hogy futásra kényszerítsem mindkettőjüket.

– Na és? – kérdeztem izgatottan.

– Még ma is látom repkedő körgallérjaikat, mintha csak szárnyuk nőtt volna, ahogy rohantak és tűntek el a kikötő egyik sikátorában. – Bevallom, ez nekem, a laikusnak egy kicsit sok volt. Rendőröket futásra készíteni, még hozzá hátulról csak úgy ránézéssel? A beállott csendben, mint szikra pattant ki a gondolat. Házi gazdánknak, Mayer úrnak volt egy Herta nevű lánya, aki természetesen soha nem lépte át irodánk küszöbét. Mivel a világért se akartam megsérteni az öreget, mintegy álmélkodva a hallottakon, rákérdeztem:

– Tóni bácsi azt is meg tudná tenni, hogy Hertát behívja ide a szobába? – Némi gondolkodás után elfogadta a kihívást.

– Megpróbálhatjuk, – mondta –, amennyiben az épületben tartózkodik.

– Hát hol kódorogna ebben az esőben, – mutattam a bepárásodott ablakra, amit olyan esőcseppek ostromoltak, hogy a rosszul záródó alsó rész alatt már vízfoltok fénylettek a zöldre festett párkányon. Az a kép, ami ezután rögzült agyamba, kitörölhetetlenül és kristálytisztán vetül elém a mai napig is, ha felidézem. Azt a tekintetet, a kissé eltorzult arcot, a halántékon kidagadó ereket, a másodpercek tucatjain át tartó feszültséget, végül a halk kopogtatást, a „Herein” szóra belépő és tétován körülnéző lányt, aki sűrű bocsánat kérések közben vonul vissza, majd Tóni bácsi megviselt ábrázatát, ahogy lassan visszanyeri eredeti formáját, és fáradtan törölgeti verejtékét.

A közénk ereszkedő csend részemről ámulattal telt meg. Kétkedésem a „hiszem, ha látom”, szívből jövő hitre váltott, láttam azt, amiben kételkedtem, és ami eddig nekem

hihetetlennek tűnt. Bár hallottam róla, de most szembesültem vele gyakorlatban először, mire is képes ez a tudomány, és szinte megborzongtam a benne rejtőző lehetőségektől.

– Most láttad – szólalt meg fáradt hangon Tóni bácsi –, mire képes az emberi akarat, de szerencsére nem mindenkinek adatik meg, hogy ezt a tudást birtokolja, hiszen galád tettek elkövetésére is lehet alkalmazni, amitől az Isten óvjon, felejsük el, ne is beszéljük többé róla.

Másnap, futárszolgálatom első napján, verőfényes napra ébredtem. Az előző napi zivatar lemosta a természetet, felfrissítette a levegőt, tiszta köntösbe öltöztette a tájat. Bizalmatlanul szemléltem szolgálati kerékpáromat, amit Tóni bácsi kerített valahonnan és amin több volt a rozsdá, mint a festék.

– Nem messze kell menned – vigasztalt – 10 vagy 12 km az egész. Ahogy beérsz egy Moln nevű faluba, jobbra mindjárt az erdő szélén látsz egy fehér földszintes házat. Ott székel Komáromy csendőr ezredes úr a legényeivel, neki viszel egy jelentést. Ha színe elé kerülsz, kiélheted katonás ösztöneidet, mert az öreg szereti a bokacsattogtatást, meg a sarkos mozdulatokat. – Az eligazításban azonban nem szerepelt az, hogy közben van egy Pissling nevű falu, amihez vagy 40 méteres olyan meredek út visz le, amin istenkísértés még gyalogosan is közlekedni. Az sem tűnt ki, hogy ennek a meredeknek a végén derékszögben visz tovább az út és ez a kanyar egy domb takarásában szinte észrevehetetlen. Az is csak induláskor derült ki, hogy az én „drót-szamaram” hajtókerekének fogazata olyan kopott, hogy egy erőteljes taposásnál 3-4 fokot is átugrik a lánc. Mindezek után őrnagyom „szerencsés utat” kívánva búcsúzott. Óvatos „lábtempóval” recsegés nélkül indítottam. Már az országúton karikáztam, mikor eszembe jutott az első, a „dörzsfék”. Ennek az volt a feladata, hogy jobb kezem szorításával egy ebonitból készült, fél-hengeralakúra képzett fékpofát szorítson rá első kerekem

külső gumijára. Mivel a nyeregből bármennyire is előre hajoltam, nem láthattam műszaki állapotát, így óvatosan ráfékeztem. Kiderült, az elővigyázatosságom nem volt hiábavaló, mert a szerkezet olyan hangot adott, ami arra készítetett, hogy a nyeregből leugorva állítsam meg járművemet. A vizsgálat során kiderült: fékpofa az nincs, csak a lemezből készült felfogója árválkodott a krómozott, vastag pálcika végén. Arra a megállapításra jutottam tehát, hogy első fék nélkül kell tovább haladnom úti célom felé. Maradt tehát a két lábam, melyeket a földre lógatva lassíthattam haladásomat, no meg a kontrafék. Rá se ránts, biztattam magam pedálozás közben a kihalt országúton, a kétoldalt nőtt fák jótékony árnyékában. Jó ideje haladtam már egy hosszú egyenes úton, és a csendet csak a két kerék surrogása törte meg, amikor balról egy domb oldala csatlakozott hozzám útitársul. Ritkán nőtt csenevész bokraival egészen addig kísért, míg egy éles kanyar után egy olyan meredek lejtő tárult elém, hogy még a lélegzetem is elakadt.

– Atya világ! – sikoltott fel bennem a vészjelzés, de ennél többre már nem futotta, mert minden idegszálamat a nekiinduló kerekek féken-tartása kötötte le. Ahogy egy pillanatra előrenézek, látom ám, hogy a lejtő végét egy fehérfalú ház zárja le, út sehol. Teljes testsúlyommal a kontraféken álltam, így hátsó kerekem, ha néha megcsúszva is, de biztonságos sebességben tartotta a kerékpáromat. Ahogy a meredek aljára értem, akkor fedeztem fel az országutat, mely élesen jobbra fordulva vitt tovább. Kifújtam a mutatóvány közben visszatartott levegőt és békésen gurultam tovább. Az út szélén álló tábla világosított fel, hogy egy Pissling nevű településre érkeztem, ami ezek szerint nem Moln, és Tóni bácsi eligazításkor ezt elfelejtette közölni velem. Jobbról egy-két emeletes kastély hívta fel magára a figyelmet, vele szemben, az út másik oldalán a fák egy téglalap alakú emeletes épületet bújtattak. Mellette egy patak vize bukott át zúgót formálva, ami valamiféle darálót

hajthatott. A házakat mindkét oldalon fák rejtették, egyedül a vendéglő tömzsi épülete pöffeszkedett útra bámuló ablakaival egy tisztáson, de már mögötte is az erdő sűrűje zárta el a kilátást. Sehol egy lélek, egy élőlény; az egész olyan volt itt a délelőtti csendjében, mintha egy szellem lakta falu lenne, ami csak az éjjeli harang kondulása után elevenedik meg. Szerencsésen túljutottam ezen a kihalt településen és egy lapos vidékre jutottam. Az országutat itt már néhány éve ültetett fák szegélyezték, így lombkoronájuk még nem borult össze, tehát hátamat és tarkómat akadálytalanul perzselte a júliusi nap heve. A távolban néhány ház körvonalait sejtette a nap sugárzása, és az országút másik oldalán sötétzöld erdősáv csíkja reszketett a rohamosan melegedő levegőben. – Nyomon vagyok –, élénkültem fel, mert ez a szokatlan „kerékpár túra”, a kemény nyereg, az emelkedő égítést már-már barátságtalanra váltó lángolása sokat elvett kezdeti lelkesedésemből. Aztán célomhoz értem, mert ahogy elhajtottam a Moln feliratot viselő tábla mellett, jobbra, a fák előterében egy jól megtermett csendőr posztolt. Oda kerekkeztem, kerékpáromat a fűre fektettem, majd hivatalos hangon közöltem:

– Futár posta Komáromy ezredes úrnak Windischgarstenből.

Egy pillanatig vizsgálgatott, majd megszólalt:

– Haladjon beljebb, jobbra a második ajtó.

Beljebb haladtam, majd a megadott ajtó előtt megigazítottam ruházatomat, balkezembe vettem a jelentést tartalmazó borítékot és bekopogtattam. Belülről egy érces hang adta meg az engedélyt, amire beléptem. A szobának majdnem felét egy íróasztal foglalta el, mely mögött egy vállas csendőr főhadnagy ült uniformisban, és meglepődve nézett fel. Vigyázállásba helyezkedtem és elhadartam a bemutatkozás hivatalos szövegét, ami már feszes állásban fogadott, majd hozzá tettem küldetésem célját. Kilépett az íróasztal mögül és megszólalt:

– Kis türelmet kérek Aks Úr, azonnal bejelentem – azzal eltűnt egy ajtó mögött. Nekem meg nagyot dobbant a szívem, mert életemben először és utoljára adták meg a rangomnak megfelelő megszólítást. A kadét, ahogy neveztek, ugyanis a katonaiskolásokat illette; nekem, ha első évfolyamos voltam is, az akadémikus, röviden aks megszólítás járt, és ez a főhadnagy a mennybe emelt és legalább tíz centivel növelte mellbőségemet. Aztán nyílt az ajtó, melyet a főhadnagy tartott és intett, lépjek be. A szoba frissen meszelt csupasz falai még őrizték a méz semmihez sem hasonlítható tiszta illatát. Az ablakok tárva, a három íróasztal katonás vonalban egymás mellett. A két szélső mögött csendőrtisztek görnyedtek irataik fölé; az ezredes elém jött. Barna Attila feszült alacsony termetén és kezdődő pocakján. Napsütötte fejbőrét kétoldalt ősz haj koronázta. Az első pillanatban az volt a benyomásom, mintha Deák Ferenc, a „haza bölcse” támadt volna fel, ahogy hatalmas bokacsattanás közben vigyázzállásba merevedtem előtte. Észrevétlen nagy levegőt vettem, hogy belefogjak a szolgálati szabályzatba előírt monológomba, de megelőzött:

– Hagyd, fiam! Tudok mindent. – majd pihenjt vezényelt.

Lassan engedtem ki a levegőt, és laza állásba helyezkedtem. Közelebb lépett és azt kérdezte, hová való vagyok. Ismét vigyázzba húztam a lábam és feleltem. Aztán szüleim felől érdeklődött, és amikor megtudta, hogy apám hivatásos katona volt és végigharcolta az első világháborút, a két tiszthez fordult és azt mondta.

– Látják urak, a vér nem válik vízzé!

– Apád él még? – fordult hozzám.

– Hetedik éve temettük, a négy háborús év tönkretette a szervezetét.

– Sajnálom fiam – ereszkedett meg a hangja, – de büszkék vagyunk rá, hogy ilyen fiút adott a hazának.

Ekkor nyújtotta csak a kezét a borítékért.

– Köszönöm – bólintott felém –, remélem, találkozunk még.
– Leléphetsz.

Olyan hátraarcot csináltam, hogy a legszörösebb szívű kiképző őrmester is kéjesen simogatta volna meg bajuszát, és döngő léptekkel elhagytam a helyiséget.

Az épület hűvöséből kiérve mellbe vágott a delelő felé tartó, fehéren izzó nap korongja, de mit bántam én, melleimet feszítette az imént lezajlott találkozás, és feledve a lábaimban kezdődő izomlázat, a kopott és csálén álló nyereg okozta, hátsómban jelentkező fájdalmakat, rápattantam. Ahogy ez már lenni szokott, visszafelé a megtett úton minden ismerősnek tűnt és a távolság is megrövidült. A „szellem-falu” közepe felé haladtam már, amikor az útig lejutó erdő őrálló fái alól egy nő alakja tűnt fel, kezében egy füles-kosárral. Szavamra mondom: semmiféle hátsó gondolat nem vezérelt abban, hogy amikor egy vonalba értünk, leléptem járgányomról. A hölgyemény is megtorpant és kérdően nézett rám. Hogy kielégítem kíváncsiságát, azzal indítottam, hogy csak arról akarok meggyőződni, laknak-e hús vér emberek is ebben a faluban. A szeme csábítóan vágott felém, amikor kihúzta magát és nevetve megszólalt:

– Jól nézz meg és dönts el, szellem vagyok-e vagy élőlény!

A fehér alapon apró rózsákkal mintázott nyári ruhán, a kihívóan domborodó idomok láttán, elindult bennem egy folyamat. Egészséges és természetes ösztön, ami mindjobban erősödött, ahogy leplezetlenül vizslattuk és tekintetünkkel szinte pőrére vetkeztettük egymást. Mindketten belevörösödtünk ebbe a nyílt, sokat ígérő szem-párbajba, amikor megkérdezte:

– Milyen nemzetiségű vagy, merthogy nem német az biztos.

– Magyar vagyok – jelentettem ki –, magyar vadász pilóta – hazudtam hozzá.

– Ne mondd – csodálkozott – ilyen fiatalon?

– A Ti Möldersetek sem volt idősebb, amikor már egymás után aratta a légi győzelmeket – bonyolódtam bele a hazugság csapdájába. Szeme kerekre nyílt és szinte áhítattal nézett fel rám. Bennem meg már működött a kisördög, a hódításvágy. Idáig jutottunk, amikor a lombok takarásából olyan rikácsolás hangzott felénk, ami szétszaggatta, megsemmisítette ezt az egyre jobban érzékiséggel telítődő társalgásunkat. A hang gazdája, akiből én csak egy domborodó hasra szoruló fehér kötényt és a szoknya alól kibúvó csupasz lábakat láttam, azt közölte Grétivel mérgesen, hogy igyekezzen, mert a kenyereket várják a kastélyban.

– Igen Mutti – kiáltott vissza –, megyek már – azzal felkapta kosarát, én meg csatlakoztam és haladtunk célunk felé.

– Tudod – világosított fel Gréti menetközben –, apám pék és mi látjuk el a falut áruval.

Mindenáron vissza akartam hozni az előbbi már-már meghitt, forrósodó pillanatokat és rákérdeztem:

– Férjnél vagy, Gréti? Különben én Hans vagyok.

– Férjnél? – nevette el magát –, itt ebben a poshadt faluban? Akivel szóba állok, mind házasságot ígér, aztán amikor elérte a célját, megkukul, úgy elfelejti ígéretét, mintha meg sem tette volna.

– Ilyen alapon ígérhetek én is házasságot –, hadartam. Rám nézett.

– Várj meg itt! – suttogetta, és befutott a szélesen kitárt kapun. A vágy borzongása futott át rajtam, ahogy utána néztem, csak a templom emlegetése nem fért bele abba a képbe, amit én elképzeltem. Aztán napirendre tértem az egész fölött azzal, hogy külföldön vagyok, és nem tudhatom az itteni szokásokat. Néhány perc múlva feltűnt és kezében az üres kosarát lóbálva hozzám lépet. Aztán különös feszültséget fedeztem fel, amikor megkérdezte.

– Nos, uram, hajlandó a házassági ígéretét megismételni?

– Teljes mértékben – feleltem tettetett komolysággal.

– Akkor kövessen!

Visszafordultunk az erdőbe és egy ösvényt követve szórtanul haladtunk. Az erdő félhomályát ritkán törte meg egy-egy csík ott, ahol a nap sugara a lombkoronán lőtte át fénynyilait. Egy halódó és már kevés lombot viselő fánál Gréti először fogta meg a kezem.

– Erre – suttogta a szinte áhítatos csendben. Jobbra húzott és a bokrok szívósan ellenálló ágait leküzdve hatoltunk tovább.

– Hagyd itt a kerékpárod – utasított, és néhány méter megtétele után egy tisztásra jutottunk. A szobányi foltot fák őrizték, lombjuk mennyezetet alkotva borult össze. Középen arasznyi széles erecskét bújtatott a magasra nőtt fű és csak csobogása árulta el rejtekét. Az egész valóban egy szentélynek tűnt, amit az erdők Istene teremthetett szerelmeseknek, meghitt búvóhelyül. Álmélkodásra nem sok időm maradt, mert Gréti, aki még mindig szorosan markolta kezemet, felém fordult:

– Ígérd, meg hogy vigyázol, nem szeretném a gyermekem apa nélkül nevelni.

Mielőtt ígéretet tehettem volna egy futó csókot lehelt a számra és elfordult. Minden ceremónia nélkül, öntudatosan szabadult meg ruházatától, melyeket óvatosan teregetett egy benyúló bokor ágaira és mire ocsúdtam, már a fűben feküdt és két karját felém nyújtotta. Agyam felitta és rögzítette ezt a felejthetetlen képet. A hibátlan fehér testet, aminek szinte háttérrel szolgáltatott a fű zöldje, a karok és lábak barnaságát, ami még jobban kiemelte a fekvő alak színét, benne a köldök felé kúszó fekete selymességet. Valóban festő ecsetje után kiáltott ez a szín-kavalkád, amit még fokozott az enyhe fuvallatban megbillenő falevelek által átbocsátott fény, ahogy pásztákban cirógatóan futkározott a szabadon kínálkozó idomokon. Mivel nem voltam festőművész, így nem hagyhattam sokáig epekedni ezt a szerelemre vágyó modellt. Egyesülésünk enyhe sóhajt csalt ajkára, ezután meglepetésemre, néhány még biztató szó elhangzása után, már

a csúcson volt. Én még sehol sem tartottam, amikor néhány másodperc után ismét felhangzott a már hosszabbra nyúló ösztökélés, melyet erősödő zihálás közben egy gurgulázva kiszakadó „Szűz Máriám!” kiáltás zárt le. Némán, ernyedten feküdtünk egymás mellett, mialatt azon tépelődtem, miért éppen „Szűz Mária”, aki tudvalevően a Biblia szerint szeplőtlenül fogant. Igaz, ebbe a kérdésbe nem kívánok mélyebben belebonyolódni. Hiszem és kész. Elfogadom mindenkinek a mámor pillanatában feltörő érzékiségét, annak megnyilvánulásait, ami természetesen egyénenként változik. Gondolataimból egy csók riasztott, ami után sürgető szó hangzott.

– Siessünk, mert kikapok. – Kapkodva öltöztünk, miközben rákérdeztem:

– Tulajdonképpen hány éves vagy, hogy így félsz?

– 22, de a Mutti félt és nagyon szigorú. És Te? – kérdezett vissza. Az illem azt kívánta, ha már úgys benne vagyok a hazudozásban, azt feleljem:

– 23 – Így helyre állítva az egyensúlyt, azért megjegyezte:

– Nem nézel ki annyinak.

– Ne tévesszen meg a lányos ábrázatom, azért fiú vagyok.

– Azt tapasztaltam nem kell meggyőznöd róla – felelte elpirulva.

Az ösvényre érve megkérdezte:

– Látjuk még egymást valaha?

– Ahányszor csak akarod – válaszoltam –, szabad és független vagyok – tettem hozzá.

– Jó, akkor vasárnap, ebéd után 2 órakor várj Windischgarsten határában a falut jelölő táblánál. Most pedig addig ne indulj, míg el nem tűnök az országút másik oldalán. Azzal se puszi, se pá, úgy ott hagyott, mint Szent Pál az oláhokat, ahogy a közmondás tartja. Nézttem, míg alakját a fák el nem takarták, aztán nyeregbe szálltam, rákanyarodtam az országútra, fellihegtem a meredeken és füttyörészve gurultam szolgálati

helyem felé. A váratlan kaland és annak végkifejlete ott, az árnyékos fák alatt haladva büszke és jól eső érzéssel töltött el, főleg a felidézett intim jelenetek hatására. A lehetőség a folytatásra kéjes borzongást okozott.

– Ugyan hol csavarogtál? – fogadott Tóni bácsi –, már kezdtem aggódni érted.

– Jelentem, a parancsot végrehajtottam. Futárposta kézbesítve! – vettem vigyorogva hivatalosra a válaszem –, Sőt – folytattam –, tudományos munkámhoz újabb adalékkal gyarapítottam tapasztalataimat.

– Mit hablatyolsz itt össze–vissza, beszélj értelmesen!?

– Jelentem – soroltam rendületlenül –, a sors összehozott egy osztrák lánnyal.

– Na és mi köze ennek az egészhez – vágott közbe az Öreg.

– Csak annyi – válaszoltam fülig érő szájjal –, hogy a tudomány nevében neki adtam magam

– Mit csináltál? – döbönt rám.

– Hát feláldoztam a szent cél érdekében a férfiasságomat és az övé lettem. – Arra a hahotára, ami váratlanul kirobbant belőle, összerementem, aztán csatlakoztam én is a jókedv eme megnyilvánulásához. Ám az Öreg túltett rajtam, mert fuldokló nevetése közben bedobott néhány szót: „neki adta magát” vagy „az övé lett”; „megőrülök”, és kacagása betöltötte az egész helyiséget. Amint kissé csillapodott a váratlanul kitört harsogás elemi ereje, az én Tóni bátyám könnyeit törülgetve, hápogva megjegyezte:

– Hát tudod, akasztottak már náladnál jobbkat is, de köszönöm, hogy visszahoztad a fiatalságomat, ha csak pillanatokra is, mert bizony a mi időnkben mi sem voltunk különbek!

Már éppen válaszolni akartam, amikor erélyes kopogtatás után valóságos tiszti különítmény sorjázott be, megtöltve a nem éppen terem nagyságú irodánkat. Alig győztem ülő alkalmatosságot biztosítani, így is néhányuknak már csak az

iroda asztalok lapjai jutottak. Ezután megkezdődött a nagy „paláver”, aminek témája szokás szerint az otthon, a sóvárgás, a kétes eredetű értesülések.

Az első megnyilvánuló, egy bronzbarna arcú százados, azt „hallotta”, hogy aki hazatér, ajtajára táblát helyeznek, és akinek észrevétele van ellene, az jelenteni köteles. Egy főhadnagy már jobban értesült, mert szerint mindenkinél igazolóbizottság elé kell állni, az dönt további sorsáról. A huszárcapitány, beletörődve a visszavonhatatlan béke állapotába, nagy üzleti érzékről tett tanúbizonyságot. Ugyanis Ő úgy döntött, hogy felkeresi egy lebombázott gyár tulajdonosát, és ajánlatot tesz, hogy ingyen elfuvarozza a romokat, ha az beveszi az igazgató tanácsba.

– Bocsáss meg, százados úr, te már sínen vagy, hisz lovaidd vannak és át tudsz állni, de mi lesz velünk, katonákkal, akik csak a hadimesterséghez értünk – szólalt meg egy göndör hajú főhadnagy, aki lábát lóbálva trónolt egy asztal tetején.

– Uraim, uraim csak semmi pánik – vágta el a kialakuló vitát egy jól táplált gyalogsági százados. – Hallottak már Önök hadsereg nélküli országról? – kérdését csend fogadta. A hadsereg feje a tisztikar, a tisztikar mi vagyunk, tehát szükség van ránk. Ez az én logikám. – fejezte be okfejtését a százados, ami után érvek és ellenérvek hangzottak el az újból felélénkülő hangzavarban.

Elnéztem ezeket az embereket, akik néhány hónapja még élet és halál urai voltak és most, érezve a talpuk alól kicsúszó biztos talajt, reményt veszítve kapaszkodnak minden kósza hírbe–híresztelésbe, ami számukra megnyugtatóan jelezné a biztos jövőt további életükben.

Érdektelennek éreztem magam ebben az esély-latolgatásban, és mivel gyomrom is jelzett, apám szavaival élve „a hasam azt hitte, hogy a szám elveszett”, kioldalogtam a szobából. Az ebéd-vacsora elfogyasztása után Misi is előkerült. Kérdésére elmondtam, hogy külszolgalatban voltam, egy csendőr

ezredesnek vittem futárpostát. Kissé elgondolkozott, aztán azzal nyújtotta át igazolványomat, hogy ha már a szolgálatom a falun kívülre is kiterjed, szükségem lehet rá. Méltányoltam előrelátását, de azzal ismételten nem tudtam egyetérteni, hogy benne a keresztnévem Ian-nak tüntették fel. Természetesen kalandomról mélyen hallgattam, nehogy tápot adjak az ismételt ugratásoknak és a hozzám intézett célozgatásoknak.

Már kifelé haladtunk a nyárból és a munkánk is sokszorozódott, mert az „ember hónapok” közeledése hazatérésre készítette a táborokban hevenyészett lakóhelyeken élő honfitársainkat. Az írógép kattogása már valóban géppuskaropogásnak tűnt, ahogy egymás után gyártottam a hazatérők névjegyzékeit. Ha jól emlékszem, augusztus 7-én kora délelőtt Tóni bácsival ügködünk kettesben, amikor olyan lövöldözés robbant bele a békés falusi csendbe, hogy ijedten rándultam össze. Éreztem, hogy arcomból lefut a vér és Tóni bácsi ábrázata is színt váltott.

– Mi ez?

A zajhoz már automata fegyverek is csatlakoztak, melyek szapora dörrenései elnyomták az egyes lövéseken eddig áthallatszó ordítózást.

– Az amerikaiakat támadják – ugrottam fel –, megyek segíteni.

- Megőrültél, fegyver nélkül – kiáltott rám kitágult szemekkel az Öreg.

– Majd szerzek – harsogtam vissza és már kint voltam. Hogy rövidítsek, a patak kövein ugráltam át, ahol meg nem voltak, ott térdig a vízben, miközben zakatolt a gondolat: kik a támadók? A hegyekben bujkáló „megszállottak”, akiket az éhség űzött le? Nem, az lehetetlen! Hát akkor kik? Azután már levegő után kapkodva ott álltam a téren, bámultam az egymást ölelgető, fegyvereiket a levegőbe sütögető katonákat, és hallottam kivehetően az öröm kurjongatását:

– Vége a háborúnak! Japán kapitulált!

A körlet ajtajában megláttam fülig érő vigyorral Jimmyt, mellette Misit, ahogy önfeledten nézték a katonák érthető örömét. Elszégyelltem magam és megpróbáltam eltűnni, de már elkéstem. Kerülgetve a mámorban úszó, összekapaszkodott katonákat, melljük értem.

– Hát Te? – nézett végig lucskos ruházatomon a főhadnagy.

– Semmi, semmi – szabódtam.

– Na, ki vele, miért vagy ilyen állapotban?

– Hülye fejfel azt hittem, hogy titeket támadnak és jöttem segíteni a patakon keresztül.

– Te, minket, így fegyvertelenül? – ámult el.

– Úgy gondoltam, ahol lőnek, ott sebesült, halott is van, meg gazdátlan fegyver is akad.

– Nahát – nézett rám, kerekre táglult szemekkel, azzal hozzám lépett és magához szorított.

A szokatlan jelenetre csend támadt körülöttünk, és Misi még mindig engem ölelve adta meg az okot, mely után újból kezdődött az ünneplés. A század fülsértő hangokat hallatva, úgy táncolt körül bennünket, mint indiánok a Totem-oszlopot. Mi meg csak álltunk ott középen egymást szorongatva, miközben a főhadnagy elérzékenyült hangon darálta: „Kurva egy kölyök, kurva egy kölyök”.

Aztán hogy ennek a cécnak is vége szakadt, beözönlöttünk az ebédlőbe, ahol az ügyeletes konyhások szédítő gyorsasággal hordták tele az asztalokat italokkal. Előkerült néhány hangszer is, és amikor az üvegerdő már mindent elborított, megszólalt egy harmonika a himnusz bevezető akkordjait játszva. A feszes tartásban álló katonák olyan átéléssel énekelték hazájuk himnuszát, hogy mondhatom: szem nem maradt szárazon. A nemzeti összetartozás dallamaihoz csatlakozott az a tudat is, hogy az énekelők megúszták a háborút, épen-egészségesen kerültek ki abból az embert sem kímélő pokolból, és visszatérhettek otthonaikba, szeretteik körébe. Megszűnt a bénító érzés: a halálfélelem, ami minden katonában akarva-

akaratlanul motoszkál, amikor látja bajtársait meghalni és feltódul a kérdés: „vajon én mikor következem?”.

Nem csoda hát, hogy ezektől a nyomasztó lelki terheiktől szabadulva, az életöröm úgy tör fel, és eluralja mindazokat, akik túléltek a megpróbáltatások hónapjait, éveit; hogy csak az tudja megérteni örömeiket, aki szintén részese volt ennek a bizonytalan létnek, életnek. Ez a háború már más volt, a technikai fejlődésnek köszönhetően, mint az előző. Itt már nem volt biztonságot nyújtó háttér. Nem állóháborút vívtak, ahol a lövészárkok hetekig-hónapokig feszültek egymásnak. Egy mozgó frontvonalat bombázni kevés eredményt ígért. Ám a városok, gyárak, hidak, üzemek álló célpontok, és a légierő hatósugara már mindenhova elért.

Így érthető meg csak az a mindent elsöprő érzés, ami ilyenkor, mint a vulkán tör fel, és mint lávafolyam égeti fel a múlt feszültségeit.

Ezek a gondolatok foglalkoztattak, ahogy ott ültem két barátom társaságában, és elmerültem az egeket ostromló örömmámor zajában.

– Na, fiú, azt hiszem, rövidesen búcsút mondunk egymásnak – hajolt hozzám Misi, miközben az üres poharakat töltötte. Ebben a hangulatban el is felejtettem, valójában mit is jelent, hogy vége van ennek az évekig tartó világégésnek. A katonák megtették kötelességüket, leszerelhetnek. Ami nekik öröm, nekem ürm. A hónapok óta tartó felhőtlen együttlét után az elválás gondolata úgy mellbe vágott, és felismerése az arcomra is annyira kiült, hogy Misi galléron ragadt:

– Ne búsulj, katona, még van időnk, mire a vezérkar észhez tér és lép, sok palackot ihatunk szárazra!

– Akkor hát kezdjük – azzal felkaptam poharam, ráemeltem és lezúdítottam a torkomon, így állítottam helyre lelki egyensúlyomat.

Mivel az idő sehol a világon nem áll meg, tíz nappal a nagy dárídózás után, mit sem sejtve megyek reggelizni. Nagy

sürgés–forgás fogad. Vidám élcélődés közben katonák nyüzsögnek ki-be a bejáratí ajtón, vállukon, hasukon kisebb nagyobb csomagokat egyensúlyozva. Csak nem? – hasított belém a gondolat, mely akkor nyert bizonyosságot, amikor a főhadnagy komor arcára esett tekintetem.

– Mentek? – kérdeztem elszoruló hangon.

– Igen – felelte.

– Mikor kaptátok a parancsot?

– Tegnap

– Miért nem szóltál?

– Minek nyújtsuk meg az elválás fájdalmait? Kapd be a reggelit, mert még sok dolgunk van! Az a szállás, ahol laksz, ezek után jogtalanná vált. Gondolom, Te sem maradnál ott szívesen, így új lakást kell keresnünk. Van valami ötleted?

– Az irodánk mellett van néhány szoba, de a tulajdonos nem üzemelteti.

– Mindegy, majd megpróbáljuk – jelentette ki Misi.

Úgy piszkálgattam a szalonnás rántottát, amit a főtörzs szórtlanul elem rakott, hogy barátom rám förmedt:

– Egyél rendesen! Te is katona voltál, tudod, hogy megy: ez ma itt, holnap ott; ne nehezítsd még jobban a helyzetet.

Haraptam, rágtam, nyeltem tovább, gépiesen, persze a számban forgó falatok ízét nem éreztem. Még az sem zökkentett ki melankolikus állapotomból, amikor a pózna természetű, svéd származású főszakács, hasán egy papírládát cipelve, elhaladt mellettem és szokása szerint vigyorogva rám köszönt:

– Helló, te éhes magyar!

– Helló, svéd – viszonoztam az üdvözlést.

– Hogy vagy? – szólt vissza a vállá fölött, én meg csak szórtlanul utána intettem.

– Kész vagy? – lépett hozzám Misi.

– Mehetünk – álltam fel és követtem.

A dzsip hátsó ülése púposra rakott csomagokkal fogadott, de nem tulajdonítottam rá különösebb figyelmet, hisz költözködésnél ez természetes. Végighúztunk a főutcán, majd a gesztenyefáknál jobbra fordultunk és a patak mellett haladva szóltanul hallgattuk, ahogy a kerekek által felvert zúzalékködarabok pattogva ostromolják kocsink alvázát. Irodánk elé érve úgy gondoltam, összehozom az urakat, hogy cseréljék ki tapasztalataikat, míg én a házigazdával egyezkedem. Így is történt, és miután Misi helyet foglalt a felkínált ülőalkalmatosságon és beindítottam a beszélgetést, távoztam. Sorra nyitogattam a földszinti helyiségek ajtajait. Mayer úr sehol. Mielőtt az emeletre indultam volna, még elkiáltottam magam, mire egy mélyből jövő hang válaszolt. „A pince!” –, kaptam észbe, de már fel is tűnt a gazda, kezében egy csomaggal.

– Itt vagyok hadnagy úr, miben segíthetek? – Mintha hájjal kenegettek volna erre a megszólításra, világért sem tiltakoztam az „előléptetés” ellen, és előadtam kérésemet. – Megoldható, csak egy baj van: nincs személyzetem, de ha a hadnagy úr vállalja a takarítást, megegyeztünk.

– Rendben van – tettem rá a pontot alkunkra.

– Hozom a kulcsot – tüsténkedett házigazdám, én meg kiléptem a hátsó ajtón és szemben találtam magam a hosszúkás, alacsony épülettel, mely négy szobára tagolódott. A bejáratozat zöldre festett, fából készült ajtók védték az időjárás viszontagságai ellen.

– Ezt a szobát ajánlom – érkezett vissza a gazda, és a kezében tartott kulccsal az első ajtóra mutatott.

– Bizonyára megfelelő, ha Ön ajánlja – egyeztem bele a kínálatba. A helyiség olyan volt, mint a többi átmeneti szállás; a legszükségesebb bútorokkal és kényelmet biztosító tárgyakkal.

– Köszönöm – fordultam az alacsony, kissé görnyedt testtartású úr felé – azt hiszem, pompásan fogom magam

érezni, és a bérlemény napi vagy heti összegében is meg fogunk egyezni. – És akkor ez a mindig komor arcú férfi megszólalt:

– Nézze uram! Én tökéletesen tisztába vagyok az Önök helyzetével. Tapasztaltam, hogy mindnyájan becsületes, jó szándékú emberek. Használja, amíg akarja ezt a szobácskát, a honvágy úgy is hazakényszerít minden menekültet. Nekem meg marad az a jó érzés, hogy segítettem a hontalanság keserű napjait megédesíteni.

– Na de ezt így nem fogadhatom el – szabadkozott.

– Akkor pedig, sajnálatomra, a szoba nem kiadó – nézett rám keményen, majd a kezét nyújtotta. Megegyeztünk?

– Megköszönöm – csaptam tenyerébe, és éreztem, hogy szemeimet pára lepi el.

– Az ágyneműt mire kell, felhúzzuk, és érezze magát otthon, amíg itt tartózkodik – tért napirendre az egész fölött Mayer úr. Most én nyújtottam a kezem és miközben még egyszer keményen paroláztunk, csak annyit tudtam kinyögni:

– Köszönöm a megértését, uram – és a hangom elcsuklott.

– Á, nem tesz semmit, semmiség, semmiség az egész – aztán elfordult és az ajtóból nyújtotta felém szobám kulcsát; akkor láttam meg szemében az árulkodó könnycseppeket.

Gondosan zártam be lakószobám ajtaját és lelkendezve siettem irodánkba. Megvártam, míg az urak befejezik a társalgást, és büszkén felmutattam új szerzeményemet, szobám kulcsát.

– Oké, sikerült – vette tudomásul Misi. Tóni bácsi meg csak annyit jegyzett meg:

– Legalább kéznél leszel, fiú.

– És hol ez a lakosztály – fordult felém mosolyogva a főhadnagy.

– Itt az épület mögött – mutattam a hátam mögé.

– Akkor gyerünk – sürget az idő, állt fel és búcsúzni kezdett.

Ahogy kiléptünk a kijárat felé indult én meg elkaptam a karját: ne arra, itt a hátsó ajtó.

– Te csak menj, arra én odaviszem a dzsipet – azzal kiszabadította a karját és elindult. Ez sem magyar már, villant át az agyamon, ezt a pár lépést se tudja megtenni autó nélkül. Mire tártam az ajtót már a dzsip is ott duruzsolt előtte.

– Na, hagy nézzem – vizsgálódott szét szobámba Misi.

– Jól meg leszel itt arra a kis időre, mert gondolom, rövidesen Te is hazatérsz.

– Persze hogy megyek, hisz nyakunkon az ősz.

– Segíthetek valamit hadnagy úr? – szólalt meg az ajtó előtt a házi úr, aki a motorzajra előkerült.

– Nem, semmit; köszönöm Mayer úr.

– Akkor bocsánat – mondta és eltűnt az ajtó keretéből. Misi meg rám nézett, arca felfúvódott a visszatartott, kirobbanó nevetéstől, aztán fegyelmet erőltetve magára megkérdezte.

– Nem tudtam, hogy előléptettek! Hát ez a barátság, titkolózunk, titkolózunk – vigyorgott kajánul.

– Á, nem; csak az öreg látja, hogy itt az irodában tisztek forgolódnak, és mivel én is köztük vagyok, és mint a legfiatalabb, ezért ruházta rám ezt a rangot.

– És Te nem tiltakoztál?

– Még nem volt időm elmagyarázni, hogy mi is a harci helyzet – védekeztem zavartan.

– Nos, hadnagy úr – lépett vigyorogva hozzám – most jól figyeljen rám. Itt van – és húzott elő egy papírt a zsebéből – a főtörzs és az én postai címem. Bármilyen van, segítünk, ha kell, a Vöröskeresztet is igénybe vesszük. Megértetted. – Bólintottam.

– Ez itt pedig – varázsolt elő egy kis csomagot –, az ellátmányod a várható költségeidre. – Mielőtt megszólalhattam, keményen rám szólt: – Most pedig a főtörzs külön ajándéka következik, persze az én beleegyezésemmel. Nyomás, szabadítsuk meg a dzsipet azoktól a csomagoktól, nehogy éhen

halj itt az idegenben. Azzal, mielőtt ocsúdtam volna, kiugrott az ajtón, megragadta a legfelső papírdobozt és bekiáltott.

– Na, mi lesz már? Meddig tartsam még?

Szobámat ellepték a különböző nagyságú kartondobozok, még két zsák is púposodott a halom tetején. Jó kis testmozgás volt, kapkodtuk is a levegőt, mire végeztünk.

– Tedd el a pénzt és gyerünk, még van egy fuvarunk – rivallt rám a jótevőm, aki érezhetően belém akarta fojtani a feltörő hála szavait.

A főutcára kanyarodva, amíg volt szállásom felé tartottunk, az a gondolat foglalkoztatott: hogyan viselkedjek házigazdámmal, akivel azóta kerültem a találkozót, amióta szerelmünk kitudódott. Egy lovas kocsit előztünk éppen, amikor szemközt Franz barátom felesége bukkant fel kerékpárján. „Csak nem engem keres?” –, döbbsentem meg egy pillanatra, aztán elhessegettem a felröppent kérdést, de azt eszembe juttatta, hogy bizony elég rég nem látogattam meg férjét, a féllábú katonát, aki talán nem is sejtí elmaradásom okát. A kocsí csíkorogva fékezett, és a hangra a tulajdonos alakja ís feltűnt a bejáratnál.

– Itt az apósod, üdvözlöd szeretettel – súgta felém Misi, amíg kikászálódttunk az ülésekből.

– Apósa ám az ördögnek – mondtam félhangosan a hátának, ahogy előttem haladt. Amíg Ők ketten tisztázták az előállt helyzetet, én beviharoztam szobámba, és villámgyorsan hátizsákomba s a Jimmytől kapott tengerészszákba gyömöszöltem kevéske motyómat úgy, hogy mire szobám ajtajához értek, már menetkész állapotban fordultam ki eléjük.

– Kész vagy? – nézett rám Misi – ennyi az egész?

– A többít majd az inasom hozza utánam – válaszoltam, hogy valamí törlesszek az apósozásért. A nyájas arc komorrá merevedett, amikor szembe kerültünk. Elköszönő szavaimra csak kemény nézéssel válaszolt, majd Misihez fordult:

– Még egyszer szerencsés hazatérést kívánok –, aztán úgy otthagytok mindkettőnket, mintha nem is léteznénk. Pillanatnyi tétozás után kifelé indultunk és mielőtt Misi indított, hozzám fordult:

– Nem mondom, szép kis rokonság; se puszi, se pá.

Amit válaszoltam, azt jó nevelésem tiltja, hogy papírra vessem, de az egész utat végig röhögtük. Jókedvem akkor párologott el, amikor megláttam a szállítóoszlopot. A század rajonként, szakaszonként helyezkedett el a hatalmas teherautók közepén, a felszerelés, a legénység, meg a két oldalt kialakított padokon. Amelyik kocsit megtelt, kihúzott. Az egész egy szűk óráig tartott, és amikor az utolsó G.M.C. is besorolt az oszlop végére, akkor döbbsentem rá, hogy most véglegesen befejeződött életem egy olyan szakasza, mely tulajdonképpen több jót, mint elviselhetetlent szolgáltatott. Gondolataimból Misi és a főörzs megjelenése hozott vissza a jelenbe, akik a kiürített körletet vizsgálták át, és ezzel elérkezett a búcsú pillanata is. A főhadnagy amúgy magyarul átölelt, tenyerével meglapogatta a hátamat, és közben ennyit mondott:

– Ne felejt el és értesíts, ha valamit tehetek érted! – azzal beült a vezető melletti ülésre, és tekintetét mereven a dzsip szélvédőüvegére szegezte. Jimmy hatalmas marka néhány pillanatig fogságban tartotta a kezemet, arcára kényszeredett mosoly ült, miközben azt ismételte: „oké boy, oké boy”, majd hirtelen megfordult és a volán mögé helyezkedett, indított és a várakozó oszlop elé kanyarodott. A beállt csendet váratlanul egy vékony hang törte meg: „hipp-hipp” –, mire 120 egészséges torok dörögte rá a „hurrát” és ez háromszor ismétlődött meg, mialatt én majdnem elbögtem magam.

A század búcsúzott és ablakok nyíltak, kíváncsi fejek jelentek meg, és karok sokasága nyúlt felém feltartott hüvelykujjal, én meg nyeltem a nyálamat miközben a hatalmas teherautók meglódtak, felgyorsultak, és mintha belőlem is kiszakítottak és elvittek volna valamit, tűntek el az út

kanyarulatában. Egyedül maradtam. Homályos szemekkel bámultam a lassan ülededő port, a kiürült főutcát. Azt éltem át, amit mindenki akkor érez, ha egy szívének kedves személy utazik el, és integető keze lassan távolodik a vonat ablakában, majd elnyeli a messzeség és a kísérő ott marad egyedül a fájdalmával az üres peronon.

Bénultan álltam és igyekeztem lerázni magamról ezt az érzést. Grétire gondoltam, aki vasárnaponként pontosan megjelent, hogy kedves lényével, forró asszonyiságával ajándékozzon meg. Tóni bácsi kicsit apáskodó gondoskodása is eszembe jutott és így lassan megnyugodtam, gondolataim is valamennyire rendeződtek. Ólmos lábakkal indultam. Lassan távolodtam a főútról, amikor bögő motorokkal teherautó-konvoj verte fel ismét a port, rajtuk civilek, férfiak–nők vegyesen csomagjaikkal. Némelyiktől nóta szállt magyarul és akkor kapcsoltam, hogy hazatelepülők. Jóleső érzés futott át rajtam, hogy én is közreműködtem ebben az örömszerzésben munkámmal, amit Tóni bácsi felügyelete alatt az állomásparancsnokságon végeztem. Az autó-oszlop már elviharzott, én is továbbindultam, amikor egy lemaradt jármű igyekezett a többiek után teljes sebességgel. A motorzajra és kiabálásra fordultam vissza, és a hadonászó-integető kis csoport felől, ami a rakteret népesítette be, mintha a keresztnévemet, sőt a teljes nevemet véltem volna kihallani. Az egész jelenet néhány másodpercig tartott, a látomás eltűnt, csak a teljes bizonytalanság maradt. „Lehet, hogy csak a felzaklatott idegeim játszottak velem?” – morfondíroztam. Ám a vékony női hangon felém visított keresztnévem annyira belém rögződött, hogy nem tudtam napirendre térni felette. Amíg az irodánkhoz nem értem, folyton ez a hang csengett a fülembé és fura, megmagyarázhatatlan érzést keltett bennem.

Tóni bácsi egyedül trónolt íróasztalánál, amikor benyitottam.

– Elmentek? – kérdezte.

– El – feleltem lemondóan.

– Nemsokára mi is szedjük a sátorfánkat, ez a rend: mindenkinek otthon a helye. Te se lógasd az orrod, fel a fejjel, ki a mellel, be a has – próbált lelket önteni belém ezzel a katonamondással, ami a vigyázzállás jellemzőit volt hivatva kifejezni.

– Igenis, őrnagy úr – helyezkedtem merev tartásba –, a parancsot végrehajtom – pózoltam tovább, mire mindketten elneveltük magunkat.

Borús reggel köszöntött ránk. Mintha az időjárás is osztozni kívánná fájdalommban, szürke égbolt feszült ránk. A hegyeket felhők takarták. Az ólomszínű kupola alatt egyenletesen és szűnni nem akaróan esett és esett, négy napig éjjel–nappal, megállás nélkül. A természet olyan állapotot teremtett, amikor a gyenge idegzetűek, a lelki betegek elkövetik magukon visszavonhatatlan tetteiket, és az arra hajlamosak depresszióba esnek. Nappal villanyfény mellett vertem az írógép billentyűzetét, mert a hazatelepülők létszáma ugrásszerűen megnőtt. A közeledő ős első megnyilvánulása ráébresztette a sátorlakó menekülteket, hogy a természet nem tréfál: itt az ideje a hazatérésnek. Nem csoda hát, hogy amikor vége lett ennek a lelket tipró, kétségbekeggető időnek, valóságos tisztí különítmény lepte el irodánkat. A téma a szokásos: a rémhírek kicserélése volt. Már hónapok óta hallgattam ezeket a kemény katonákat, és valahogy nem tudtam napirendre térni határozatlan viselkedésük, tehetetlenségük fölött. És amikor egy vezérkari százados azzal állt elő, hogy Ő menne, csak nem tudja lehet-e tejet kapni apró gyermekei számára, akkor elkövettem életem nem első, de nem is utolsó meggondolatlanságát.

– Százados úr, majd én haza szököm és felderítem a terepet – hallottam hangomat, mintha nem is a sajátom lett volna. Kijelentésemre csend támadt. Minden szem rám szegeződött, a tekintetükkel úgy vizslattak, mint egy idegent, aki most

csöppent közējük és valami hihetetlen dolgot kíván bebeszél̄ni nekik.

– Becsületszóra, Kadét? – eszmélt a százados – És visszajössz?

– Becsületszavamra és vissza is jövök – ismétetem meg szavait, miközben szerettem volna a nyelvem leharapni. Akkoriban, főleg tiszt̄i körökben, a „becsületszó” szentnek számított. Aki valamire a szavát adta, csak a halál akadályozhatta meg annak teljesítésében. Így aztán a szó elhangzása után úgy álltam ott, mint a „fába szorult féreg”, a kijelentésem fogságában. A társaság felbolydult, kérdések záporoztak felém a végrehajtást illetően, mert a jelenlevők már tudomásul vették, hogy ezek után csak egy utam maradt: vállalásom végrehajtása.

– Mikor indulsz, fiú? – süvített felém a százados, túlharsogva az érdeklődőket.

– Két napot kérek a felkészülésre, százados úr, és távozásomtól számítva a hetedik napon jelentést teszek.

– Remek. Holnap kapsz egy levelet, amit kézbesítesz Anyámnak Budán, a Keleti Károly utcába, és választ is hozol. Megegyeztünk?

– Természetesen százados úr!

– Kadét – szólalt meg a huszárszázados, aki tulajdonképpen irodánk személyzetéhez tartozott – ha szerencsésen visszatérsz, és hitelt érdemlően igazolod, hogy Szolnokig jutottál, szavamra: egy husárlovat kapsz ajándékba, teljes felszereléssel. – Szótlanul bólintottam rá ajánlatára, a többiek helyeslő megjegyzése közben.

A helyiség kiürült, ketten maradtunk. Tóni bácsi rám szegezte átható tekintetét.

– Remélem tisztában vagy vele, hogy mit vállaltál?

– Igen – feleltem

– Azt is érzékeled, hogy ez nem egy korzózás lesz a Szapári utcán mise után?

– Tudom – válaszoltam.

– Mindenesetre, ha valamiben segíthetek, szólj, a többit egyedül kell végigcsinálnod. Őszintén: félsz?

– Emberi sors Tóni bácsi, de ha már benne leszek a sűrűjében, leküzdöm és csak a feladatra összpontosítok.

– Bravó, ezt vártam Tőled, fiam – és kezét nyújtotta.

Aztán következett egy olyan éjszaka, aminek egyik felében álmatlanul forgolódtam, miközben hangosan szidtam magam, a hátralevő részben pedig menekültem az üldöző határvadászok elől, akik lövöldöztek utánam; a szívem a torkomba dobogott, végül egy szögesdrót zárta el utamat és két puskacső meredt rám. „Ne, ne” –, ordítottam és erre ébredtem csuromvizesen, összegyűrt ágyneműim között. A reggel kijózanító fényében döböntem rá valójában örült vállalkozásom veszélyeire. „Alea iacta est” –, jutott eszembe a latin közmondás, és tervem kivitelezéséhez fogtam.

A falu vasútállomására kerekedtem, Stefán barátomhoz, akivel még utazgatásaim időszakában haverkodtam össze egészen addig, míg Misi be nem tiltotta „kalandozásaimat”. Amikor előadtam neki tervemet, rám nézett, és mély meggyőződéssel kijelentette, hogy bolond vagyok. Miután ismételten megkértem, hogy ne foglalkozzon elmebeli állapotommal, készségesen vette elő a térképet és annak tanulmányozásába mélyedtünk. Végül is egy távoli pontra mutatott.

– Ez itt egy Fehring nevű megálló. Itt érnek véget az osztrák hegyek és kezdődik Burgerland. Ha itt átvágsz 15–20 km-t keletnek, Magyarországon vagy.

– Rendben, de hogy teszem meg azt a 20 km-t?

– Lóháton vagy taxit bérelsz és megkéred a sofőrt, hogy vigyen át Magyarországra egy jó kényelmes szállodába, Te nagyokos! Hát gyalog, és éjszaka, a sötétség leple alatt, különben szétlövik a s...et a határőrök.

– Jól van, jól; azért nem kell úgy felhergelni magad – nyugtattam, miközben az éjszakai álmomra gondoltam –, és hogy jutok el innen addig a Fehrning nevű állomásig?

– Na, várj – mondta és lapozgatni kezdett egy keményfedelű, fekete könyvben. Mormogott, motyogott magában, ahogy keresgélt, végül emberi hangon megszólalt:

– Ez az, kétszeri átszállás, késő délutáni érkezés, tehát nem kell a hajnali vonattal indulnod. Na, várj, majd felírom az időpontokat –, azzal körömlöni kezdett. – Mikor indulsz? – fordult hozzám, miközben nyújtotta a fehér papírlapot.

– Valószínű holnap – feleltem –, jobb minél előbb átesni az egészen – miközben ismét felsejlettek az előző éjszaka lidérces álmai.

– Holnap nem leszek szolgálatban akkor hát most kell búcsút vennünk egymástól. Kár hogy nem látom többé azt a babaarcodat – vigyorgott rám.

– Sajnos, én látom még azt a tojásdad kopasz fejedet, ugyanis egy héten belül visszajövök, és remélem, lesz virágszőnyeg meg fehérruhás szűz lányok sorfala, amikor lelépek a kupéból.

– Micsoda? Hát Te tényleg megőrültél – meresztette rám szemeit.

– Teljesen eszemnél vagyok – feleltem, sőt annyira hogy légy szíves, írd föl: mikor jön Fehringtől az első vonat visszafele!? – Úgy bámult rám mintha csodát látna én meg sürgetően rászóltam.

– Na, igyekezz, nem érek rá egész nap veled bíbelődni.

– Te tudod, te tudod – hüledezett, aztán kis idő múlva közölte az időpontot: – 7 óra 40 perc

– Az jó lesz – jegyeztem meg –, addigra odaérek. Köszönöm, amit értem tétl és légy jó kisfiú, amíg odaleszek – búcsúztam. Fejét hihetetlenkedve rázva, szó nélkül kísért ki, csak mielőtt befordultam az épület sarkánál, akkor kiáltott utánam.

- Aztán vigyázz magadra, Te veszett magyar!
- Bízd rám, Te sör-hasú osztrák! – harsogtam vissza.
- Irodánk felé gurulva a falu főutcáján Olgicával futottunk össze. Lelkendezve villogtatta rám igéző szemeit.
- Hallottam hazakészül!?
- Éppen az állomásról jövök, megérdeklődtem, hogyan jutok le a határig.
- Jaj de izgi – nyugtázta közlésemet. – Lenne egy kérésem, de ez legyen a kettőnk titka – folytatta.
- Kíváncsian várom – udvariaskodtam.
- Tóni bácsi ugyan megtiltotta, hogy levelet küldjek Magával, félve attól, ha avatatlan kezekbe kerül, kellemetlenséget okozhat. Én mégis írtam anyámnak; ugye megteszi, hogy átadja, rajta van a cím is.
- A legnagyobb örömmel, sőt választ is hozok Magácskának egy anyai puszival együtt.
- Az jó lesz, mert már nagyon hiányzik – nyugtázta felajánlásomat. – De a titkunk ugye titok marad?
- Ha nem is édes, azért megőrzöm – nyugtattam meg.
- Nagy kópé maga, Jancsi – nézett a szemembe –, hallottam a női nem iránti „odaadásáról”.
- El ne higgye ezeket a rágalmakat, Olgácska, csak rossz híreket akarják kelteni.
- Persze, persze – búcsúzott el nevetve.
- Jó, hogy jössz – fogadott Tóni bácsi, amikor beléptem –, megindult az invázió.
- Hol és kik léptek partra? – érdeklődtem kedélyesen.
- Magyar véreink óhajtják előzőnleni az óhazát – felelte ugyanolyan hangnemben. – Nem is lenne ez olyan nagy baj, de Te is most hagysz itt, amikor a legnagyobb szükség lenne rád.
- Egy hét hamar eltelik, Tóni bácsi – vigasztaltam.
- Csodálom az optimizmusodat! És ha elkapnak, mint szökevényt? – tromfolt vissza.

– Csalánba nem üt a ménkű – válaszoltam hetykén, belül meg a gombóc nyomását éreztem, amit azóta sem tudtam lenyelni, amióta hősködésem, mondhatni butaságom miatt ilyen kalamajkába kevertem magam.

Miután ilyen jól kibeszélgettük magunkat, munkához láttam és a jó öreg „Remington” géppuskává alakult át a kezem alatt. Dél körül járt az idő, amikor a százados megjelent. Szabódva kért egy borítékot, amibe terjedelmes levelét zárta, majd megcímezte és felém nyújtotta.

– Mikor indulsz ,és milyen tervet dolgoztál ki? – kérdezte.

– Holnap reggel vonattal egy Fehring nevű megállóhelyig, onnan sötétedés után gyalog, Burgerlandon keresztül, a magyar határon át hazai földre. A többit már ott kell eldöntenem, úgy ahogy az események sugallják – foglaltam össze röviden elképzelésemet.

– Nem rossz, sőt igen egyszerűnek tűnik, de nem számolsz a várható nehézségekkel.

– Adódhatnak, százados úr– válaszoltam –, de azokat menet közben kell megoldanom, előre nem lehet betervezni.

– Igazad van; olyan ez is, mint a harcászat: nem lehet tudni, mit lép az ellenfél... Tehát holnaphoz egy hétre, délután találkozunk – szögezte le, és katonaszerencsét kívánva nyújtotta kezét. Alig húzta be megbízom az ajtót maga mögött, Tóni bácsi rám förmedt:

– Hogy-hogy holnap reggel? Úgy tudom, két nap felkészülést kértél.

– Ez így igaz, de szeretném már lenyelni azt a gombócot, ami fojtogat, és tapasztalatból tudom, hogy amikor megkezdődik a „bevetés”, megszűnik a feszültség is meg a gombóc is lecsusszan, hát ezért – fejeztem be.

– Értelek fiam – lágyult meg a hangja.

– Különben is egy órán belül végzek a listákkal és nem is marad már tennivalóm.

– Rendben, rendben, – mentegetőzött az Öreg –, nem akartalak bántani.

Később, amikor a papírokat kihúztam a gépből és átnyújtottam a kész anyagot, Tóni bácsi felállt, előjött az íróasztala mögül és megszólalt.

– Menj fiam és készülj fel az útra –, aztán keményen átölelt – a jó isten kísérfen utadon és vezérfeljen vissza mielőbb –, mondta elcsukló hangon.

A táj szépsége megbabonázott és teljesen felejtette velem az előttem álló nehézségeket. Végül hosszú órák után házak tűntek fel egy hatalmas víztorony társaságában és begördültünk arra az állomásra, ahol át kellett szállnom a szárnyvonalra, ami úti célom eléréséhez vezetett. A békés idilli tájak után szokatlan nyüzsgés fogadott. Egy fiatal anya futtatta maga mellett apró gyermekét másik, kezét terjedelmes bőrönd súlya húzta. Idős házaspár vitatkozott valamin, az asszony pulykavörösen igyekezett bizonygatni igazát a férj izgatott gesztikulálása közben. Hordárok gurították csomagokkal teli tárgoncáikat, és olyan gyorsan kígyóztak át hangos kiabálás közben a tömegben, hogy a bőröndök tulajdonosai futva és lökdösődve tudták csak utolérni őket.

Átcsörtettem a megzavart hangyabolyhoz hasonló sokadalmon és némi keresgélés, érdeklődés után rátaláltam arra a szerelvényre, ami célomhoz juttatott. Azt hittem, hogy mindössze öt kocsiból összeállított vagon sor zsúfolt lesz, ám kellemesen csalódtam; így sikerült jó helyet elfoglalnom egy tisztára mosott ablak mellett. Útitársaim zömében idős osztrákok voltak, akik fegyelmezetten ültek helyeiken, némelyek összehajolva halkan sutyorogtak. Számomra ismeretlen tájakon zakatoltunk keresztül, ám az előttem kitáruló vidék megmagyarázhatatlan varázsa is ámulatra készítetett. Mindezeknek véget vetett az a gurulósan kövér emberke, aki belépett, és aki vasutas sapkájával együtt 155 cm. ha lehetett és a menetjegyeket kérte. Ámulatomat

természetesen igyekeztem leplezni, és amikor hozzám ért, udvariasan megkértem, hogy a Fehring nevű megállóhely előtt szíveskedjen engem figyelmeztetni. Alaposan végigmért és csak ennyit mondott: „természetesen uram addig is utazzon kellemesen”. A mellettem ülőkön semmi megütközést nem fedeztem fel, amiből arra következtettem, hogy valószínűleg ezen a vonalon teljesít szolgálatot, és az erre utazóknak már ismerős és megszokott jelenség. Alig hagyta el utazóhelyiségünket ez a különös, teljesen ép és magasságához viszonyítva szabályos alakú emberke, amikor egy fehér hajú és homlokú, de rezes-barna arcú fej jelent meg az előttem emelkedő válaszfal mögül: „Legyen nyugodt, uram, én is ott szállok le, időben szólok”. Mielőtt megköszönhettem volna szívességét, a fej eltűnt, így csak a magas elválasztó falnak rebegettem köszönetet. A kettős biztosítás megnyugtató érzésével helyezkedtem ismét kényelembe, és belemerültem az elsuhanó vidék szemlélésébe.

VII.

Ketten álltunk a vonat mellett; megvártuk, amíg a szerelvény elhúz mellettünk, és csak akkor láttam meg a romokat, és a megállót jelző helységtáblát. Mögöttünk hatalmas hegy magasodott, mint egy fellegrvár utolsó bástyája, előttünk az orrára bukott, sárga színű állomás, szétszóródott tégláival, beomlott tetőzetével. Azon túl síkság kezdődött, melynek a látóhatárral való találkozása már ködbe veszett.

– Hát ez mi? – mutattam hitetlenkedve a hajdan volt épületre, már ami megmaradt belőle.

Utastársam széttárta a kezét és csak annyit jegyzett meg: a vadászbombázók feltételezhetően a sín párokat akarták megrongálni és így sikerült. Aztán szembe fordult velem.

– Ne haragudjon – kezdte –, nincs jogom, de nem is akarok életébe, terveibe beleavatkozni. De sejtésem szerint Maga át

akar szökní Magyarországra, hisz a beszédén érezni, hogy nem német nyelvterületen született.

Úgy éreztem, semmit sem kockáztatok azzal, ha bevallom nemzetiségemet és feltárom szándékaimat. Ezeknek elhangzása után csend támadt közöttünk, majd mély lélegzetet vett, szemében különös fény gyulladt, és beszélni kezdett.

– Őszinteség őszinteséget kíván – kezdte. Csodálkozva néztem rá a furcsa bevezetés hallatán, de az öreg zavartalanul folytatta. – El kell mondanom, hogy én a magyar szanitéceknak és katonáorvosoknak köszönhetem az életemet. – Meghökkenem, de kíváncsian vártam a folytatást. – Tudja, '15-ben az én ezredem meg egy magyar gyalogos ezred, egymás mellett védtünk egy frontszakaszt Oroszországban. Egyszerre is rohamoztuk meg az ellenség állásait. Azok meg keményen védekeztek, de mi áttörtük a drótakadályokat és a közelükbe jutottunk. Akkor robbant mellettem egy kézigránát, ami teleszórt szilánkokkal, a légnyomástól meg eszméletemet vesztettem. A mieink halottnak hittek, ám a magyarok akkor találtak rám, amikor eszméletre tértem és így megmentettek. Ezért ha magyarokkal találkozom, ami ugyan igen ritkán fordul elő, igyekszem késői utódaiknak meghálálni, amit értem tettek. Így hát meghívom, töltse nálam az éjszakát! Itt fekszik a tanyám, a hegyhát lankáján, az egy napos késés már mit sem számít. – Meghatódva köszöntem meg ajánlatát, de köszönettel elhárítottam meghívását azzal, hogy nekem ma kell átjutnom hazai földre.

– Talán várják odaát?

É Várni bizonyára vár anyám meg a fivérem, bár nem tudhatják, hogy útnak indultam.

– Hát akkor? – kötötte az ebet a karóhoz az öreg hadfi.

– Köt a szavam, mert mához egy hétre Windisgarstenben kell lennem.

– Windisgarstenben? – hüledezett – Hisz az Ausztriában van.

– Ott bizony, és ott várják az én beszámolómat a hazai helyzetről.

– Ez nem lehet igaz! – csóválta a fejét az eleink egykori osztrák fegyvertársa. – Ha így áll a helyzet, nem marad más hátra, mint hogy ellássam néhány jó tanáccsal. Úgy néz ki – tekintett az égre –, hogy felhős éjszakánk ígérkezik. Minden esetre várja be, amíg teljesen besötétedik. Ettől a ponttól tartson egyenesen addig, amíg fényeket nem lát: a világos pontok már Magyarországot jelentik. A tanyákat nagy ívben kerülje el, a kutyaugatás jelzi hollétünket. Persze jó néhány órás gyaloglás után jelentkeznek a hunyorgó csillagocskák, de biztos támpontot nyújtanak. Ezek után nem marad más hátra, csak a búcsúzkodás. – Azzal levette sötétzöld kalapját, melyet hátul foglalatba szorított egy világos barna, sötét csomó, a körbe futó mély barna szalagot pedig apró, különböző színű zománcozott emblémák díszítették. Az egész fejfedő olyan benyomást tett rám, mintha az Öreg valamelyik zergevadász ősétől örökölte volna. Miután jól megszorongattuk egymás kezét, újdonsült öreg barátom elindult otthona felé. Néztem távolodó alakját, míg csak el nem nyelte a messzeség, miközben arra gondoltam, hogy a világ e kicsinyke zugában a Sors így összehozott kettőnket, sőt még az is felsejlett: talán apám is abban a gyalogezredben szolgálhatott, amit a veterán osztrák harcos említett. Persze az egésznek nem volt semmi alapja, csupán a képzeletem ragadott el.

A hegy lábánál burjánzó cserjésben helyezkedtem el. Miután alaposan belakmároztam, a tele has meg az egész napi lötykölődés elbágyasztott; elhatároztam, szundítok egy kicsit. A napot már a hegy takarta el, fénye még szikrázóan ömlött szét az előttem elterülő rónán. Anyám szerint hétalvó vagyok és ez most is bebizonyosodott, mert amikor felriadtam, teljes sötétség vett körül. Belekönnyeztem az erőlködésbe, hogy karórám számlapjáról leolvassam, hol tartunk az időben, de mivel e szándékom kudarcba fulladt, gyufát meg nem akartam

gyűjtani, így maradt a bizonytalanság, ami az órák számát illeti. Kikecmeregtem a sűrűből, hátamra vettem a hátizsáknak elő léptetett csomagomat, belebújtam a hevederekbe és elindultam. A szemem megszokta a sötétséget, és így az lassan derengésre váltott, ezzel segített a tájékozódásban. Bevallom: az izgalom enyhe szívdobogást okozott, amikor az első lépéseket tettem meg a földön, ami hazámat választotta el tőlem, a hazatérőtől. Már jó ideje meneteltem, amikor hátratekintettem, hogy tájékozódjam. A hegy hatalmas tömege sötétén törte át az este vagy éjszaka homályát, és így irányt is mutatott; elűzte azt a félelmet, hogy ezen az ismeretlen terepen minden támpont nélkül célt tévesszek. Az egyhangú menetelés alatt elvesztettem az idő és a térérzékeimet. Csak egy gondolat hajtott-űzött előre: hogy megpillantsam azokat a bizonyos világító pontokat, amik már utam végcélját jelentik. A mező meg élte a maga megszokott éjszakai életét. Tücsökzene kísért utamon, ismeretlen madárhangok törték meg az egyhangúságot. Az éjszakai menetelésekből jól ismert fáradság telepedett rám, amit ködös képek kísértek és lassan kikapcsoltak környezetemből egészen addig, amíg majdnem ráléptem egy, a magas fűben szunnyadó fácánkakasra. Na, az a rikoltozás, amit hallatott, visszahozott a való világra, csak azt nem tudom, melyikünk ijedt meg jobban. Mindenesetre a frászt hozta rám ez a hirtelen támadt, velőkig hatoló hang, és amikor magamhoz tértem, elhatároztam, pihenek egy kicsit. Hátizsákomra ültem és egy hirtelen ötlettől vezérelve rágyújtottam. A gyufa lángját tenyeremmel takartam, majd gyorsan elfújtam, nehogy felfedjem jelenléteimet. A nagy riadalom után jól esett a füst és helyreállította lelkem békéjét.

Ahogy ott pöfékelek, távoli kutyaugatást hozott felém az időközben feltámadt, enyhe szellő. Eszembe jutott a jó tanács, amivel az öreg hegylakó barátom ellátott, hogy a tanyákat messzire kerüljem el. Akaratlanul tartottam be útmutatását, mert a hang igen messziről hallatszott. A rövidke pihenő után

tovább baktattam. Szemeim átfúrták a sötétséget, keresve azokat a jeleket, amire áhítoztam, de mindhiába. Vállamat, nyakamat már kellemetlenül húzta a hátamon himbálózó zsák súlya, és teljesen összezavarodtam, ami a helyes irányt illeti, mert a hegy körvonala már beleolvad az éjszaka sötétjébe, és így ösztöneimre hagyatkozva ballagtam tovább. Már a remény is kezdett elhagyni, amikor felsejlettek előttem a várva várt, sárgán pislogó gömböcskék. Abban a feszült idegállapotban eleinte érzéki csalódásnak tulajdonítottam a jelenséget, de ahogy tovább haladtam, a szemeim megnyugtattak, hogy nem káprázat, hanem igaz valóság az, amit látok. Ekkor jutott eszembe a figyelmeztetés, hogy azok a fények már magyar földről sugároznak felém, tehát a határ közelébe értem. Ez a tudat elűzte fáradságomat, fokozott éberségre intett, és óvatosan, meggörnyedve osontam tovább. Néhány lépés után megálltam, feszülten figyeltem, felfogtam és kiszűrtem minden zajt, majd tovább lopóztam. Egy ilyen hallgatózáskor jobb kéz felől beszéd-foszlányok sodródtak felém. Megállt bennem az „ütő” és villámgyorsan hasra vágtam magam. Lapítottam és füleltem. A hangok változatlan erősséggel és egy irányból hallatszottak, s ebből arra következtettem: bizonyára határőrök szórakoztatják egymást unalmukban. Fekve maradtam és miután már nem észleltem szívem dörömbölését, amit a föld visszavert, kúszni kezdtem. Óvatosan, minden neszre figyelve haladtam előre. Rövid pihenőket beiktatva araszoltam és egyszerre csak elfogyott alólam a fű, és olyan csupasz területre jutottam, amit feltehetően emberkéz alkotott. A „határsáv” –, villant belém a felismerés, de többre nem is futotta, mert minden előzetes jel nélkül összekúsztam egy velem szembe haladó testtel. Az egész olyan váratlanul történt, hogy ijedségre sem maradt idő, csak az ösztönök léptek működésbe.

– Hova? – szólalt meg az ismeretlen fojtott hangon, miközben elcsúsztunk egymás mellett.

– Be – válaszoltam hasonló hangnemben, ahogy távolodtunk egymástól. Már jó egy testhossznyira lehettünk, amikor ezt a szót sziszegte felém: – Hülye – aztán megszűntünk egymásnak létezni. Már füves talajon haladtam, miközben azon füstölögtem: miért vagyok én hülye. Ha ez a pasi tudná, miben mesterkedem, akkor inkább az örült szó illetne, de szerencsére vállalkozásom – legalább is egyelőre – az én titkom maradt. A talaj annyiban változott alattam, hogy sűrű bokrok közé vezérelt jó sorsom, ami igen megnehezítette előrejutásomat. Főleg háti-csomagom akadályozott, mert minduntalan ádáz küzdelmet kellett folytatnom, hogy kiszabadítsam a kusza ágak fogságából. Úgy döntöttem: elég volt a csúszó-mászó életmódból, és felegyenesedtem. Karom-vállam sajgott, hátamat verejték áztatta, és fogalmam sem volt arról, hol vagyok. Ez a bizonytalanság arra készítetett, várjam meg a napkeltét, hogy annak világánál tájékozódni tudjak. Behatoltam hát a bokrok sűrűjébe, és egy megfelelő helyen, ahol úgy éreztem: láthatatlan vagyok, minden figyelő szem elől letanyagztam. Az „ember” hónap elején jártunk, de a hőmérséklet igazán elfogadható volt. Az éjszakai menet fizikai megpróbáltatásai, párosulva a lelki megrázkódtatásokkal, elzsibbasztottak és a tűréshatárra sodortak, nem csoda hát, ha ott, a bokrok biztonságosnak vélt fedezékében, elaludtam.

Madárpityegésre riadtam, és ahogy eszméltem tekintetem egy madárrajra esett, amint vidáman falatoznak egy szederbokor sötét bogyóiból. Ahogy mozdultam, ijedten rebbentek fel és szálltak meg egy távolabbi, gyümölcsseit kínáló zöld csoportot. A táj így, a reggeli nap bágyadt fényében, igen hasonlított a Tisza gátját kísérő kubik gödrök jellegzetes képéhez. A növényzete, a bokrok és szétszórtan nőtt suhángok is, ezt a benyomást keltették. Ahogy tekintgettem, úgy merült fel bennem a kérdés. Ugyan hol vagyok? – Mivel válasz nem érkezett, úgy döntöttem: falatozom valamit, hátha evés közben nem csak az étvágyam, hanem a felelet is megérkezik. Vízem

nem volt, így folyadékhíányomat a madarak útmutatása alapján a természet–adta gyümölcsből pótoltam, és mire hozzájutottam, feketére festette mindkét tenyeremet, szűrös indái pedig mély nyomokat hagytak bőrömön. Mire testem követelését kielégíttem, a Nap is feljebb emelkedett, és irányt mutatott ezen a nem éppen sima terepen. Elindultam hát, kerülgetve az utamat álló növényzetet, és lépteimet úgy irányítottam, hogy közelebb sodorjanak az általam vélt gáthoz, persze csak annyira, hogy fedezve legyek a felfedezés veszélye ellen. Az, hogy mennyit haladtam, az kiszámíthatatlannak tűnt, de makacsul törtetem előre. Azt ugyan már biztosra vettem, hogy hazám földjét taposom, csak azt nem tudtam, melyik szegletét. A véletlen jött segítségemre, mert az általam gátnak vélt katonai nyelven szólva „műtárgy tetején egy szénásszekér” jelent meg, amit hátulról egy kerékpáros férfi kísért. A magasra rakott széna tetején ülő férfi, aki a lovakat irányította, egyszer csak elkiáltotta magát:

– Rigó te, a rosseb egye meg a lusta pofádat! – azzal az egyik ló hátára húzott szíjostorával. A megszólított rántott egyet a négykerekű alkalmatosságon, én meg tudomásul vettem, hogy valóban magyar levegőt szívok. Az eseményen felbuzdulva úgy döntöttem, ha már egy lovas kocsi simán halad ott fent, egy gyalogos is könnyebben emelgetheti a lábát. Felkúsztam hát az enyhe lejtőn és széttekintettem. Valóban egy végtelenbe nyúló útra leltem, melyet jegenyefák kísértek. A járművek kerekei széles ösvényt tapostak földjébe, kétoldalt, közepén meg fű burjánzott, csíkja a messzeségig zöldellt. A jobb oldali keréknyomban rúgtam a port; eleinte feszülten figyelve, eltűnésre készen, aztán, hogy nem történt semmi, neki bátorodtam. Sehol egy lélek, magányomat és a csendet néha–néha madárfüttty törte meg; a Nap szembe sütött, béke és hazai levegő vett körül. Már vidáman füstöltem és nyertesnek tudtam be kalandom ezt a szakaszát, amikor a semmiből harsány hang törte meg a csendet.

– Állj! Fel a kezekkel! – Az első ösztönöm menekülésre késztetett, de amikor több fegyver závarjának fémes csattogása is elérte fülemet, gondolkodás nélkül löktem karjaimat az ég felé. Feszülten váraкоztam a következő eseményekre. Nem sokáig, mert a bal oldali mélyedésből három magyar katona alakja bontakozott ki, akik lövésre kész puskáikat rám tartva felém közeledtek. Manlicherek –, állapítottam meg a puskák típusát gépiesen –, ennél több gondolat nem is fészkelte agyamban. Vezetőjük, aki egy-egy fehér csont csillagot viselt zubbonya felső hajtókájának két oldalán, elem lépett. Sovány magas alakjának árnyéka rám vetődött, és ahogy megszólalt, vékony nyakából kiugró ádámcsutkája le-felugrált miközben a hivatalos szöveget darálta.

– Figyelmeztetem: szökési kísérlet esetén felszólítás nélkül lövünk, most pedig leengedheti a karjait. – Enyhe zsibogással tért vissza felső végtagjaimba a vér, ahogy normál helyzetükbe értek, miközben elhangzott a következő kérdés.

– Honnan hová?

– Ausztriából haza.

– És hol van az a haza?

– Szolnokon lakom, ott is születtem.

– Fegyver van magánál? – vallatott tovább.

– Ugyan honnan lenne? – bátorodtam neki –, mint leventét vittek ki, és ahogy kiértünk, osztrák parasztnál dolgoztunk, amíg csak amerikai fennhatóság alá nem kerültünk Linz környékén – hazudtam folyamatosan.

– Rendben van. – mondta és még bólintott is hozzá, majd folytatta – Most bekísérjük az őrsre, ahol kivizsgálják az ügyét, majd igazolást kap és mehet Isten hírével. Kövessen! – azzal előre állt, a két katona meg közre kapott és elindultunk. Úgy meneteltem kettőjük társaságában, mintha csak közéjük tartoznék, mert átvettem lépésük ütemét, miközben agyamban lázas gondolatok kergették egymást, kibúvót keresve ebből a kutyaszorítóból. Semmi használható ötlet nem jutott eszembe,

végül is Szent Antalnál kötöttem ki, akinek öt pengőt ígértem, ha ismét szabaddá tesz. Szemből kerékpárosok haladtak el mellettünk, néha hátulról előzték meg kis csoportunkat, ahogy elszántan vonultunk a jegenyefák vigyázta úton, és sajnálkozó pillantásuk együttérzést lövelltek felém. Végre vezetőnk az első leágazásnál balra fordult; egy széles útra értünk, amit gesztenyefák öveztek. Ahogy tovább haladtunk, jobbról feltűnt egy helységnévjelző tábla, amin a Szentgotthárd név ékeskedett. Na végre –, sóhajtottam fel, most már legalább tudom, merre vetett sorsom. Két oldalt házak tűntek fel szépen rendezett előkertekkel, majd egy kocka alakú emeletes villa, melynek kovácsoltvasból készült kapujában puskás őrszem álldogált. Egyesével sorjázunk be, miközben az őr az utoljára maradt kísérmőtől annyit kérdezett:

– Madarat fogtál?

– Ja – hangzott a rövid válasz, majd egy tágas téglafallal körükerített udvar tárult ki előttünk. A füves térségen magányosan vagy kettesével sorstársaim üldögéltek hátizsákjaik társaságában, földre szegezett tekintettel. Vezetőnk a lépcsőfeljáróhoz kanyarodott földre dobatta zsákomat, majd elindult felfelé. A szöges bakancsok csattogását felerősítve verték vissza a szűk lépcsőház falai, mire felértünk. Az őrvezető bekopogott egy barnára pácolt ajtón, majd a kihallatszó „igen” kiáltásra eltűnt előlünk. Kisvártatva megjelent az ajtó keretében, intett, és magam elé engedve beléptem a szobába. Szemben egy ablak két kitárt szárnyát pillantottam meg először, melynek belső üvegén egy eltévedt, megrémült darázs szánkózott le-fel, keresve a szabadság felé vezető utat. Az ablak előtt hatalmas íróasztal terpeszkedett, mögötte fehér, rövid ujjú ingben férfi hajolt iratai fölé, így csak fekte, hátra fésült hajának teteje látszódott. A bal oldali falat terjedelmes iratszekrény uralta, míg szemben egy számomra ismeretlen férfi keretezett képe törte meg a sárgára festett fal egyhangúságát. Alatta üresen ásító székek sorjáztak.

Mozdulatlanul vártunk az ajtó két oldalán, jobbról lábhoz tett fegyverrel az örvezető, balról én, majdnem reszkető inakkal. Ezután a lélektani szünet után végre megreccsent a szék az ülő alatt, ahogy hátra tolta, majd felnézett és rám emelte tekintetét. A hosszúkás arcból szabályos méretű orr ugrott ki a fekete szemek közül, de arca bal oldalát ragya borította, és tette félelmetessé megjelenését.

– Lépjen közelebb! – szólított fel. Ott álltam az íróasztal előtt, és akkor vettem észre azt a forgótáras, hosszú csövű pisztolyt, ami mint egy levélnehezék, egy kisebb iratcsomó tetején feküdt.

– Honnan jött? – hangzott el az első kérdés.

– Ausztriából – feleltem készségesen.

– És hogy került oda? – folytatta.

– Vittek – válaszoltam tömören.

– Talán rab volt?

– Nem, mint leventét szedtek össze bennünket, és muszáj volt engedelmeskedni.

– Muszáj – húzta szét gúnyosan a szót, azzal felkelt, felkapta a forgó pisztolyát, előjött az íróasztal mögül, a fegyvercsövet a hasamba lökte és az ablakhoz kényszerített.

– Na, ugorj ki – váltott tegezésre – muszáj!

Közeledésünk megriasztotta a darazsat, így pályát változtatott az üveg síkján, ami egyúttal szabadságát is jelentette, és bántó zúgással vágott fel a kinti levegőben. Én meg lenéztem az egy emelet mélységbe, ami nekem egyáltalán nem volt ijesztő, sőt fogadásból nem egyszer ugrottam ki ebből a magasságból, de itt másról volt szó. A pisztoly csövének fájdalmas nyomása ellenállást váltott ki belőlem. Szembe fordultam vallatómmal, dacosan belenéztem a szemébe és kiböktem.

– Ha bolond lennék! – Ahogy tekintetünk összekapcsolódott, láthatott felvillanni a szemembe valamit,

mert a nyomás enyhült a gyomromban, és egészen más hangon csak ennyit mondott:

– Hát így kellett volna elhagyni az országot is. Menjen vissza a helyére! – és már ismét magázódtunk. Alig vettem fel a pozícióm az íróasztal előtt, amikor a fekete hajú férfi, akiről nem tudtam, hogy civil ruhában milyen szerepet tölt be ezen a határvadász őrsön, váratlanul megszólalt.

– Örvezető vigye le az udvarra a többiek közé, majd még elbeszélgetünk a fiatalemberrel. – Azzal iratai tanulmányozásába mélyedt. Ahogy lefelé csörtettünk és már a kijárat felé tartottunk, öröm, aki hátulról kísért, megszólalt.

– Halja–e, maga egy kemény fickó. A többiek, akik átestek ezen a próbán, mind nyavalyogtak, sírtak; maga meg... – és itt elhallgatott. Én meg, miközben kifújtam magamból a „gőzt”, ami a történetek hatására bennem volt, büszkén odavágtam:

– Székely gyerek vagyok én, nem valami lekvár Tóni.

– Húha – jött a válasz a hátam mögül; hogy aztán ez gúny volt, vagy elismerés, azzal már mit sem törődtem. Az udvar árnyékos sarkában helyezkedtem el a tűző nap elöl, és az előző eseményeken töprengtem. Akár hogy is hánytam vetettem meg sorsomat, a következtetés ugyanaz maradt. Fogoly vagyok a hatalom kénye-kedvére kiszolgáltatva. Hagynom kell, hogy sodorjon az ár ismeretlen jövőm felé. Talán csak az nyújtott némi reményt és megnyugvást, amit elfogásomkor az örvezető mondott: „Kivizsgálás után mehetek Isten hírével.” Ezzel viszont szemben állt civil vallatóm kijelentése, hogy még elbeszélget velem –, és ez nem sok jót ígért. Így vívódtam gondolataim párbajában, amikor tenyerére vett a Szerencse Istenasszonya. Ugyanis megjelent az udvaron egy régi ismerősöm, szakaszvezetői mivoltában. Rugók löktek fel és már levegőt vettem, hogy rákiáltsak, de mozgásomra felfigyelve Ő is azonnal rám ismert, és gyors, rövid fejrázással adta tudtomra, hogy titkoljuk el kapcsolatunkat. Visszaereszkedtem a földre, miközben lassan fújtam ki a

kiáltásra szánt pótlevegőt. Husi bácsi, mert így hívták reménybeli megmentőmet... Akkor ismerkedtem meg vele és kötöttünk barátságot, amikor egy gyalogsági százados költözött családjával a szomszédunkba. Ennek a tisztnak volt egy feketére lakkozott személyautója, amit az én öreg barátom kezelt és vezetett. Most már csak azon törtem a fejem, hogyan került ide ebbe a határ menti városkába. Igaz, magamnak is feltehettem volna ezt a kérdést, de én ismertem életutamat, így aztán megerősített hitemben, hogy a Szent Antalnak felajánlott öt pengő hatásosnak bizonyult, mert ide vezényelte megmentőmet az Ő személyében. Vidámabban tekintettem a világba, mert már láttam az alagút végét, aztán majdnem pánikba estem, amikor eszembe jutott a vallatóm által beígért „beszélgetés”. Ugyanis eddig sem a nevemet, sem a pontos lakcímemet nem kérdezték, és nem is vették jegyzékbe. Na már most, ha ez megtörténik, nyilvántartott személy leszek, és mint ilyen, már nem „ficánkolhatok”, mert ennek alapján utolérhetnek. Újabb felhők gyülekeztek hát szabadulásom egén, amelyek ismét borongóssá tették gondolatvilágomat. Tűnődésemnek a szakaszvezető megjelenése vetett véget. Az udvar közepére állva elkiáltotta magát.

– Egysoros vonalban sorakozó! – Mi, a „begyűjtöttek”, lehattunk vagy tízenketten, gyorsan teljesítettük parancsát. Miután a mozgólódásunk megszűnt, jött a következő különös utasítás.

– Felsőruházatot le, a kezeket a tarkóra! – Riadtan tekintettünk egymásra, míg ruhadarabjainktól megszabadultunk, végül ott álltunk a napsütésben félmeztelenül, és dobogó szívvel vártuk: mi lehet a következménye ennek a fura felállásnak. A megoldás a „ragyás képű” személyében érkezett. Egyenként lépett elénk és felső karunkat vizsgálgatta. Már túlhaladt rajtam és sor vége felé tartott, amikor egy pofon csattanása közben felüvöltött.

– Te piszkos német bérenc, hazatoltad a pofádat? – és ordítását még egy pofon hangja kísérte. A delikvens, szegény hazám fia, kitántorgott a sorból halál-fehéren, de pirosuló arccal várta a következő ütések. Nem történt semmi, de „inkvizítorunk” feldúlt arccal szólt Husi szakaszvezetőhöz.

– Különítsék el ezt a rohadt fasisztát, majd később foglalkozom vele! – mondta, azzal a következőhöz lépett. Szegény barátom!... rosszkor voltál rossz helyen, mert betetoválták a vércsoportod betűit a karodba. Ugyanis Hitler hatalomra jutása után, védelmére megalakították az SS-intézményét, ami magyarul „véd osztagot” jelentett. Kezdetben ez 200-400 főből állt. Később tovább fejlesztették olyannyira, hogy a reguláris Wehrmacht hadseregen belül egy külön elit haderőt képeztek. Ellátásuk és fegyverzetük elszántságukkal párosulva híres-hírhedté tették a későbbiekben a Waffen SS-nek nevezett alakulatokat. Tagjait, hogy sebesülésük esetén gyors segítséget kaphassanak, ellátták vércsoportjuk jeleivel, ezzel is növelve kiváltságukat. Ezt találta meg a civil ruhás, ami akkor már főbenjáró bűnnek minősült és súlyos következményekkel járt. A lejátészódott esemény hatására szóttanul, megszeppenve ültünk a lemenő nap simogatásában, amikor két fehér köpenyes katona jelent meg egy kondért cipelve. Mögöttük hasonló öltözékben harmadik társuk ballagott, előkéje tele csajkával.

– Vacsora – jelentette be egyikük, miután a főre helyezték a gőzölgő alkalmatosságot. Ínycsiklandozó illat lepte be a térséget és akkor éreztem igazán, hogy bizony reggel óta nem ettem. Körülrajzoltuk az étel kútfőjét, miközben villámgyorsan szedtük magunkhoz a szögletes csajkákat, a bele dobott alumínium kanalakkal együtt. Kelkáposzta főzelék sok krumplival, kevés hússal: ez volt a menü. Kenyeret nem kaptunk, de az ételosztó megnyugtatóan, hogy repeta az lesz dosztig. Állva, ülve estünk neki a csemegének azon igyekezve, hogy minél előbb a második adaghoz is hozzájuthassunk.

Vendéglátóink nevetgélve, cigarettázva szemlélték tevékenységünket, és földieket keresve kérdezték lakóhelyeinket. Tisztára ettük a kondért és víz után néztünk, hogy hálánk jeléül elmosogassuk evőkészletünket, de egyikük, egy tipikus szakács alkatú vastagnyakú katona eltekintett és feloldozott ebbéli kötelezettségünk alól. Hanyag mozdulattal a kondérra mutatott és azt mondta.

– Dobjátok bele híveim, majd mi elvégezzük a piszkos munkát is. – A jószolgálati különítmény ugyanabban a felállásban távozott, ahogy meglepetésünkre megérkezett. Mi meg jóllakottan, sorsunkra várva heverésztünk a hűvösödő pázsit puhaságában. Már alkonyodott, amikor az én Husi bátyám megjelent és sorakoztatott bennünket. Találomra kiválasztott belőlünk öt főt, akiket az udvaron hagyott, a többieket – köztük engem is – egy katonára bízott, aki élünkre állt és elindult az épület felé. Utolsónak maradtam a sorban, és ahogy lefelé haladtunk a lépcsőkön, egy pillanatra visszatartott és a fülembe súgta:

– Az ajtó mellé ülj! – Aztán kámforrá vált, mi meg megtorpantunk a bejárat ajtó előtt, amíg a katona a kulccsal bíbelődött. Aztán kitárult az ajtó és egy pincében találtuk magunkat. Csupasz izzó erőtlen fénye sárga színbe öltöztette a helyiséget, melynek padozatát vastag homokréteg borította. A levegőben ammóniák szag terjengett, jelezve, hogy összkomfortos zárkában vagyunk, ahol a homokréteg jelenti az illemhelyet. Az utasítás szerint a zsákomra telepedtem az ajtó mellett. Szemben egy pufók piros képű sorstársam helyezkedett el. Egy darabig némán méregettük egymást, majd a zsákomra bökött és megszólalt.

- Amerikai fogságban voltál?
- Ühüm.– válaszoltam szűkszavúan.
- Merre?
- Alsó Ausztriában.
- Én meg Klagenfurt környékén.

- Hová való vagy?
- Pesti vagyok – feleltem szűkszavúan
- Én meg bicskei – közölte velem.

Mielőtt tovább kószoltunk volna egymást, a fény kialudt, csak a vasráccsal ellátott szellőzőnyíláson derengett át némi fény. A sötétség véget vetett társalgásunknak, némaságba burkolóztunk; majd a megpróbáltatásokkal teli éjszaka és nappal után elaludtunk. A lefekvést a nedves, hideg homok tette kellemetlenné; így hátizsákjainkon gunnyasztva, hátunkat a falnak támasztva próbáltuk eltenni magunkat a holnapra. Nyugodtan, tiszta lelkiismerettel merültem el az álom világába, azzal a tudattal, hogy megmentőm bizonyára rendelkezik olyan tervvel, ami engem a szabad világba segít. Kulcs csörgésére ébredtem, fény támadt, majd megjelent az ajtóban szakaszvezetőm vállas alakja. Rám bökött: „maga következik” –, mondta majd kifordult az ajtón. Magam elé rántottam zsákomat és szóltanul követtem. Amíg a kulccsal babrált, mutató ujját szájára téve csendre intett. Óvatosan vettük a lépcsőfokokat, és mikor az udvarra értünk, a kapu felé tartottunk. Őr sehol, jobbra fordultunk a széles utcán, és amikor jó darabot haladtunk, megállt. Szembe fordult velem és suttogó hangon a következőket közölte velem.

– Jól jegyezd, meg amit mondok. Van itt közöttünk egy Víg Mihály nevű katona. Szolnokon a Gát utcában lakik. Két hónapja nősült, Juliska a felesége. Te a sógora vagy. Őt látogattad meg. Hazait meg levelet hoztál a menyecskétől. Van valami igazolványod?

– A levante.

– Az is jó. Ha esetleg a járőr elkap, ezt a mesét add be neki. Ezen az állomáson ne szállj vonatra, mert ellenőrzik. Most fél egy van, gyalogolj tovább és a következő állomáson nyugodtan ülj a hajnali szerelvényre. Értve?

– Igen – válaszoltam. és még mielőtt hálálkodni kezdtem volna magához ölelt.

– Na, menj – eresztett ki szorításából. Könnyes szemekkel indultam az ismeretlen felé, de emlékéit ma is őrzöm, mert ez volt az utolsó találkozásunk. Hajnalig meneteltem, amikor egy kis állomáshoz értem. Nevére már sajnos nem emlékszem, mert az egész 61 évvel ezelőtt történt, amiből következtethetnek jelenlegi koromra is. Tehát vonatra ültem egyedül egy kupéban, és szerencsémre gondoltam, ami ilyen véletlenekkel irányítja életünket. Már majdnem szundítottam a vonat ütemes zakatolásától, amikor egy megállóban egy kis társaság lepte el a fülkémet, és megzavarta eddigi nyugalمامat. A friss levegővel erős pálinkaillatot hoztak magukkal. A két vérbő arcú, ünneplőbe öltözött parasztember között valósággal elveszett harmadik társuk: alakjával, hosszúkás fejformájával és csokornyakkendőjével, aminek egyik szára törött propellerként konyult le inggallérjára.

– Ide, ide az ablak mellé főbíró uram – udvariaskodott a köpcösebb, aki fekete kalapját mélyen a homlokára húzva, mint a hatalom jelvényét viselte.

– Köszönöm bíró uram – hangzott a testesebbik szájából, majd folytatta.

– A jegyző uramat meg vegyük közre, nehogy már megszökjön.

Így miután kialakult az ülésrend, előkerültek a kockás ruhákba bújtatott finomságok, és megindult a „trakta”, a magyaros és szívélyes kínálgatások sora.

– Ne vesse meg ezt a sódart, jegyző uram, szeljen belőle, hat hétig locsolgattam a páclében, gyertyánfa tuskóval füstöltem, olyan ez, mint a vaj – fordult a bírónak titulált személy a jobbán ülőhöz.

– Vegyen hozzá ebből a jóféle mangalica szalonnából, hogy jobban csússzon – kínálta meg a vérszegény emberkét az ablaknál ülő. A megszólított zavartan köszöngette a finomságok áradatát, majd szégyenlősen hozzáfogott elpusztításukhoz.

É Ihol, ni, ez meg már ki ne maradjon –, emelt elő egy fél pár kolbászt rejtekéből a főbíró –, nehogy már megavasodjon – mondta, azzal tisztességesen megosztva a darabokat, átnyújtotta társainak. Ezután csend lett, melyet csak a rágás neszezése kísért egészen addig, míg egy zöldszínű üvegbe szorított dugó cuppanása nem hallatszott, amint erőszakos mozdulattal kiszabadították fogságából.

– Vessünk ágyat a többi falatnak is, ezzel az Isten adta kadarkával – emelte meg gazdája, a főbíró, a nedűt tartalmazó flaskát. Szótlanul vették át és zaborogva engedték le torkukon a Teremtő ajándékát. Mire visszakerült a kínálóhoz a már tartalmában jócskán megcsappant ivó alkalmatosság, törölt egyet a száján, majd utolsó cseppig kiitta tartalmát. Nagyot szusszantott, megtörölte bajuszát, majd a dugót egy határozott mozdulattal a már üres üvegbe ütötte és folytatódott a falatozás. Először a jegyző csattintotta be bicskáját jelezve, hogy befejezte a bőséges reggeli táplálkozást. Őt a bíró uram követte, végül a főbíró adta meg utolsónak a jelzését, hogy Ő is eltelt a hízó maradékából. Erre a bíró emelt fel egy fehér literes üveget, melyben sárgászöld folyadék csillant meg a betűző nap fényében.

– Nyomassuk le Isten segítségével, meg ezzel az öregtökén termett rizlinggel, amit az Úr adott! – azzal a jegyző kezébe nyomta a dugójától már megszabadított üveget.

– Isten, Isten – emelte meg a felszólított, és ádámcsutkája lefelmozgott minden kortynál, ahogy szájába zúdította és nyelte le a sárgászöld áradatot.

Miután ez a borocska is hasonló sorsra jutott, mint előző vöröslő társa, elindult a beszélgetés a most már jóllakott társaság tagjai között. Kiderült: valamelyik környékbeli falu újonnan megválasztott előjáróival hozott össze a sors, és most Szombathelyre igyekeznek hivatalos eskütelre. Hát innen eredt, és az újdonság varázsának tudható be, ahogy elnyert hivatali rangjukat egymás között oly sűrűn gyakorolták!

Társalgásuk közben többször is elhangzott a „felszabadulás” szó, amit én, – őszintén bevallom –, eleinte nem értettem. Mi „odakint” úgy értelmeztünk, hogy hazánkat súlyos harcokban foglalták el a túlerőben levő ellenséges hadseregek. Mitől lett ez „felszabadítás”, milyen rabságból szabadultunk meg általuk? Csak később, már otthon értettem meg, fivérem szájából, hogy a sok pusztításból, az elhullajtott vérből már erényt csinált a politika. Szombathelyen ismét egyedül maradtam, miután a „vezérkar” lekaszálódott a szerelvényről. Egy fiatal vasutas járta végig a kupékat, és közölte: a vonat csak Celldömölkig közlekedik. Sokan leszálltak, én viszont úgy döntöttem: nekem az is valami, csak minél közelebb kerülhessek otthonomhoz. Kora délután érkeztem meg az előre bejelentett végcélomhoz. Az állomás és környéke kihalt, a második vagy harmadik vágányon tehervonat vesztegelt. Fegyveres őrök sétáltak mellette, mellükre eresztett géppisztolyokkal. Már azon voltam, hogy eltűnök az épület mögött, mikor valahonnan feltűnt egy vasutas. Kérdésemre, hogy mikor indul vonat Budapest felé, vállá rángatásával jelzett, ám amikor elébe tartottam amerikai cigarettás dobozomat és felszólítottam, hogy markoljon bele, mindjárt megeredt a nyelve. „Két vagy három nap” –, felelte készségesen, miközben tűzzel is szolgáltam neki. Láttam elkomorult képemet, és mialatt kifújta az első szippantást, a vagon sor felé intett.

– Itt ez a szerelvény, valamikor elindul, amint gépet kap, és ezzel reggelre felvergődhet Kelenföldre.

Úgy néztem rá, mint ha kínaiul szólalt volna meg.

– Jó, jó – nevette el magát –, egy kissé kockázatos, de ha Magának sürgős, sok minden mást nem tehet. Nézze azt a leponyvázott, póre kocsit, azt a legutolsót: az alatt észrevétlen maradhat, többet nem tehetek Magáért! – fejezte be az eligazítást, azzal dolgozta után nézett. Megkövülten néztem utána, de a gondolat fészket vert agyamban. Az állomás épülete előtt

elhúzódtam a szerelvény végéhez és vártam a jó szerencsémét. Igaz, ha én akkor valamennyire is tisztába vagyok a hazai viszonyokkal, inkább gyalog vágok neki az előtttem álló távnak is. Még ma is borzongok, ha rágondolok: mi történt volna velem, ha felfedeznek. Vagy helyben agyonlőnek, mint szabotőrt, vagy jó esetben 25 év Szibériában, ha kibírom.

Ehelyett azt figyeltem, hogy az örök meddig sétálnak el a szerelvény mellett. Örömmel nyugtáztam: még el sem érték a kiszemelt vagon, megfordulnak, és visszafele folytatják útjukat. Most már csak egy kérdés maradt: hogyan közelítsem meg a szerelvényt. Csak egy megoldás kínálkozott: hátulról, a kocsik takarásában. Szerencsém most sem hagyott cserben, mert a már alkonyati szürkületben, kéményén sűrű gőzt lövellve, feltűnt a vonóerő a várva-várt mozdony. Ütközők csattantak, a kocsisor hátra csúszott, amikor elébe állt és rácsatolt a hosszú vagonorra. Eljött az én időm is. Dobogó szívvel lódultam neki, felkapaszkodtam az ütközőre, villámgyorsan kifűztem a ponyvát rögzítő kötelet, áterőltettem zsákomat a megnyílt résen, és már birtokon belülre kerültem. Fegyver, zsír és olaj ismerős szaga köszöntött. Fából készült ládák sorakoztak, oldalukon cirill betűs feliratokkal. Remegő kézzel tüntettem el a behatolás nyomait és foglaltam el helyemet a vagon szálkás padlózatán. Egy darabig még füleltem, aztán megnyugodtam; szívem ritmusa is normális ütemre váltott és vártam. A ponyván átderengő fény lassan sötétre váltott, amikor a szerelvény meglódult, majd gyorsulni kezdett. Hallatszott a mozdony erőlködése, ahogy ezt az óriási tömeget lendületbe hozta. Valójában akkor nyugodtam meg igazán, amikor az utazásom megkezdődött. Aztán következett egy olyan éjszaka, amikor úgy aludtam, mint a nyúl. Minden neszre felriadtam, és ahol megálltunk, éberem figyeltem. Idegrendszerem végül belefáradt ebbe a meg-megszakított pihenésbe, és nem törődve a felfedezés veszélyével, mély álomba merültem. Arra ébredtem, hogy az alattam csattogó

kerekek zaját csend váltotta fel. A ponyván átszűrődő erős fény a reggelt jelezte. Óvatosan tekintettem ki a kocsit borító takaró alól és láttam, hogy jobbról és balról is veszteglő vagonok sora veszi körül a szerelvényt. Ez csak Kelenföld lehet –, riadt belém a gondolat. Kaptam a zsákomat és már az ütközőn álltam, onnan le a földre, és az utolsó kerék takarásában kitekintettem. Szerencsémre az ör, háttal nekem, már visszafelé haladt. Mint a villám, szeltem át a két vagon sor közötti távolságot, át a kerekek előtt, és hogy biztonságos távolságra kerüljek, még egy vonat alatt is átmásztam. A győzelem felemelő érzésével álltam talpra. Letisztítottam ruházatomat, kilihegtem magamat, leráztam tenyereimről a ráragadt fekete salakdarabokat, hátamra lódítottam a zsákomat és vagonok által körülvett, szűk úton elindultam arra felé, amerre az állomás épületét sejtettem. Éppen rágyújtáshoz készülődtem, megmenekülésem örömére, és ahogy megtorpantam, hogy a műveletet elvégezzem, majd nekiindultam, egy éles hang kiáltott rám.

– Állj!

Az egész annyira váratlanul ért, hogy még megijedni sem volt időm, és akkor egy tehervagon fékezőbódéjából két magyar katona ugrott ki. Szájuk vigyorra húzódott, amikor megszólaltak.

– Megjöttünk, hazataláltunk – így többes számban az egyik.

– Hiába, a honvágy hazahúz – tromfolt rá a másik.

– Hová való? – kérdezte a testesebbik.

– Szolnoki vagyok.

– Semmi vész, most bekísérjük a VÁP-ra, ott kap egy igazolást és utazhat tovább. Közrefogtak és tovább indultunk. Végre elfogyott a tehervagonok sora és feltűnt az állomás épülete, melynek homlokzatán a felirat igazolta, hogy utazásom végcéljához érkeztem. Menet közben mind azon gondolkodtam: honnan tudhatta ez a két katona, hogy szökevény vagyok, hisz nem volt a homlokomra írva, honnan

érkeztem. Azután egészen más felé irányult figyelmem, mert az épületbe érve balra fordultunk, majd ajtó nyílt előttem, amin kíséroid udvariasan betessékeltek. Alacsony helyiségbe jutottam, szemben íróasztal, a falak mentén két oldalt székek ásitottak, a sarokban egy fogas magasodott, ennyi volt az egész. A szőke bajuszú, középtermetű őrmester az asztal túlsó oldalán állva fogadta bevonulásunkat. Miután őreim egyike jelentette elfogásom tényét, és azt is: honnan érkeztem, katonai nyelven kifejezve „leléptek”, hogy folytassák tevékenységüket, mely a magam fajta „balekok” elfogására irányult. Az őrmester állva maradt és hivatalos hangon közölte velem, hogy neki itt csak az a tiszte, hogy a hazatérőktől a Kincstári holmit levegye, a többi már a helyi igazolóbizottság feladata. Ez után egy székre mutatott és felkért, hogy foglaljak helyet, s maga is leült íróasztala mögé.

– Katona volt? – tette fel az első kérdést.

– Nem – válaszoltam, majd leadtam az „óhéber dumát”, elhurcoltatásom szomorú történetét, szenvedéseimet, és a végén kijelentettem, hogy zsákom semmiféle Kincstári holmit nem tartalmaz. A szövegem mosolyt csalt szája szögletébe, azután kék szeméit rám szegezve bejelentette, hogy ami a Kincstári holmit illeti, az Ő feladata eldönteni; erre esküdött és felszólított, oldjam meg zsákomat, s tartalmát egyenként helyezzem az asztalra. Sokat nem várhattam, teljesítettem óhaját és a négy doboz, egyenként 100 db cigarettát tartalmazó kincsem ott hevert előtte.

– No lám? – élénkült meg – Honvédségi állomány –, és derűs arckifejezéssel rám nézett.

– Bocsánat, ez nem Honvéd cigaretta; ez amerikai katonai ellátmány.

– Na, látja – vágta el a további magyarázatomat –, tehát katonai ellátmány – jelentette ki.

– Na de őrmester úr, akkor sem magyar! – védekeztem.

– Katonák kapták. Nem igaz?

Szóttanul bólintottam; érvelése megdönthetetlen volt.

– Na de hogy lássa, nem egy szőrösszívű egyén vagyok, felezzük meg. Kétszáz a magáé, ha már idáig cipelte, kétszáz a Kincstáré. Rendben?

– Rendben – nyögtem ki.

Amikor a nyolc darab konzerv került terítékre, ismerve logikáját, magam ajánlottam fel négyet a „kincstár” javára, amit nevetve fogadott, és megjegyezte, hogy nem egy buta fiú vagyok, és köszöni az együttműködésemet. Ezután már mókásra vettük a figurát, hisz mindketten tudtuk: itt osztozkodás folyik nem a közvagyon védelme. Egy fehér női angóra pulóver volt szemre vételezésünk következő tárgya, és mielőtt „ítésem” döntése elhangzott volna, kijelentettem:

– Anyámnak viszem, aki egy volt hivatásos katona özvegye.

– Hosszasan nézett rám és beleegyezően bólintott. Öröme akkor csúcsosodott ki, amikor előhalásztam két pár fűzős csizma felsőrészét, a hozzá tartozó talpbőrökkel együtt.

– Ez az – élénkül meg –, tudtam, hogy ez a zsák rejteget kifejezetten magyar katonai tulajdont is. – Kézbe vette, nézegette, forgatta, majd megszólalt.

– Hányas lába van?

Már tudtam: van egy pár „birgerlinek” nevezett, a tisztek számára a háború alatt rendszeresített csizmám, ha sikerül haza mentenem. Végül zsákom aljáról két takaró került elő. Az egyik egy zöld színű amerikai gyapjúpokróc, a másik az a barna színű, középen fehér szarvast ábrázoló pléd, amit egy vadászházból „hoztam magammal”, valahonnan az Alpokból, ahol majdnem éhen vesztünk. Csillogó szemmel nézte az „árverésre” került darabokat, majd felajánlotta, hogy válasszak. Ez a fordulat annyira meglepett, hogy visszadobtam a „labdát” azzal, hogy válasszon Ő. Addig huzakodtunk, míg felkapta a szarvasos plédet és „legyen ez akkor” kiáltással maga felé húzta. Mozdulatára belesajdult a szívem, de amint később kiderült, ebben is szerencsém volt, mert a teljes ruhatáramat

egy másik hadsereg katonái minősítették kincstári holminak és elvitték, így a magmaradt takaróm, mint téli kabát, több télen át szolgált és védett a hideg ellen.

– Van még valami? – kérdezte jóindulatú mosollyal őrmesterem.

– Csak személyes holmi, ingek, alsónadrágok, szappan, törölköző – válaszoltam.

– Rendben, akkor pakolja be a holmiját, addig kiállítom az igazolványt, és ezzel nyugodtan utazhat, de figyelmeztetem: otthon három napon belül meg kell jelennie az igazolóbizottság előtt!

Amikor megemeltem a hevederekkel ellátott tengerész zsákomat, olyan petyhüden lógott kezemben, mint egy autóbelső, amiből kiengedték a levegőt. Akinek mind ezt a térfogat változást köszönhettem, tüzetesen elmagyarázta, hogyan és hányas számú villamossal érek át a Keleti pályaudvarra. Kezét nyújtotta, sőt elnézést kért arcán bűbajos vigyorral, és utamra engedett.

VIII.

Az utca, ahová kerültem, forgalmával lenyűgözött. Nők, férfiak siettek hátizsákok, bőröndök súlya alatt roskadozva, céljuk felé. A háború okozta romokat eltakarították, az újjáépítés jelei mutatkoztak a néhol foghíjas házak között. Azután, bár néha lépcsőkön lógva, nagy nehezen átvergődtem a Keleti pályaudvarra. A perzsa vásárhoz hasonló nyüzsgés fogadott. Az első vágányon veszteglő szerelvényre igyekezett mindenki felszállni. Kiabálás, lökdösődés töltötte meg a térséget, és visszhangzott a kupola alatt. A baj oka abban leledzett, hogy több volt a csomag, mint az ember, és közelharc dúlt minden talpalatnyi helyért. Mire a helyszínre értem, a kupék már zsúfolásig megteltek, de értük az újabb utazni akarók ismételt rohamokat indítottak. A leleményesebbek a

kocsik tetején helyezkedtek el batyujuk társaságában, és igyekeztek pozíciójukat megtartani. Miután többször is meggyőződtem arról, hogy ezzel a vonattal elérem végcélomat, felmásztam, és talpalatnyi helyen a tartalmától jócskán megfeszített zsákomra ültem. Az már senkit –, így engem sem érdekelt, hogy mikor indulunk, a cél csak az volt, hogy bármi áron utasokká válhassunk. Már szürkült, mire a szerelvény megrándult és csigalassúsággal kihúzott az állomásról. Ezt a „sebességet” aztán egész úton megtartotta, sőt azzal tetézte, hogy minden megállóban hosszasan időzött; gondolom azért, hogy kipihenje fáradságát. Nem csoda hát, ha azt a 100 kilométert, ami a szülővárosomtól elválasztott, éjfél után fél egyre tette meg. Félig kivilágított udvar és rosszul megvilágított utcák sora fogadott. Enyhe légszomjat is éreztem, amit a levegőváltásnak köszönhettem, hisz egy évig szívtam kezdetben a lengyel síkság, majd a Rajna völgye, a Bajor hegyek, végül az Osztrák Alpok ózondús levegőjét. Sokan hagytuk el a szerelvény, de végül egyedül vágtam neki utam utolsó szakaszának, ami otthonomhoz vezetett. Idegennek tűnő illatok, szokatlan és ismeretlen árnyak vettek körül, míg hazafelé osontam a már sokszor megjárt utcákon. Sehol egy lélek, csak a magány kísért, és már a gyalogsági laktanya előtt jártam, amikor hangos idegen nyelvű beszéd foszlányai jutottak el hozzám. Gondolom, a kapuban álló örök múltatták az őrségük idejét beszélgetéssel, és néha a megszívott cigarettájuk fénye is felém parázslott. Próbáltam még kisebbre összehúzódní, láthatatlanná válni, nehogy az utolsó métereken történjen valami sorsfordító esemény. Megúsztam, és ahogy távolodtam a veszélyes zónából, úgy erősödött hitem, hogy most már hazaérek. Az fel sem merült gondolatomban, hogy valami visszavonhatatlan is történhetett családommal vagy egyes tagjaival. Hazaértem. Dobogó szívvel ugrottam át a jól ismert kerítést, átvágtam az előkertet, vigyázva anyám rózsatövisre, és lélegzetviassafojtva bezörgettem a hálószoa

ablakán. Néma csend, csak a szívem zakatolása, mely már a torkomig hatolt. Erősebben vertem rá az üvegtáblára, mire egy ijedt hang hallatszott.

– Ki az? – Anyám kétségbe esett kérdésére elszorult torkomból szakadt ki a válasz

– Én vagyok anyám, Jancsi! Megjöttem!

Halk sikoly belülről, majd fény támadt, miközben ismét a kérdés:

– Te vagy az Jancsi?

– Én hát, Anyukám, hát már be sem engedi megtért fiát?

– Ó, Istenem, Istenkém – sírt fel szülém, azután villanyfénybe borult a ház. Mire a bejárathoz kerültem, az ajtóban már sírva-nevetve borult nyakamba; persze én is sírva fakadtam, aztán öleltük-csókoltuk egymást, összefüggéstelen szavakat motyogva. Nehezen ért véget ez az érzelmi vihar, és amikor valamennyire csillapodott, vettem csak észre bátyám alakját s mellette sógornőmet, aki kitágult szemekkel nézett, mint aki csodát lát. Azután kezdődött minden előről. Körbevettek, a viszontlátás minden megnyilvánulásával mutatták ki a hazatérésem felett érzett örömeiket. Nehezen tértünk magunkhoz, aztán már csak néztük egymást hitetlenkedve. Én meg, ahogy széttekintettem az üvegezett verandán, ahol tartózkodtunk, valahogy szűknek éreztem a helyiséget; anyám mintha öregedett volna az alatt az egy év alatt, mióta nem láttam, s a bátyám is ösztövérebbnek tűnt. A sógornőm az én megítélésem szerint nem változott, igaz, másfél hónappal egybekelésük után hagytam el a családot. A fonott kerti bútor karosszéke megreccsent alattam, ahogy beleereszkedtem; nem csoda hisz harminc kilóval több súlyt kellett elviselnie, mint egy évvel ezelőtt. Kérdések; azokra adott válaszokból támadt újabb kérdések záporoztak felém, miközben észrevettem, hogy tekintetükből sajnálkozással vegyes megértés sugárzik felém. Nem értettem, és valójában

zavart is ez a megnyilvánulásuk egészen addig, amíg a bátyám félénken, bátortalanul megkérdezte,

– Na és a lábad?

– Mi van a lábammal? – néztem szembe vele.

– Hát a bal lábad... – bátortalanodott el.

– Köszöni szépen, az is jól van – vettem mókásra a figurát –, és több ezer kilométeren keresztül a párjával együtt haza hozott közétek. De mi ez az egész? – csattantam fel –, mit jelentenek ezek a szánakozó tekintetek? Nincs az én lábamnak semmi baja – jelentettem ki, és nagyot toppantottam bizonyításul.

– Hát akkor nem igaz? – élénkült fel fivérem.

– Mi nem igaz? – fordultam felé.

– Hát, hogy elveszítetted.

– Már hogy veszthettem el, mikor oda nőtt?!

– És az akna?

– Miféle akna? – jöttem indulatba. – Na, most már ki vele: mi ez az egész?

– Tudod, a nyár elején itt volt egy bajtársad és azt közölte velünk, hogy látta, amikor egy akna elvitte a bal lábadat.

É Ki volt az a barom, aki ilyen rémhírral állított be? Megkeresem, ha a föld hátán van, még és rokkantat csinállok belőle, esküszöm!

– Nem mondta a nevét, azt sem, hogy hová való, és mi meg nem kérdeztük – védekezett testvérem.

– Szegénykéim! És Ti azóta ezzel a gondolattal éltek?

– Mit tehettünk volna mást? – felelte.

– Ó a rohadék! – törtem ki. Anyám megölelt, zokogni kezdett miközben azt hajtogatta:

– Tudtam, tudtam a Szűz Anya megsegített, nem hiába könnyörögtem hozzá. Én meg a haját simogatva csitítgattam és arra gondoltam: „az anyák már csak ilyenek mivel belőlük szakadtunk ki ösztöneik csálhatatlanok”.

Anyám csókjaival ébresztett csak úgy, mint gyermekkoromba. Jól esett gyengédsége, és amikor

kinyitottam szemeimet magamhoz húztam és én is csókkal köszöntöttem úgy, mint kicsi koromban.

– Ébredj fiam, kész az ebéd – mondta mosolyogva.

– Ebéd? – húztam el a szót.

– Az bizony, már a hasadra süt a nap – incselkedett.

Régen látott utcákon kanyarogtam a városközpont felé. Útközben ismerősök köszöntöttek hazatérésem alkalmából és kölcsönösen merítkeztünk meg a viszontlátás örömében. A Szapáry utca sarkán Nagy Sanyi, becenevén Piki állt, amerikai katonai ruhában.

– Hát Te szabadságon vagy? – mutattam az egyenruhára.

– Egy frászt, csak minden ruhámtól megszabadítottak és kénytelen vagyok ebben járni, amiben hazajöttem

– Merre jártál?

– Klagenfurtba estem fogságba, láthatod.

– Látom, szerencsére én is ilyenben töltöttem néhány hónapot.

– Látom, neked is savanyú lehetett a fogság, mert majd szétreped a bőröd a nélkülözéstől.

– Te se panaszkodhatsz – vágtam vissza –mert úgy kipofásodtál, mint a kölyök gólya. – Ezen aztán jól mulattunk. Mialatt a hazai eseményeket boncolgattuk, feltűnt Lovász Tibi hórihorgas alakja.

– Gyűlik a banda! – kiáltotta már messziről –, nemsokára megtartjuk az alakuló ülésünket. – Baráti öleléssel üdvözlöttük egymást, majd rákérdezett:

– Honnan?

– Innen csak, Ausztriából – válaszoltam.

– Nem mondom, és a sógorok hogy viselkedtek?

– Hát tudod, mióta Haynau az örök vadászmezőre távozott, nekik is változott az ízlésük: már csak sört isznak.

– És jó sört főznek?

– Meghiszem azt, de a szilvapálinkájuk sem kutya!

– Látszik rajtad is, hogy nem sokat nélkülöztél; jól kikupálódtál.

– Majd leadja itthon. – szólt közbe Piki – Vége a farsangnak, böjt következik.

– Van valami híretek a többiekéről? – tette fel a kérdést Tibi.

– Tőlünk kérdezed, akik külhonban jártunk kiküldetésben? – így Piki.

– Na, szegény külföldre szakadt hazámfiaink, akkor lássatok csodát, Tibi bátyátok kárpótlásul meghív mindkettőtöket a 15 órakor kezdődő mozielőadásra, még ha a gatyája is rámegy.

– Moziba? – hüledeztem

– Igen, moziba; bár a színházban peregnek a filmkockák.

– Mit adnak? – vágta el a szóáradatot Piki.

– Valami első világháborús repülő filmet.

– Na, nekem elég volt a repülőkből, így köszönöm a meghívást, de nem élek vele.

– Megyek én – élénkültem fel –, nem hagylak egyedül, tudod, hogy barátod vagyok az utolsó fillérédig.

– Ó, azt a nemes szívedet – bökött mellbe Tibi –, akkor menjünk a pénztárhoz, mert jegyek csak korlátozott számba kaphatók.

Lovagi tornát láttunk, ami a levegőben zajlott, fából és vászonból készült alkalmatosságokon, melyeket a sokszor kihagyó motorok tartottak a levegőben. Már ahhoz is bátorság kellett, hogy egyáltalán beleüljön valaki ezekbe a kezdetleges gépekbe, nem hogy légi harcot vívjon a sűrűn beragadó, csődöt mondó gépfegyverekkel. A késői lovagkor elevenedett meg előttünk, bajvívás, embe-ember elleni küzdelem, és nem tömegmészárlás. Az ellenfelek egymás iránt érzett tisztelete, amikor a győztes, aki letörölte az égboltról ellenlábasát, fölötte körözött, amíg földre nem csapódott és tisztelegéssel fejezte ki elismerését, részvétét. Mennyire más volt, és mégis háború volt, ami megelevenedett a filmvászonon. A gyermekcipőben járó légierő első megjelenése és hadrendbe állítása az öldöklés

szolgálatában. Szótlanul ballagtunk ki a Tisza parti sétányra és amint később kiderült, mindkettőnket ugyanaz a gondolat foglalkoztatott. Mivel mi is ilyen gépeken repültünk, természetesen motor nélkül vitorlázva, szívesen részt vettünk volna az akkori légi harcokban, amikor még a tudás érvényesült és nem a technika, abban az embert próbáló küzdelemben.

Másnap úgy dél tájban csengettem be Olgica szüleihez, hogy kézbesítsem titokban átadott levelét. Édesanyja bizalmatlanul fogadott, de amikor közöltem: mi járatba vagyok, tüstént felengedett. Mentegetőzve tessékelt be a konyhába, mert hogy a szobákban éppen renoválás és festés folyik. Könnybe lábadt szemekkel olvasta leánya levelét, majd kérdésekkel árasztott el.

– Még mindig azzal a vénemberrel van?

– Nem tudom, kire tetszik gondolni. – jöttem zavarba.

– Hát a Tóni bácsira, a főnökére, aki teljesen megbabonázta a lányomat. Bár most nem is bánom, hogy együtt vannak, abban a távoli idegenben legalább van valaki, aki megvédi.

– Igen, igen – kaptam a szón – bizony nem árt az erős férfikar azokban a megpróbáltatásokban

Így aztán, hogy napirendre tértünk a kényes téma fölött, elém helyezett egy tál rácsos linzer tésztát, hogy fogyasszam egészséggel, s a válasz megírásához fogott. Míg majszolgattam a baracklekváros finomságot, nekem meg a „babonázásról” Misi egyik megjegyzése jutott eszembe, ami az öreg kecskéről és a sóról szól.

Délutáni csavargásom közben futottam össze egy lány ismerőssémmel, akivel több zsúron is részt vettem és diákbálokon is sokat táncoltam.

– Maga is haza került? – fogadott mosolya. Mielőtt válaszolhattam volna, folytatta. – Azt tudja, hogy mi láttuk magát tiroli ruhában? Windischgarten főterén, még integettünk is, kiabáltunk is.

– Jó Isten – jutottam szóhoz –, akkor nem hallucináltam, mert én is észrevettem egy lemaradt teherautót, ahogy nagy iramban próbált felzárkózni a többiekhez. Hallani véltem még a nevemet is, de azt hittem, az egész csak érzéki csalódás.

– Most már nyugodjon bele, hogy megtörtént esetről van szó, és nem álmodta az egészet. Jaj, de ne haragudjon, mennem kell zongoraórára és a tanárnőm szigorúan ragaszkodik a pontos megjelenéshez. Majd lesz még alkalmunk megbeszélni külön dolgainkat.

Akkor még nem sejthettük, hogy három év múlva az oltár előtt fogadunk örök hűséget egymásnak, mely 53 évig tartott és csak elhunytával ért véget.

Aztán eljött a vasárnap. Délután kedvenc csapatunk labdarugó mérkőzését izgultuk végig fivéremmel. Hazafelé tartva előhozakodtam tervemmel és a hajnali utazásommal.

– Megörültél? – förmedt rám testvérem. – Bizony isten, nem nyughatsz a bőrödben, meglátod, előbb-utóbb kinyuvasztanak.

– Értsd már meg, szavamat adtam, hogy híreket viszek. Én csak azt kérem, hogy anyánkat tájékoztasd és nyugtasd, meg hogy nemsokára végleg hazajövök.

– Egy nagy frászt!– gurult méregbe, öt évvel idősebb bátyám. – A piszkos munkát rám bízád, hogy én kapjam a szemrehányásokat? Azt már nem! Közöld Te az elhatározásodat és lássuk mire mész.

Ebben maradtunk. Bizony nehéz feladat várt rám, hisz azért is akartam, legalább is szerettem volna áthárítani, de kísérletem kudarcba fulladt. Így aztán estefelé, amikor anyám megjött a szomszédolásból, addig sündörögtem körülötte, míg gyanút nem fogott és rám kérdezett.

– Hát neked mi bajod? Mi nyomja a begyedet?

Nagy lélegzetet vettem és kiböktem.

– Reggel utazom.

– Utazol? Hová? – kérdezte.

– Vissza, ahonnan jöttem.

– Elment az eszed? Örülj, hogy ép bőrrel megúsztad.
– Mennem kell anyám, szavamat adtam, hogy visszamegyek.

– Ó, fiam, hogy lehettél ilyen?

– A körülmények úgy hozták anyukám, hogy becsületszavamat vették a tiszt urak és várnak, hogy beszámoljak az itteni viszonyokról.

Csend ereszkedett közénk. Anyám katonafeleség volt, hallgatásában éreztem vívódását az irántam érzett szeretet és az adott szó között. Végül szembe fordult velem, rám emelte könnybe lábadt tekintetét, és halkan beszélni kezdett:

– Menj, fiam, menned kell, mert a becsületszó szent és többet ér minden papírra vetett kontraktusnál, szerződésnél. Szegény nagyapád. Isten nyugosztalja, aki a huszároknál szolgált még a Monarchiában, mesélte, hogy a tiszt urak vérre menő kártyacsatákat vívtak esténként. Ha a pénz elfogyott, jött a becsületszó és a határidő. Akkoriban a huszárság elit alakulatnak számított és tisztjei általában komoly anyagi háttérrel rendelkeztek. Ha az otthoni segítség késett vagy elakadt, a tiszt extrába vágta magát és bekopogott valamelyik pénzügyintézet igazgatójához. Becsületszóra és határidőre kölcsönért folyamodott és minden papírt, igazolást mellőzve 10 perc múlva a kért összeg a rendelkezésére állt. Amennyiben a környéken nem találtatott hitelintézet, következett az uzsorás. Annak már kellett kötelezvény és aláírás, és amint a neve is mutatja, busás kamat fejében segítette ki a rászorultakat. Ilyen világ volt akkor fiam, amikor a becsületszó kötelezett egészen a sírig, mert aki határidőre nem rendezte adósságát, föbe lőtte magát. Azzal a lat puskaporral és ólomgolyóval rendezte tartozását és a becsülete is megmaradt. Ezért mondom neked, bármennyire fáj is, hogy teljesítened kell vállalt kötelezettségedet. – Ez volt az én anyám, aki így nevelt engem, és akinek haló poraiban is áldom emlékét.

Kora hajnalban érkeztem meg a fővárosba, és bizony világos reggel lett, mire elvergődtem Budára a Keleti Károly utcába, és csengettem be a megadott címre. Katonás tartású, ősz hajú asszony jelent meg a kovácsoltvas kapunál.

– Mivel szolgálhatok? – kérdezte a rácson keresztül.

– Elnézést kérek, Rohonczyékat keresem.

– Rohonczyné vagyok, mit óhajt?

– Levelet hoztam a kedves fiától, a százados úrtól Ausztriából.

– Ó, Istenem – kapott szívéhez. Kulcs zörgött, ajtó tárult, és a hölgy úgy ölelte magához az átnyújtott borítékot, mintha legalábbis a fiát szorítaná anyai szeretetébe. Néhány pillanat múlva nyugalmat erőltetett magára, és:

– Jöjjön fiam! – felszólítás után elindult előttem, a keblére szorított levéllel. A tágas előszobából egy ódon illatú helyiségbe jutottunk, melynek bútorzata, nippjei, horgolt terítői a századforduló hangulatát idézték. A főfalat egy életnagyságú férfi olajban megörökített alakja uralta. Ahogy rácsodálkoztam, a hölgy halkán megjegyezte:

– Édesapám lovassági táborszernagyi díszben. – Ámulattal vegyes megilletődéssel szemléltem a már történelmet idéző festményt, és amíg a válasz megírására vártam, minden négyzetcentiméterét alaposan áttanulmányoztam. Amikor a hölgy az írásból felrévedt és lezárta a borítékot, mentegetőzve megszólalt.

– Jaj, ne haragudjon figyelmetlenségemért, még meg sem kínáltam semmivel; remélem, egy teát elfogad. – Köszöntem szépen és azzal háritottam el a felajánlást, hogy időm véges, mert el kell érnem a vonatot, ami a határig visz.

– Még ma vissza akar térni? – ámult el.

– Igen – feleltem –, az éjszaka komoly menetelést tartogat számomra.

– Fantasztikus – borzongott bele az előttem álló megpróbáltatásokba – és csak így egyedül?

– Természetesen, hisz magam jöttem át, néhány napja, és így is megyek vissza.

– Fantasztikus –fejezte ki ismét elismerését, és sok szerencsét kívánva utamra engedett.

A késő délelőtt már a vonaton talált. A nyári melegben lehúzott ablaknál nézegettem a mellettem elsuhanó Dunántúl változatos tájait. Öreg este lett, mire megpillantottam az Alpok utolsó nyúlványának hegyóriását, ami nekem egyúttal irányt is mutatott utam céljához. Mivel el akartam kerülni Szentgotthárdnak még a környékét is, így légvonalban jóval elhagytam az őrszemként magasodó hegytömeget és egy számomra ismeretlen állomáson hagytam el a szerelvényt. Az aprócska épület végében kocsma – vagy nevezzük restinek –, tárta felém hívogatóan nyitott ajtaját. Gondolkodás nélkül léptem be. Abrosszal leterített asztalok, rajtuk söralátétek, tisztára törölt hamutartók, alumíniummal bevont söntéspult, és mögötte egy koros, ősz hajú férfi fogadott, jókora pocakját kékszínű kötény próbálta elrejtetni. Vizslató tekintetét végig rajtam tartotta, amíg csak a pulthoz nem értem.

– Mit tetszik? – kérdezte öblös hangon, ahogy már előtte álltam.

Egy nagyfröccsöt kértem és megdöbbenve fizettem ki azt a húsz pengőt, amiért egy-két évvel ezelőtt még 15-20 liter termelői bort is lehetett kapni. Hiába, '45 szeptemberét írtuk; elindult a pénzromlás, ami aztán nem sokkal később az egeket ostromolta. Kezembe poharammal az egyik asztalnál foglaltam helyet és kényelmesen rágyújtottam. Füstölés közben vettem észre hogy a rezes orrú kék kötényes állandóan rajtam tartja a szemét, ami már kezdett bosszantani.

– Jó nézz meg öreg, mert rövidesen eltűnök – morogtam magamba.

Mire a második italomért a pulthoz mentem, már egy fiatal, sovány, és fehér köpenyt viselő férfi szolgált ki. A személycseréből nem vontam le semmiféle következtetést,

hiszen fiatal és tapasztalatlan voltam, s még annyi sütnivalóm sem volt, hogy a határnál vagyok és teljesen idegen: ami a legjobb jóindulat mellett is gyanút ébresztett. Így azután csak ott szopogattam a szódával hígított boromat és vártam a sötétedést, hogy nekivágjak utam utolsó szakaszának. Az alkony lassan leereszkedett és homályba burkolta a kis helyiséget is, amikor fény támadt és azzal egy időben mintha csak jeladás lenne, egy őrmester lépett be, mögötte két puskás katonával. Minden szabályosan zajlott le. Amikor a katonák elállták a két kijáratot, az őrmester elindult az asztalom felé. Állva fogadtam, miközben ezernyi gondolat cikázott át agyamon, hiszen olyan kutyaszorítóba kerültem, amiből kiutat találni semmi reményem nem lehetett.

– Jó estét – köszöntött, ahogy hozzám ért. Miután viszonzottam üdvözlését, rám emelte tekintetét és enyhe mosollyal ajkai között rákérdezett.

– Leülhetek?

– Hogyne, hogyne – kaptam a szón – kérem, foglaljon helyet. Kényelmesen elhelyezkedett, én meg udvariasan megkérdeztem.

– Meghívhatom valamire?

– Köszönöm, nem – felelte –, szolgálatban vagyok. – Némi csend után megszólalt

– Utazunk, utazgatunk? – hangja szelíd, inkább amolyan dévajkodó volt és semmi hivatalos keménységet nem tartalmazott.

– A vonatot várom, hogy tovább mehessek – feleltem

– Persze, persze – bólogatott –, a vonatot. – Mielőtt bármit is mondhattam volna, ültő helyzetéből előre dőlt, két kezét az asztallapján nyugtatva, tekintetét mereven rám szegezte, és sejtelmes hangon ennyit kérdezett:

– Ló?

Mint fuldokló a mentőöv után, kaptam kérdésén az után, hogy ne lássa szememben a remény felcsillanását. Mint a rajta kapott gyerek, hajtottam le fejem és bűnbánóan bólogattam.

– Hány?

Rövid felszámolást végeztem, végül kiböktem.

– Hat.

– Mikor? – faggatott tovább.

– Holnap éjjel – helyezkedtem bele csempész–szerepembe.

– Az nem jó, mert nem én leszek szolgálatban, holnapután éjjel az megfelel. Tehát holnapután éjjel 1 és 4 óra között, és három ló az enyém. Rendben?

Kis szünet után széttártam karjaimat, és mint egy rossz ripacs, nevetve így válaszoltam:

– Hát tehetek én mást?

– Nem sokat – nevette el magát. – Hányan jöttek? – tért át a tegezésre most, hogy már üzlettársak lettünk.

É Ketten, meg a hat ló.

– Remek, és most jól figyelj rám! – folytatta. – Éjfél és négy között itt nincs forgalom, csend van, mint a temetőben. Ebben a helyiségben égni fog a villany, el sem téveszthetitek az irányt.

Azután elhallgatott, mert a kék köpenyes, hordó hasú – sunyi mosollyal két fröccsöt helyezett asztalunkra, és csoszogva távozott. Nekem meg az villant agyamba, hogy csendestársként biztos benne van ő is az üzletben. Oktatásom tovább folytatódott.

– Várd meg itt a 20 órát, akkor zár ez a kóceráj. Nyugodtan vágj neki toronyiránt! Álló figyelők lesznek. Ismered azt a táncdalt, hogy „Vádolom a szíved, hogy Te engem nem szeretsz”.

– Hogyne – válaszoltam

– Nahát, az örök ezt fogják dúdolni és így köztük kényelmesen átmehetsz. Értve?

– Minden világos – nyugtattam meg.

– Akkor egészségére és a sikerre! – emelte meg poharát.

Amíg torkomon lezúdult a hegy leve, arra gondoltam: milyen jól és olajozottan működik itt a határon az élet.

Kemény kézfogással búcsúztunk a gyümölcsöző viszontlátás reményében; a két katona is elhagyta őrhelyét, lustán a pulthoz ballagtak, felhörpintették az előre kikészített italukat és köszönés nélkül távoztak. Csodálatos összhang –, mindenre kiterjedő szervezés. Egy szál magamban maradtam; a fejem zúgott, de nem az elfogyasztott italok, hanem a lezajlott események hatásától. Áldottam a szerencsémét és főleg üzlettársamat, hogy a Sors a hatalom egy ilyen képviselőjével hozott össze. Kényelmesen hátra dőltem, vártam a zárórát, sínen voltam. Közben szomjas vendégek népesítették be a helyiséget, beszélgetésük zsongítóan hatott, a levegőben dohányfüst terjengett. A záróra bejelentése nem nagyon zavarta a már lármázó társaságot, így a pulthoz sétáltam.

– Mivel tartozom? – tettem fel a kérdést, feltételezett csendestársamnak.

– Semmivel – felelte szesztől kipirult arccal.

– Hogy-hogy? – okvetetlenkedtem.

– Az őrmester úr már rendezte a számlát.

– Aha – eszméltem. – Akkor jó éjt kívánok! – búcsúztam.

– A viszont látásra – kedveskedett mosolyogva, és láthatóvá vált hiányos fogsora.

Átlépdeltem az állomás előtt futó két sín páron és néhány méter megtétele után már Burgenland földjén álltam. Megvártam, míg szemem megszokja a sötétséget, aztán nekivágtam. Felhőtlen tiszta égbolt borult a táj fölé, csillagok hunyorogtak, sziporkáztak, és a messzeségben az irányt mutató hegy tömege sötétlett. Ekkor hangzott el két oldalról a megbeszéltszerű dallama, amiből megállapítottam, hogy jó helyen járok, bár a jeladás egy kissé megkésett, de a szervezés így is tökéletes volt. Talán egy órácskát caplattam az átnedvesedett fűben a réti hegedűsök ciripelése közben, amikor

feljött a hold. Tele tányérja olyan fénybe vonta a vidéket, hogy talán még olvasni is lehetett volna világánál. Nekem a szentpétervári fehér éjszakák jutottak eszembe; azok lehettek ilyen lenyűgözőek. Így aztán már nem voltam egyedül; mivel hátulról kaptam fényt, óriási árnyékom előttem haladt, mint egy felderítő, és sehogy sem tudtam utolérni. Hogy az egyhangú menetelés unalmát elűzzem, groteszk mozdulatokat tettem és élvezetem, ahogy árnyékom hűen követte bohóckodásomat. Már a hegy nem sziluettként magasodott a távolban, hanem kivehetővé váltak alakja kiugró, csupasz sziklái is, amikor vizes–zsombékos talajra tévedtem. Hát ez meg mi? –, csúszkáltam a latyakban, és egy kis patakot pillantottam meg magam előtt. Ugyan hogy került ide? –, révedeztem. Persze – kaptam észbe –, hisz nem ezen az útvonalon jöttem, hanem toronyiránt. Sebaj, mit nekem ez a két méter –, vigasztaltam magam, és irigyeltem árnyékomat, ahogy a túlsó parton ágaskodott. Lendületet vettem és elrugaskodtam. Igen ám, de a dobbantás pillanatában megcsúsztam, lendületem megtört, és a patakocska közepén landoltam, a nem éppen kellemes hőmérsékletű vizében. Sárosan, vizesen, prüszkölve kapaszkodtam ki a vendégmarasztaló, apró folyócskából, melynek alját mély iszapréteg borította. A vályogvetőkhöz hasonlítottam, ahogy végignéztem ruházatomon. Szárazra vergődtem. Cipőimet megszabadítottam a beléjük ömlött víztől–sártól, nadrágomat kicsavartam és bizony dideregni kezdtem, öreg barátom, a hold rám vigyorgó fényében. Valamennyire rendbe tettem magam és futni kezdtem, hogy a hőháztartásom egyenesbe jöjjön. Eleinte nem kellemes dolog volt. Nedves nadrágom néha a lábszáram köré csavarodott, cipőim cuppogása különös hangokat hallatott, a hátamon ide–oda himbálódzott a majdnem üres, kisméretű cserkész hátizsákom. Rendületlenül, egyenletes tempóban haladtam. Egyszerre csak a táj homályba burkolózott. A hold elé sötét felhők sodródtak, a majdnem nappali fény elszürkült

és a hegyvonulat felől ritka köd ereszkedett le. Csak a talajt lepte el, de más lett; kiismerhetetlenre változott a környezetem. Szerencsémre engem már nem tudott tévútra vezetni, mivel az irányt tartó hegy orma úgy emelkedett ki ebből a kavargó ködfátyolból, mint sziget az óceánból.

Végre ott álltam a hajdan-volt állomás romjainál és rövid keresgélés után megtaláltam elrejtett osztrák pénzemet. Amíg odajártam, a környéken szorgos kezek lekaszálták a füvet és most embermagas boglyákban meredeztek a köd lepte világba. Még a hajnal is messze volt; rám tapadt ruhám nem szerettem. Hőmérséklete arra ösztökölt, hogy menedéket keressék. Abban az esetben ennek csak egyetlen kivitelező módja ígérkezett. Megemeltem az állomáshoz legközelebbi boglya alját, a keletkezett résen befúrtam magam a meleget ígérő, jó illatú széna közé, és már otthon is voltam. Rövid idő alatt átmelegedtem, olyannyira, hogy el is aludtam.

Akkoriban, a gőzmozdonyok korában, bevett szokás, talán előírás volt, hogy a megálló felé közeledő szerelvény vezetője gőzsípval jelezte közeledését. Ez ébresztett engem is és lélekszakadva rohantam a még nem látható vonat felé. A második kocsi felkapaszkodtam, ahol két álmosan hunyorgó utas szeme kerekre tárgult, ahogy megjelentem. Cudarul nézhettem ki, gyűrött-nedves ruházatomban, sáros cipőmmel, melyekre szénaszálak tapadtak. Nem is tétoztam sokat, ott hagytam bámulóimat és átmentem a következő szakaszba, amit üresen találtam. A körülményekhez képest igyekeztem magam szalonképessé tenni; természetesen ez nem teljesen sikerült. Mire a kalauz hozzám ért, már a padon ültem; lábaimat magam alá húztam, így nem okoztam különösebb feltűnést, mert megjegyzés nélkül adta át jegyemet és csak a busás borraivalóra kapta fel a fejét. Aztán napirendre tért az egész fölött és jó utazást kívánva távozott.

Kora estére érkeztem meg kiinduló állomásomra. Utamat végigaludtam; nadrágom ugyan vasaló után kiáltott, de

megszáradt és így teljes komfortban léptem le a szerelvényről. Mellemet feszítette az öröm, és büszkeség töltötte el, hogy megcsináltam, szavamat betartottam. Tóni bácsit már nem találtam az irodában, így rövid téblábolás után úgy döntöttem: a porcelánlavórban egészségügyi fürdőt veszek, és a jobb jövő reményében lepihenek. Mielőtt az álom elragadott volna, az evilági életből Gréti jutott eszembe, akitől búcsúlevél nélkül távoztam, és abban a tudatban léptem át az ébrenlét küszöbét, hogy vasárnap viszontlátjuk egymást.

Reggel frissen borotválkozva, kipihenten léptem át irodánk küszöbét. Az én Tóni bátyám kikerekedett szemmel, úgy ugrott föl fogadásomra, mint valamikor tengerészcadét korában, ha felelésre szólították. Se vége, se hossza nem volt kérdéseinek. Aztán, hogy érdeklődését teljes mértékben kielégítettem, én is kérdésekkel fordultam hozzá, ami abból állt, hogy mivel amerikai barátaimtól rengeteg főzelékkonzervet kaptam, és ezekkel én nem tudok mit kezdeni, átvihetem-e Olgácskának, aki bizonyára hasznát tudja venni.

– Mi az hogy, legalább megnyugszik, mert Ő is nagyon aggódott érted. Közdöd vele azt is, hogy három személyre terítsen, hogy megünnepeljünk szerencsés visszatéréseidet!

Köszönettel vettem a meghívást és elviharzottam, hogy átadjam az örömhírt és az üzenetet, amit édesanyja küldött.

Olgica kitörő örömmel fogadott és szoros ölelésében kellemes melegség futott át rajtam, amint kemény mellecskéit magamon éreztem. Mindenre kíváncsi volt és csak akkor fakadt sírásra, amikor a linzertésztát említettem.

– Ó, a mama meg az Ő utánozhatatlan tésztája – tört fel az emlék és szipogva törölgette árulkodó könnycseppjeit. Amikor aztán előadtam az édes mama afölötti örömét, hogy a lánya Tóni bácsi társaságában eszi a számkivetettek keserű kenyerét, felugrott, tágra nyílt tekintetében hitetlenség csillogott és úgy kiáltott.

– Nem igaz, ez nem lehet igaz.

Miután megnyugtattam, közlésem hitelességéről ismételtelen elsírta magát, miközben azt hajtogatta.

– Oh, az én drága anyám a világ legjobb édesanyja.

Az ölelkezés ezúttal elmaradt és legnagyobb sajnálatomra már nem volt olyan mondanivalóm, ami ezt a számomra bizsergető hála-kifejezést előidézhetné volna.

Enyhe izgalommal vártam a délutánt, amikor is hitelt kellett tennem adott szavam teljesítéséről. Végre teljes létszámban összejött a „tiszi gyűlés” és megkezdtem beszámolómat. A tekintetekből hitetlenség sugárzott és bevallom, ha nem én csinálom végig a sok véletlenekkel és szerencsével tarkított eseményeket, talán én is tamáskodtam volna. Felmutattam a mozijegyet, amire hitelt érdemlően bélyegezték rá a dátumot, néhány újságot, melyek szülővárosomban jelentek meg, és ezeket is csak hümmögés kísérte. Elhangzott olyan megjegyzés is, hogy mindezeket a határon is beszerezhettem. A „bombát” akkor robbantottam, amikor a vezérkari századoshoz fordultam és a beállt csendbe játszottam ki győztes lapomat.

– Százados úr, láttam a nagypapa olajjal festett alakját táborszernagyi díszben, bal hóna alá felhúzza kardját tartja, jobbjaiban leeresztve háromszög alakú barétot fog, melynek széleit fehér, gondolom, hermelin szőrme díszíti.

A megszólított elém ugrott, könnypárás szemeit rám emelte és rekedt hangon csak ennyit tudott kinyögni:

– Kadét, Te valóban nálunk jártál.

– Természetesen, százados úr, hisz így beszéltek meg, és tisztelettel kézbesítem a kedves édesanyja válaszát is – nyújtottam át a borítékot.

A döbönt csendet ismét a százados hangja törte meg.

– Elnézést uraim – mondta – majd hátat fordítva a „gyülekezetnek” az ablakhoz lépett és vállai meg-megreszkettek a felindultságtól, ahogy a levelet olvasta.

A siker teljes volt. Most meg úgy nézegettek, mint aki valamilyen harmadik bolygóról csöppent közéjük. Azután

kérdőzködni kezdtek. A huszárszázados arra volt kíváncsi: van-e sok gyár romokban, lebombázott üzem Budapesten. Igenlő válaszat megelégedéssel nyugtázta, azután a hórihorgas hadnagyhoz fordult és valamit a fölébe sűgott, aki igenlő fejbólintás után eltűnt a helyiségből. Többen is az oroszok viselkedéséről faggattak.

– Jönnék, mennek, teszik dolgukat – feleltem –, mint akik otthon érzik magukat.

– Aj, aj, – szisszenek fel. – Jár-e villamos? – érdeklődtek a pestiek.

Pozitív válaszat megkönnyebbüléssel fogadták. Így folytatódott ez egész, odáig amíg egy ló patkóinak csikorgása a zúzalékköveken véget nem vetett kíváncsiságuknak.

– Na, fiú – ragadott vállon a huszárcapitány – gyere, vedd át jutalmadat, amit ígértem, ha végrehajtod vállalt kötelezettségedet! – és szorosan tartva fogását, kituszkolt a szobából. A többiek is utánunk indultak és műértő szemekkel mustrálgatták azt a pej kancát, amit gyeplőszáron egy lovász tartott. Az emberekhez szokott ló moccanás nélkül tűrte a körülötte támadt nyüzsgést, és vette tudomásul a kedveskedő paskolásokat. Időnként meg-megemelte a fejét, mintha csak azt mondaná: „igen ez vagyok én, és csodáljatok meg”. Hátán magas kápájú katonai nyereg fénylett, alatta, a szűgy felé, vászonitató veder szűjazva.

– Itt van, a tied! – mutatott gazdájá széles mozdulatokkal a „harcí díszben” pompázó kancára, miközben az kedveskedve felnyihogott a százados szavaira. Most kerültem aztán igazán kutyaszorítóba! Visszautasítani: az halálos sértést jelentett volna. Kópé eszem villant egyet és megtaláltam a kiutat ebből a csávából is.

– Százados úr – szólaltam meg – a lovat természetesen jogos tulajdonomnak tekintem, hisz megszołgáltam érte. Tisztelettel csak annyit kérek, hogy amíg olyan körűlményeket nem

teremtek, ami eltartásához szükséges, maradjon Önnél; természetesen kiváltásakor a költségeket megtérítem.

Helyeslő moraj hallatszott, a százados pedig a tenyerembe csapott. Így aztán nem sérült a becsület sem, ami még azokban az időkben is igen kényes portéka volt.

Vasárnap, a szokott időben, Grétire várva szobroztam találkahelyünkön. Közben egy mezei virág szirmait tépdستم, így számolgattam. „Jön, nem jön.”

Jött, pedig az apró levélkék egészen mást jeleztek.

– Ugyan hol voltál vasárnap? – rontott rám, ahogy a lába földet ért.

– Délelőtt sétáltam, délután focimeccsen a bátyámmal – feleltem nagy flegmán.

– Mit csináltál? – förmedt rám.

– Már mondtam.

– És hol történt mindez?

– Hol, hol, hát otthon a szülővárosomban.

– Azt akarod ezzel mondani, hogy Te Magyarországon jártál.

– Te kérdezted, én meg válaszoltam.

– Szóval búcsú nélkül itt hagytál?

– De visszajöttem és most itt vagyok, teljes valóságomban – tártam felé karjaimat.

Később a szobámban, a nagy érzelmi viharok elmúlásával, szorosan hozzám bújt és halkán elmesélte az álmát, ami arról szólt, hogy én itt maradok, kitanulom a pék mesterséget, ellátjuk a környéket is áruval és boldogan élünk, míg meg nem halunk. Néma csend ereszkedett közénk, és amíg egy olyan válaszon törtem a fejemet, amivel nem sértem meg, az is átfutott agyamon, hogy az egész románcunk részemről halmozott hazugságokkal indult: mi lenne, ha mindez napfényre kerülne. Különben is, eszem ágában sem volt egy életre elkötelezni magam. Felém fordítottam, mélyen a szemébe néztem és beszélni kezdtem.

- Szép álmot láttál, de sajnos nem valósulhat meg.
- Miért? – szakított félbe.
- Azért, mert nekem haza kell mennem, hogy segítsék özvegy édesanyámnak, aki felnevelt és taníttatott.
- Akkor vigyél magaddal, hogy ketten segítsük – vágott közbe.
- Azt nem tehetem, mert nálunk keresztülment a front, s a súlyos harcok okozta sebek még nem gyógyultak be. Bizonytalan az élet, munkalehetőség nincs, kilátástalan a jövő.
- Fúria arccal ugrott fel és kiabálni kezdett.
- Szóval Te sem vagy külön az ígéretőknél! Te is elfelejtetted, amint megkaptál házassági ajánlatodat, mint a többiek.
- Bocsánat – próbáltam csitítani –, én is olyan alapon ígértem házasságot, mint azok, akik, amikor elérték céljukat, elfelejtettek mindent, és Te belementél.
- Szóval így állunk! Vedd tudomásul, nem érdekelsz többé, és férjhez megyek ahhoz a vasutashoz, aki már régóta ostromol. Özvegyember ugyan, van egy kislánya is, de nyugodt életem lesz mellette.
- Ez a beszéd! – könnyebbültem meg –, és szerencsés is vagy, mert a Te jövőd tiszta és világos, míg az enyém egyelőre kiszámíthatatlan. – Mire ezek a mondatok elhangzottak, addigra már magára kapkodta ruháit és kiviharzott a szobából. Mire utána néztem, már dühösen állva hajtotta a pedálokat, hogy minél távolabb kerüljön a jelentől, és mielőbb élje biztató jövőjét.

Epilógus

Hűvös ködös hajnalokkal köszöntött be akkor itt az ősz. Azután esők áztatták a földeket, minden csurgott csepegett. A természet az elmúlást idézte és a honvágyat még kínzóbbá tette. Szótlanul jártunk-keltünk ebben a megváltozott világban.

A jó ízű beszélgetések elmaradtak, némán vertem az írógép billentyűit, és ritkán érzékelttem Tóni bácsi rám irányuló tekintetét. Visszaérkezésem után még egy hónapig bírtam, aztán begépeltem nevemet a hazatérők névjegyzékébe. Búcsút vettem mindenkitől, és egy bágyadt fényű reggelen, amikor a nap korongja erőlködve próbálta sugaraival áttörni az előtte tornyosuló felhőket, bevagoníroztunk. Tisztára mosott marha vagonokat kaptunk; kényelmesen elhelyezkedtünk. Két családdal osztoztunk meg a tágas kocsiban, akik a néhai Honvédelmi Minisztérium dolgozói voltak. Bemutakozás, udvarias szóváltás után rándult meg a szerelvény, és mint legális transzportvonalat indult el, hogy hazaszállítja velem együtt a külföldre menekült honfitársaimat. Zavartalan utazásunkat amerikai katonák biztosították a Déli pályaudvarig, azután szétrajzoltunk és ki-ki megkezdte élet útját a megtalált hazában.

Szürkületkor csengettem be házukba. Mivel senki sem jelentkezett, tudtam, hol keressem anyámat. Nagy trécselés közepette az anyám első szava:

– Remélem, most már befejezted kalandozásaidat?

Szívemre tett kézzel fogadkoztam, hogy megnyugtassam. Az udvaron Mirci, a macskánk szaladt elébünk és égnek álló farkával dorombolva simult a lábamhoz. Végleg haza érkeztem. Harmadnap délelőtt, bátyám unszolására elmentem, hogy leigazoltassam hazatérésemet. A törvényszék magas földszintjén jobbra, fekete alapon fehér betűkkel hirdették: „Igazoló Bizottság”. Bekopogtam. Az engedélyt megadó kiáltásra beléptem. Bútorok nélküli, szűk helyiségbe jutottam; csak szemben volt egy íróasztal mely mögött három személy ült.

Középen egy deres halántékú polgárforma, akinek fekete kalapja előtte, az asztal közepén hevert. Csak az övé lehetett, mert a két oldalán ülők fején simlis sapka trónolt, amit akkoriban „smici sapkának” neveztek.

– Honnan jött? – dörrent rám a bal oldali smici sapkás. Mondom.

– Szóval, nyugatos – szögezte le némi gúnnyal. – Miért engedelmeskedett a behívó parancsnak? – tette fel a következő kérdést a jobb oldalon ülő, akinek szögletes arcát mintha bárdal faragták volna ki. „Uram Atyám hova kerültem?” – tört fel sikoly a bensőmben. Hol voltak, hol bujkáltak ezek az alakok, akik most olyan dolgokat kérnek számon tőlem, ami egykor erénynek számított, most meg bűnnek minősül. Agyamat köd borította el, amikor megszólaltam.

– Engem nem hívtak be katonának.

– Hát akkor, hogy került nyugatra? – szólalt meg a középső is, gondolom, hogy megszolgálja fizetségét.

– Én önként jelentkeztem katonának, hogy a hazát megvédjem – vágtam ki, miközben szívem a torkomba szökött.

– Takarodjon ki! – ugrott fel a baloldalon elhelyezkedő, miközben karjával is jelezte az irányt.

Kivágtam az ajtót és hármásával szedve a lépcsőket az utcára jutottam. Zúgó fejjel néztem a Megyeháza boltíves árkádja felé és nagyon, de nagyon megalázva éreztem magam. Az arcom még akkor is égett a szégyentől, amikor felkerestem fivéremet az akkori Hitelbank Rt-nél, a hivatalban.

– Mi történt?– nézett rám. Elmondtam, hogy zajlott le igazolásom.

– Megőrültél? – förmedt rám, – Ennek következményei lesznek, nem ismered az itteni körülményeket. Ne aludj otthon pár napig, hátha elfelejtik; éjszaka vitték el szegény Heincel Ferit is.

– Ferit?– meredtem rá. – Miért?

– Ráfogták, hogy kém azóta sem tudunk róla semmit.

– Feri meg a kémkedés – hüledeztem.

– Hát értsd már meg, hogy most ilyen világ van.

– Én akkor is otthon alszom – jelentettem ki higgadtan.

– Őrült vagy – kiáltott rám, kerekre nyílt szemekkel.

– Nem, kedves bátyám, én azért alszom otthon, mert „inkvizítoraim” nagy igyekezetükben elfelejtették a nevemet és a lakcímemet megkérdezni. – Kijelentésem után csak hápogni tudott. A történetek után gyakran lelkiismeret furdalást érzek a mai napig is, hogy vajon igazoltan, vagy igazolatlanul élek én itt, ebben a sokat szenvedett hazában.

Utószó

A kiváló író, Ilyés János e kisregényének lektorálása valóságos élmény volt számomra. A minden ízében izgalmas és érdekfeszítő cselekménysorozat kuriózumszámba menő betekintést ad egy olyan történelmi korszakba, melynek átélői, hitelt érdemlő tanúi közül már nemcsak hogy kevesen vannak az élők sorában, akik megoszthatnák velünk hasonló emlékeiket, de közülük is nagyon kevesen, akik e műhöz foghatóan, irodalmi értékkel felruházva tehetnék.

Ilyés János kiforrott író, aki teljes tudatossággal építi fel története eseményeit, mesterien fokozva bennük a feszültséget, átszőve humorral –, „játszva” adja át olvasóinak azt a nem mindennapi információanyagot, melyben dokumentálja, egy kihatásában mindnyájunkat érintő történés, személyesen megtapasztalt aspektusait. Kiváló jellemábrázoló képességével nemcsak a szereplőket kelti kitapinthatóan életre, olyan árnyaltsággal megjelenített karaktereket, melyek nehézség nélkül öltenek alakot, gesztusokat, hangszínt az olvasó képzeletében, hanem önmagát is hitelesen festi meg.

A magáról adott kép nagyon emberi, s ezért spontán módon szeretetre méltó! A helyzetek többségében tanúsított hűsége, becsületessége, bátorsága, leleményessége mellett nem titkolja emberi lénye árnyoldalait: félelmeit, szorongásait, kételyeit, vívódásait, s alkalmanként a minden emberben ott rejtőző gyermeki énje dominanciáját sem. Erkölcsileg megható szépségű részlet például, őrlődése a hadirokkant barátja iránti tisztességesség, s a férfi megkísértő felesége iránti természetes férfivágy között, melyben – az írótól nem meglepő módon – az előbbi diadalmaskodik.

De példaértékű a szülőföldje s hozzátartozói iránti hűsége is, mely elég erős ahhoz, hogy ellent tudjon mondani az „Új Világ” hívó szavának, felkínálkozó ígéretes perspektíváinak. Ám nem maradhat említés nélkül varázslatosan megkapó

tájléírása sem; a természet jelenségeinek legapróbb részleteire is kitér, lírai szépségű megjelenítéseiben, mégpedig a hangulatfestés teljes készletarával. Szavai nyomán szinte érezzük a Nap hőfokát, az eső verését és illatát, halljuk a sziklákon fodrozódó hullámok játékos csobogását, látjuk a tócsában tükröződő lombosítók színeit, érzéketlenül azonosulunk a szerzővel. Ahogyan azokban az epizódokban is, melyekben fizikai állapotáról ír: éles fájdalomról, éhségről, szomjazásról –, s e részletek mélyebb üzenetet is hordoznak: az életösztön elemi erejének a körülmények iránti alázatban rejlő nagyságát, kreativitását, melytől a mai, modernkor embere szinte el van idegenülve.

A köztudatba beépült „háború” fogalma olyan nézetében is feltárul az olvasó előtt, mely látszólagos ambivalenciát mutat az elterjedt felfogással; túl a veszélyeken, bizonytalanságon, kiszolgáltatottságon, a szerzőt maguk közé fogadó amerikai katonák ízig–vérig emberek, akik képesek szeretni, aggódni, gondoskodni, derűs, már–már meghitt légkört teremteni: katonaszerelésük mögött leplezetlenül élő szív dobog! Ennek a személetes pontnak kifejlődése pedig nagyon is fontos egy olyan világban, melyben örökös háborúk dúlnak, s az ellenfelek egymásban alig képesek felfedezni az embertársat!

Ilyés János ezen közvetlen hangvétellő műve nagyszerű, s főleg hiteles, letehetetlenül izgalmas, történelmi kalandregénynek is felfogható, mely minden olvasónak értékes kikapcsolódást kínál és ígér!

Hajdrik–Pató Selam

Szponzorok:

Szalay Ferenc Úr,
Szolnok Megyei Jogú Város Polgármestere
Aranyos Íróklub,
Szolnok

Dr. Juhász Enikő Polgármester Asszony, Törökszentmiklós
Fejes Ferenc Úr, Önkormányzati képviselő, Törökszentmiklós

Dr. Fortányi Sándor Úr és családja, Budapest
Gömöri Béla és Társai Kereskedés, Szolnok

Katona Tamás és neje, Szolnok

Placskó Klára költő, Putnok

Viszlai Ferenc úr és családja, Szolnok

Újfalusi Tóth Endre író-költő, Szolnok

**Köszönet mindazoknak, akik a könyv megjelenését
anyagilag támogatták, vagy önzetlen erkölcsi, technikai
segítséget nyújtottak a szerzőnek!**

A szerző eddig megjelent munkái:

